

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

**«Η επίδραση της κρίσης δημοσιονομικού
χρέους στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα –
Χρηματοοικονομική ανάλυση τραπεζών τη
περίοδο 2004 - 2012»**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ:

Δρ. ΣΑΜΙΤΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ, ΜΑΙΟΣ, 2013

ΑΝΟΙΚΤΟ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΚΥΠΡΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

**«Η επίδραση της κρίσης δημοσιονομικού χρέους στο ελληνικό
τραπεζικό σύστημα – Χρηματοοικονομική ανάλυση τραπεζών τη
περίοδο 2004 - 2012»**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ:

Δρ. ΣΑΜΙΤΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ, ΜΑΙΟΣ, 2013

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.1 Προσδιορισμός του προβλήματος.....	9
1.2. Διεθνής εμπειρία στη προσέγγιση του θέματος.....	9
1.3. Σκοπός της διατριβής.....	10
1.4. Θέση της διατριβής.....	10
1.5. Περιορισμοί της διατριβής.....	10
1.6. Περιγραφή μεθοδολογίας και προσέγγισης του θέματος.....	11
1.7. Συνοπτική παρουσίαση των κεφαλαίων – ενότητων.....	12
ΜΕΡΟΣ 1^ο : Θεωρητική προσέγγιση	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ	14
2.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	14
2.1.1. Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	14
2.1.2. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην ζώνη του ευρώ.....	17
2.1.3. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).....	17
2.1.4. Τελευταίες εξελίξεις στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	18
2.2. Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	22
2.2.1. Διάρθρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.....	22
2.2.2. Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος.....	26
2.2.3. Πορεία της ελληνικής οικονομίας προς την ΟΝΕ.....	30
2.3. Η Ελληνική Οικονομία την περίοδο 2000 - 2009.....	34
2.4. Αίτια που οδήγησαν και συνέβαλαν στην αύξηση του δημοσίου χρέους.....	39
2.5. Επιπτώσεις του δημοσιονομικού χρέους στο τραπεζικό σύστημα.....	47
2.5.1. Επιπτώσεις από τη διεθνή κρίση.....	50
2.5.2. Επιπτώσεις από τη ελληνική κρίση.....	56
2.5.3. Το πρόβλημα ρευστότητας.....	57
2.6. Μέτρα που ελήφθησαν και τελευταίες εξελίξεις.....	59
2.6.1. Μέτρα που ελήφθησαν.....	59
2.6.2. Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών.....	64

2.7. Αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος – συγχωνεύσεις / εξαγορές.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΩΝ	73
3.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.....	73
3.2. Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης	74
3.3. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης.....	75
3.4. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	77
3.5. Πληθωρισμός.....	78
3.6. Ανεργία.....	79
3.7. Κατανάλωση.....	81
3.8. Χρηματοδότηση ελληνικής οικονομίας από τον τραπεζικό τομέα	82
3.9. Χρηματιστηριακή μείωση του τραπεζικού κλάδου.....	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	86
4.1. Ο ρόλος και η θέση του ΔΝΤ	86
4.2. Ο ρόλος της Ε.Ε. και οι αποφάσεις της.....	88
4.3. Η G-20 και η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία	91
4.4. Από τη Βασιλεία II στη Βασιλεία III	93
ΜΕΡΟΣ 2^ο : Εμπειρική προσέγγιση	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	97
5.1. Χρηματοοικονομική ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών	97
5.2. Οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιήθηκαν	100
5.3. Παρουσίαση των τραπεζών που χρησιμοποιήθηκαν.....	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	131
6.1. Ανάλυση για τη περίοδο πριν τη κρίση (2004 – 2007)	131
6.1.1. Ανάλυση για τις ελληνικές τράπεζες.....	131
6.1.2. Ανάλυση για τις κυπριακές τράπεζες	140
6.1.3. Σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών	148
6.2. Ανάλυση κατά την περίοδο της κρίσης (2008 – 2012)	156
6.2.1. Ανάλυση για τις ελληνικές τράπεζες.....	156
6.2.2. Ανάλυση για τις κυπριακές τράπεζες	166
6.2.3. Σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών	175
6.3. Σύγκριση της οικονομικής κατάστασης των τραπεζών πριν και μετά	184

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ – ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	187
7.1. Μεθοδολογία ανάλυσης μέσω της παλινδρόμησης.....	187
7.2. Στατιστική ανάλυση	191
7.3. Εξαγωγή συμπερασμάτων από την παλινδρόμηση	201
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	203
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	206
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	215
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....	216
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	218

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, οι μεταβολές και οι διακυμάνσεις στις οικονομίες των κρατών είναι μεγάλες με αποτέλεσμα να προκύπτουν όλο και περισσότερα ζητήματα για έρευνα και μελέτη. Ένα από τα θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος είναι οι εξελίξεις στην ελληνική οικονομία και η αύξηση του δημοσιονομικού χρέους της χώρας. Τα γεγονότα που ακολούθησαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση το 2008 στις ΗΠΑ μέχρι σήμερα έχουν αλλάξει ριζικά το προφίλ της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος της χώρας. Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, έχει σκοπό να παρουσιάσει την επίδραση της αύξησης του δημοσιονομικού χρέους της Ελλάδας στο τραπεζικό σύστημα μελετώντας τα ιστορικά γεγονότα αλλά και τις ετήσιες δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των μεγαλύτερων πιστωτικών ιδρυμάτων. Διερευνούνται οι μεταβολές που υπέστησαν οι τράπεζες τα κρίσιμα τελευταία δέκα χρόνια ώστε να δούμε αν οικονομικές εξελίξεις της οικονομίας επηρέασαν και σε ποιο βαθμό το τραπεζικό σύστημα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων, είναι η χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω αριθμοδεικτών για τις μεγαλύτερες ελληνικές και κυπριακές τράπεζες και η ανάλυση της παλινδρόμησης. Με τον υπολογισμό και την επεξεργασία των αριθμοδεικτών μελετήσαμε και ερμηνεύσαμε την οικονομική κατάσταση των τραπεζών ώστε να έχουμε μία πληρέστερη εικόνα για κάθε πιστωτικό ίδρυμα, σχετικά με την αποδοτικότητα, την ρευστότητα, την κεφαλαιακή επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα ενεργητικού. Η χρηματοοικονομική ανάλυση χωρίστηκε σε περιόδους πριν τη κρίση και μετά την κρίση ώστε να δούμε καλύτερα την επίδραση των γεγονότων στα οικονομικά μεγέθη των τραπεζών. Κατά την ανάλυση των δεδομένων έγινε και σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και κυπριακών τραπεζών για κάθε κατηγορία αριθμοδεικτών ώστε να συγκρίνουμε την επίδραση στο τραπεζικό σύστημα μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Η ανάλυση της παλινδρόμησης χρησιμοποιήθηκε για να μελετήσουμε τη σχέση μεταξύ των αριθμοδεικτών των τραπεζών και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Τα συμπεράσματα από την έρευνα είναι ιδιαίτερα σημαντικά καθώς η πρώτη περίοδος έδειξε σημαντική κερδοφορία για τις τράπεζες ενώ η δεύτερη περίοδος της κρίσης ακριβώς το αντίθετο, με τις τράπεζες να σημειώνουν μεγάλες απώλειες σε όλους τους τομείς, τόσο σε αποδοτικότητα όσο και σε κερδοφορία. Επίσης, η ανάλυση της παλινδρόμησης έδειξε ικανοποιητική στατιστική σημαντικότητα μεταξύ των αριθμοδεικτών των τραπεζών και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η αύξηση του χρέους οδήγησε σε μείωση της απόδοσης

σχεδόν σε όλους τους αριθμοδείκτες. Η μείωση του ελλείμματος και κατ' επέκταση η μείωση του χρέους συνιστά επιτακτική ανάγκη της Ελλάδας ώστε να προστατευτεί το τραπεζικό της σύστημα.

ABSTRACT

In the modern financial environment, changes and fluctuations in country economies are large resulting in more and more issues for research and study. One of the main issues of global concern is the negative development in the Greek economy and the rise of government debt. The events that followed by the financial crisis in 2008 in the U.S. until today, have radically changed the profile of the Greek economy and the banking system of the country. This thesis, aims to show the effect of the increasing government debt to the banking system by studying the historical events and the annual published financial statements of major financial institutions. We investigating the changes that banks suffered over the last ten critical years to see if the declining economy affects and to what extent the banking system.

The methodology followed for the processing of financial data, is the financial analysis using ratios for larger Greek and Cypriot banks and the regression analysis. By calculating and processing the indicators studied and interpreted the financial situation of banks in order to have a fuller picture of each institution on the profitability, liquidity, capital adequacy, efficiency and asset quality. The financial analysis was divided into periods before the crisis and after the crisis in order to better see the impact of events on the economic performance of banks. In the analysis of data was performed and compared between the Greek and Cypriot banks for each class ratios to compare the effect on the banking system between Greece and Cyprus. The regression analysis was used to study the relationship between the ratios of banks and the debt to GDP ratio.

The findings from the survey are of particular interest since the first period showed significant profits for banks while the second period of the crisis just the opposite, with banks suffering big losses in all sectors both in efficiency and profitability. Also, the regression analysis showed satisfactory statistical significance between the ratios of banks and the debt to GDP ratio. The increase in debt resulted in poor performance in almost all ratios. Reducing the deficit and thus the debt reduction is imperative for Greece in order to protect the banking system.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Σάμιτα Αριστείδη, αναπληρωτή καθηγητή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, χάρη στην πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγηση του οποίου, μπόρεσα να ολοκληρώσω με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, την μεταπτυχιακή διατριβή μου.

Επίσης, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τον Βασιλειάδη Κ. Ιωάννη, για την ηθική συμπαράσταση και στήριξη καθώς και για το βιβλιογραφικό υλικό που μου προσέφερε.

Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα τον αδερφό μου Μιχάλη, για την υπομονή και τη στήριξη τους, ώστε να τα καταφέρω να φέρω εις πέρας τη συγγραφή της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Προσδιορισμός του προβλήματος

Μετά την Χρηματοπιστωτική κρίση το 2007 στις ΗΠΑ, κρίθηκε αναγκαίο από την παγκόσμια κοινότητα να ληφθούν μέτρα για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη και αποτελεσματικότερη εποπτεία του τραπεζικού συστήματος όσο και για τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν οι ίδιες τράπεζες. Έπειτα από σειρά γεγονότων αποκαλύφθηκε ότι το Ελληνικό δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν πολύ υψηλότερο από το αναμενόμενο και από αυτό που ορίζει το δίκαιο και η συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι γενικότερο πρόβλημα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το ξέσπασμα της διεθνούς κρίσης του 2007 μέχρι σήμερα. Τέθηκε από τότε θέμα για το αν το ελληνικό χρέος μπορεί να είναι βιώσιμο ή όχι. Οι αγορές ήταν επιφυλακτικές για τα τεράστια χρέη που συσσώρευαν κράτη όπως η Ελλάδα. Το ελληνικό κράτος από τότε μέχρι σήμερα ζει υπό το φόβο της ενδεχόμενης χρεωκοπίας παρόλο των οποιοδήποτε μέτρων έχουν ληφθεί για την αποφυγή τόσο της χρεωκοπίας όσο και την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος. Η Ελλάδα αδυνατούσε να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια από τις αγορές για να αναχρηματοδοτήσει το χρέος της. Μέχρι σήμερα διάφορα μέτρα έχουν ληφθεί από την Ελλάδα σε συνεργασία με Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωπαϊκή Επιτροπή με στόχο να μειωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα αλλά και το χρέος εξίσου. Τρία χρόνια μετά κανείς δεν έχει καταφέρει να δώσει οριστική λύση στο δημοσιονομικό πρόβλημα που πλήττει την Ελλάδα.

Στην παρούσα διπλωματική διατριβή θα προσπαθήσουμε να αποδείξουμε αν οι ελληνικές τράπεζες και γενικότερα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει επηρεαστεί από το αυξημένο δημοσιονομικό χρέος της χώρας.

1.2. Διεθνής εμπειρία στη προσέγγιση του θέματος

Μέχρι σήμερα σχεδόν όλοι οι διεθνείς φορείς και οργανισμοί έχουν ασχοληθεί με την λύση το Ελληνικού χρηματοοικονομικού προβλήματος. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ, η επιτροπή των G20 αλλά και το συμβούλιο του ECOFIN πυρετωδώς προσπαθούνε τα τελευταία χρόνια να μειώσουν τόσο το δημοσιονομικό χρέος αλλά και να προστατέψουν τις τράπεζες τόσο τις εγχώριες αλλά και του εξωτερικού γιατί δε πρέπει να ξεχνάμε ότι συστημικός κίνδυνος μπορεί να προκαλέσει δυσάρεστα γεγονότα και να επιφέρει δυσβάσταχτη οικονομική ύφεση στη παγκόσμια κοινότητα. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα λόγω της κρισιμότητας της

κατάστασης παρακολουθείται και αναλύεται συνεχώς τόσο από επιστημονικούς φορείς όσο και διεθνείς θεσμικούς οργανισμούς. Η αποδοτικότητα όσο και η ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών είναι μείζον σημασίας στο χειρισμό των ελληνικού χρέους ανεξαρτήτως από το γεγονός του «κουρέματος» του ελληνικού χρέους και το θέμα της ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών.

1.3. Σκοπός της διατριβής

Σκοπός της διατριβής αυτής είναι να μελετηθεί και να αναλυθεί το κρίσιμο διάστημα της ελληνικής κρίσης δημοσιονομικού χρέους τη περίοδο από το 2009 μέχρι σήμερα. Να προσδιοριστεί η γενικότερη πορεία του ελλείμματος και του χρέους και πως αυτά τα δυο μεγέθη επηρεάζουν τις ελληνικές τράπεζες αλλά και οι λόγοι που οδηγήθηκε οι χώρα σε αυτή τη δυσμενή οικονομικά κατάσταση. Μέσω της ανάλυσης της ρευστότητας και της αποδοτικότητας (όπως και άλλων μεγεθών) των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων θα επιδιωχθεί να αποδειχθεί πως και πόσο επηρεάζεται το τραπεζικό σύστημα από το χρέος του κράτους. Τελικός στόχος της διατριβής είναι να διερευνηθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του χρέους και των αριθμοδεικτών των τραπεζών που θα εξεταστούν.

1.4. Θέση της διατριβής

Εκτός από τη διαχρονική παρουσίαση των οικονομικών μεγεθών (πληθωρισμός, ανεργία, χρέος, κατανάλωση, αποταμίευση) και γενική αποτίμηση του κράτους την κρίσιμη τελευταία δεκαετία που αναμφισβήτητα είναι υψίστης σημασίας η ανάλυση τους ακόμα και για περαιτέρω μελέτη, η γενική θέση της διατριβής αυτής είναι να δούμε αν η κρίση χρέους με ότι αυτό συνεπάγεται για την οικονομία του κράτους και τους πολίτες, έχει επηρεάσει και πόσο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα μας δώσει η χρηματοοικονομική ανάλυση για τους πιο σημαντικούς αριθμοδείκτες των ελληνικών και των κυπριακών πιστωτικών ιδρυμάτων και η ανάλυση της παλινδρόμησης συσχετίζοντας οικονομικά μεγέθη της χώρας με αυτά των τραπεζών. Τα ευρήματα από την εμπειρική μελέτη δείχνουν υψηλή συσχέτιση της επίδρασης της κρίσης πάνω στο τραπεζικό σύστημα, αλλά και από την αύξηση του δημοσιονομικού χρέους, που ήταν και η αιτία της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης της χώρας.

1.5. Περιορισμοί της διατριβής

Κατά την εκπόνηση της διατριβής παρουσιάστηκε δυσκολία στη συλλογή και απομνημόνευση των οικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων που αναλύθηκαν, καθώς κάθε τράπεζα έχει διαφορετική παρουσίαση των οικονομικών

καταστάσεων τους, γεγονός που δυσκόλεψε τη διαδικασία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Στη θεωρητική προσέγγιση της διατριβής ο όγκος δεδομένων και στοιχείων που υπάρχουν για το συγκεκριμένο θέμα είναι τεράστιος αλλά σε συνάρτηση με το λογικό μέγεθος που μπορεί να έχει μια διπλωματική διατριβή κατέστησε δύσκολη την επιλογή πληροφοριών που μελετήθηκαν και παρουσιάστηκαν στις εκάστοτε ενότητες – κεφάλαια. Περιορισμοί παρουσιάστηκαν και στη μεθοδολογία της εμπειρικής προσέγγισης καθώς υπάρχουν αρκετοί τρόποι που μπορούν να χαρακτηριστούν ως κατάλληλοι για να αξιολογήσουμε πιστωτικά ιδρύματα και να χρησιμοποιήσουμε περισσότερα μέτρα ανάλυσης, αλλά έπρεπε να επιλεγεί συγκεκριμένη μέθοδος (όπως αυτή της χρηματοοικονομικής ανάλυσης μέσω αριθμοδεικτών) και να επικεντρωθούμε στο να μπορέσουμε να βγάλουμε ασφαλή συμπεράσματα με βάση των στοιχείων και των αποτελεσμάτων αυτών. Επίσης, κατά τη συγγραφή της διατριβής σημαντικό πρόβλημα δημιουργήθηκε στις διαθέσιμη βιβλιογραφία καθώς μέχρι την στιγμή που ολοκληρώθηκε η διατριβή συμπληρώνονταν πληροφορίες, πηγές και βιβλιογραφία λόγω των συνεχών εξελίξεων στην οικονομία της χώρας.

1.6. Περιγραφή μεθοδολογίας και προσέγγισης του θέματος

Η διατριβή χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος, όπου μέσω της διαθέσιμης βιβλιογραφίας αναλύεται η πορεία του ευρωπαϊκού αλλά κυρίως του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος τα τελευταία τριάντα χρόνια με έμφαση στα σημαντικά γεγονότα της ελληνικής οικονομίας από την εισαγωγή της χώρας στο ευρώ και μετά. Γίνεται αναφορά σε σημαντικές εξελίξεις και γεγονότα που επηρέασαν την πορεία της ελληνικής οικονομίας και κατ' επέκταση το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Θα αναπτυχθούν οι αιτίες και οι συνέπειες της αύξησης του δημοσιονομικού χρέους της Ελλάδας αλλά και τα μέτρα που ληφθήκαν για να προστατευθεί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ολοκληρώνοντας τη θεωρητική προσέγγιση γίνεται αναφορά στις τελευταίες εξελίξεις που αφορούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το δεύτερο μέρος της διατριβής αφορά την εμπειρική προσέγγιση του θέματος. Στην εμπειρική έρευνα χρησιμοποιείται η χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω αριθμοδεικτών για τις μεγαλύτερες ελληνικές και κυπριακές τράπεζες. Ξεκινώντας από το 2004 υπολογίζουμε τους σημαντικότερους αριθμοδείκτες που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα και χωρίζουμε την μελέτη σε δύο περιόδους. Τη μία από το 2004 ως το 2007 και τη δεύτερη από το 2008 ως το 2012. Σκοπός της έρευνας είναι να μελετηθεί και να αναλυθεί η εικόνα των τραπεζών πριν τη κρίση και μετά τη κρίση ώστε να συγκρίνουμε τις διαφορές των δύο περιόδων. Γίνεται ταυτόχρονα και

σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τις περιόδους αυτές. Τέλος στο τελευταίο μέρος της έρευνας ομαδοποιούμε όλους τους αριθμοδείκτες απ' όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και μέσω της ανάλυσης της παλινδρόμησης διερευνάται η σχέση - εξάρτηση των τραπεζικών αριθμοδεικτών με το δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ εφόσον αποτελεί και το κυρίως θέμα αυτής της διατριβής (η επίδραση του δημοσιονομικού χρέους στο τραπεζικό σύστημα).

1.7. Συνοπτική παρουσίαση των κεφαλαίων – ενότητων

Η δομή της διατριβής απαρτίζεται από οκτώ (8) κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα το 1^ο κεφάλαιο είναι το παρών και είναι η εισαγωγή της διατριβής. Στη συνέχεια η διατριβή χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος.

Το δεύτερο κεφάλαιο έχει επτά ενότητες όπου αναπτύσσεται η οικονομική πορεία της Ελλάδας και του χρηματοπιστωτικού της συστήματος τα τελευταία είκοσι χρόνια με έμφαση στις πιο πρόσφατες εξελίξεις με σκοπό να γίνουν κατανοητές οι αιτίες και οι συνέπειες της αύξησης του δημοσιονομικού χρέους. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τα μέτρα που έλαβε η Ελλάδα για να προστατέψει το χρηματοπιστωτικό της σύστημα αλλά και οι τελευταίες εξελίξεις όσον αφορά την πορεία των τραπεζών και της ελληνικής οικονομίας.

Το τρίτο κεφάλαιο έχει εννέα ενότητες όπου σε κάθε μία από αυτές παρουσιάζονται σημαντικοί δείκτες του ελληνικού κράτους. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να αναλύσουμε την πορεία και τη συμπεριφορά των πιο σημαντικών οικονομικών μεγεθών που αφορούν την Ελλάδα. Μεγέθη όπως η ανεργία, ο πληθωρισμός, το ΑΕΠ, το έλλειμμα εξετάζονται ώστε να δούμε και διαγραμματικά τα όσα αναπτύξαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Το τέταρτο κεφάλαιο χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες όπου περιγράφεται η θέση των διεθνών θεσμικών φορέων όσον αφορά την θωράκιση και τη προστασία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Επιπροσθέτως, στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται αναφορά και στη Βασιλεία III, όπου συγκρίνονται οι διαφορές της με την Βασιλεία II και κατά πόσο θα προστατέψει τη νέα δομή τόσο του ελληνικού όσο και του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Στη συνέχεια της διατριβής με το πέμπτο κεφάλαιο ξεκινάει και το δεύτερο μέρος της διατριβής. Στο κεφάλαιο αυτό αναπτύσσονται τρεις ενότητες όπου στις δύο πρώτες περιγράφεται η γενικότερη μεθοδολογία της έρευνας και στη τρίτη ενότητα γίνεται μια παρουσίαση των υπό ανάλυση πιστωτικών ιδρυμάτων που θα εξεταστούν. Γνωρίζουμε την

γενικότερη πορεία των τραπεζών αυτών μέσω των βασικών οικονομικών μεγεθών τους αλλά και τις εξελίξεις που επηρέασαν τη δομή τους και την πολιτική τους γενικότερα.

Στο έκτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η χρηματοοικονομική ανάλυση των πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Σε όλο αυτό το κεφάλαιο αναλύονται οι αριθμοδείκτες των πιστωτικών ιδρυμάτων για τις εκάστοτε περιόδους. Συγχρόνως γίνεται και η σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών για να δούμε το βαθμό στο οποίο επηρεάστηκαν οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο.

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται έλεγχος υποθέσεων μέσω της ανάλυσης της παλινδρόμησης όπου διερευνάται η εξάρτηση των τραπεζικών αριθμοδεικτών από το δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Χρησιμοποιήθηκαν οι μέσοι όροι των αριθμοδεικτών που υπολογίστηκαν από το προηγούμενο κεφάλαιο για να δούμε αν και κατά πόσο υπάρχει συσχέτιση με το δείκτη του χρέους. Τα αποτελέσματα της έρευνας αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής καθώς παρουσιάζουν σημαντική στατιστική σημαντικότητα.

Στο όγδοο κεφάλαιο όπου είναι και το τελευταίο, αναπτύσσονται τα τελικά συμπεράσματα από το σύνολο της διατριβής τόσο από το πρώτο μέρος της θεωρητικής προσέγγισης όσο και από το δεύτερο μέρος της εμπειρικής προσέγγισης. Γίνεται επίσης αναφορά στα σημαντικότερα αποτελέσματα της διατριβής (από τη χρηματοοικονομική ανάλυση και την παλινδρόμηση) καθώς και σε προτάσεις που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για περαιτέρω μελέτη της διατριβής και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε.

ΜΕΡΟΣ 1^ο : Θεωρητική προσέγγιση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

2.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

2.1.1. Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Στο παρελθόν, οι θεσμικοί φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ασκούσαν εποπτεία σε σχετικά ομαλό τραπεζικό περιβάλλον χωρίς ιδιαίτερες διακυμάνσεις και οικονομικές κρίσεις. Αυτό συνέβαινε λόγω των κλειστών χρηματοπιστωτικών συστημάτων που ήταν τελείως θωρακισμένα από το συστημικό κίνδυνο και τον γενικότερο ανταγωνισμό. Το σύστημα του Bretton Woods που είχαν συμφωνήσει τότε οι μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, προστάτευε το χρηματοπιστωτικό σύστημα από οποιοδήποτε συναλλαγματικό κίνδυνο τραπεζών. Οι ισοτιμίες και τα επιτόκια χαρακτηρίζονταν από φυσιολογικές αποδόσεις και ο ανταγωνισμός των τιμών δεν επηρέαζε ιδιαίτερα γιατί η αποκλειστική νομισματική πολιτική ασκούνταν από τις Κεντρικές Τράπεζες, οι οποίες δεν άφηναν περιθώρια για τον καθορισμό των επιτοκίων και χαλαρής νομισματικής πολιτικής. Ο ανταγωνισμός στα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά ιδρύματα αλλά και σε διεθνή επίπεδο ήταν κατά κύριο κανόνα περιορισμένος λόγω τις αυστηρής επιτήρησης στη διακίνηση συναλλάγματος και κεφαλαίων που εφαρμόζονταν την εποχή εκείνη. Όλη αυτή η κατάσταση συντηρούσε σε χαμηλά επίπεδα τον πιστωτικό κίνδυνο και θωράκιζε τις τράπεζες με αποτέλεσμα να παρατηρούμε ένα σταθερό χρηματοπιστωτικό σύστημα (Αλεξιάκης Π.,2008,σελ.134-136).

Η ευνοϊκή αυτή κατάσταση για το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα αλλάξει στη συνέχεια και πιο συγκεκριμένα στη δεκαετία του 1970. Η κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods κατέστησε αναγκαία την σύσταση ενός εποπτικού φορέα. Η έλλειψη σταθερότητας του πιστωτικού συστήματος, τα νέα τραπεζικά προϊόντα που αύξαναν τον κίνδυνο των τραπεζών και η ολοένα και μεγαλύτερη ζήτηση από πλευράς τραπεζών μεγιστοποίησης των καθαρών κερδών τους οδήγησε στην δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας το 1974 και ως σήμερα αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα στη ρύθμιση και εποπτεία του διεθνούς τραπεζικού

συστήματος. Η Επιτροπή καλείται να λάβει αποφάσεις για εποπτεία και προστασία του τραπεζικού συστήματος σε ένα όλο και πιο απελευθερωμένο και έρμαιο τη παγκοσμιοποίησης τραπεζικό περιβάλλον. Στις οδηγίες της Επιτροπής συμμορφώνονται σήμερα οι μεγαλύτερες και οι περισσότερες Κεντρικές Τράπεζες του κόσμου όσο και διεθνείς ρυθμιστικοί φορείς (Ojo, Marianne,2010).

Η Επιτροπή της Βασιλείας παρακολουθεί σε συνεχή βάση το διεθνές τραπεζικό σύστημα και λαμβάνει – προτείνει λύσεις για τη βελτίωση και την σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος γενικότερα. Απώτερος σκοπός της είναι η εποπτεία και προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους ενδεχόμενους κινδύνους που αντιμετωπίζει το σύστημα καθημερινά και που οδηγούν σε οικονομικές κρίσεις. Για να το επιτύχει αυτό προτείνει σε τακτική βάση πρότυπα εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα εφαρμόσουν είτε οι Κεντρικές Τράπεζες είτε οι εμπορικές (αλλά και οι θεσμικοί φορείς) με στόχο να βελτιώσουν την εικόνα που παρουσιάζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα προς το κοινό. Κατευθυνόμενη προς αυτόν τον στόχο η Επιτροπή το 1978 πρότεινε την Συμφωνία της Βασιλείας I όπου όριζε ως μέτρο προστασίας του πιστωτικού κινδύνου το ελάχιστο όριο απαιτούμενων κεφαλαίων ίσο με 8% του σταθμισμένου ενεργητικού του πιστωτικού ιδρύματος (<http://www.bis.org/about/chronology>). Από τη συνεχή όμως απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος κρίθηκε αναγκαίο η σύσταση νέου συμφώνου που θα τροποποιούσε το πρώτο. Έτσι το 2004 η Επιτροπή πρότεινε τη Βασιλεία II όπου δεν εφαρμόστηκε για πολιτικούς λόγους πριν το 2008. Σημαντικός παράγοντας της Βασιλείας II ήταν διαχείριση κινδύνου στη τραπεζική αγορά θεσπίζοντας κανόνες για διαδικασίες τακτικών ελέγχων του επιπέδου κινδύνου που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα (Kraujalis, Šarūnas; Karpavičienė, Edita; Cvilikas, Aurelijus,2006).

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, καθιστά ανταγωνιστικές τις τράπεζες και παράλληλα τις προτρέπει να στοχεύσουν στα όσο το δυνατόν πρωτοποριακά πληροφοριακά συστήματα αξιολόγησης του κινδύνου που αναλαμβάνουν. Ταυτόχρονα όμως η όλο και αυξανόμενη απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε συνδυασμό με την τεχνολογική ανάπτυξη και πρόοδο των τραπεζικών υπηρεσιών δυσκόλεψε την προσπάθεια της Βασιλείας για αποτελεσματική εποπτεία του πιστωτικού συστήματος γενικότερα. Η τεχνολογία στο τραπεζικό τομέα μπορεί να βοηθάει στην ανάπτυξη του αλλά συγχρόνως καθιστά δύσκολη την πρόβλεψη και την αντιμετώπιση ενδεχόμενων οικονομικών κρίσεων. Έχοντας ένα παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, πλήρως απελευθερωμένο και ενιαίο και με την τεχνολογική καινοτομία να περιορίζει τον έλεγχο του, η παραμικρή αστάθεια και

αναστάτωση δημιουργεί λόγο συστημικού κινδύνου αναπάντεχα αποτελέσματα με τεράστιες συνέπειες στο τραπεζικό σύστημα και στις οικονομίες γενικότερα. Τέτοια καινοτόμα προϊόντα είναι τα χρηματοοικονομικά παράγωγα που χρησιμοποιούνται ευρέως από τις τράπεζες για να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν αλλά και να εξοικονομήσουν χρηματικά κεφάλαια. Παρόλη τη χρησιμότητα τους πολλές φορές αξιολογούνται λάθος από τους επενδυτές με αποτέλεσμα σε περιόδους υψηλής αστάθειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος να βλέπουμε υψηλές απώλειες κεφαλαίων, να συρρικνώνονται οικονομίες και να δημιουργούνται οικονομικές κρίσεις (B. MILES; HAWKEN,P.; HITSELBERGER,C.; HUGI, R.F.; KRAVITT, J, Winter2010).

Η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει πλέον οδηγήσει στην ολοκληρωτική παγκοσμιοποίηση του. Τα τελευταία χρόνια οι διασυνοριακές συναλλαγές έχουν αυξηθεί κατακόρυφα. Είναι ορατές η μείωση του κόστους διαμεσολάβησης των τραπεζών αλλά και η αύξηση της διακίνησης κεφαλαίων και συναλλάγματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ανταλλαγή και διακίνηση όμως κεφαλαίων μεταξύ διασυνοριακών τραπεζών έχει αυξήσει λόγο διαφορετικής κουλτούρας τον κίνδυνο εξάπλωσης οικονομικών κρίσεων και αστάθειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Άλλος ένας παράγοντας των εξελίξεων στο διατραπεζικό σύστημα είναι άντληση κεφαλαίων απευθείας από τις αγορές. Η εξέλιξη αυτή περιόρισε τον διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών, καθιστώντας τις κεφαλαιαγορές σημαντικό πρωταγωνιστή τις οικονομίας αφού όλο και περισσότερες επιχειρήσεις αντλούν τα κεφάλαια τους για χρηματοδοτήσεις μ' αυτό τον τρόπο. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα είναι ότι είναι δύσκολο να ελεγχθεί και να ασκηθεί εποπτεία σε ένα τέτοιο χρηματοπιστωτικό σύστημα αφού και οι ίδιες οι τράπεζες πλέον αδυνατούν να το ελέγξουν και κινδυνεύουν να εκτεθούν σε ποικίλους κινδύνους που απαρτίζει το πιστωτικό σύστημα. Πλέον το πιο σημαντικό πρόβλημα για τους εποπτικούς φορείς είναι η σταθερότητα του συστήματος η οποία θα εξαλείψει το συστημικό κίνδυνο ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εξάπλωση των κρίσεων. Επιπροσθέτως, η ενοποίηση του τραπεζικού συστήματος έχει συγχρόνως καταργήσει και τις διαφορετικές κατηγορίες χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνταν σ' αυτό. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομίες των κρατών ανταγωνίζονται η μία την άλλη στη διατραπεζική αγορά με την διαφορά όμως ότι η κάθε μία ανήκει σε διαφορετικό εποπτικό και ρυθμιστικό φορέα αλλά και σε διαφορετική νομισματική πολιτική από τις Κεντρικές Τράπεζες. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι ο γεωγραφικός παράγοντας παίζει σημαντικό ρόλο στην εποπτεία του συστήματος. Από πλευράς οικονομιών και κρατών πάντως η τραπεζική εποπτεία τίθεται συνεχώς υπό αμφισβήτηση λόγο αντικρουόμενων

συμφερόντων και έλλειψης οργάνωσης που με τη σειρά του οδηγεί σε έλλειψη προληπτικών μέτρων για την αντιμετώπιση των κρίσεων (Bucur, Crina Raluca,2012).

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν μπορούν να θεωρούνται φερέγγυα αν το περιβάλλον που δραστηριοποιούνται είναι ασταθές. Επίσης, δεν μπορεί να θεωρείται ως δεδομένο ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα λειτουργεί αποτελεσματικά και είναι σταθερό αν το περιβάλλον του χαρακτηρίζεται γενικότερα από αστάθεια. Η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση το 2007 στις ΗΠΑ μας δίδαξε ότι αν τα αίτια μιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι πολύπλευρα, τότε πολύπλευρες πρέπει να είναι και προσπάθειες και τα μέτρα που παίρνονται για την αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών.

2.1.2. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην ζώνη του ευρώ

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα λειτουργεί και αναπτύσσεται στο πλαίσιο της ενιαίας χρηματοοικονομικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγχρόνως υπόκειται στους κανονισμούς του Ευρωσυστήματος που αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη νομισματική ένωση που έχουμε δει ως τώρα παγκοσμίως. Μετά από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ένωσης (ΕΟΚ) το 1956, κρίθηκε αναγκαίο ότι για να προχωρήσουν τα κράτη – μέλη της σε μια απώτερη μορφή οικονομικής ενοποίησης, θα έπρεπε να προωθηθεί η σταθερότητα των τιμών, η αύξηση της απασχόλησης, και η ισορροπία στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Σιγά σιγά αυτό επετεύχθη με την σύσταση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (EMS) το 1979, που ως στόχο είχε την επίτευξη της νομισματικής σταθερότητας. Καθώς η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος εξελίσσονταν, τα κράτη - μέλη στη συνέχεια και συγκεκριμένα το 1990 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ρώμης συμφώνησαν για τη διαπραγμάτευση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η εξέλιξη αυτή δημιούργησε στη συνέχεια δύο θεσμούς, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) όπου πλέον μεταβιβάστηκαν οι εξουσίες της νομισματικής πολιτικής από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες προς τους νέους αυτούς θεσμούς.

2.1.3. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)

Το ΕΣΚΤ αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο που εγκαθιστά τη συνεργασία της ΕΚΤ με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και εξασφαλίζει ένα σύνολο λήψης αποφάσεων για την επίτευξη προκαθορισμένων στόχων από τα κράτη – μέλη. Σήμερα το ΕΣΚΤ αριθμεί 27 χώρες – μέλη εκ των οποίων 17 κράτη έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα ευρώ (€). Οι χώρες που απαρτίζουν το ευρώ αποτελούν γενικότερα το Ευρωσύστημα.

Πρωταρχικός στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Φυσικά η παραδοχή αυτή της σταθερότητας των τιμών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της νομισματικής ενοποίησης. Σύμφωνα με τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος είναι:

- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής που εγκρίνεται από την ΕΚΤ. Δεδομένου του ελέγχου της νομισματικής βάσης που έχει το σύστημα οι αποφάσεις που λαμβάνονται για τη νομισματική πολιτική έχουν να κάνουν με τον καθορισμό των επιτοκίων, τους νομισματικούς στόχους και την προσφορά χρήματος Μ3.
- Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος. Αποτελεί βασική λειτουργία της νομισματικής πολιτικής. Το Ευρωσύστημα έτσι επιτυγχάνει ταυτόχρονα πλήρη έλεγχο της δυναμικότητας των κεντρικών τραπεζών και συνέπεια στους στόχους νομισματικής πολιτικής.
- Διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών – μελών.
- Προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Η ΕΚΤ ως άλλος θεσμός του ΕΣΚΤ διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος. Αποτελεί κέντρο λήψεως αποφάσεων τόσο του ΕΣΚΤ αλλά και του Ευρωσυστήματος. Διασφαλίζει τη συνεπή υλοποίηση των πολιτικών μεθόδων που αποφασίζονται. Με κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες προωθεί την όσο το δυνατόν ομαλή λειτουργία όλων των πληροφοριακών συστημάτων που χρειάζονται για να επιτευχθεί σε πραγματικό χρόνο ο έλεγχος του συστήματος. Ως ρυθμιστής του Ευρωσυστήματος επιβάλλει κυρώσεις χωρίς την παρέμβαση τρίτων θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο συμβουλευτικός της χαρακτήρας της επιτρέπει να διατυπώνει γνώμη στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της προς τα κοινοτικά όργανα και εθνικές αρχές. Τέλος διαχειρίζεται τις διαδικασίες ενσωμάτωσης νέων κρατών μελών στο Ευρωσύστημα αλλά και την τελική ένταξη τους στο ευρώ. Βασικές λειτουργίες της είναι η άσκηση νομισματικής πολιτικής, συναλλαγματικής πολιτικής και εποπτείας των συστημάτων πληρωμών (Σαπουντζόγλου Γ.Γ., Πεντότης Χ.Ν., 2009, σελ. 211-232).

2.1.4. Τελευταίες εξελίξεις στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Η πρόσφατη διεθνής χρηματοοικονομική κρίση του 2007 έχει σχετιστεί με την εντυπωσιακή εξάπλωση χρηματοοικονομικών καινοτόμων προϊόντων και αποδίδεται ευρέως στην αδυναμία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να διαχειρίζονται με αποτελεσματικό τρόπο

την αξιολόγηση κινδύνων που αναλαμβάνουν στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι μιλούν για τη δομή του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και τους διάφορες παράγοντες που αποτελούν γενικότερα δυνητική πηγή αστάθειας του συστήματος. Από την άλλη βέβαια δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες είναι σημαντικός και αποφασιστικός παράγοντας για τη μακροχρόνια μεγέθυνση του οικονομικού συστήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί οι υπηρεσίες που προσφέρουν τα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της διαμεσολάβησης, διευκολύνουν την οικονομική δραστηριότητα ποικιλοτρόπως. Επιστρέφοντας στην άποψη για τη περίπλοκη δομή του συστήματος, κυριαρχεί η θεωρία ότι η κερδοσκοπικού χαρακτήρα δραστηριότητες από πλευράς πιστωτικών ιδρυμάτων οδηγούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε αστάθεια και στη δημιουργία κρίσεων. Αυτό είναι αλήθεια, αν δούμε στη παγκόσμια κρίση το 2007 όπου η δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων συνέβαλε στην ανάληψη υπερβολικών κινδύνων που οδήγησε σε δυσλειτουργία του συστήματος. (Μόσχος Δ.,Χορταρέας Γ.,2011)

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση έφερε στο φως σημαντικές προβληματικές πτυχές της λειτουργίας του σημερινού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ανάμεσα στις κύριες αιτίες τις κρίσης συμπεριλαμβάνονται παράγοντες που σχετίζονται με την εποπτεία και το ρυθμιστικό πλαίσιο του συστήματος. Ο συστημικός κίνδυνος που εμφανίστηκε στην κρίση μας δίδαξε ότι ήταν ανεπαρκή και λάθος των εποπτικών αρχών να περιορίζονται στην εποπτεία του κινδύνου ανά τράπεζα ή τραπεζικό προϊόν. Επιπροσθέτως, σημαντική αποδείχθηκε η ανεπάρκεια των οίκων αξιολόγησης όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο της εποπτείας. Οι οίκοι αξιολόγησης άργησαν να καταλάβουν το μέγεθος και την τροπή που είχε πάρει η έκθεση των πιστωτικών ιδρυμάτων στον κίνδυνο, προφανώς επηρεασμένοι από την κερδοφορία που έφερναν οι αξιολογήσεις των τιτλοποιήσεων. Κατά συνέπεια τέσσερα χρόνια μετά την διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, οι εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές έχουν προχωρήσει σε ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο. Με τον συντονισμό του συμβουλίου του G-20, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και το Συμβούλιο της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, έχουν ενταθεί οι προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνίας όπου θα προστατεύει αποτελεσματικά το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, θα στηρίζει την ανάπτυξη και θα περιορίζει την μόχλευση αλλά και δεν θα επιτρέπει χρηματοοικονομικούς φορείς να αναλαμβάνουν υψηλούς κινδύνους με αποτέλεσμα να αποκομίζουν τεράστια κέρδη και οι όποιες ζημιές να επιβαρύνουν τα κράτη και τους πολίτες (Χαρδούβελης Γ.,Γκόρτσος Χ.,2011,σελ.29-30).

Με την διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση να έχει αφήσει πίσω της πολλές πληγές στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το 2012 εντάθηκαν οι προσπάθειες για αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την επιστροφή στην οικονομική ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ειδικότερα, το 2012 ήταν μια χρονιά σταθερότητας έπειτα από το 2011 που έδειξε αρκετά σημεία εύθραυστης κατάστασης. Η ανάπτυξη στις προηγμένες οικονομίες παρέμεινε αδύναμη επισκιαζόμενη από την ανησυχία για τα δημόσια χρέη και ελλείμματα των κρατών καθώς και την συνεχή διαδικασία για την απομόχλευση των οικονομιών και μείωση της ανεργίας. Στα αναπτυσσόμενα κράτη η ανάπτυξη παρέμεινε σταθερή αν και συνεχίζουν να υπάρχουν πιέσεις για την διαχείριση κινδύνων και κατ'επέκταση στην πιστοληπτική ανάπτυξη των κρατών. Οι κυβερνήσεις συνεχίζουν με σταθερό ρυθμό να προσπαθούν να μειώσουν τα δημόσια χρέη χωρίς να εκτροχιάσουν την ανάπτυξη και σε ΗΠΑ αλλά και Ευρωζώνη. Η νευρικότητα που επεκράτησε στις αγορές και τον τραπεζικό τομέα προέρχονταν από την ανησυχία για τα δημόσια χρέη κάποιων κρατών στην Ευρωζώνη συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδας. Η ανάληψη αποφασιστικής δράσης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να προσφέρει μακροπρόθεσμη ρευστότητα στις τράπεζες αλλά και η δημοσιονομική προσαρμογή και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των κρατών – μελών του Ευρώ, ήταν το κλειδί για την ενίσχυση της σταθερότητας τόσο στη ζώνη του Ευρώ αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρόλα αυτά η οικονομία και η ανεργία θα συνεχίσουν να κυμαίνονται σε υποτονικά επίπεδα για όλο το 2012 αλλά και το 2013 (IMF, annual report 2012, p12-13)

Η ΕΚΤ σε συνεργασία με τη Επιτροπή Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSC) του ΕΣΚΤ, παρακολουθεί τους κινδύνους που αποτελούν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και αξιολογεί την ικανότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος να απορροφά τους κλονισμούς. Το 2011 αυξήθηκαν οι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ, καθώς χειροτέρευσε η κρίση δημοσίου χρέους και επιτέθηκε η επιβλαβής αλληλεπίδραση της με τον τραπεζικό τομέα. Κατά το β' εξάμηνο η κατάσταση επιδεινώθηκε καθώς η κρίση δημοσίου χρέους από τις μικρότερες χώρες πέρασε σε μεγαλύτερες. Οι πιο ευάλωτες χώρες όπως η Ελλάδα, ήταν αυτές που παρουσίαζαν ευπαθή δημοσιονομική θέση σε συνδυασμό με δυσμενή μακροχρηματοπιστωτικό περιβάλλον με αδύναμη πολιτική επιβολή των απαραίτητων θεσμικών μεταρρυθμίσεων και τέλος κίνδυνο για σημαντικές απώλειες στον τραπεζικό τομέα. Αυτές οι συνθήκες έφεραν δυσχέρειες ρευστότητας για τις τράπεζες στην ευρωζώνη. Αν και οι κεντρικές τράπεζες παρείχαν ρευστότητα, δεν ξεπεράστηκαν τα προβλήματα χρηματοδότησης των τραπεζών. Η κλονισμένη εμπιστοσύνη των αγορών έφερε

αύξηση του κόστους χρηματοδότησης ιδίως σε τράπεζες που ανήκαν σε χώρες με προβλήματα δημοσίου χρέους. Τα προβλήματα ρευστότητας έπληξαν τράπεζες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από δάνεια στη διατραπεζική αγορά χωρίς παροχή ασφάλειας. Επίσης, παρουσιάστηκαν υποτονικές τάσεις στις αγορές άντλησης ρευστότητας έναντι ασφάλειας, όπως η αγορά συμφωνιών επαναγοράς, όπου η τιμολόγηση των ομολόγων χωρών με έντονο δημοσιονομικό πρόβλημα ήταν χαμηλότερη από ότι άλλων ομολόγων, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί αρνητικά το κόστος χρηματοδότησης των τραπεζών που χρησιμοποιούσαν τέτοια ομόλογα ως εξασφαλίσεις σε συμφωνίες επαναγοράς. Σαν αποτέλεσμα η σύγκυση αυτή μεταξύ κρατών και τραπεζών οδήγησε σε αύξηση συστημικού κινδύνου στην ευρωζώνη. Οι τράπεζες γενικά το α' τρίμηνο του 2011 είχαν υψηλή κερδοφορία, αυτό όμως άλλαξε στο β' τρίμηνο όπου η κατάσταση επιδεινώθηκε. Η δύσκολη κατάσταση του τραπεζικού τομέα σε συνδυασμό με την απομείωση των τίτλων Ελληνικού Δημοσίου ήταν ο προφανής λόγος που αντανακλούσε την δυσμενή κατάσταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα, τράπεζες όπου επηρεάστηκαν από την πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) προσπάθησαν να ενισχύσουν την κεφαλαιακή τους βάση και συνέβαλαν έτσι στην αύξηση των εποπτικών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας. Καθ' όλη τη διάρκεια του υπόλοιπου έτους του 2011, οι τραπεζικοί όμιλοι εμφανίζουν μειωμένα έσοδα λόγω της περαιτέρω απομείωσης της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων. Κάποιες τράπεζες, προκειμένου να περιορίσουν αυτό το πρόβλημα, πωλούσαν τέτοιου είδους τίτλους ή δεν τους ανανέωναν στη λήξη τους. Παρόλα αυτά, τα καθαρά έσοδα από τόκους και τα έσοδα από προμήθειες παρέμειναν αμετάβλητα. Οι ευπάθειες του τραπεζικού τομέα στη ζώνη του ευρώ, παρουσίασαν διαφοροποίηση ανά χώρα καθώς η αντίστοιχη δημοσιονομική κατάσταση της κάθε χώρας επηρέαζε τη γεωγραφική και τομεακή διασπορά του πιστωτικού κινδύνου. Φυσικά αυτά τα φαινόμενα είχαν αντίκτυπο στους γενικούς δείκτες όπως των τιμών των τραπεζικών μετοχών και μεταβλητότητας όπου τόσο υψηλά επίπεδα είχαν να εκδηλωθούν από την κρίση του 2008 και την κατάρρευση της Lehman Brothers. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να αποφύγει μία νέα κρίση επιλήφθηκε κρίσιμων αποφάσεων για την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ευρωζώνη. Σημαντικό μέτρο ήταν η ενίσχυση της δανειοδοτικής ικανότητας της Ευρωπαϊκής Διευκόλυνσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του. Στόχος ήταν η ισχυρότερη Ευρωπαϊκή Ένωση και ένα νέο δημοσιονομικό σύμφωνο. Η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας θα μετριάσει τις αρνητικές αλληλεπιδράσεις των προβληματικών δημοσιονομικών οικονομιών. Τα σχέδια αναπροσαρμογής των ισολογισμών των τραπεζών θα

παρακολουθούνται στενά τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο προς αποφυγή υπερβολικής απομόχλευσης από την κάλυψη της υστέρησης των κεφαλαίων που θα μπορούσε να βλάψει αρνητικά την οικονομία. Με την παρέμβαση της ΕΕ, εξασφαλίστηκε η συνεχή πρόσβαση των τραπεζών της ευρωζώνης σε σταθερή χρηματοδότηση. Κατά συνέπεια ο συστημικός κίνδυνος απομακρύνθηκε για το 2012. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι μαζί με τα τραπεζικά ιδρύματα, σοβαρές απώλειες υπέστη και ο τομέας αμοιβαίων κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου (hedge funds). Σε σύγκριση με την κρίση του 2008, η μόχλευση ήταν χαμηλότερη και συνέβαλε στην άμεση ελάφρυνση των πιέσεων για άντληση ρευστότητας. Υψηλές όμως αναλήψεις από πλευράς επενδυτών προσθέτουν κίνδυνο ρευστότητας χρηματοδότησης παρά το υψηλό ενδιαφέρον για αμοιβαία κεφάλαια (ΕΚΤ,2011,σελ,128-132)

2.2. Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

2.2.1. Διάρθρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα δραστηριοποιείται σε μια ρευστή και αμφιλεγόμενη περίοδο ραγδαίων και σημαντικών εξελίξεων τόσο για την χώρα όσο και για τον παγκόσμιο οικονομικό κύκλωμα. Οι αλλαγές και διαφοροποιήσεις που γίνονται στη δομή του λόγω των εξελίξεων καθιστά το σύστημα να αλλάζει μορφή όχι μόνο ανά δεκαετία αλλά σε ετήσια βάση να βλέπουμε διαφορετικό οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον τόσο στη δομή όσο και στη λειτουργία του οικονομικού συστήματος (Ben Craig,Matthew Koepke,8/4/2011).

Από το 1990 και μετά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίστηκε από συμφωνίες που αφορούσαν ευρωπαϊκές σχέσεις, την είσοδο στο ενιαίο νόμισμα ευρώ και την παγκοσμιοποίηση ή αλλιώς ενοποίηση του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Το ελληνικό σύστημα σήμερα χαρακτηρίζεται από την δημοσιονομική κρίση που προέκυψε στη χώρα και είναι το επίκεντρο των εξελίξεων μετά την οικονομική ύφεση και κρίση που ακολούθησε από το 2008 στις ΗΠΑ μέχρι σήμερα (Chortareas, Georgios E., Aug2009). Μετά την αύξηση χρέους που οδήγησε και στην κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, σημαντικές αποφάσεις και μέτρα που λαμβάνονται από κυβερνήσεις και θεσμικούς φορείς διαμορφώνουν και θα συνεχίσουν να διαμορφώνουν το πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας τόσο της Ελλάδας όσο και της ζώνης του ευρώ. Η επικίνδυνη κατάσταση του ενδεχόμενου μη βιώσιμου χρέους της Ελλάδας αλλά και ο κίνδυνος του συστημικού κινδύνου καθιστούν αναγκαίο την λήψη μέτρων και συγχρόνως την αναβάθμιση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είτε με παρεμβάσεις στον έλεγχο της λειτουργίας είτε στις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις που θα

σταθεροποιήσουν τις αγορές αλλά και θα βοηθήσουν στην εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και ολόκληρης της Ευρωζώνης (Brenke, Karl,2012).

Η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος χαρακτηρίζεται από ομίλους οι οποίοι απαρτίζονται από εταιρίες και επιχειρήσεις που πλαισιώνουν τις μητρικές τράπεζες. Στις θυγατρικές εταιρίες βλέπουμε ασφαλιστικούς οργανισμούς, εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων και χρηματιστηριακές επιχειρήσεις. Οι τραπεζικοί οργανισμοί πλέον έχουν την δυνατότητα να δραστηριοποιούνται σε κλάδους όπως εμπορικό, τουρισμού ή και τεχνολογίας. Η δυνατότητα τους αυτή σήμερα συγκεντρώνει σοβαρή οικονομική δύναμη στη χώρα, ικανή να διαμορφώνει την οικονομική κατάσταση και πολιτική της χώρας. Το σύστημα χαρακτηρίζεται από υψηλή συγκέντρωση, γεγονός που η μορφή κατανομής μεριδίων δείχνει πρόβλημα ανταγωνιστικότητας σύμφωνα με μελέτη του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας.

Τα τελευταία χρόνια σημαντική είναι η πρόοδος στο τομέα της τεχνολογίας, όπου το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει δείξει τεράστια ανάπτυξη στο τομέα του δικτύου, ηλεκτρονική τραπεζική και ΑΤΜ εντός και εκτός Ελλάδας προσαρμόζοντας το σύστημα στα διεθνή πρότυπα και δεδομένα. Η παρουσία των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης αλλά και γενικότερα της Ευρώπης καθιστά ένα ισχυρό και σε ποιότητα αλλά και ποσότητα τραπεζικό περιβάλλον το οποίο πέρα από εξωστρέφεια και ανάπτυξη επιφυλάσσει και κινδύνους. Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα τις τελευταίες δύο δεκαετίες χαρακτηρίζεται από έντονες διαφοροποιήσεις τόσο στη λειτουργία του, όσο και στην ποιότητα του παρουσιάζοντας σημαντικές καινοτομίες οι οποίες το αναδεικνύουν σε αποτελεσματικό τραπεζικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες και απαιτήσεις της εποχής. Ειδικότερα, ενισχύθηκαν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, αναπτύχθηκε η οργάνωση λογιστικών καταστάσεων με εξυγιάνσεις των περιουσιακών στοιχείων του κάθε τραπεζικού ομίλου, καθώς και η λήψη στρατηγικής σημασίας αποφάσεων για εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας και εκπαίδευσης προσωπικού. Οι κινήσεις αυτές από πλευράς τραπεζών, αντικατοπτρίζουν την ανάγκη προσαρμογής στις νέες συνθήκες λειτουργίας στο πλαίσιο του στρατηγικού μανατζμεντ και στις απαιτήσεις που προωθεί το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα (EET,2010).

Πέραν από τις στρατηγικές και καινοτόμες εφαρμογές, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα υιοθέτησε νέα τραπεζικά προϊόντα και μεθόδους ακολουθώντας τη διεθνή τάση με ένα νέο φάσμα υπηρεσιών. Στο σύστημα περιλαμβάνονται σήμερα προϊόντα όπως

χρηματοοικονομικά παράγωγα, ομολογίες, επιταγές, γραμμάτια και δάνεια διαφόρων ειδών που καθιστούν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αντάξιο των άλλων ευρωπαϊκών χωρών από πλευράς προϊόντων και υπηρεσιών και δικτύων. Με τον εκσυγχρονισμό αυτό η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έφτασαν σε υψηλά επίπεδα, καθιστώντας αναγκαίο την υιοθέτηση μεθόδων μέτρησης και ανάλυσης αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων για τον όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων. Σε αυτές τις μεθόδους συγκαταλέγονται διεθνής λογιστικές μέθοδοι, αριθμοδείκτες μέτρησης ρευστότητας, αποδοτικότητας και άλλων χρήσιμων εργαλείων τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως τόσο στο διεθνή χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο και στη ζώνη του ευρώ (EET, Ιούνιος 2011).

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, με εξαίρεση την κρίση δημοσιονομικού χρέους που πλήττει σήμερα τη χώρα, τα τελευταία 20 χρόνια δεν έδειξε ευάλωτο ή ευπαθή προς τις προκλήσεις που παρουσιάζονταν είτε διεθνώς είτε εντός της χώρας. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι ελληνικές τράπεζες ήταν και επαρκώς προετοιμασμένες και στη διεθνή κρίση που ξέσπασε το 2008 στις ΗΠΑ από τα «τοξικά ομόλογα». Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έμεινε προστατευμένο διότι δεν κατείχε αυτού του είδους ομόλογα, αλλά παρέμεινε εκτεθειμένο σε άλλους παράγοντες, λόγο του συστημικού κινδύνου. Έτσι ο πιστωτικός κίνδυνος, αγοράς, λειτουργικός και ρευστότητας ήταν μερικοί από τους οποίους ανησυχούν μέχρι σήμερα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα πέντε χρόνια μετά.

Η επιμέρους δομή του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος

Σε ένα γρήγορα μεταβαλλόμενο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2011 σύμφωνα με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών δραστηριοποιούνταν:

- 62 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα την Ελλάδα
- 351 πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν υπηρεσίες εξ' αποστάσεως με έδρα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 54 λοιπές επιχειρήσεις που σχετίζονται με το χρηματοπιστωτικό σύστημα γενικότερα

Ειδικότερα, από τα 62 πιστωτικά ιδρύματα, τα 34 έχουν έδρα την Ελλάδα εκ των οποίων 18 είναι εμπορικές τράπεζες ενώ τα υπόλοιπα 16 είναι συνεταιριστικές τράπεζες. Επίσης από τα υπόλοιπα 28 εκ των 62 πιστωτικών ιδρυμάτων, τα 22 είναι υποκαταστήματα με έδρα άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα 5 με έδρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1 πιστωτικό

ίδρυμα που έχει εξαιρεθεί από την εφαρμογή (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων) (ΕΕΤ,Ιούνιος 2011,σελ.13-17).

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας το Δεκέμβριο του 2012 τα πιστωτικά ιδρύματα είχαν διαμορφωθεί στα 51 εκ των οποίων:

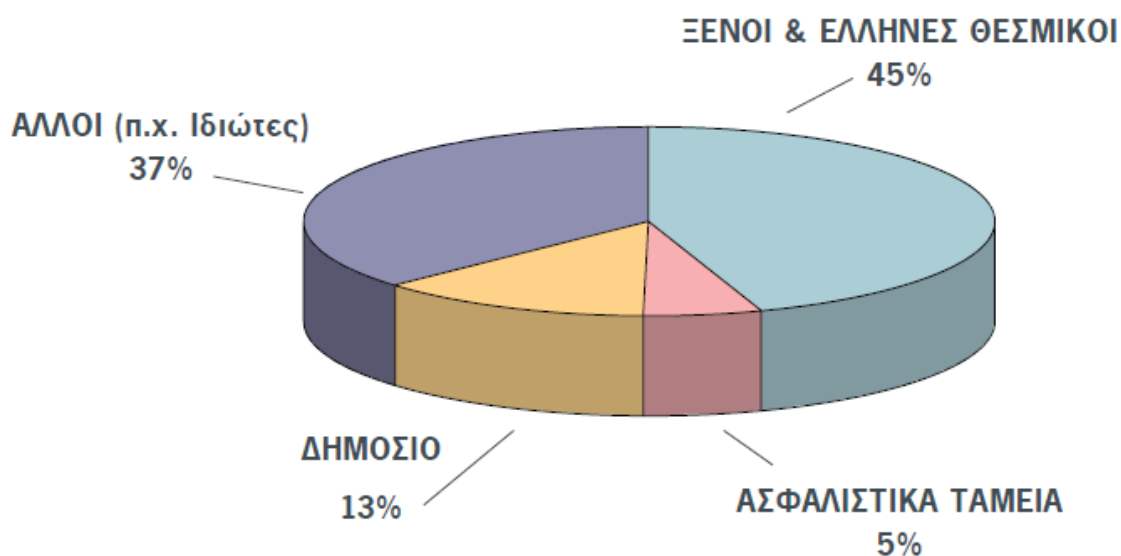
- 29 πιστωτικά ιδρύματα (16 εμπορικές τράπεζες και 13 συνεταιριστικές) με έδρα την Ελλάδα
- 18 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 4 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα άλλο κράτος εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όπως βλέπουμε τα πιστωτικά ιδρύματα μειώθηκαν δραστικά (περίπου 20%) μέσα σε ενάμιση χρόνο στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα είτε επειδή κάποια από αυτά αποχώρησαν, είτε λόγω συγχωνεύσεων και εξαγορών. Κυρίως λόγος μείωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η δυσμενής θέση της Ελλάδας και του δημοσιονομικού εκτροχιασμού που περνάει αυτή τη περίοδο η χώρα. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι το 70% περίπου των πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν υπηρεσίες στην Ελλάδα χωρίς να έχουν έδρα στη χώρα, προέρχεται από τράπεζες που έχουν εδρεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΤτΕ,Στατιστικά στοιχεία, <http://www.bankofgreece.gr>).

Τα συνολικά καταστήματα τραπεζών αυξήθηκαν το διάστημα 2003 – 2010 από 3300 σε 4200, όπου σηματοδοτεί αύξηση κατά 24% και η τάση αύξησης καταγράφεται διπλάσια σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωζώνη. Τη περίοδο αυτή ραγδαία ήταν και η αύξηση των χρηστών ηλεκτρονικής τραπεζικής όπου σήμερα αριθμούν περισσότεροι από 2.000.000 εγγεγραμμένους χρήστες φυσικών και νομικών προσώπων (ΕΕΤ,Ιούνιος 2011,σελ.17). Από τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, το 40% εξ αυτών είναι εγκατεστημένα στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας ενώ από τα ξένα το ποσοστό παρουσίας στην περιοχή της πρωτεύουσας αγγίζει το 75% (ΟΕΕ, Ιούνιος 2010,σελ.30).

Η διάταξη των μετοχών των εισηγμένων τραπεζών στο Χρηματιστήριο Αθηνών χαρακτηρίζεται από ιδιώτες, δημόσιο τομέα, θεσμικούς επενδυτές και ασφαλιστικά ταμεία. Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε ότι οι θεσμικοί επενδυτές (έλληνες και ξένοι) καταλαμβάνουν το 45% της μετοχικής σύνθεσης των τραπεζών ενώ οι ιδιώτες να ακολουθούν με 37% και τέλος ο δημόσιος τομέας μαζί με τα ασφαλιστικά ταμεία με 18%:

Μέση μετοχική σύνθεση (%) πιστωτικών ιδρυμάτων

Πηγή: (ΕΕΤ,Ιούνιος 2011,σελ.18)

2.2.2. Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 το χρηματοπιστωτικό σύστημα ελέγχονταν αποκλειστικά από το κράτος με αποτέλεσμα να περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό η αποτελεσματικότητά του. Τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και η νομισματική πολιτική ελέγχονταν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και με περιορισμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα με αποτέλεσμα να έχουμε ανύπαρκτο ανταγωνισμό στο σύστημα καθώς η Κεντρική Τράπεζα (Τράπεζα της Ελλάδας) περιόριζε την επενδυτική πολιτική των πιστωτικών ιδρυμάτων (Νούλας,Α,2006). Η απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ξεκίνησε στις αρχές τις δεκαετίας του 1990 και η ολοκλήρωση της συνέπεσε με την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Η κίνηση αυτή έδειξε βελτίωση στις κανονιστικές ρυθμίσεις των αγορών προϊόντων. Το ΑΕΠ μεγεθύνθηκε σημαντικά προς τα πάνω και έδειξε σαφή εικόνα βελτίωσης των χρηματαγορών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης την περίοδο μετά το 1990 (Μητσόπουλος,Μ.,Πελαγίδης,Θ.,2012,σελ.207). Οι θεσμικές αυτές εξελίξεις επηρεάστηκαν από τις εξελίξεις στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και ειδικότερα από την προώθηση της πιστωτικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα για την χρηματοπιστωτική ενοποίηση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την δημιουργία ενιαίας τραπεζικής και χρηματοπιστωτικής αγοράς (Γκόρτσος Χρ.,2000,σελ.221). Κατά την απελευθέρωση η Κεντρική

Τράπεζα επιλήφθηκε την κατάργηση σειράς αποφάσεων όπου συνετέλεσαν στην απλοποίηση της λειτουργίας της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Η απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος, κανόνων, ρυθμίσεων και επιτοκίων προχώρησε σταδιακά τροποποιώντας ριζικά την κατεύθυνση άσκησης νομισματικής πολιτικής. Τα επιτόκια πλέον μπορούσαν να διαμορφώνονται από την αγορά ενώ ταυτόχρονα οι τράπεζες μπορούσαν να προσδιορίσουν αυτές το χαρτοφυλάκιο τους (Χαλικιάς Δ., Δεκ.2007). Συνοπτικά η ιστορική εξέλιξη των γεγονότων της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος έχει ως εξής:

Περίοδος 1981 – 1985

Καταργείται η Νομισματική Επιτροπή και σχεδιάζεται για πρώτη φορά η αποκανονικοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Συγχρόνως, διαμορφώνεται ο μηχανισμός των υποχρεωτικών καταθέσεων των τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδας και καταργείται η υποχρέωση των τραπεζών να διαθέτουν το 1% των καταθέσεων τους σε βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση των υποχρεωμένων επιχειρήσεων. Την ίδια περίοδο αυξάνονται το επιτόκιο των καταθέσεων των ασφαλιστικών ταμείων, τα ανώτατα όρια δανειοδότησης των εμπόρων και των στεγαστικών δανείων και τα όρια των πιστώσεων των πιστωτικών καρτών. Τέλος επιτρέπεται από τους πολίτες να ανοίγουν καταθετικούς λογαριασμούς ταμιευτηρίου και προθεσμίας σε συνάλλαγμα.

Περίοδος 1986 – 1990

Τη περίοδο αυτή άρχισαν να εφαρμόζονται πολλές διευκολύνσεις όπως να επιτρέπεται πλέον στις επιχειρήσεις να πωλούν με πίστωση έως και 5 μήνες εισαγόμενα προϊόντα. Να επιτρέπεται στις τράπεζες να δέχονται προθεσμιακές καταθέσεις με ελεύθερα διαπραγματεύσιμα επιτόκια. Ήταν εφικτή πλέον η δανειοδότηση σε συνάλλαγμα χωρίς την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδας (ΤτΕ). Μπορούσε πλέον να χορηγείται πίστωση για χρηματοδότηση του ΦΠΑ και άνευ περιορισμών χρηματοδοτική μίσθωση (leasing). Επίσης, επιτρέπεται πλέον η χορήγηση δανείων με ενέχυρο ομόλογα ελληνικού δημοσίου και επιχειρηματικών δανείων με ελεύθερα διαπραγματεύσιμο επιτόκιο. Ακόμα, οι επιχειρήσεις άρχισαν να χρησιμοποιούν κεφάλαια κίνησης με ελεύθερους όρους και τα δάνεια των πελατών ρυθμίζονται αποκλειστικά από τις τράπεζες χωρίς την παρέμβαση της ΤτΕ. Ταυτόχρονα απελευθερώθηκε το επιτόκιο καταθέσεων όψεως, η διάρκεια και ειδικοί όροι για τις καταθέσεις ταμιευτηρίου και καταργήθηκε το ανώτατο όριο χορήγησης στεγαστικών δανείων.

Περίοδος 1991 – 1995

Τη περίοδο αυτή το σημαντικότερο γεγονός είναι η θέσπιση κατευθυντήριων οδηγιών της Συμφωνίας της Βασιλείας I για την κεφαλαιακή επάρκεια και διαχείριση κινδύνων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, κίνηση προσαρμοσμένη από τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δημιουργούνται επίσης προϋποθέσεις λειτουργίας εταιριών factoring και απελευθερώνεται η κίνηση των βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων. Πέρα από αυτά τα γεγονότα, καταργείται το ελάχιστο επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου, οι τράπεζες εκδίδουν πιστωτικές κάρτες χωρίς την παρέμβαση της ΤτΕ και επιτρέπεται η χορήγηση δανείων σε φυσικά πρόσωπα με ενέχυρο μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων.

Περίοδος 1996 – 2000

Στη περίοδο αυτή το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επαναπροσαρμόζεται στις συμπληρωματικές κατευθύνσεις της Συμφωνίας της Βασιλείας I και τις σχετικές διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποφασίζεται η κατάργηση των υποχρεωτικών καταθέσεων των τραπεζών στην ΤτΕ και απελευθερώνεται η αγορά και πώληση χρυσού. Επίσης, επαναπροσδιορίζονται τα όρια των χορηγήσεων σε νομικά και φυσικά πρόσωπα.

Η απελευθέρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος συνδέεται με την ενοποίηση του Ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, έτσι μετά την εισαγωγή της χώρας στην ΟΝΕ και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος ευρώ, τα σημαντικότερα γεγονότα είχαν ως εξής:

Περίοδος 2001 -2007

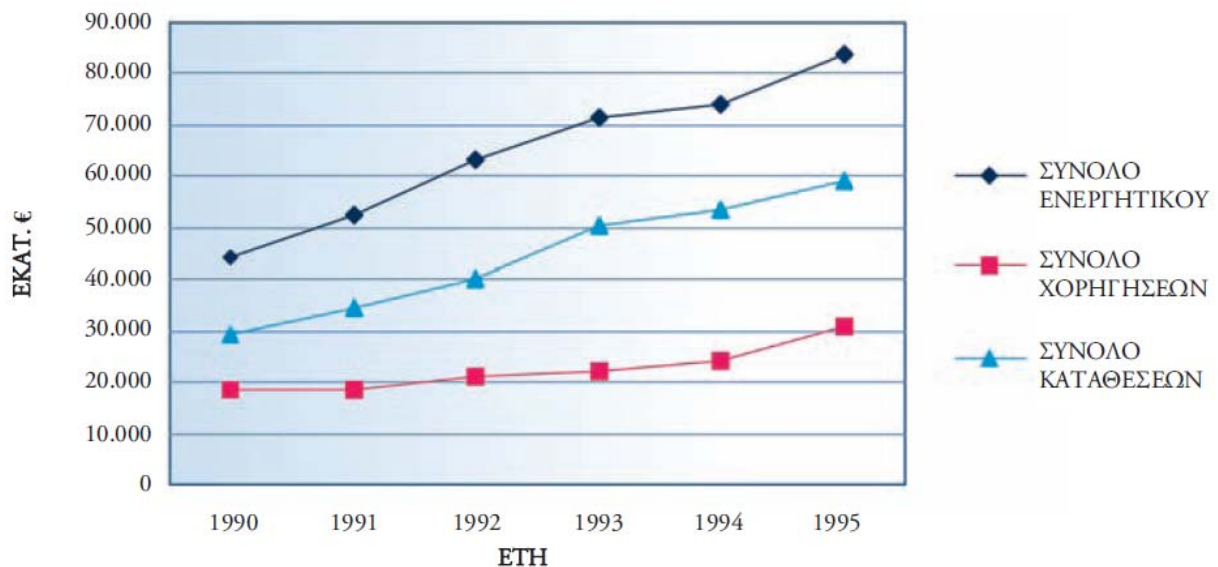
Το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ αναλαμβάνουν την άσκηση νομισματικής πολιτικής του ευρωσυστήματος. Το καθεστώς άσκησης εποπτείας από την ΤτΕ, επαναπροσαρμόζεται ως προς το πλαίσιο στοιχείων και πληροφοριών για τον έλεγχο ρευστότητας, φερεγγυότητας και αποδοτικότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ταυτόχρονα, τροποποιούνται οι διατάξεις για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και συγχρονίζεται η ελληνική νομοθεσία με την ευρωπαϊκή για την κάλυψη κινδύνων των αγορών. Σε αυτό το διάστημα προετοιμάζεται και το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II σύμφωνα με τη συγκρότηση των τριών πυλώνων που την απαρτίζουν (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντοτής Χ., 2009, σελ. 205-210).

Όπως βλέπουμε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βρέθηκε απροετοίμαστο σε μία ενοποίηση με την Ε.Ε και την ΟΝΕ και γι' αυτό έπρεπε να περάσει από πολλά μακροχρόνια στάδια

αλλαγής και προσαρμογής από τη δεκαετία του 1980 και τη σταδιακή απελευθέρωσή του συστήματος μέχρι την είσοδο στο ευρώ το 2001.

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε ότι την περίοδο 1990 – 1995 το Ενεργητικό, οι χορηγήσεις και οι καταθέσεις του τραπεζικού τομέα αυξάνονται με ραγδαίο ρυθμό:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ (1990-1995)

Βλέπουμε ότι αποδίδεται πλήρως η κατάσταση της σταδιακής απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος, της άρσης των περιορισμών, της απελευθέρωσης της κίνησης κεφαλαίων, της πιστωτικής επέκτασης και της σταδιακής μετάβασης σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον με προσφορά νέων προϊόντων και υπηρεσιών (Κλήμης Κ., Τσοπόγλου Σ., 2/2007).

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος οδήγησε στη ριζική μετάλλαξη του και σε νέα δεδομένα. Σημαντικό χαρακτηριστικό της νέας δομής του είναι η μείωση ελέγχου των τραπεζών από το κράτος και η ενίσχυση του ρόλου των πρώτων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό συνέβη λόγω της αλλαγής μεριδίων της αγοράς των μεμονωμένων τραπεζών αλλά και της ιδιωτικοποίησης από συγχωνεύσεις και εξαγορές. Η απελευθέρωση βοήθησε στην εμφάνιση νέων καινοτόμων προϊόντων από εμπορικές τράπεζες, αύξησε την ανταγωνιστικότητα και την ευελιξία των τραπεζών να εξυπηρετούν τις ανάγκες ισχυρών πελατών και επιχειρήσεων χωρίς την ανάμιξη της ΤτΕ. Μεταξύ των άλλων ενισχύθηκε η γενίκευση της τραπεζικής καθώς και η οικονομία φάσματος αφού όλο και μεγαλύτερο ήταν το εύρος των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, ενισχύθηκε η ανάπτυξη μη τραπεζικών ιδρυμάτων όπως αυτά της διαχείρισης των αμοιβαίων κεφαλαίων

αφού πλέον είχε γενικευτεί η χρήση χρηματοοικονομικών προϊόντων. Επιπλέον, η εξέλιξη της τραπεζικής αγοράς στην Ελλάδα βελτίωσε και τα συστήματα πληρωμών. Η αντικατάσταση των παραδοσιακών μέσων πληρωμών (κέρματα και τραπεζογραμμάτια) με νέες μεθόδους πληρωμών, μείωσαν και το κόστος συναλλαγών αλλά και το χρόνο ολοκλήρωσης μιας συναλλαγής (Προβόπουλος Γ.,Καπόπουλος Π.,2001).

2.2.3. Πορεία της ελληνικής οικονομίας προς την ΟΝΕ

Η υιοθέτηση του ευρώ αποτελεί το σημαντικότερο γεγονός που επηρέασε το πλαίσιο λειτουργίας τόσο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος όσο και του ευρωπαϊκού. Η νομισματική ενοποίηση δημιούργησε τις βάσεις για την χρηματοοικονομική ένωση της Ευρώπης, κίνηση η οποία αποφασίστηκε από το 1992 και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η Συνθήκη εφαρμόστηκε την 1^η Νοεμβρίου του 1993 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή,9/5/2008), όπου ως επίτευγμα δικαίωσε τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) δεκαετίες πριν και πλέον ο δρόμος για την Οικονομική Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) και το ευρώ ήταν κάθε άλλο από ανοικτός και επιτεύξιμος στόχος (Φαρσαρώτας Ι.,Καλαμαράς Ν.,2001,σελ.19-20).

Μια τόσο μεγάλη αλλαγή όμως στο οικονομικό και τραπεζικό περιβάλλον της χώρας δημιούργησε τεράστιες αλλαγές όπως προαναφέραμε. Επί τούτοις, η ένταξη ενός κράτος στην Ο.Ν.Ε. αυτομάτως συνεπάγεται και πλεονεκτήματα όπως η εξάλειψη της αβεβαιότητας λόγω διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Παράλληλα, μείωση του τραπεζικού κόστους για τις διασυνοριακές συναλλαγές. Παρατηρήθηκε επίσης μείωση στα μακροπρόθεσμα επιτόκια και στο κόστος χρηματοδότησης στο νέο νόμισμα. Το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα πλέον απλοποιείται διασφαλίζοντας την διαφάνεια στις τιμές και την προστασία της αγοραστικής δύναμης του κοινού. Γενικότερο αποτέλεσμα ήταν η αύξηση των συναλλαγών και της ανταγωνιστικότητας λόγω χρήσης ενός και μόνο νομίσματος σε μία πανευρωπαϊκή αγορά. Κοντά στα προηγούμενα το ευρώ θα εδραιωθεί στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα ως ένα ισχυρό νόμισμα (Θεοδωρόπουλος Θ.,2001,σελ.39).

Παρόλο τα θετικά στοιχεία που άφησε η νομισματική ένωση ο Grauwe Paul De το 2001 επισημαίνει σημαντικά μειονεκτήματα όπως η εκχώρηση της εθνικής νομισματικής πολιτικής του κάθε κράτους στην Ε.Κ.Τ.. Μπορεί επίσης να δημιουργηθεί αστάθεια και αύξηση της ζήτησης στο ευρωσύστημα αν κράτη όπου η εργασία που παρέχεται δεν είναι ευέλικτης μορφής σε σχέση με κράτη που έχουν δικό τους εθνικό νόμισμα και μπορούν να προβούν σε υποτίμηση ή ανατίμηση του. Ακόμα, η διαφορετική κουλτούρα αλλά και ο τρόπος λειτουργίας του κάθε κράτους μπορεί να δημιουργήσει αστάθεια από μία ενδεχόμενη αύξηση

του πετρελαίου λόγω διαφορετικής επίδρασης σε κάθε κράτος. Άλλο ένα μειονέκτημα είναι το διαφορετικό νομικό πλαίσιο λειτουργίας του κάθε κράτους. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί τα πιστωτικά ιδρύματα από χώρα σε χώρα να υπόκεινται σε διαφορετικές πολιτικές παροχής δανείων, συνιστώσα που μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των κινδύνων. Επιπροσθέτως, το κάθε κράτος έχει τη δική του μέθοδο να χρηματοδοτεί τα ελλείμματά του και να διαχειρίζεται τα δημοσιονομικά του. Αυτό σημαίνει ότι λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να προβαίνουν σε σκληρότερες μεταρρυθμίσεις σε σχέση με άλλα κράτη όπως για να μειώσουν των πληθωρισμό ή την αύξηση των φόρων ώστε να αποφευχθεί η αύξηση του ελλείμματος τους (Grauwe, Paul de,2001,p.23).

Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι σε μια διατραπεζική αγορά με ενιαίο νόμισμα είναι αναγκαίο η οικονομία να λειτουργεί και να δραστηριοποιείται με τον ίδιο τρόπο σε κάθε κράτος ώστε να αποφεύγονται οι ανισοροπίες, να ενισχύεται η σταθερότητα των τιμών και να αποφεύγονται έτσι οι εμφανίσεις κρίσεων. Μέχρι σήμερα η Ε.Ε. συστηματικά αναπτύσσει και βελτιώνει την εποπτεία και λειτουργία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Στην Ελλάδα το ευρώ κυκλοφόρησε την 1^η Ιανουαρίου 2001, ημερομηνία σημαντική για την πορεία της οικονομίας της χώρας και παράλληλα και του τραπεζικού συστήματος. Μετά από τήρηση των απαραίτητων κριτηρίων και αξιολογήσεων από την Ε.Κ.Τ. και την Ε.Ε., κρίθηκε εφικτή η συμμετοχή της χώρας στην Ο.Ν.Ε.. Η επικύρωση της συμμετοχής πραγματοποιήθηκε από την τότε Σύνοδο κορυφής των 15 ηγετών και με ισοτιμία 340,75 δραχμές το 1,00 ευρώ. Πλέον, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα θα δραστηριοποιείται και θα διαπραγματεύεται σε νέο περιβάλλον και αγορές (<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Euro/Notes-coins/transition.aspx> -ΤτΕ).

Με βάση την ανάπτυξή του, το τραπεζικό σύστημα κέρδισε πολλά από την είσοδο του ενιαίου νομίσματος. Η εισαγωγή του ευρώ, βοήθησε στη συνέχιση της απελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών και της διαπραγμάτευσης κεφαλαίων, ενισχύθηκε η ανάπτυξη τεχνολογίας και πληροφοριακών συστημάτων και προωθήθηκε η ιδιωτικοποίηση των τραπεζών. Οι τράπεζες, έπρεπε, πλέον να επαναπροσδιορίσουν τη στρατηγική τους σε θέματα χαρτοφυλακίου, οικονομικών κλίμακας και φάσματος αλλά και της νέας κεφαλαιακής βάσης που θα ήταν διαθέσιμη από το άνοιγμα του δρόμου για διεθνείς χρηματοοικονομικές δραστηριότητες από πλευράς προϊόντων και υπηρεσιών. Αναμφισβήτητη είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, η οποία έδειχνε χαμηλή στο τραπεζικό τομέα λόγω του έντονου στοιχείου του δημοσίου τομέα. Όλο και περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα άρχισαν να

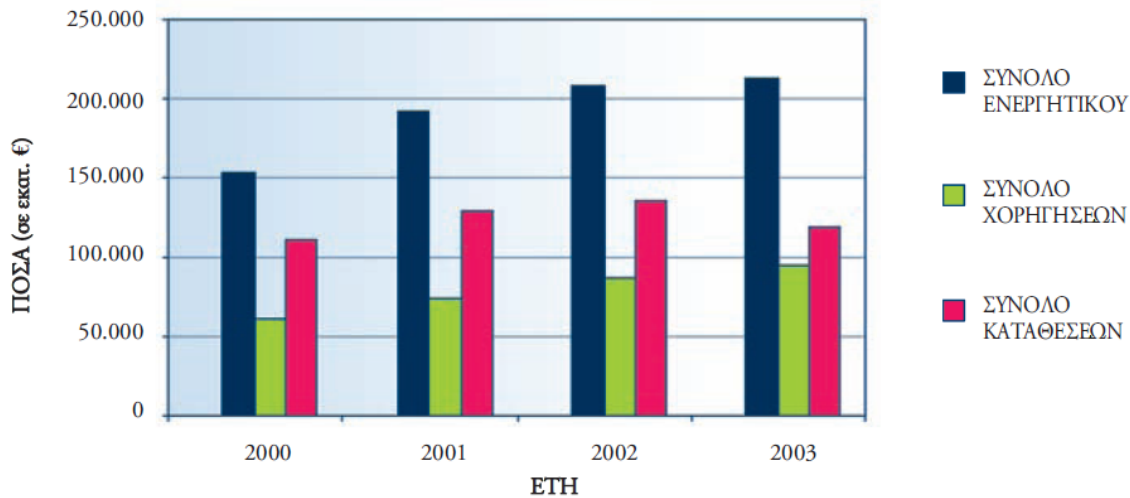
λειτουργούν στη χώρα με αποτέλεσμα να βελτιωθεί η ποιότητα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που προσφέρονταν. Η ταυτόχρονη απελευθέρωση του συστήματος συνετέλεσε στην αποδέσμευση του δημοσίου τομέα και στην επένδυση και χρηματοδότηση του ιδιωτικού τραπεζικού τομέα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού κλάδου (Arghyrou, Michael, Jun2009).

Η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος όμως είχε και αρνητικά στοιχεία για το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας αφού η διαμόρφωση στα νέα δεδομένα για τις τράπεζες είχε κόστος επιλογής της σωστής διαχείρισης ώστε να μην εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα στους νέους κινδύνους που δημιουργήθηκαν με την ταυτόχρονη εισαγωγή του ευρώ. Ειδικότερα, αυξήθηκε τα πρώτα χρόνια το λειτουργικό κόστος των τραπεζών από την ανάγκη βελτίωσης της τεχνολογίας και την ανάπτυξη νέων μεθόδων ώστε να φτάσουν τα πιστωτικά ιδρύματα το επίπεδο εκείνο (από πλευράς ποιότητας υπηρεσιών) των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων. Ακολούθησαν αλλαγές στα πληροφοριακά συστήματα, στην εκπαίδευση προσωπικού, στην δημιουργία νέων υπηρεσιών και ενημέρωση των πολιτών για τις νέες συνθήκες λειτουργίας και συναλλαγών. Όλες αυτές οι εκσυγχρονίσεις επιβάρυναν τις ελληνικές τράπεζες στο να προσαρμοστούν στη νέα δεδομένη κατάσταση που «επέβαλε» το ευρώ. Τα πιστωτικά ιδρύματα είχαν διαφορετική πολιτική επιτοκίων και ύψος ρευστότητας που οφείλονταν στην αυστηρή νομισματική πολιτική της ΤτΕ πριν την ολοκληρωτική απελευθέρωση των χρηματαγορών, γεγονός που έβαλε το τραπεζικό σύστημα σε νέες περιπέτειες αφού με την εισαγωγή του ευρώ οι τράπεζες εκτιθήκαν σε νέους κινδύνους που σηματοδοτούσαν την ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων (Ινστιτούτο Εργασίας ΟΤΟΕ,2000).

Συνοψίζοντας, τις αρνητικές και θετικές συνέπειες της εισόδου της χώρας στην Ο.Ν.Ε. το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επωφελήθηκε αρκετά από την ανάπτυξη της ελληνικής αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας που ακολούθησε από την υιοθέτηση του νέου νομίσματος.

Σύμφωνα με όσα προαναφέραμε, η θετική επίδραση της εισόδου στο ευρώ αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα όπου βλέπουμε την περίοδο 2000 – 2003 ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος ενώ διατηρεί μικτές τάσεις στις καταθέσεις, το σύνολο του ενεργητικού και το σύνολο των χορηγήσεων αυξάνονται 38,43% και 56,27% αντίστοιχα:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ (2000-2003)

(πηγή: Κλήμης Κ., Τσοπόγλου Σ.,2/2007)

Το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης καθώς και η εύκολη πρόσβαση στην ενιαία αγορά κεφαλαίων ενίσχυσε την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη όχι μόνο των τραπεζικών συστημάτων του ευρωσυστήματος αλλά και των οικονομιών των κρατών που το απαρτίζουν. Σύμφωνα με μελέτη της Ε.Ε.Τ. ο τραπεζικός κλάδος τη περίοδο 1990 – 2003 αναπτύσσεται εντυπωσιακά λόγω της έντονης δραστηριότητας στη στεγαστική και καταναλωτική πίστη. Από το 2001 και μετά εισήχθησαν νέες τράπεζες στην ελληνική αγορά με αποτέλεσμα να ενισχυθεί σημαντικά ο κλάδος και να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα. Παρατηρήθηκε κάποια ήπια αποτελεσματικότητα όπου οφείλεται στην προσπάθεια των τραπεζών να προσαρμοστούν και να εκσυγχρονιστούν στο νέο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Γενικότερα οι τράπεζες μετά την είσοδο στο ευρώ επικεντρώθηκαν στη μείωση του λειτουργικού κόστους μέσω της τεχνολογίας και εκπαίδευσης προσωπικού. Η ανταγωνιστικότητα αυξήθηκε λόγω καλής προοπτικής ανάπτυξης. Οι μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι επεκτάθηκαν σημαντικά και επιθετικά εκτός συνόρων αφού το επέτρεπε το χρηματοπιστωτικό περιβάλλον όπου μέχρι το 2007 οι ελληνικές τράπεζες δείχνανε να αναπτύσσονται με μεγαλύτερο ρυθμό απ' ό,τι οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές μέχρι δηλαδή το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης στις Η.Π.Α. (Κλήμης Κ., Τσοπόγλου Σ.,2/2007).

2.3. Η Ελληνική Οικονομία την περίοδο 2000 - 2009

Η τελευταία δεκαετία με την εισαγωγή στο ευρώ ξεκίνησε με θετικές προοπτικές για την ελληνική οικονομία. Βέβαια έδειχνε από τότε σημεία χαμηλής ανταγωνιστικότητας και υψηλού δημοσίου χρέους. Η εύκολη πρόσβαση σε δανεισμό λόγω του ευρώ απέτρεπε την όποιο κίνδυνο για την ελληνική οικονομία, αλλά αυτό φυσικά οδήγησε σε λάθος χειρισμό της οικονομίας του κράτους.

Σημαντική ήταν η επιδείνωση στον προϋπολογισμό των εσόδων, πτώση η οποία ξεκίνησε στις αρχές τις δεκαετίας όπου για το 2001 τα έσοδα αυξήθηκαν κατά 4,8% αλλά τα έξοδα 12,3%. Το 2002 τα έσοδα μειώθηκαν κατά 0,8% για πρώτη φορά μετά την μεταπολίτευση και τα έξοδα αυξήθηκαν κατά 12,6% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη διαφορά στα έξοδα και τα έσοδα όμως καταγράφηκε το 2009 όπου τα έσοδα μειώθηκαν κατά 10,8% και τα έξοδα αυξήθηκαν κατά 19,7%, γεγονός που προκάλεσε την κατάρρευση του κρατικού προϋπολογισμού:

Έτος	Συν. Καθαρά Έσοδα (Μεταβ. Από προηγ. Έτος)	Συν. Πρωτ. Δαπάνες (Μεταβ. Από προηγ. Έτος)
2000	7.7%	0.8%
2001	4.8%	12.3%
2002	3.2%	4.1%
2003	-0.8%	12.6%
2004	7.2%	14.6%
2005	6.5%	2.0%
2006	11.5%	4.9%
2007	7.9%	12.4%
2008	4.9%	9.7%
2009	-10.8%	19.7%
2010	8.1%	-9.8%

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση Σιάτρας Γ.,7/2011)

Άλλο ένα πρόβλημα που προέκυψε στην ελληνική οικονομία είναι ο εκτροχιασμός των δαπανών κοινωνικής πρόνοιας όπου βέβαια είχε επισημανθεί ήδη από τις αρχές του 2000 αλλά δεν διευθετήθηκε από το κράτος. Οι δαπάνες αυτές διατηρούνταν στο 3,4% του ΑΕΠ στη δεκαετία του 1990, αυξήθηκαν στο 5% το 2000 και το 2009 έφτασαν στο υψηλό 9,4% του ΑΕΠ:

Διάρθρωση Δαπανών Προϋπολογισμού										
	Άμυνα		Παιδεία		Γεωργία		Υγεία, Εργασία, Κοιν. Ασφάλιση		Δαπάνη Τόκων	
	% ΑΕΠ	% Προϋπ.	% ΑΕΠ	% Προϋπ.	% ΑΕΠ	% Προϋπ.	% ΑΕΠ	% Προϋπ.	% ΑΕΠ	% Προϋπ.
1991	2.8%	13.3%	2.4%	11.7%	1.2%	5.9%	3.4%	16.4%	-9.2%	42.0%
1992	3.1%	15.0%	2.4%	11.6%	1.0%	5.0%	3.3%	16.2%	-8.3%	44.3%
1993	3.3%	15.5%	2.4%	11.2%	1.0%	4.8%	3.8%	17.7%	-11.1%	40.9%
1994	3.0%	14.8%	2.4%	11.8%	0.7%	3.6%	4.2%	20.6%	-13.9%	51.6%
1995	2.8%	13.8%	2.4%	12.0%	0.9%	4.3%	4.2%	20.8%	-12.3%	68.0%
1996	2.8%	13.5%	2.6%	12.4%	0.9%	4.3%	4.2%	19.8%	-11.8%	60.8%
1997	3.0%	14.4%	3.0%	14.2%	0.7%	3.5%	3.9%	18.6%	-9.8%	56.1%
1998	3.1%	15.0%	2.9%	14.0%	0.5%	2.4%	3.6%	17.4%	-9.0%	47.0%
1999	2.6%	10.9%	3.3%	14.1%	0.7%	3.0%	6.3%	26.8%	-8.6%	43.5%
2000	2.0%	11.0%	2.6%	14.8%	0.7%	4.1%	5.0%	27.6%	-7.3%	41.4%
2001	2.0%	11.0%	2.6%	14.8%	0.8%	4.5%	4.9%	27.4%	-6.6%	40.5%
2002	1.9%	10.7%	2.7%	14.8%	0.8%	4.4%	5.0%	27.5%	-5.8%	37.2%
2003	1.9%	10.3%	2.7%	14.6%	0.8%	4.3%	5.4%	29.6%	-5.5%	32.3%
2004	1.8%	9.3%	2.9%	14.7%	0.8%	4.1%	5.9%	30.4%	-5.1%	30.1%
2005	1.8%	9.0%	2.9%	14.5%	0.9%	4.4%	6.1%	30.8%	-5.0%	26.3%
2006	1.7%	9.0%	2.8%	14.8%	0.9%	4.7%	5.9%	30.9%	-4.5%	25.1%
2007	1.7%	8.4%	2.8%	14.0%	0.9%	4.4%	6.0%	29.9%	-4.3%	23.7%
2008	1.7%	8.2%	2.9%	13.8%	0.5%	2.4%	7.3%	34.4%	-4.7%	21.3%
2009	2.7%	10.1%	3.0%	11.4%	0.4%	1.6%	9.4%	35.5%	-5.2%	22.2%
2010	2.2%	9.0%	2.8%	11.6%	0.4%	1.6%	8.5%	35.4%	-5.8%	19.8%
2011	2.2%	8.9%	2.8%	11.2%	0.5%	1.9%	9.0%	35.9%	-7.1%	23.8%

(πηγή: Υπουργείο Οικονομικών - Έκθεση Προϋπολογισμού, διαμόρφωση Σιάτρας Γ., 7/2011)

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην Ευρωζώνη, η Ελλάδα και η Πορτογαλία την περίοδο 1996 με 2009 έχουν τη μεγαλύτερη αύξηση στις δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας, όπου ενώ η Γερμανία διατηρεί ισορροπημένες τάσεις στο 0,2%, στην Ελλάδα και Πορτογαλία οι δαπάνες αυτές αυξήθηκαν 7,1% και 9,2% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στην Ελλάδα δεν περιλαμβάνονται στους κρατικούς προϋπολογισμούς οι δαπάνες των ασφαλιστικών ταμείων. Άλλο ένα χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας την τελευταία δεκαετία είναι η αύξηση των μισθών και γενικότερα του κόστους τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Αναπάντεχη επίπτωση όμως ήταν η πτώση της ήδη χαμηλής ανταγωνιστικότητας και η αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων. Στο παρακάτω πίνακα βλέπουμε ότι την περίοδο 1996 – 2009 ο κρατικός προϋπολογισμός επιβαρύνθηκε 3,4% του ΑΕΠ από τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων, ενώ το 1996 αποτελούσαν 9,6% του ΑΕΠ, το 2009 έφθασαν στο 13,0% του ΑΕΠ. Ωστόσο, στην Γερμανία

το 1996 το ίδιο μέγεθος ήταν στο 8,7% του ΑΕΠ και το 2009 είχε υποχωρήσει στο 7,4% του ΑΕΠ (Σιάτρας Γ.,7/2011). Αξίζει να σημειώσουμε ότι η αύξηση της δαπάνης αυτής αυτό το διάστημα στην Ελλάδα ήταν 225%, στην Ιρλανδία 247% και στη Γερμανία μόλις 9%:

Ε.Ε. Δαπάνες Κρατικών Υπαλλήλων, 1996-2010 :												
	1996		2000	2007	2008		2009		2010		Μεταβολή	
	εκατ. €	% ΑΕΠ	εκατ. €	εκατ. €	εκατ. €	% ΑΕΠ	εκατ. €	% ΑΕΠ	εκατ. €	% ΑΕΠ	Δαπανών	% του ΑΕΠ
Αυστρία	22,243	12.3	22,866	24,783	25,950	9.2	27,170	9.9	27,636	9.7	22%	2.4
Βέλγιο	25,228	11.9	29,039	39,424	41,635	12.1	43,288	12.8	44,171	12.5	72%	-0.9
Γαλλία	169,010	13.6	192,305	240,876	246,979	12.7	254,315	13.3	259,346	13.3	50%	0.3
Γερμανία	163,660	8.7	166,110	168,310	170,720	6.9	177,640	7.4	181,750	7.3	9%	1.3
ΕΛΛΑΔΑ	9,415	9.6	14,270	25,213	27,668	11.7	30,559	13.0	27,183	11.8	225%	-3.4
Εσθονία	409	11.3	665	1,527	1,830	11.4	1,773	12.8	1,707	11.8	333%	-1.5
Ιρλανδία	5,647	9.6	8,361	19,008	20,309	11.3	19,572	12.3	18,140	11.8	247%	-2.7
Ισπανία	53,063	11.2	64,728	107,835	118,387	10.9	125,164	11.9	124,038	11.7	136%	-0.7
Ιταλία	113,378	11.3	124,306	163,989	169,989	10.8	169,650	11.3	171,026	11.1	50%	0.0
Κύπρος	984	13.2	1,326	2,279	2,451	14.2	2,669	15.8	2,687	15.4	171%	-2.6
Λουξεμβούργο	1,346	8.5	1,661	2,653	2,805	7.1	3,026	7.9	3,218	7.7	125%	0.6
Μάλτα	467	15.2	515	707	831	14.1	830	14.2	838	13.4	78%	1.0
Ολλανδία	32,391	10.1	39,647	52,273	54,575	9.2	57,130	10.0	58,969	10.0	76%	0.1
Πορτογαλία	11,778	12.7	17,281	20,473	20,677	12.0	21,295	12.6	21,105	12.2	81%	0.1
Σλοβακία	2,086	9.5	2,746	4,182	4,650	6.9	4,948	7.8	5,202	7.9	137%	1.7
Σλοβενία	799	11.3	2,089	3,641	4,112	11.0	4,399	12.4	4,456	12.4	451%	-1.1
Φινλανδία	15,305	15.4	17,278	23,239	24,676	13.4	25,429	14.9	25,988	14.4	66%	0.5
Βουλγαρία	127	7.2	2,803	5,324	6,364	9.2	6,695	9.8	6,605	9.4	5172%	-2.6
Δανία	184,291	17.2	221,300	284,214	299,281	17.2	322,274	19.5	334,114	19.1	75%	-2.3
Λεττονία	341	10.9	513	1,574	1,947	12.0	1,582	12.1	1,299	10.2	364%	-1.2
Λιθουανία	3,506	10.4	5,551	9,786	11,999	10.8	11,819	12.9	10,597	11.1	237%	-2.5
Μεγ. Βρετανία	81,856	10.5	94,765	153,571	160,008	11.1	165,219	11.8	170,355	11.7	102%	-1.3
Ουγγαρία	759,433	10.7	1,415,027	2,921,037	3,082,873	11.5	2,958,065	11.4	2,906,620	10.7	290%	-0.7
Πολωνία	44,279	10.5	75,104	113,165	127,299	10.0	137,565	10.2	142,319	10.1	211%	0.3
Ρουμανία	733	6.4	6,381	39,200	52,794	10.3	53,408	10.7	49,201	9.6	7186%	-4.3
Σουηδία	312,199	16.8	345,177	465,944	472,807	14.8	470,167	15.2	488,008	14.8	51%	1.6
Τσεχία	126,731	7.5	154,716	268,572	279,640	7.6	293,664	8.1	293,574	8.0	132%	-0.6
	2000		2005	2007	2008		2009		2010		Μεταβολή	
ΕΕ-27	966,587	10.5	1,192,930	1,283,556	1,311,541	10.5	1,318,366	10.5	1,350,680	10.5	36.4%	0.0
ΕΕ-17	704,956	10.4	846,884	899,870	937,736	10.1	970,234	10.8	978,339	10.6	38%	-0.4

(πηγή: Eurostat, 2011, Σιάτρας Γ.,7/2011)

Η περίοδος 2000 – 2009 χαρακτηρίζεται από αστοχίες και σοβαρές παραλήψεις στην ελληνική οικονομία. Αν και οι ρυθμοί ανάπτυξης δείχνανε εντυπωσιακοί, το κράτος δε μπόρεσε να τους αξιοποιήσει προκειμένου να βελτιωθεί η οικονομική δομή της χώρας. Η Ε.Κ.Τ. το 2000 στην έκθεση για τη σύγκλιση είχε επισημάνει την ανησυχία της περί την δημοσιονομική προσαρμογή της χώρας στα μεγέθη του ελλείμματος και του χρέους (ΕΚΤ,2000,σελ.27). Τον Οκτώβριο του 2011 η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοίνωσε τα αναθεωρημένα στοιχεία για την περίοδο 2007 – 2011 όπου σκιαγραφείται το υπέρογκο μέγεθος του δημοσιονομικού προβλήματος της Ελλάδας. Το έτος 2009 το δημόσιο χρέος εκτινάχτηκε στο 129,3% του ΑΕΠ και το έλλειμμα του κρατικού Προϋπολογισμού στο 15,8% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες ήταν αυξημένες κατά 3% και στο 53,8% του ΑΕΠ, ενώ τα έσοδα κινήθηκαν πτωτικά στο 3,0% και στο 38% του ΑΕΠ:

Πίνακας : ΑΕΠ , Έσοδα, Δαπάνες, Έλλειμμα, Χρέος Γενικής Κυβέρνησης					
		2007	2008	2009	2010
ΑΕΠ	(εκατ. ευρώ)	222.771	232.920	231.642	227.318
Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης (-) / Πλεόνασμα (+) ΔΥΕ Β.9	(εκατ. ευρώ)	-14.475	-22.822	-36.624	-24.125
	(% του ΑΕΠ)	-6,5	-9,8	-15,8	-10,6
Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης	(εκατ. ευρώ)	106.066	117.850	124.636	114.213
	(% του ΑΕΠ)	47,6	50,6	53,8	50,2
Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης	(εκατ. ευρώ)	90.915	94.764	88.070	89.750
	(% του ΑΕΠ)	40,8	40,7	38,0	39,5
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	(εκατ. ευρώ)	239.300	263.131	299.537	329.351
	(% του ΑΕΠ)	107,4	113,0	129,3	144,9

(πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 10/2011)

Η ΤτΕ από το 2004 είχε εκφράσει τις ανησυχίες της περί την δημοσιονομική εικόνα της χώρας στις ετήσιες εκθέσεις της. Μετά την ΕΚΤ νωρίτερα στις αρχές του 2000, πλέον και η ΤτΕ καθιστά σαφές να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας, στον περιορισμό των δαπανών, στο αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα, στην κοινωνική προστασία και πρόνοια των ασθενέστερων, στην πάταξη της διαφθοράς, μείωση υπέρογκου δημοσίου τομέα από δαπάνες και άμεσα έξοδα (ΤτΕ, 2004, ενδιάμεση έκθεση).

Από πλευρά ανάπτυξης, αν και εισήχθησαν στη χώρα σημαντικοί πόροι από τη Ε.Ε. (Α', Β' και Γ' Κ.Π.Σ.) και πραγματοποιήθηκαν πολλά έργα υποδομής και αλλαγές στην δομή του κράτους, η διαχείριση τους, ανέδειξε μία μακροχρόνια αδυναμία έγκαιρης και ορθής εφαρμογής των προγραμματισμένων έργων και κονδυλίων που οδήγησαν σε απλά σε απορρόφηση των κονδυλίων και όχι σε έργα ουσιαστικής σημασίας που θα αυξάνανε την ανταγωνιστικότητα. Η Ελλάδα το 2000 είχε τη δεύτερη υψηλότερη ανεργία στην Ευρώπη και παρά τα κοινοτικά κονδύλια που εισέπραττε το κράτος εξίσου δε μπόρεσε να μειώσει την ανεργία και να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα (Καζάκος Π. ,2010).

Η εκπλήρωση των κριτηρίων που ορίζονταν από την Ε.Ε. έδειξε ότι δεν επαρκούσε για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Η πορεία βασικών μεγεθών τη τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα παρουσίασε διαφορετικές κατευθύνσεις απ' ότι αρχικά είχε εκτιμηθεί και

αναμένονταν. Η αδύναμη ελληνική οικονομία σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης, παρόλο που δέχονταν σημαντική εισροή κοινοτικών πόρων, απέκλινε συστηματικά από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης (Γλύνος Γ.,4/2010,σελ.6-9).

Η ανταγωνιστικότητα μετά την είσοδο στο ευρώ έχει υποχωρήσει σημαντικά λόγω του υψηλού ρυθμού μισθολογικών αυξήσεων και πληθωρισμού, οι οποίοι κατέστησαν τις ελληνικές εξαγωγές ακριβότερες τόσο σε όρους τιμών όσο και σε όρους κόστους εργασίας σε σχέση με τους εμπορικούς εταίρους. Με δεδομένο ότι πλέον δεν εξαρτάται από την Ελλάδα η υποτίμηση του νομίσματος, οι αγορές πιστεύουν ότι η ανταγωνιστικότητα μπορεί να τονωθεί μόνο μέσω μίας εσωτερικής υποτίμησης δηλαδή μείωσης των μισθών και των τιμών σε επίπεδα του 2000. Από το 2000 ως το 2009 η ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών έχει υποχωρήσει 10% σε όρους κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και κατά 7% σε όρους σχετικών τιμών. Τη μεγαλύτερη απώλεια υπέστησαν οι κλάδοι της γεωργίας και της βιομηχανίας. Στον κλάδο των υπηρεσιών που αποτελεί το 80% του ιδιωτικού τομέα η απώλεια ανταγωνιστικότητας υποχώρησε 5% σε όρους κόστους εργασίας, ενώ παρέμεινε σταθερή σε όρους τιμών. Θα πρέπει επίσης να πούμε ότι η ισχυρή ανατίμηση του ευρώ τα πρώτα χρόνια της δημοφιλίας του σε συνδυασμό με την ταχύτερη αύξηση του κόστους εργασίας, στην Ελλάδα, οδήγησε εξίσου σε απώλεια της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγών σε σχέση με τους εμπορικούς εταίρους (Malliaropoulos D.,July2010).

Οι Καραμούζης Ν. και Αναστασάτος Τ. σε μελέτη το 2011 αναφέρουν ότι σημαντικοί ρυθμοί ανάπτυξης επετεύχθησαν την περίοδο 1994 – 2007 που στηρίχθηκαν στην ταχεία αύξηση της εγχώριας ζήτησης και κατανάλωσης. Η ιδιωτική κατανάλωση αυξάνονταν ισοποσοστικά με το ΑΕΠ καθ' όλη τη περίοδο, ενώ οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν με ραγδαίους ρυθμούς την περίοδο 2006 – 2009. Σαν αποτέλεσμα αυτών των συγκυριών η σχέση συνολικής κατανάλωσης προς το ΑΕΠ έφθασε το 2009 το 93,5%, το υψηλότερο ποσοστό της Ε.Ε.27. Τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια προς τα νοικοκυριά αυξήθηκαν ταχέως. Τα ονομαστικά και πραγματικά επιτόκια δανεισμού, μειώθηκαν εντυπωσιακά μετά την ένταξη στην ΟΝΕ. Η εισροή ξένων κεφαλαίων αύξησαν την τραπεζική χρηματοδότηση με μέσο ετήσιο ρυθμό 20% (Καραμούζης Ν.,Αναστασάτος Τ.,10/2011).

Συγκεντρωτικά, την τελευταία δεκαετία τα σημαντικότερα στοιχεία της ελληνικής οικονομίας είναι οι δαπάνες του τακτικού Προϋπολογισμού που έφθασαν κατά μέσο όρο στο 25,1% του ΑΕΠ, συνυπολογίζοντας και τις δαπάνες των τόκων, το ποσοστό αυτό φτάνει στο 34,5% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες δημοσίων επενδύσεων κινήθηκαν στο 4,2% του ΑΕΠ. Ο μέσος όρος των

εσόδων έφθασε στο 23,6% του ΑΕΠ ενώ ο μέσος όρος των δημοσιονομικών ελλειμμάτων έφθασε στο 6,7% και επίπεδο πρωτογενούς αποτελέσματος εμφάνισε έλλειμμα στο 1,5%. Οι δαπάνες για τόκους κινήθηκαν στο 5,2% για το ίδιο διάστημα (2000 – 2010), ενώ οι τόκοι αποτέλεσαν το 77,2% των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, γεγονός που δείχνει ότι ακόμα και αν δεν υπήρχαν τόκοι, η χώρα θα εξακολουθούσε να έχει σοβαρό έλλειμμα -1,5%. Το δημόσιο χρέος κινήθηκε στο 138,8% το οποίο είναι και το υψηλότερο της μεταπολεμικής περιόδου ενώ το 2011 ξεπέρασε και το 150% του ΑΕΠ. Η ύφεση αυτή είναι η χειρότερη στην οικονομική ιστορία της χώρας (Σιάτρας Γ.,7/2011).

2.4. Αίτια που οδήγησαν και συνέβαλαν στην αύξηση του δημοσίου χρέους

Η αύξηση του δημοσίου χρέους στην Ελληνική Οικονομία προκάλεσε και την ελληνική δημοσιονομική κρίση που αργότερα επεκτάθηκε και σε ολόκληρη την Ευρωζώνη. Η διεθνής οικονομική ύφεση έφερε στο φως την υπερχρέωση του την Ελληνικού Δημοσίου και την πιθανή αδυναμία ελέγχου του ήδη διογκωμένου χρέους. Η ελληνική κρίση εκδηλώθηκε σαν αποτέλεσμα των επιπτώσεων της διεθνούς οικονομικής κρίσης το 2007 και των ανισορροπιών της ελληνικής οικονομίας. Το ελληνικό δημοσιονομικό πρόβλημα όμως οφείλεται πρωτίστως σε ανεπάρκεια πολλών ετών τις ελληνικής οικονομικής πολιτικής το οποίο όμως εξέθεσε και αδυναμίες της δομής και της λειτουργίας της Ο.Ν.Ε. Παρόλο που η ελληνική οικονομία έδειχνε σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, εντούτοις η ανεξέλεγκτη μεγέθυνση του αύξησε το δημόσιο χρέος της χώρας.

Τα πρόσφατα δυσμενή για την οικονομία γεγονότα στην Ελλάδα ανέδειξαν προϋπάρχουσες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Το μεγάλο πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας αλλά και η έλλειψη οργανωτικής δομής στον κρατικό μηχανισμό, αποτυπώνονται και στα δύο μεγάλα ελλείμματα της Ελλάδας, στο Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στο δημοσιονομικό έλλειμμα. Η διαδοχική και διαχρονική αυτή συσσώρευση ελλειμμάτων ανά έτος, διόγκωσαν με τη σειρά τους το εξωτερικό και εσωτερικό χρέος της χώρας.

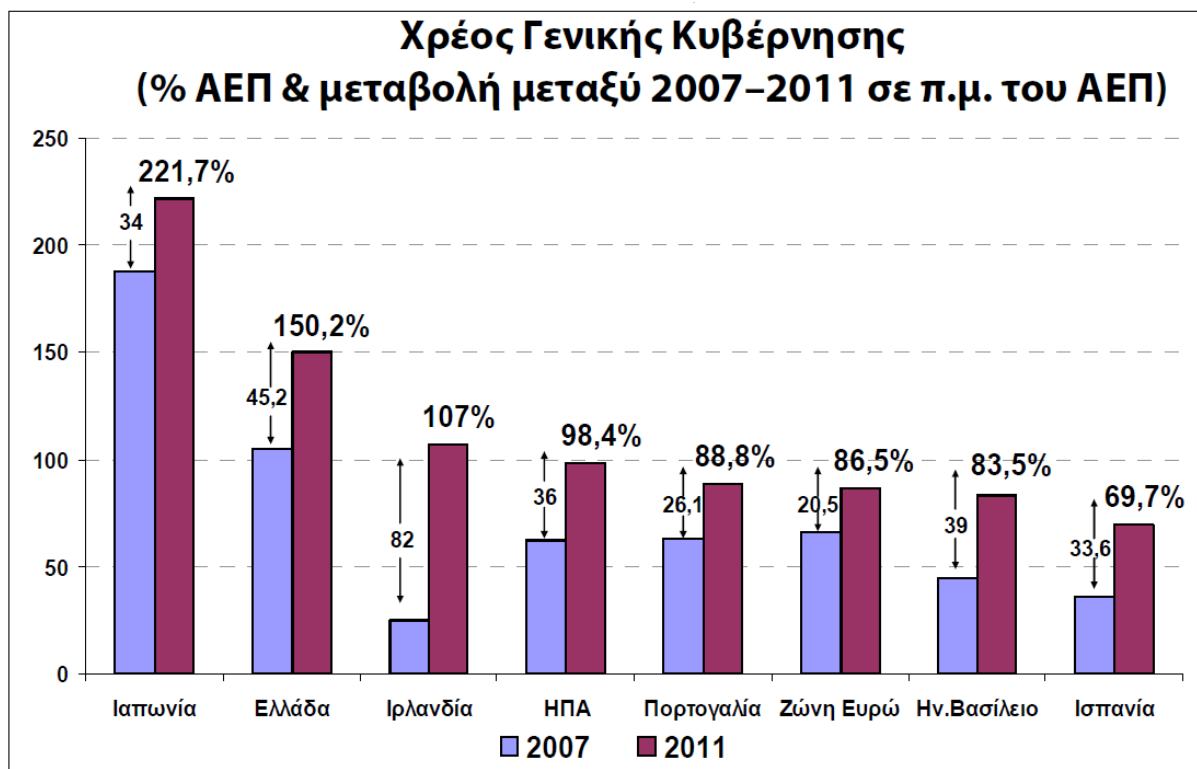
Το χτύπημα των αγορών από την παγκόσμια κρίση αλλά και τη μειωμένη διάθεση των επενδυτών για έκθεση στον κίνδυνο, οδήγησαν στον οικονομικό αδιέξοδο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, παρά το γεγονός ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε παραμείνει όρθιο και πρωτίστως υγιές, χωρίς να έχει επηρεαστεί από την ύφεση που είχε προηγηθεί. Ο βαθμός πιστωτικής επιβάρυνσης του ιδιωτικού τομέα ήταν σημαντικά

μικρότερος σε σχέση με χώρες τις οποίες χτύπησε η παγκόσμια κρίση (ΗΠΑ και Ευρώπη) (Alpha Bank,6/2010).

Η διεθνής κρίση επηρέασε τις δημοσιονομικές εξελίξεις τόσο της Ελλάδας όσο και άλλων κρατών. Δεν ευθύνεται όμως η κρίση για το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας. Η Ελλάδα δεν μπόρεσε για χρόνια να διευθετήσει το δημοσιονομικό της χρέος το οποίο επί χρόνια μεγαθύνεται. Ειδικότερα, την περίοδο 2000 ως σήμερα τα κρατικά έσοδα υστερούσαν και οι διογκωμένες δαπάνες όλο και αυξάνονταν. Έτσι το έλλειμμα διαδοχικά κάθε έτος ήταν πέραν του επιτρεπτού ορίου χωρίς να πετυχαίνονται οι στόχοι μείωσης του. Οι συνέπειες της διεθνής κρίσης δεν επηρέασαν την Ελλάδα και το τραπεζικό σύστημα της γιατί οι τράπεζες ήταν υγιείς και δεν κατείχαν στο χαρτοφυλάκιο τους τα «τοξικά ομόλογα» που επηρέασαν άλλα κράτη. Το συνακόλουθο όμως αποτέλεσμα έφερε στο φως την αδυναμία από πλευράς δομής ελληνική οικονομία και δημοσιονομικής της θέση.

Η ελληνική κρίση ξεκίνησε το 2009 και μετέπειτα σε ολόκληρη την Ευρωζώνη. Ο δημοσιονομικός εκτροχιασμός της χώρας ξύπνησε τις αγορές που πάνω από δέκα χρόνια έδειχναν αδιάφορες στις ανισορροπίες ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης και στα γενικότερα προβλήματα ανταγωνιστικότητας και δημοσιονομικής εκτροπής των χωρών. Οι αγορές αρνήθηκαν να δανείζουν στην Ελλάδα ως συνέπεια ότι το υπερβολικό χρέος προς το ΑΕΠ ήταν μεγάλο και συνεχιζόμενο και υπήρχε έτσι ο κίνδυνος αποσταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας και αδυναμίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς τους ομολογιούχους (Χαρδούβελης Γ.,2/2011).

Οι αρνητικές συνέπειες της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης μπορεί να αποτελούν παρελθόν όμως άφησε πίσω της ό πως συνήθως και ό ξς ο ι προηγούμενες κρίσεις, μακροχρόνια στασιμότητα στις αγορές (Reinhart C.,Rogoff K.,2009). Το κυριότερο πρόβλημα της τελευταίας κρίσης είναι το δημόσιο χρέος. Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα την περίοδο 2007 – 2011 το χρέος αυξάνεται ραγδαία σχεδόν σε όλο τον κόσμο:

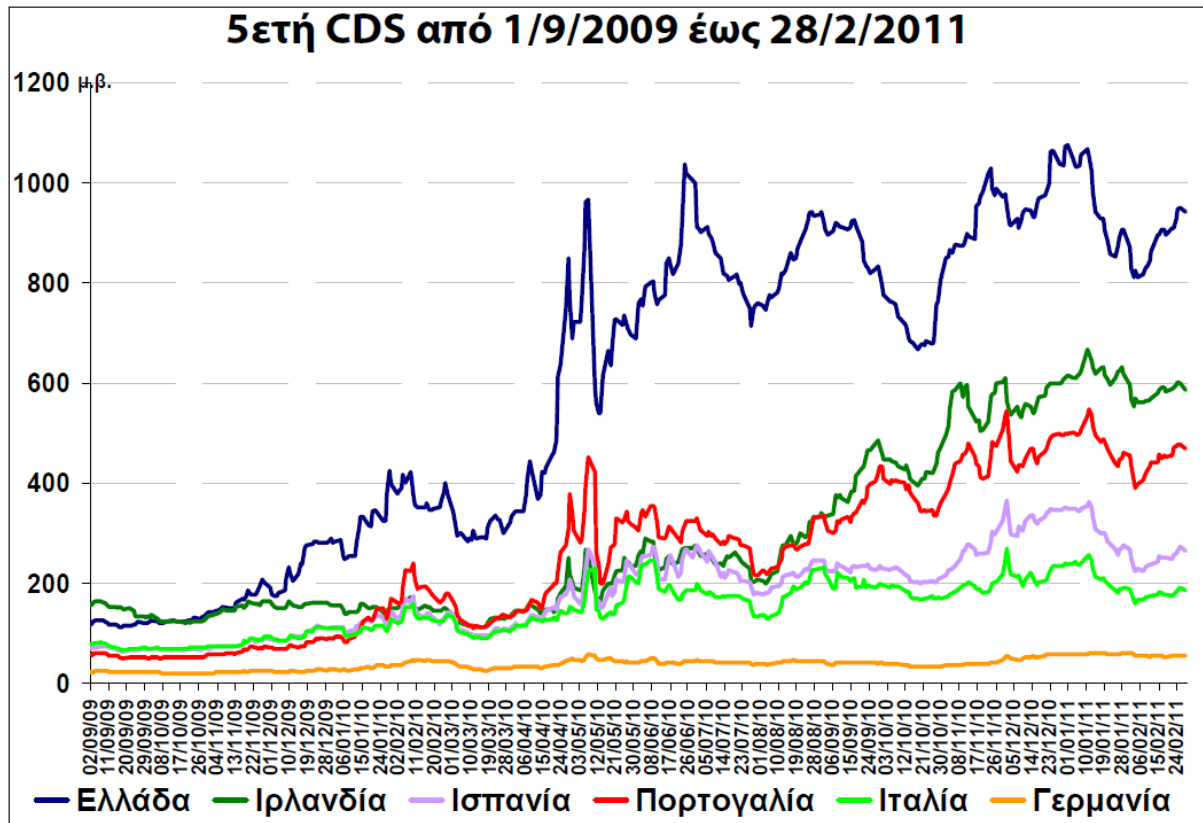
(Πηγή: EUROSTAT, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ.,2/2011)

Η μεταβολή αυτή στο χρέος είναι τεράστια σε διεθνές επίπεδο, για το λόγο ότι η διεθνής κρίση ανάγκασε τις αρχές να παρέμβουν με πακέτα διάσωσης, μείωση των φορολογικών εσόδων, αλλά και οι κυβερνήσεις να προβούν σε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Στην Ευρωζώνη η αύξηση του χρέους ήταν πολύ μικρή σε σχέση με ΗΠΑ, Ιαπωνία και Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικότερα, η Ευρωζώνη είχε και πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ). Η κρίση όμως στην Ευρωζώνη προήλθε από επιμέρους χώρες που είχαν αυξημένο χρέος, όταν οι αγορές άρχισαν να διαφοροποιούν τον πιστωτικό κίνδυνο της κάθε χώρας ξεχωριστά, ως αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησης και αστάθειας από την διεθνή κρίση (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.60).

Ο κίνδυνος της κάθε χώρας που αποτυπώνεται στα επιτόκια δανεισμού, σε σχέση με τα αντίστοιχα άλλων χωρών ή CDS (Credit Default Swap – rates) είναι πλέον συναρτήσεως του δημοσίου και ιδιωτικού χρέους της εκάστοτε χώρας, αλλά και άλλων παραγόντων, είτε οικονομικών εξελίξεων είτε αποσταθεροποίησης του τραπεζικού συστήματος (Attinasi M-G,Checherita C.,Nickel C.,2009).

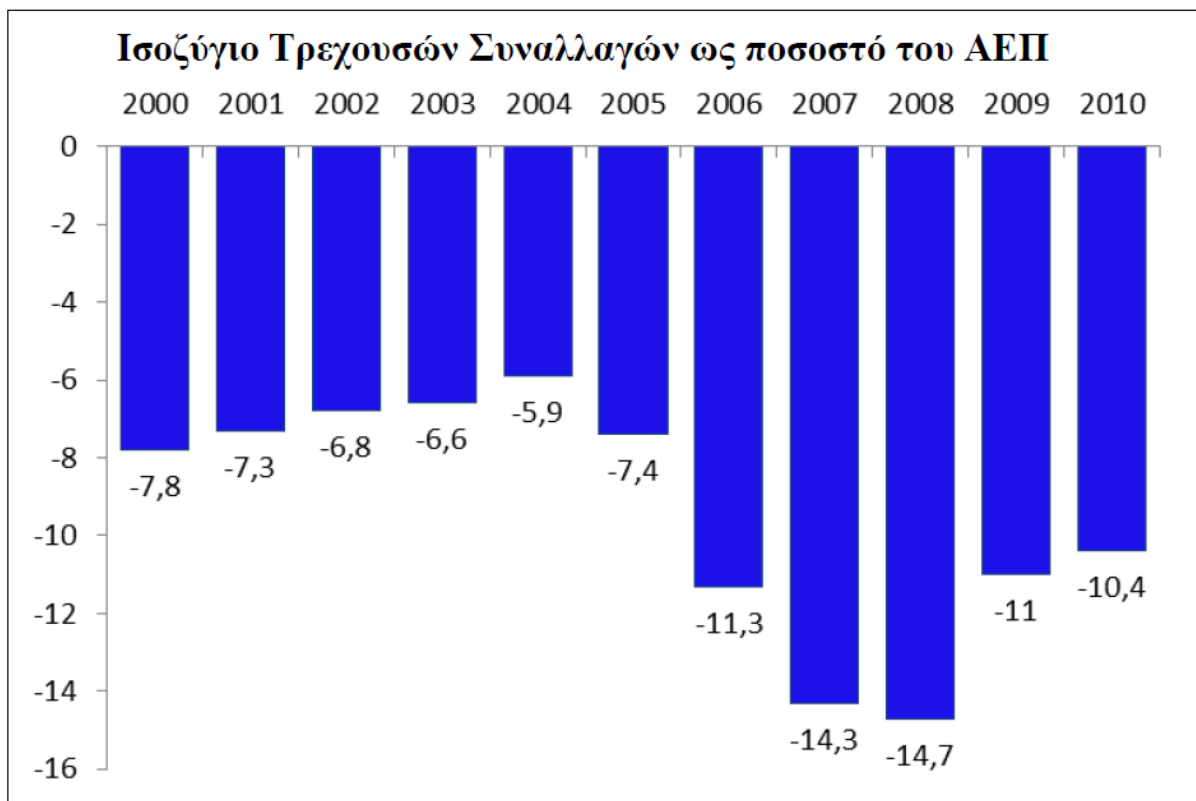
Η ανισορροπία στα επιτόκια δανεισμού των χωρών της Ευρωζώνης απειλεί την σταθερότητα και την ύπαρξη της. Η δυσπιστία των αγορών για τους δημοσιονομικούς κανόνες της Ευρωζώνης πηγάζει από την αμφιβολία τήρησης των υποχρεώσεων της κάθε χώρας.

Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύονται τα επιτόκια των προθεσμιακών συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου μακροπρόθεσμων ομολόγων πενταετούς διάρκειας από το τελευταίο τρίμηνο του 2009 ως το Φεβρουάριο του 2011:

Ευρωζώνη με την πιθανή έκθεση των τραπεζών σε ελληνικά κρατικά ομόλογα (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.61-62).

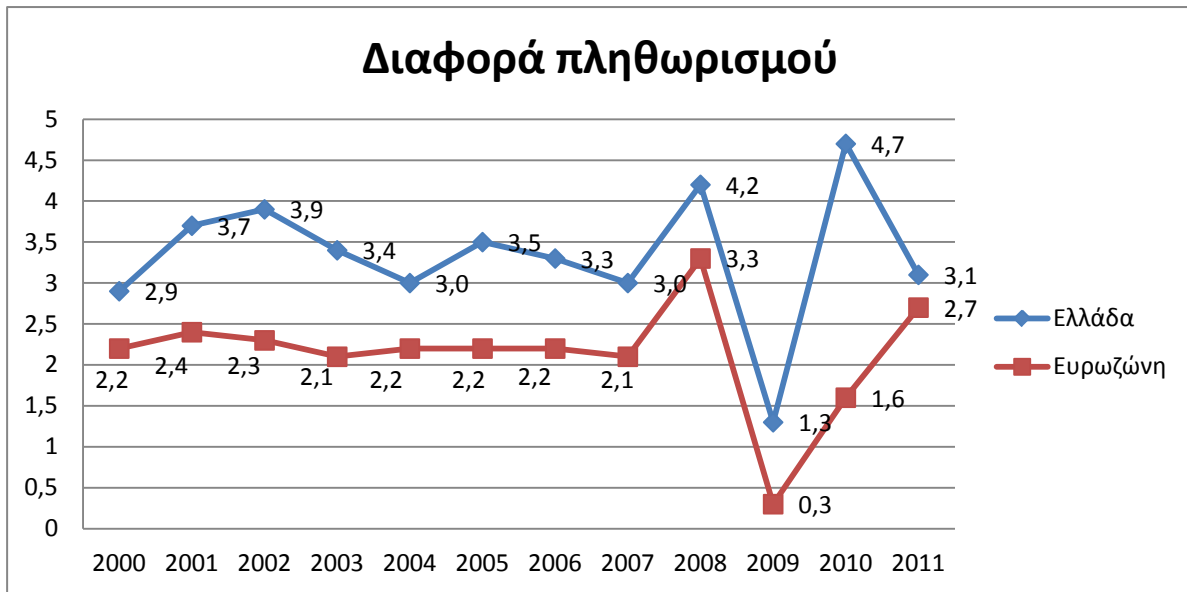
Η ύφεση στην Ευρώπη δεν επηρέασε άμεσα την Ελλάδα. Η χώρα ήταν μία κλειστή οικονομία και δεν είχε τραπεζικά προβλήματα όπως άλλες χώρες της Ευρώπης. Η διεθνής οικονομία όμως χειροτέρευσε το 2008 και το 2009 η Ευρωζώνη είχε ύφεση -4,1% ενώ η Ελλάδα -2,0%. Από το 2010 όμως η Ελλάδα μπαίνει σε διαρκή απόκλιση από την Ευρωζώνη αφού συνεχίστηκε η διαδοχική ύφεση και συρρίκνωση της οικονομίας. Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας δείχνει να είναι το σημαντικότερο πρόβλημα. Το πρόβλημα αυτό αντικατοπτρίζεται στο ΙΤΣ στο διάγραμμα παρακάτω όπου παρόλο που η Ελλάδα είχε τα τελευταία χρόνια αύξηση της παραγωγικότητας, το κόστος εργασίας που αναφέραμε και παραπάνω αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό απ' ότι των υπολοίπων χωρών της Ευρωζώνης:

(πηγή: ΟΟΣΑ,8/2011)

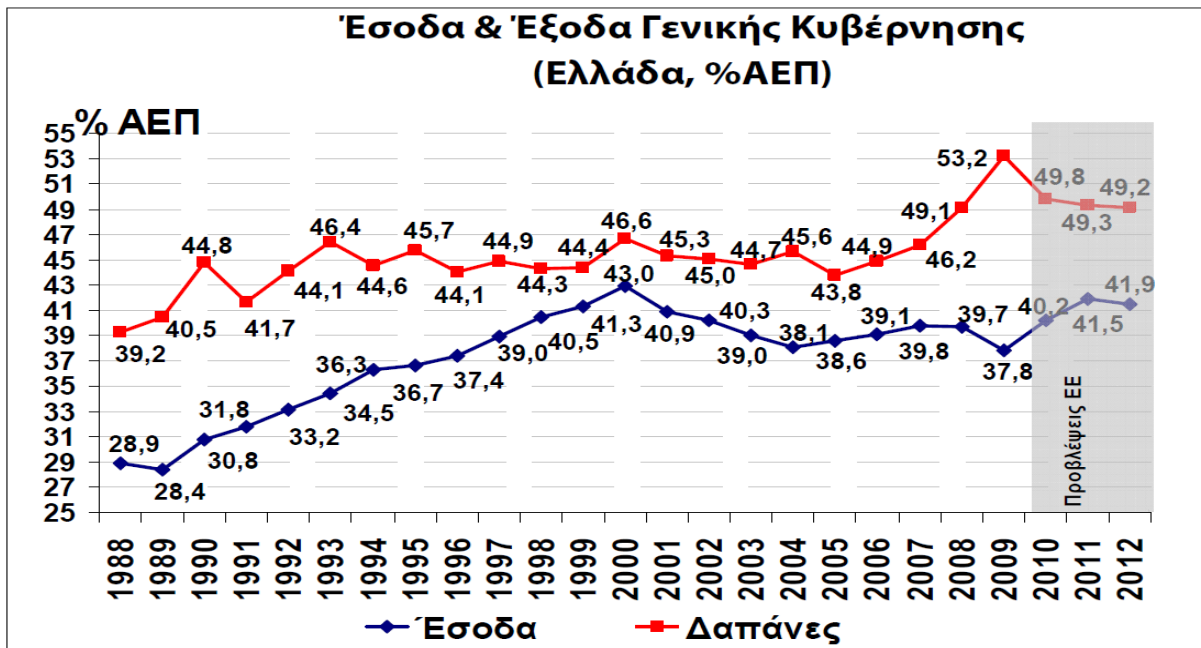
Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ το 2011, την περίοδο 2011, την περίοδο 2000 – 2008 το έλλειμμα του ΙΤΣ της Ελλάδας αυξήθηκε μέσο όρο 9,5% του ΑΕΠ, ενώ το 2007 και 2008 κυμάνθηκε στο -14,3 και -14,7 του ΑΕΠ αντίστοιχα. Τα ελλείμματα αυτά προέρχονται από τις περισσότερες επενδύσεις έναντι εγχώριων αποταμιεύσεων, που επέφεραν υψηλές δαπάνες σε σύγκριση με το ΑΕΠ της χώρας.

Η έλλειψη ανταγωνισμού επίσης αποτυπώνεται και στον υψηλό πληθωρισμό σε σχέση με τις χώρες της Ευρωζώνης στο παρακάτω διάγραμμα. Η έλλειψη ανταγωνιστικών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και η αλόγιστη αγορά αγαθών παραπάνω απ' ότι η χώρα πωλούσε στους ξένους είχαν ως αποτέλεσμα το εξωτερικό χρέος της χώρας να εκτοξευθεί από 94% του ΑΕΠ που ήταν στο τέλος του 2003 στο 187,1 % το 2010 (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.63-64):

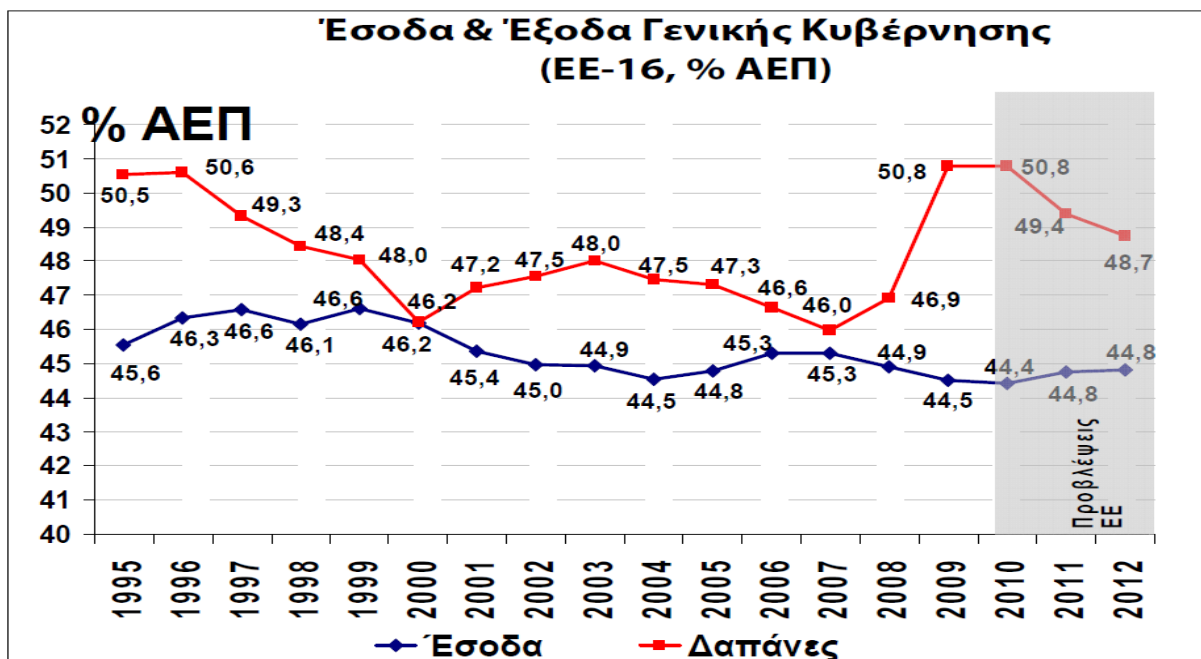
(πηγή: EUROSTAT, διαμόρφωση συγγραφέα)

Πέρα από την ανταγωνιστικότητα, το δημοσιονομικό πρόβλημα είναι ακόμα πιο έντονο. Από την περίοδο που η Ελλάδα μπήκε στη ζώνη του Ευρώ, δεν μπόρεσε σε κανένα έτος να περιορίσει το δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω από το όριο του 3% του ΑΕΠ σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ε.Ε.. Η αδυναμία της Ελλάδας να περιορίσει το έλλειμμα της φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα όπου οι κρατικές δαπάνες υπερिशχούν των εσόδων με αποτέλεσμα να καταγράφεται έλλειμμα:

(Πηγή: EUROSTAT, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ.,2/2011)

Το 2008 -2009 όπως φαίνεται στο διάγραμμα η δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας επιδεινώνεται σημαντικά λόγω των οικονομικών εξελίξεων που ακολούθησαν (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.64-67). Την ίδια περίοδο η εκτίναξη των ελλειμμάτων χαρακτηρίζουν και το σύνολο της Ευρωζώνης με μικρότερη βέβαια τάση, όπως φαίνεται στο διάγραμμα παρακάτω:

(Πηγή: EUROSTAT, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ.,2/2011)

Οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας που γενικότερα, είναι οι αγορές προϊόντων και εργασίας, δημοσιονομική ανισορροπία και χαλαρότητα ήρθαν αντιμέτωπες με την ραγδαία ανάπτυξη που κατέστησαν αναγκαία την προσαρμογή του δημοσίου τομέα που ήταν αιτία μεγάλης και υπερβολικής δαπάνης. Το κόστος εργασίας διατήρησε ρυθμούς ανόδου των αμοιβών και των τιμών υψηλότερους σε σχέση με την Ευρωζώνη (ΤτΕ,4/2010).

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει ο ιδιωτικός τομέας να δημιουργήσει θέσεις εργασίας ώστε να μειωθεί ο υπέρογκος δημόσιος τομέας. Έτσι η Ελλάδα θα δημιουργήσει εμπορικά πλεονάσματα που θα διατηρήσουν και μακροχρόνια θα μειώσουν το εξωτερικό χρέος (Malliaropoulos D, Anastasatos T,4/2011). Η εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και του περιθωρίου κέρδους καταγράφει για την Ελλάδα απώλεια της ανταγωνιστικότητας 20 – 25% σε σύγκριση με την Ευρωζώνη από την ένταξη στο Ευρώ μέχρι το 2008. Επί τούτοις, ο ιδιωτικός τομέας ακόμα και πριν από την ένταξη στο ευρώ, έχει τάση προς σημαντική κατανάλωση απ' ότι αποταμίευση. Ο δανεισμός της Ελλάδας δεν προορίζονταν σε πραγματοποιούμενες επενδύσεις αλλά σε χρηματοδότηση καταναλωτικών δανείων τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Η επαναλαμβανόμενη όμως αυτή δραστηριότητα στην Ελλάδα επέφερε περιόδους όπου η κατανάλωση υπερίσχυε του εισοδήματος με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η εξυπηρέτηση του εξωτερικού δανεισμού (Προβόπουλος Γ.,25/6/2009).

Για την δεκαετία 1999 – 2008 το ΙΓΣ σημείωσε αύξηση 8,7% του ΑΕΠ, το οποίο επιβαρύνει σοβαρά το δημοσιονομικό χρέος. Ειδικότερα, το 2000 είχε φτάσει στο 7,8% του ΑΕΠ και στην περίοδο 2001 – 2004 έδειξε μία σθεναρή βελτίωση. Η συνέχεια ήταν επιβαρυντική όπου από το 5,9% που βρίσκονταν το 2004 έφτασε σχεδόν στο 15% του ΑΕΠ την περίοδο 2007 – 2008. Προφανώς το έλλειμμα αυτό δεν είναι αποδεκτό από τις αγορές και εμπνέει ανησυχίες για την βιωσιμότητα του κόστους χρηματοδότησης του χρέους (ΤτΕ,21/7/2010,σελ.105).

Η μείωση του ελλείμματος το 2004 σε 11% έδειξε ανάκαμψη στα έσοδα και τα έξοδα της χώρας, μείωση της κατανάλωσης και οριακή αύξηση στις εξαγωγές αγαθών. Μειώθηκαν επίσης και οι εισαγωγές προϊόντων λόγω της μείωσης της κατανάλωσης και εμφανίστηκαν έτσι τα πρώτα σημεία βελτίωσης της δημοσιονομικής εικόνας της χώρας, η οποία σηματοδοτεί και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (ΤτΕ,2/2011,σ.17).

Η Ελλάδα δεν έχει τομείς υψηλής ειδίκευσης και τα προϊόντα που εξάγει είναι περιορισμένων τεχνολογικών υπηρεσιών με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζονται από χαμηλή αξία. Έτσι η Ελλάδα κατατάσσεται χαμηλά στους δείκτες ανταγωνιστικότητας παγκοσμίως (σε σχέση με

το ΑΕΠ της δεν είναι φυσιολογικό) και οι κύριοι παράγοντες που οφείλονται σε αυτό είναι η αστάθεια, η έλλειψη ευέλικτης εργασίας, η υψηλή φορολογία, η δύσκολη χρηματοδότηση και η πολυετή αδιαφορία του ελληνικού κράτους να διορθώσει με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πολλούς απ' αυτούς τους τομείς (World Economic Forum,2010,σελ.15).

Η χαμηλή αποταμίευση της χώρας επιδεινώνει την ήδη δυσμενή κατάσταση. Τα υψηλά ελλείμματα του δημοσίου τομέα και η χαμηλή αποταμίευση του ιδιωτικού τομέα ενίσχυσαν την αστάθεια στους οικονομικούς δείκτες της χώρας. Η επιδείνωση στο εξωτερικό ισοζύγιο αποτυπώνεται από τις υψηλές επενδύσεις αλλά και από την χαμηλή αποταμίευση που συμβάλει στην αύξηση του δανεισμού των νοικοκυριών. Η εθνική αποταμίευση ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 18,5% που ήταν την περίοδο 1992 – 1996 υποχώρησε σε 14% το διάστημα 1997 – 2001, έπειτα σε 10,5% την περίοδο 2002 – 2006 και το 2009 έφτασε σε μόλις 5%. Η αποταμίευση στον ιδιωτικό τομέα ευνοήθηκε από την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και μειώθηκε συστηματικά και διαδοχικά καθ' έτος καθ' όλη τη διάρκεια από το 1996 (ΤτΕ,4/2010,σ.31-32).

Το δημοσιονομικό έλλειμμα κυμάνθηκε υψηλότερο του 3% του ΑΕΠ σε όλη τη χρονική περίοδο από την εισαγωγή στο ευρώ. Η υψηλή απόκλιση των δημοσίων δαπανών σε σχέση με τα έσοδα επιδείνωσαν την κατάσταση. Την περίοδο 2000 – 2009 οι μισθοί στο δημόσιο τομέα αυξήθηκαν κατά 106% χωρίς να σημειώνεται αντίστοιχη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών. Το ονομαστικό ΑΕΠ για την ίδια περίοδο αυξήθηκε 74% ενώ τα έσοδα μόνο 42% αντικατοπτρίζοντας την υψηλή φοροδιαφυγή (Alpha Bank, 9/2010).

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα διαμορφώθηκε στο 15,6% ενώ το 2011 στο 9,4%. Οι οίκοι αξιολόγησης προχώρησαν σε διαδοχικές υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας, γεγονός που οδήγησε σε κίνδυνο χρεωκοπίας της χώρας. Η αντιμετώπιση και μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος είναι πρωταρχικός στόχος για την έξοδο από την κρίση.

2.5. Επιπτώσεις του δημοσιονομικού χρέους στο τραπεζικό σύστημα

Η ύφεση ήρθε καθυστερημένα στην Ελλάδα το 2009 επηρεάζοντας και τις ελληνικές τράπεζες. Ήρθε στο φως το ελληνικό δημοσιονομικό πρόβλημα και αυξήθηκαν τα επιτόκια δανεισμού. Οι οίκοι αξιολόγησης υποβάθμισαν την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους και των ελληνικών τραπεζών και όσων επιχειρήσεων είχαν εκδώσει ιδιωτικά ομόλογα. Η διατραπεζική αγορά στέρεψε για τις τράπεζες, για το λόγο ότι το ενέχυρο που

χρησιμοποιούνταν για δανεισμό, έπαψε να είναι αξιόπιστο και αποδεκτό από τις δανείστριες τράπεζες του εξωτερικού, αναγκάζοντας τις ελληνικές να στραφούν στην ΕΚΤ. Ταυτόχρονα τα ελληνικά ομόλογα που κατείχαν οι τράπεζες μετατράπηκαν σε τοξικά. Η ύφεση επιδείνωσε την κατάσταση με τα προβληματικά δάνεια να αυξάνονται και στην ανάγκη αναζήτησης εσόδων, το κράτος αύξησε την φορολογία των επιχειρήσεων. Η κερδοφορία των τραπεζών έτσι έπεσε κατακόρυφα διατηρώντας όμως από την άλλη θετικά επίπεδα παρά την μεγάλη αύξηση των προβλέψεων.

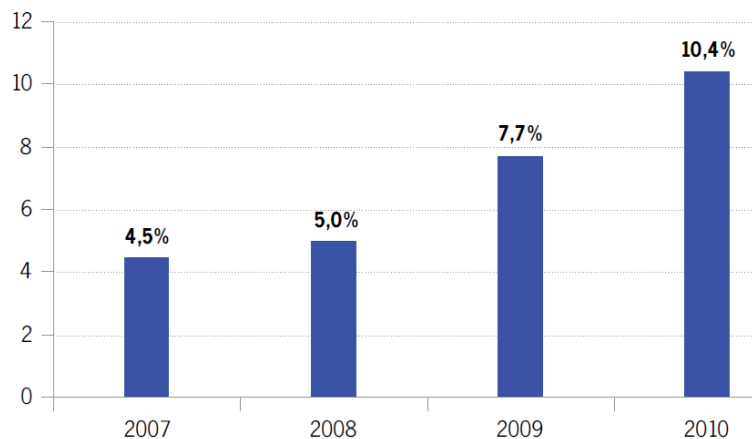
Παρά τη δύσκολη κατάσταση το ελληνικό τραπεζικό σύστημα απέδειξε ότι έχει υψηλές αντοχές. Μέχρι το 2010 οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας παρέμειναν σε κανονικά επίπεδα όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

(πηγή: ΤτΕ, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ.,6/2011)

Η θετική θέση των ελληνικών τραπεζών αποδεικνύεται και με το ότι την ίδια περίοδο όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα η μη ποιοτική εξέλιξη στο χαρτοφυλάκιο τους δεν επηρέασε την κεφαλαιακή τους επάρκεια όπως προαναφέραμε:

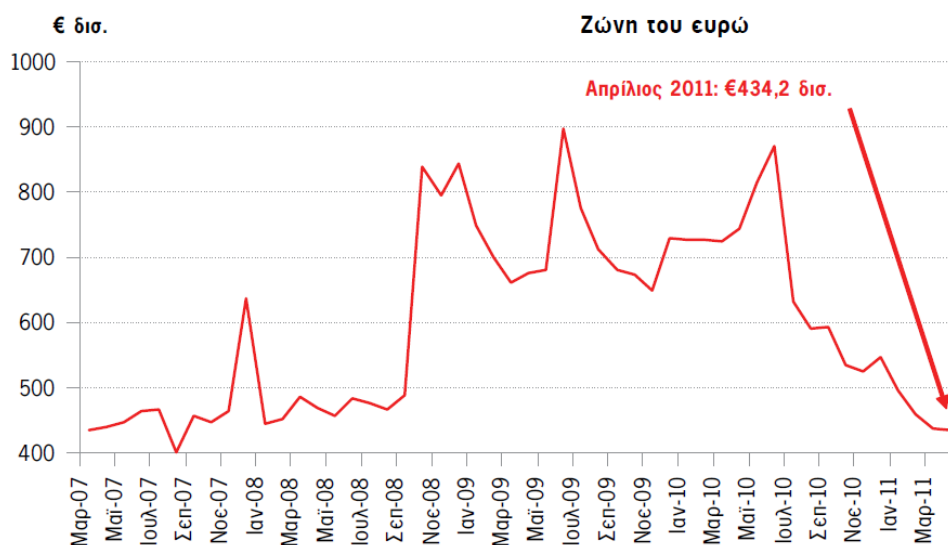
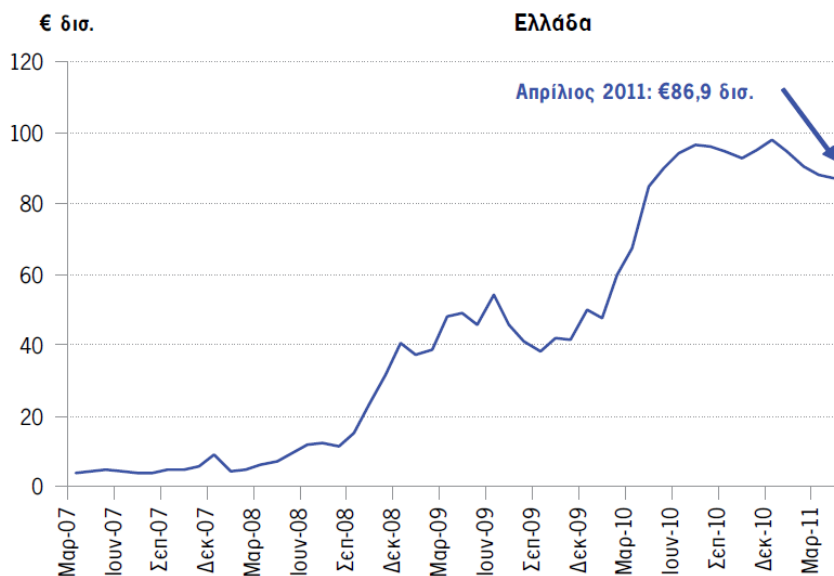
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δάνεια σε καθυστέρηση 90 ημερών των ελληνικών τραπεζών
(% συνολικών δανείων)

(πηγή: ΤτΕ, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ.,6/2011)

Τη συγκεκριμένη περίοδο με την ελληνική κρίση να είναι στο χειρότερο σημείο, οι τράπεζες βρίσκονταν υπό πίεση να προχωρήσουν σε απομόγλευση. Όσο η δημοσιονομική κατάσταση παρέμενε δυσχερής φαίνονταν ως μόνη λύση η πώληση στοιχείων του ενεργητικού στο εξωτερικό. Αυτό όμως έρχεται σε σύγκρουση με το ότι οι σημαντικές επενδύσεις των ελληνικών τραπεζών έχουν πηγή εσόδων από το εξωτερικό. Για το έτος 2010 οι ελληνικές τράπεζες χρειάστηκαν χρηματοδότηση ύψους 74 δις ευρώ λόγω της πτώσης των καταθέσεων κατά το ίδιο διάστημα 40 δις ευρώ, τη μείωση 26 δις ευρώ της αξίας του συνολικού ενέχυρου που έχουν δώσει στην ΕΚΤ για άντληση ρευστότητας και την πληρωμή των 8 δις ευρώ ύψους υποχρεώσεων που έληγαν (ΤτΕ,4/2011). Το αποτέλεσμα ήταν οι ελληνικές τράπεζες να έχουν σημαντική εξάρτηση από την ΕΚΤ όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Χρηματοδότηση τραπεζών από την ΕΚΤ

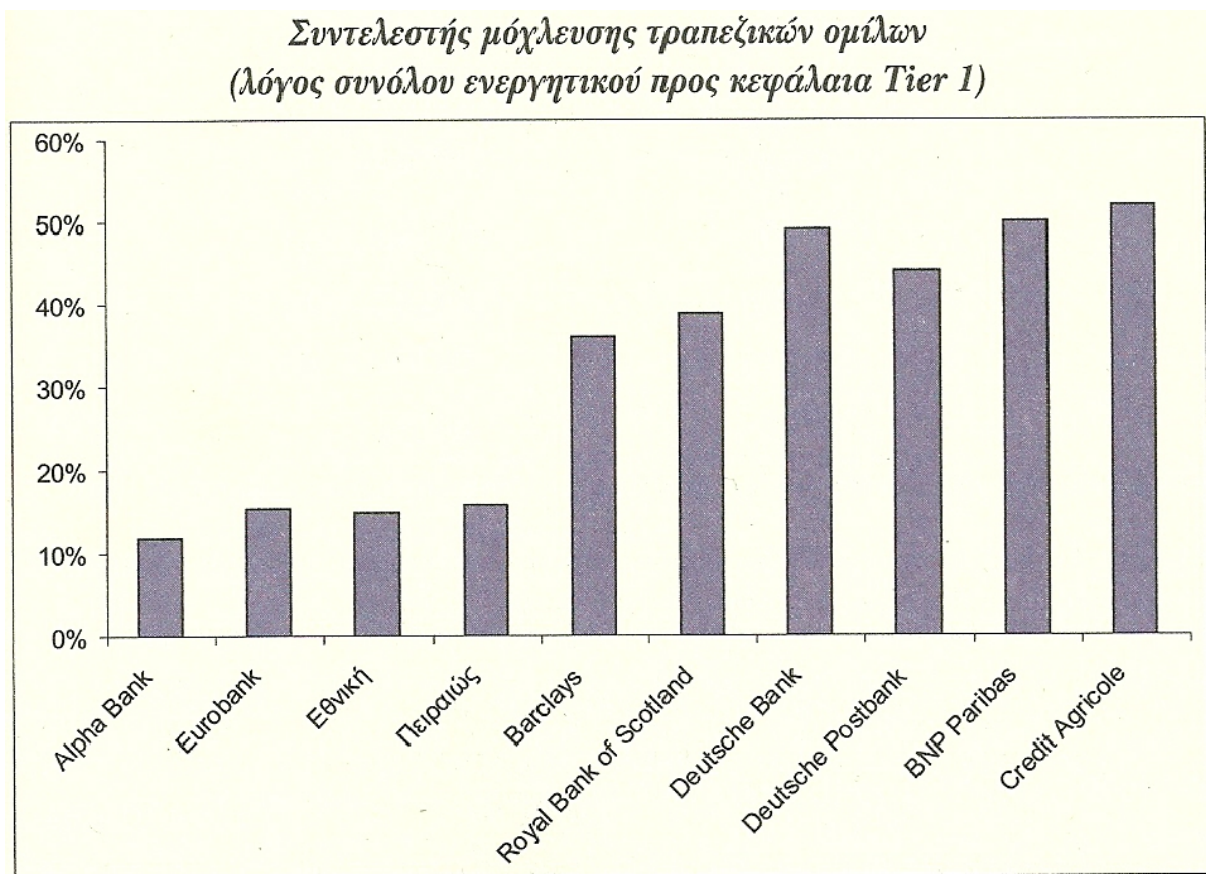
(πηγή: ΕΚΤ, ΓτΕ, διαμόρφωση: Χαρδούβελης Γ., 6/2011)

2.5.1. Επιπτώσεις από τη διεθνή κρίση

Σε αντίθεση με την ελληνική οικονομία, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα την τελευταία δεκαετία ακολούθησε μια συντηρητική αναπτυξιακή πολιτικό. Οι τράπεζες δεν είχαν επενδύσει σε τοξικά ομόλογα και γενικότερα υψηλού κινδύνου τοποθετήσεις. Ποτέ δεν

παρουσίασε υψηλό βαθμό μόχλευσης και μπλέχτηκε με διεθνής κερδοσκοπικές ενέργειες, καθώς παρέμεινε κλειστό για όλο αυτό το χρονικό διάστημα. Χαρακτηρίστηκε από συντηρητισμό ίσως για το λόγο ότι ήταν αφοσιωμένο στην εξειδίκευση και στην ανάπτυξη της ποιότητας των υπηρεσιών που προσέφερε καθώς υστερούσε σε αυτόν τον τομέα σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες της Ευρωζώνης. Το 90% των κερδών των τραπεζών μέχρι το 2007 προέρχονταν από παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες χωρίς κερδοσκοπικά χαρακτηριστικά (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.496-497).

Διατηρήθηκε χαμηλός βαθμός χρηματοοικονομικής μόχλευσης σε σχέση με την Ευρωζώνη. Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα οι Alpha Bank, EuroBank, Εθνική και Πειραιώς έχουν κατά πολύ χαμηλότερο συντελεστή μόχλευσης σε σχέση με άλλα Ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα με στοιχεία 2008 – 2009:

(πηγή: Eurobank EFG, Frenkel J.A.,Rudolf M.,3/2010)

Διατήρησε γενικά χαμηλό βαθμό εξάρτησης από τις κεφαλαιαγορές για άντληση ρευστότητας. Ο λόγος δανείων προς καταθέσεις διατηρήθηκε μέσο όρο κάτω του 90% το

2009 ενώ σε άλλες χώρες αυτό το ποσοστό ήταν κατά πολύ πέραν του 100% όπως φαίνεται στο παρακάτω πίνακα:

Δάνεια προς Καταθέσεις Έτος 2009	
ΙΤΑΛΙΑ	124,5%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	115,4%
ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	111,2%
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	107,5%
ΙΣΠΑΝΙΑ	101,5%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	101,3%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	92,4%
ΕΛΛΑΔΑ	80,1%

(πηγή: ΕΚΤ, στοιχεία Δεκεμβρίου 2009)

Τα stress test που διεξήχθησαν σε όλη την Ευρώπη απέδειξαν την ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια του συστήματος. Επιπροσθέτως, το τραπεζικό σύστημα έκανε χρήση μόνο 11 δις ευρώ από τα 28 δις ευρώ που δόθηκαν ως ενίσχυση της ρευστότητας γεγονός που όχι μόνο είναι από τα μικρότερα της Ευρωζώνης αλλά και αποδεικνύει την υγιή πλευρά του συστήματος. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα γνώρισε σημαντική ανάπτυξη τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Χρηματοδότησε την ελληνική οικονομία με ρυθμούς αύξησης που έφταναν και το 20% ετησίως. Το 2009 με την διεθνή κρίση να έχει χτυπήσει την πόρτα της Ευρωζώνης ο ρυθμός αύξησης των χρηματοδοτήσεων παρέμεινε θετικός στο 4,1% ετησίως όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη ήταν οριακό 0,1%.

Γενικότερα τα προβλήματα που προέκυψαν για τις τράπεζες από την διεθνή κρίση συνδέονται με την επιδείνωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου, την αύξηση των προβλέψεων, τη μείωση της κερδοφορίας, την ανασφάλεια στις κεφαλαιαγορές και τη σημαντική συρρίκνωση της ρευστότητας από τον περιορισμό πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Τα γεγονότα αυτά αύξησαν την ανησυχία με αποτέλεσμα να παρατηρούμε

φυγή των καταθέσεων σε χαμηλού κινδύνου τοποθετήσεις αυξάνοντας έτσι τα επιτόκια καταθέσεων σε όλη την Ευρωζώνη συρρικνώνοντας την κερδοφορία των τραπεζών. Ειδικότερα, στην Ελλάδα παρατηρήθηκε φυγή καταθέσεων από ιδιωτικές σε κρατικές τράπεζες με τοποθετήσεις σε κρατικά χρεόγραφα είτε εσωτερικού είτε εξωτερικού. Χαρακτηριστικά, οι ιδιωτικές τράπεζες στην Ελλάδα πλήρωναν επιτόκια καταθέσεων σχεδόν 5% την περίοδο 2009 όταν το premium από τα διατραπεζικά ήταν κοντά στο 1%. Ταυτόχρονα το μέσο κόστος δανεισμού των τραπεζών από τις κεφαλαιαγορές σχεδόν οκταπλασιάστηκε με τον δανεισμό από την ΕΚΤ να αγγίζει το Μάιο του 2009 τα 45 δις ευρώ από 10 δις που ήταν πριν την κρίση (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.498-501).

Την περίοδο πριν την διεθνή κρίση οι τράπεζες χρησιμοποιούσαν τέσσερις πηγές δανεισμού για άντληση ρευστότητας μέσω της οποίας δάνειζαν επιχειρήσεις και νοικοκυριά:

- Καταθέσεις του κοινού.
- Καταθέσεις από την διατραπεζική αγορά.
- Έκδοση ομολόγων.
- Δανεισμό από την ΕΚΤ (ΕΕΤ,2010)

Οι ελληνικές τράπεζες είχαν μηδενική έκθεση στα τοξικά ομόλογα της διεθνούς κρίσης όπου ήταν και ο κυρίως λόγος της κατάρρευσης αρκετών τραπεζών σε όλο τον κόσμο. Οι ελληνικές τράπεζες είχαν επικεντρωθεί σε παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες. Χαρακτηριστικά, οι ελληνικές τράπεζες διατήρησαν τις εισροές των καταθέσεων τη περίοδο μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers το Σεπτέμβριο του 2008 όπως φαίνεται στα παρακάτω δύο διαγράμματα:

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

Καταθέσεις και repos των μη ΝΧΙ στα ΝΧΙ στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) (υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε δις ευρώ)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Μαρ. 2012
Γενική Κυβέρνηση	3,5	3,8	4,2	5,1	5,9	6,0	7,0	8,3	7,9	13,3	8,6	8,5
Επιχειρήσεις και Νοικοκυριά	126,0	124,2	126,2	137,5	159,6	174,9	197,9	227,6	237,5	209,6	174,2	165,4
Μη Κάτοικοι	6,2	5,8	9,6	17,2	22,1	30,5	43,8	44,5	34,1	24,3	19,4	17,7
Σύνολο καταθέσεων και ρέπος	135,7	133,8	140,0	159,9	187,6	211,5	248,7	280,4	279,5	247,2	202,2	191,6

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

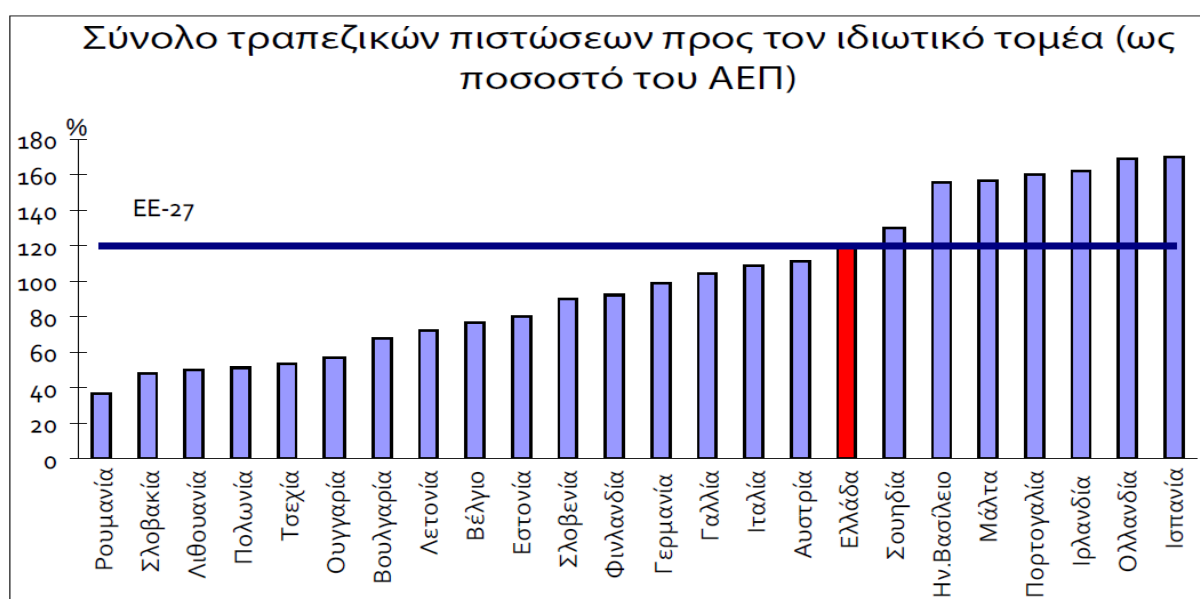
Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι καταθέτες έχουν υψηλή εμπιστοσύνη στην σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά την περίοδο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Οι ελληνικές τράπεζες διατήρησαν αντίστοιχο μέσο όρο με την

Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά τις πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα. Οι πιστώσεις των καταναλωτικών δανείων παρέμειναν κοντά στο 13% επί του συνόλου των χορηγηθέντων δανείων όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Χρηματοδότηση εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών πλην ΝΧΙ από τα εγχώρια ΝΧΙ (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) (υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε δις. ευρώ)					
	2007	2009	2011	Μαρ. 2012	Ως % του συνόλου
Επιχειρήσεις	111,3	130,0	120,1	118,3	48,3%
Ελεύθεροι επαγγελματίες, αγρότες, ατομικές επιχειρήσεις	0,0	0,0	15,4	15,1	6,2%
Ιδιώτες & Ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα					
Εκ των οποίων:					
Καταναλωτικά	31,9	36,0	33,0	32,3	13,2%
Στεγαστικά	69,1	80,2	78,0	77,2	31,6%
Λοιπά	2,8	3,0	1,7	1,8	0,7%
Σύνολο χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα	215,1	249,2	248,1	244,7	100,0%

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

Επίσης, το σύνολο του δανεισμού προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά κυμαίνονται στο 123% του ΑΕΠ, πολύ κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ27 όπως φαίνεται παρακάτω:

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

2.5.2. Επιπτώσεις από τη ελληνική κρίση

Το ελληνικό δημόσιο χρέος ήταν η αφορμή για ένα μεγάλο κερδοσκοπικό ντόμινο που επιβάρυνε την Ελλάδα και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Οι αρνητικές εξελίξεις που περιγράψαμε σε προηγούμενες ενότητες επιδρούν αρνητικά στο σύνολο της Ευρωζώνης. Ένα τόσο αμφίβολο περιβάλλον τροφοδοτεί ανησυχία στο επενδυτικό κοινό και φυγή των κεφαλαίων στο εξωτερικό. Αποσταθεροποιεί τις κεφαλαιαγορές και απομειώνει την αξία των ενέχυρων για χρηματοδότηση από τις αγορές και την ΕΚΤ, προκαλώντας την ΕΚΤ να μην δέχεται τα ενέχυρα αυτά διογκώνοντας το πρόβλημα ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα. Αναγκάζεται έτσι η ΕΚΤ να επιβάλει αυστηρότερους κανόνες κουρέματος των ομολόγων μεγεθύνοντας έτσι το ήδη υπάρχον πρόβλημα ρευστότητας. Έτσι απομακρύνεται όλο και περισσότερο η οικονομία από τις κεφαλαιαγορές.

Η διάρκεια και το ύψος των repos των ελληνικών ομολόγων με ξένες τράπεζες έγιναν σταδιακά μικρότερα και το κόστος τους αυξάνονταν ώσπου η αγορά έκλεισε τελείως στις αρχές του 2010. Η συνέπεια ήταν το χαρτοφυλάκιο των ελληνικών τραπεζών σε τίτλους του Δημοσίου και ύψους 50 δις ευρώ να χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό μέσω της ΕΚΤ. Το 50% της έκθεσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στην ΕΚΤ αφορούσε την χρηματοδότηση των κρατικών ομολόγων και όχι τραπεζικές ανάγκες των ιδίων πιστωτικών ιδρυμάτων. Έπειτα, διεκόπη το 2010 η πρόσβαση των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς κεφαλαιαγορές για οποιοδήποτε δανεισμό με αποτέλεσμα να αποκλειστούν οι τράπεζες από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές καλύπτοντας έτσι τις ανάγκες τους για ρευστότητα μέσω άντλησης κεφαλαίων από την ΕΚΤ. Περιορίστηκαν επίσης, η δυνατότητα των ελληνικών τραπεζών να εξυπηρετούν τους πελάτες τους στις συναλλαγές και στο διεθνές εμπόριο και η δυνατότητα κάλυψης αναγκών και κινδύνου από τις διεθνείς αγορές λόγω του ότι σταδιακά περιορίστηκαν τα όρια συναλλαγών των ελληνικών τραπεζών από τα διεθνή πιστωτικά ιδρύματα. Επιπροσθέτως, η έντονη ανησυχία των πελατών δημιούργησε μείωση κατά 30 δις ευρώ το 2010, σχεδόν δηλαδή το 12% του συνόλου των καταθέσεων που διοχετεύτηκε στο εξωτερικό. Επί τούτοις, οι οίκοι αξιολόγησης από το 2010 προχώρησαν σε μεγάλες υποβαθμίσεις των ελληνικών τραπεζών καθώς και του ελληνικού Δημοσίου (ΤτΕ,7/2010).

Οι υποβαθμίσεις αυτές οδήγησαν σε πολύ χαμηλή αξιολόγηση των επενδύσεων των ελληνικών τραπεζών. Το γεγονός αυτό μεγιστοποίησε ακόμα περισσότερο το πρόβλημα ρευστότητας των τραπεζών. Οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτήν την εξέλιξη είναι:

- Η απομείωση της αξίας και των τιμών των ενεχύρων που δέχεται η ΕΚΤ ως χρηματοδότηση.
- Στην μη αποδοχή ορισμένων τίτλων από την ΕΚΤ για χρηματοδότηση.
- Φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό.
- Περιορισμένη πρόσβαση των ελληνικών τραπεζών στις κεφαλαιαγορές.

Χαρακτηριστικό του κερδοσκοπικού κλίματος που επικρατούσε το 2010 είναι ότι γίνανε υποβαθμίσεις της χώρας και των τραπεζών παρά την πρόοδο του κράτους από την υλοποίηση του Μνημονίου Ι και την εκταμίευση των 110 δις ευρώ, την δημιουργία μηχανισμών στήριξης και την ενίσχυση των κεφαλαίων των τραπεζών.

Στα μέσα του 2010 έκλεισε η δευτερογενής αγορά ομολόγων του Δημοσίου. Έτσι ο όγκος των συναλλαγών έμεινε μικρός, τα spread των τιμών αγοράς υψηλά και οι αποδόσεις των ομολόγων διευρυμένες. Κατά την σύναψη του Μνημονίου Ι οι αποδόσεις αυτές περιορίστηκαν, στο 9% περίπου έπειτα από παρέμβαση και της ΕΚΤ αγοράζοντας ελληνικά ομόλογα από την δευτερογενής αγορά. Όμως οι διεθνείς αγορές δεν είχαν πειστεί για την δυνατότητα εξόδου από την κρίση με αποτέλεσμα να επανέλθουν τα υψηλά επιτόκια και να χρειαστούν νέα πακέτα στήριξης στη συνέχεια. Όπως είναι φανερό τα παραπάνω γεγονότα οδήγησαν σε μεγάλη κρίση ρευστότητας, άνοδο των επιτοκίων καταθέσεων και κατ' επέκταση και των χορηγήσεων στην Ελλάδα (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.503-511).

2.5.3. Το πρόβλημα ρευστότητας

Οι ελληνικές τράπεζες από την αρχή της κρίσης αντιμετώπισαν κι ακόμη μέχρι σήμερα αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας. Παρότι έχουν αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας, εντούτοις βρίσκονται σε δύσκολη θέση ώστε να ξεπεράσουν ένα τόσο σημαντικό πρόβλημα. Η δυσχέρεια ρευστότητας ήταν πρόβλημα εντός Ελλάδας διότι οι καταθέσεις από τις μεγαλύτερες τράπεζες στο εξωτερικό αυξήθηκαν περισσότερο από 4 δις ευρώ το 2010 παρόλη την δυσφορία και αστάθεια που υπήρχε στην Ελλάδα, συγκυρία που δείχνει το βαρύ κλίμα δυσχέρειας που υπάρχει στην Ελλάδα. Η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από την ΕΚΤ για ρευστότητα έφτασε στα μέσα του 2010 τα 95 δις ευρώ. Η συνολική εξάρτηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από το Δημόσιο για ρευστότητα και κεφάλαια έφτασε τα 50 δις ευρώ. Αυτές οι εξαρτήσεις παραμένουν μόνιμα προβλήματα για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η απεμπλοκή από αυτές προϋποθέτει την επιστροφή στις διεθνείς κεφαλαιαγορές (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.512-514).

Να τονίσουμε εδώ ότι τα κρατικά ομόλογα αξιολογούνται από τις εποπτικές αρχές ως μηδενικού κινδύνου επενδύσεις και υψηλής ρευστότητας πράγμα που σημαίνει ότι δεν υφίστανται κεφαλαιακές επιβαρύνσεις. Επιπλέον, συνίσταται στις τράπεζες να διατηρούν ομόλογα του Δημοσίου για την αντιμετώπιση κρίσεων ρευστότητας στις αγορές. Γνωρίζουμε άλλωστε ότι μετά την ένταξη της χώρας στο ευρώ, τα ελληνικά ομόλογα όπως και των υπολοίπων χωρών της Ευρωζώνης, θεωρούνταν απολύτως ασφαλείς τοποθετήσεις. Ειδικότερα εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου όπως αυτό αποτιμάται από τη διαφορά των spread των ελληνικών ομολόγων από τα αντίστοιχα ξένα κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα της τάξεως 0,50% σε σχέση με το κόστος δανεισμού της Γερμανίας για το δεκαετείς τίτλους, ενώ σήμερα φτάνει το 25%.

Οι τοποθετήσεις των ελληνικών τραπεζών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου αποδείχθηκαν εκ των υστέρων ασύμφορες για τις τράπεζες αλλά και τους μετόχους λόγω της κρίσης δημοσίου χρέους και του PSI. Από το 2007 ως σήμερα οι μέτοχοι (μεταξύ αυτών και 500.000 ιδιώτες και ασφαλιστικά ταμεία) απώλεσαν περισσότερο του 95% των επενδύσεων τους σε τραπεζικές μετοχές όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα:

(πηγή: Bloomberg, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

Όπως βλέπουμε στο τέλος του 2007 η χρηματιστηριακή αξία του τραπεζικού κλάδου ανέρχονταν στα 80 δις ευρώ ενώ σήμερα είναι μικρότερη των 3,5 δις ευρώ. Επίσης την περίοδο 2007 – 2011 οι μέτοχοι των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν εισέπραξαν μέρισμα ενώ συμμετείχαν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου ύψους 13,7 δις ευρώ για να στηρίξουν το τραπεζικό σύστημα. Επιπλέον, λόγω της μεγάλης ύφεσης οι ελληνικές τράπεζες κατέγραψαν προβλέψεις επισφαλή δανείων άνω των 20 δις ευρώ για την ίδια περίοδο μειώνοντας ισόποσα τα τραπεζικά τους αποτελέσματα (Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιαρόπουλος Δ.,Αναστασάτος Τ.,5/2012).

2.6. Μέτρα που ελήφθησαν και τελευταίες εξελίξεις

2.6.1. Μέτρα που ελήφθησαν

Η κρίση του 2008 στις ΗΠΑ οδήγησε τα περισσότερα κράτη της Ευρώπης να λάβουν μέτρα και συγκεκριμένα χορήγησης ενίσχυσης των τραπεζικών συστημάτων. Η Ελλάδα για την διεθνή κρίση τότε έλαβε το πρώτο πακέτο των 28 δις ευρώ που ήταν ένα από τα μικρότερα σε σχέση με την Ευρωζώνη και δεν ξεπερνούσε το 12% του ΑΕΠ. Φυσικά αυτό αποδεικνύει το πόσο υγιής ήταν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στην αρχή της κρίσης και πριν επεκταθεί στην Ελλάδα ως κρίση χρέους όπου δημιουργήθηκε τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα. Οι αρνητικές αυτές εξελίξεις για την ελληνική οικονομία δημιουργήθηκαν σύμφωνα με όσα αναφέραμε στην ενότητα «επιπτώσεις της αύξησης χρέους» από:

- Αλληπάλληλες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου.
- Υποβαθμίσεις των ελληνικών τραπεζών.
- Απώλεια πρόσβασης των τραπεζών στις διεθνείς αγορές.
- Υπερβολικό φυγή καταθέσεων στο εξωτερικό.
- Εξυπηρέτηση δανειακών υποχρεώσεων στο εξωτερικό.
- Απομείωση της αξίας ενεχύρων.

Οι παραπάνω παραδοχές ανάγκασαν τις τράπεζες να χρειάζονται περαιτέρω βοήθεια για την ενίσχυση της ρευστότητας. Ακολούθησαν άλλα τρία πακέτα ενίσχυσης υπό της μορφής κρατικών εγγυήσεων στα τραπεζικά ομόλογα ώστε να τα δέχεται η Ευρωζώνη ως ενέχυρα (Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιαρόπουλος Δ.,Αναστασάτος Τ.,5/2012).

Μέτρα που ελήφθησαν για την διεθνή κρίση του 2008

Το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας ήταν ύψους 28 δις ευρώ και δεν αφορούσε τη διάσωση των τραπεζών αλλά την ενίσχυση της οικονομίας μέσω του τραπεζικού συστήματος.

Το πρόγραμμα είχε διάρκεια μέχρι το Δεκέμβριο του 2009 όπου πήρε ένα εξάμηνο παράταση δηλαδή μέχρι της 30/6/2010. Δεν ήταν παροχή χρημάτων από το κράτος προς το τραπεζικό σύστημα αλλά συνδυασμός ομολόγων και κρατικών εγγυήσεων. Το πακέτο των 28 δις ευρώ ειδικότερα είχε ως εξής:

- Παροχή από το Ελληνικό Δημόσιο ομολόγων και αγορά εκ μέρους του προνομιούχων των τραπεζών ύψους 5 δις ευρώ με απόδοση 10% ετησίως. Η ρευστότητα που δημιουργήθηκε από τις προνομιούχες μετοχές είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών και διάθεση του αντίστοιχου κεφαλαίου (5 δις ευρώ) μέσω χορηγήσεων στην ελληνική οικονομία. Από το πακέτο αυτό απορροφήθηκαν τα 3,8 δις ευρώ.
- Παροχή κρατικών εγγυήσεων ύψους 15 δις ευρώ ως εγγυήσεις για εκδόσεις ομολόγων, διευκολύνοντας τις τράπεζες για άντληση ρευστότητας από τις αγορές. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το πακέτο αυτό των 15 δις ευρώ οι τράπεζες χρησιμοποίησαν μόνο το 1 δις ευρώ, γεγονός που οφείλεται στο υψηλό κόστος χρήσης του μέτρου αυτού και στη σταδιακή βελτίωση της εικόνας των αγορών στην Ευρωζώνη.
- Παροχή ειδικών ομολόγων ύψους 8 δις ευρώ. Με τη χρήση αυτού του πακέτου διοχετεύτηκε ρευστότητα με σκοπό την αύξηση της χρηματοδότησης των στεγαστικών δανείων. Έτσι θα αυξάνονταν η οικονομική δραστηριότητα και θα διατηρούνταν ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης στην ελληνική οικονομία. Από το πακέτο αυτό χρησιμοποιήθηκαν τα 4,6 δις ευρώ (ΕΕΤ,2010).

Σύμφωνα με την ΤτΕ το 2010, το ποσό αξιοποίησης των μέτρων ανέρχονταν στο 33,6% επί του συνόλου των 28 δις ευρώ (9,4 δις ευρώ) όπου είναι το μικρότερο από τα αντίστοιχα στην Ευρωζώνη (43%) και την ΕΕ27(40%) (ΤτΕ,4/2010).

Εκτός από τα πακέτα ενίσχυσης της ρευστότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ελήφθησαν και μέτρα εγγύησης των καταθέσεων. Αυξήθηκε το όριο αποζημίωσης των καταθέσεων από τις 20.000 ευρώ σε 100.000. Οι τράπεζες που συμμετείχαν στο Ταμείο

Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) ήταν υποχρεωμένες να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις έναντι των καταθετών ανεξαρτήτως της οικονομικής θέσης τους. Το ΤΕΚΕ ήταν υποχρεωμένο να καταβάλει τις αντίστοιχες απαιτήσεις των καταθετών για μη διαθέσιμες καταθέσεις. Το ΤΕΚΕ αναλάμβανε και την διασφάλιση ομαλής λειτουργίας του μηχανισμού αποζημιώσεων στις εμπρόθεσμες ημερομηνίες (ΕΕΤ,2010).

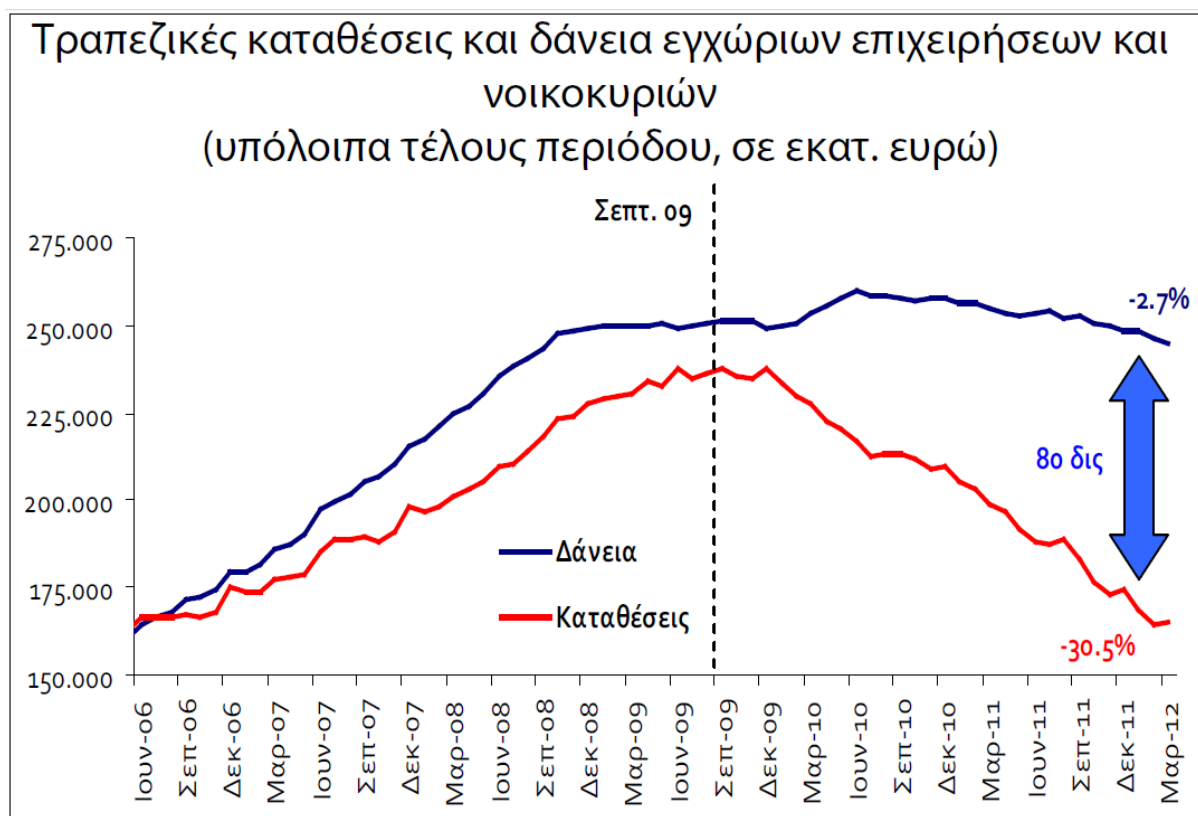
Μέτρα που ελήφθησαν για την ελληνική δημοσιονομική κρίση.

Οι ελληνικές τράπεζες πέραν των 28 δις ευρώ που περιγράψαμε παραπάνω, έλαβαν άλλα τρία πακέτα εγγυήσεων σε εκδόσεις τραπεζικών ομολόγων ύψους 70 δις ευρώ όπου το τελευταίο εξ' αυτών (30 δις ευρώ) δεν έχει χρησιμοποιηθεί πλήρως.

Οι τράπεζες σύμφωνα με όσα αναφέραμε παραπάνω, έχουν λάβει ποσό που ανέρχεται στα 98 δις ευρώ. Επιπρόσθετα, το κράτος έδωσε επιπλέον εγγυήσεις στην ΤτΕ για τα χρήματα που αντλούν οι ελληνικές τράπεζες μέσω του Έκτακτου Μηχανισμού Ρευστότητας (ΕΛΑ). Αυτές οι εγγυήσεις χρησιμοποιούνται ως επιπρόσθετη εξασφάλιση των υγιή δανείων που έχουν δώσει οι τράπεζες για να αντλήσουν ρευστότητα. Μέχρι το Μάρτιο του 2012 οι τράπεζες άντλησαν ρευστότητα μέσω του ΕΛΑ ύψους 46,4 δις ευρώ.

Συνολικά το ύψος των πακέτων ενίσχυσης που έχουν λάβει οι τράπεζες αγγίζει τα 145 δις ευρώ όπου το 90% εξ' αυτών αφορά εγγυήσεις. Να σημειωθεί ότι οι τράπεζες καταβάλουν 1 δις ευρώ ετησίως στο κράτος για προμήθειες έναντι των πακέτων εγγυήσεων. Είναι κατανοητό προς όλους ότι αυτά τα πακέτα στήριξης δεν απέτρεψαν την κατάρρευση της χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζών από τη ζημιά στις μετοχές τους. Ουσιαστικά, διασφαλίστηκε μόνο η ασφάλεια των καταθέσεων καθώς η ρευστότητα διατηρείται σε καθυστερημένα επίπεδα.

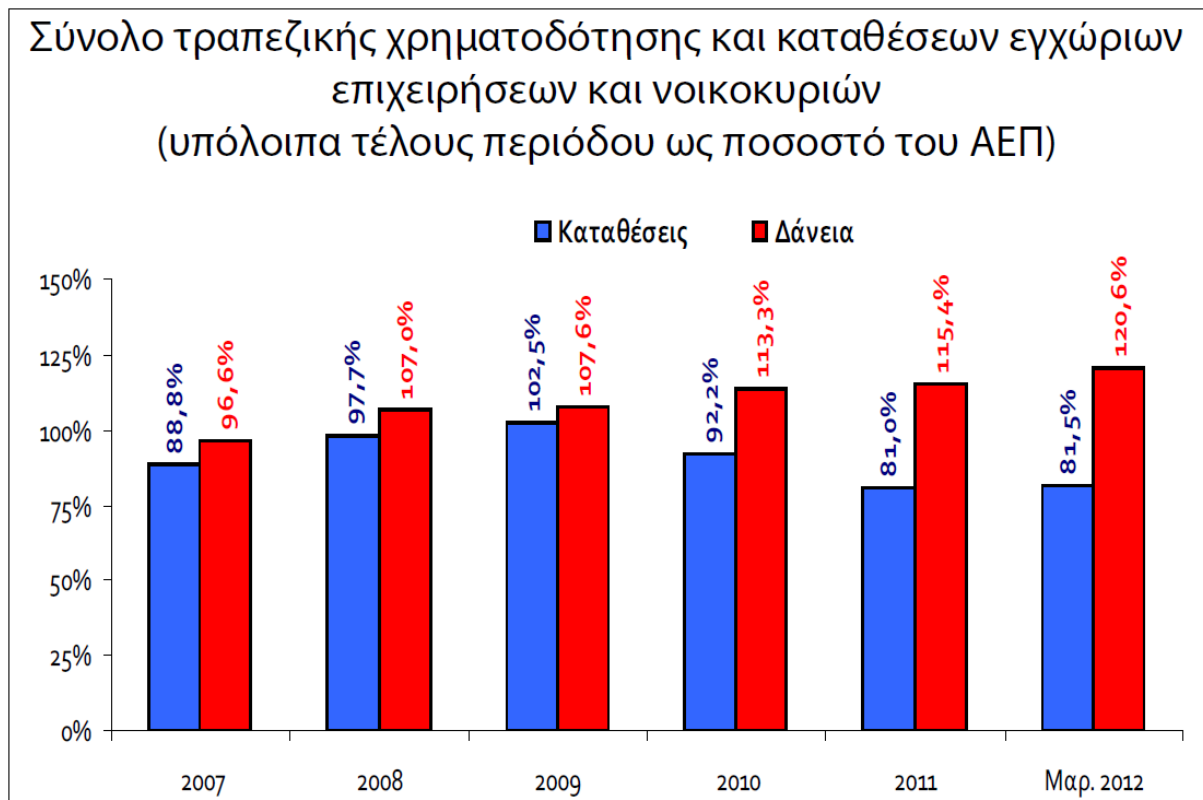
Επίσης αποφεύχθηκε μία ενδεχόμενη απομόχλευση της ελληνικής οικονομίας καθώς η απώλεια καταθέσεων θα επέφερε μείωση των δανείων και αυτό θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη ύφεση. Ενώ στο σύνολο των πιστώσεων δεν παρατηρήθηκαν μεγάλες μεταβολές, το διάστημα από το Σεπτέμβριο του 2009 ως το Μάρτιο του 2012 οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά -30,5% όπως φαίνεται στο διάγραμμα παρακάτω:

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

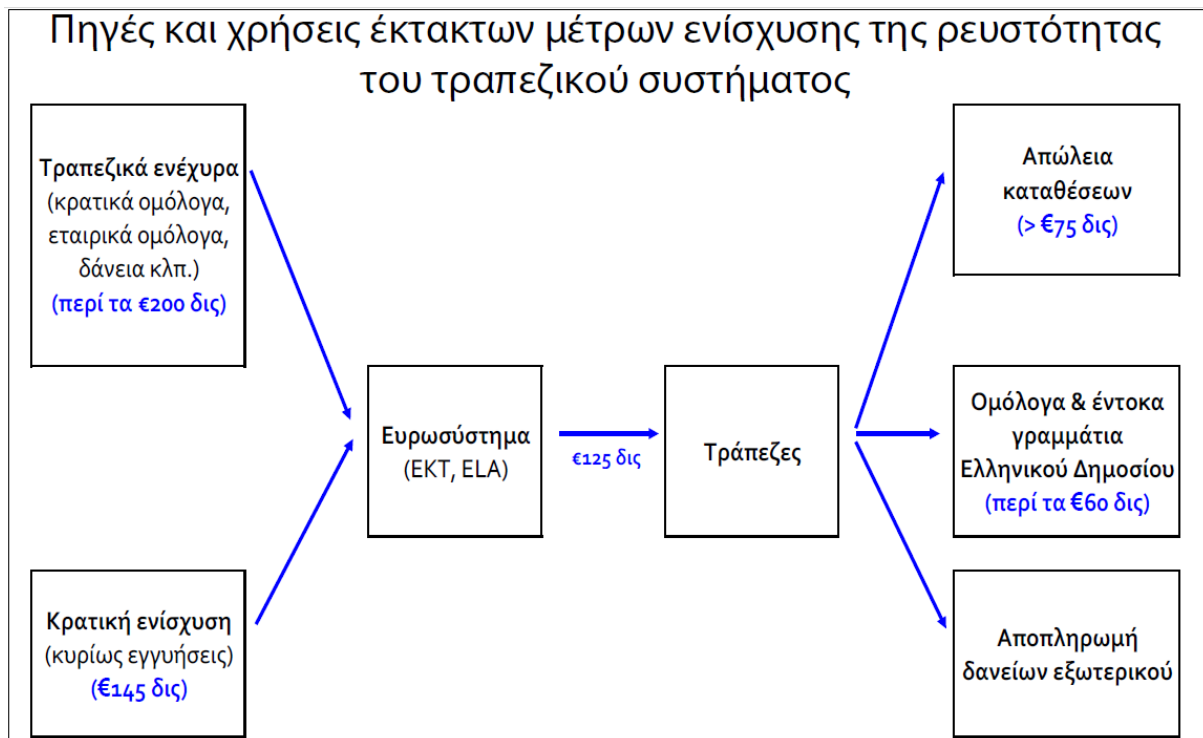
Για να αντιμετωπιστεί η μεγάλη φυγή των καταθέσεων, η χρηματοδότηση των ομολόγων και των έντοκων γραμματίων του Δημοσίου και η εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων στο εξωτερικό, τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα αύξησαν το ενδιαφέρον τους για τα πακέτα ρευστότητας. Οι τράπεζες όμως διατήρησαν το ύψος των δανείων τους στα επίπεδα που ήταν το 2009 (σχεδόν οριακά -2,7%), αποτρέποντας έτσι μια ακόμα μεγαλύτερη ύφεση της οικονομίας.

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε ότι σταδιακά μέχρι τις αρχές του 2012 υπάρχει μεγάλη διαφορά σε δάνεια και καταθέσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ. Φαίνεται προφανώς ότι τα πακέτα ενίσχυσης της ρευστότητας και των εγγυήσεων έφεραν αποτέλεσμα και κράτησαν όρθιο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα από μία ενδεχόμενη κατάρρευση:

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιαρόπουλος Δ.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

Μέχρι σήμερα οι τράπεζες έχουν χρησιμοποιήσει κρατικές εγγυήσεις, κρατικά ομόλογα και δάνεια σχεδόν 125 δις ευρώ από το Ευρωσύστημα. Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα η φυγή καταθέσεων στο εξωτερικό ξεπερνάει τα 75 δις ευρώ ενώ σχεδόν 60 δις ευρώ χρησιμοποιούνται για την αγορά νέων ομολόγων και έντοκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου. Μέρος εξ' αυτού του ποσού (125 δις ευρώ) έχει εκχωρηθεί για την εξυπηρέτηση των δανειακών υποχρεώσεων στο εξωτερικό και την διασφάλιση του χαρτοφυλακίου των δανείων της ελληνικής οικονομίας:

(πηγή: ΤτΕ, EuroBank EFG RESEARCH, διαμόρφωση: Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012)

Το Ευρωσύστημα βέβαια έχει περιορισμό στη χρηματοδότηση των τραπεζών. Διαχειρίζεται τους κινδύνους και τα ενέχυρα της χρηματοδότησης, διαμορφώνοντας τα ανώτατα όρια έκθεσης της κάθε τράπεζας και ανά χώρα. Απαιτείται οπότε η διάθεση ποιοτικών ενεχύρων και ο δανεισμός είναι βραχυχρόνιος. Όπως καταλαβαίνουμε το Ευρωσύστημα δεν μπορεί επ' αορίστου να χρηματοδοτεί τις ελληνικές τράπεζες διασφαλίζοντας τις καταθέσεις και λειτουργώντας ως υποκατάστατο των διεθνών αγορών. Φυσικά μια ενδεχόμενη διακοπή της χρηματοδότησης θα είχε ανυπολόγιστες συνέπειες στην ήδη δυσμενή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Συμπερασματικά θα λέγαμε σύμφωνα με όσα αναφέραμε παραπάνω ότι από το 2009 και μετά δεν υπήρχε επαρκής ρευστότητα στην ελληνική οικονομία με αποτέλεσμα τα επιτόκια τόσο των καταθέσεων και κατά συνέπεια των δανείων να έχουν αυξητικές τάσεις δημιουργώντας προβλήματα στην χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας (Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλλιάρη Π.,Αναστασάτος Τ.,5/2012).

2.6.2. Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών

Εκτός των κρατικών εγγυήσεων που αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα η πρόσφατη δανειακή σύμβαση που συμφωνήθηκε με την Ελλάδα και τους Διεθνές Νομισματικό Ταμείο / Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα / Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΔΝΤ/ΕΚΤ/ΕΕ) προέβλεπε

χρηματοδότηση ύψους 50 δις ευρώ για την ανακεφαλαιοποίηση των βιώσιμων τραπεζών μετά το PSI (Private Sector Involvement – Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα). Η ανακεφαλαιοποίηση θα χρησιμοποιηθεί για να καλυφθούν οι ζημιές που υπέστησαν οι ελληνικές τράπεζες από το κούρεμα (hair cut) των κρατικών ομολόγων (όπως αναφέραμε παραπάνω το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διατηρούσε μεγάλο ποσοστό κρατικών ομολόγων στο χαρτο φλάκιο το υ). Η απώλεια όμως αυτή θα ωφελήσει από την άλλη το Ελληνικό Δημόσιο από την ισόποση μείωση του χρέος και την σημαντική μείωση των τοκοχρεολυσίων. Πριν την ανακεφαλαιοποίηση και το PSI οι ελληνικές τράπεζες διατηρούσαν οριακά κέρδος και ικανοποιητικούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας παρόλο το πρόβλημα ρευστότητας και την ύφεση της ελληνικής οικονομίας τα τελευταία χρόνια. Στόχος της ανακεφαλαιοποίησης είναι να μπορέσουν οι ελληνικές τράπεζες να επανέρθουν σε ισχυρούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας μετά το κούρεμα των ομολόγων. Καταλαβαίνουμε ότι το πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίησης είναι υψίστης σημασίας και κομβικό σημείο για την μετέπειτα πορεία της ελληνικής οικονομίας καθώς ένα υγιές τραπεζικό σύστημα είναι πρωταρχικός παράγοντας για την βελτίωση μιας οικονομίας. Επίσης είναι απαραίτητη για την συνέχιση της παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα. Επιπροσθέτως, θα αποτελέσει θετική εξέλιξη για την επιστροφή καταθέσεων που έχουν αποσυρθεί, τη μείωση της εξάρτησης των τραπεζών από το Ευρωσύστημα καθώς και για την αύξηση των χορηγήσεων στην οικονομία (Καραβίας Φ., Μονοκρούσος Π., Μαλλιάρη Δ., Αναστασάτος Γ., 5/2012).

Όπως έχουμε ήδη προαναφέρει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έπειτα από τις δύο συνεχόμενες κρίσεις που έχει υποστεί (διεθνής 2008, ελληνική 2009), οι συγκυρίες επιβάλλουν μείωση – αναδιάρθρωση του ελληνικού δημοσίου χρέους με την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, το λεγόμενο PSI. Οι τελευταίες ενέργειες που γίνονται για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχουν ως εξής:

- Κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας από το μηχανισμό έκτακτης χρηματοδότησης (ELA – Emergency Liquidity assistance).
- Διασφάλιση της επάρκειας των δημοσίων πόρων που προορίζονται για την κάλυψη της ανακεφαλαιοποίησης ύψους 50 δις ευρώ.
- Εξυγίανση αδύναμων τραπεζών.
- Απαίτηση αύξησης κεφαλαιακής επάρκειας βάσει συμφωνηθέντων αποφάσεων.

Σύμφωνα με μελέτη της ΤτΕ το Μάρτιο του 2012 προέκυψαν τέσσερις συστημικές τράπεζες:

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας
- Euro Bank
- Alpha Bank
- Τράπεζα Πειραιώς

Οι παραπάνω τράπεζες κρίθηκαν κατάλληλες για τη δημόσια στήριξη. Οι μη – συστημικές τράπεζες όπως προβλέπει το Μνημόνιο συνεννόησης το Δεκέμβριο του 2012, θα πρέπει να ανακατασταθούν από τον ιδιωτικό τομέα ως τον Απρίλιο του 2013, διαφορετικά, θα ακολουθήσουν διαδικασία εξυγίανσης ως τον Ιούνιο του 2013 (ΤΤΕ,12/2012).

Για την εκτίμηση των αναγκών χρησιμοποιήθηκαν δύο μακροοικονομικά σενάρια:

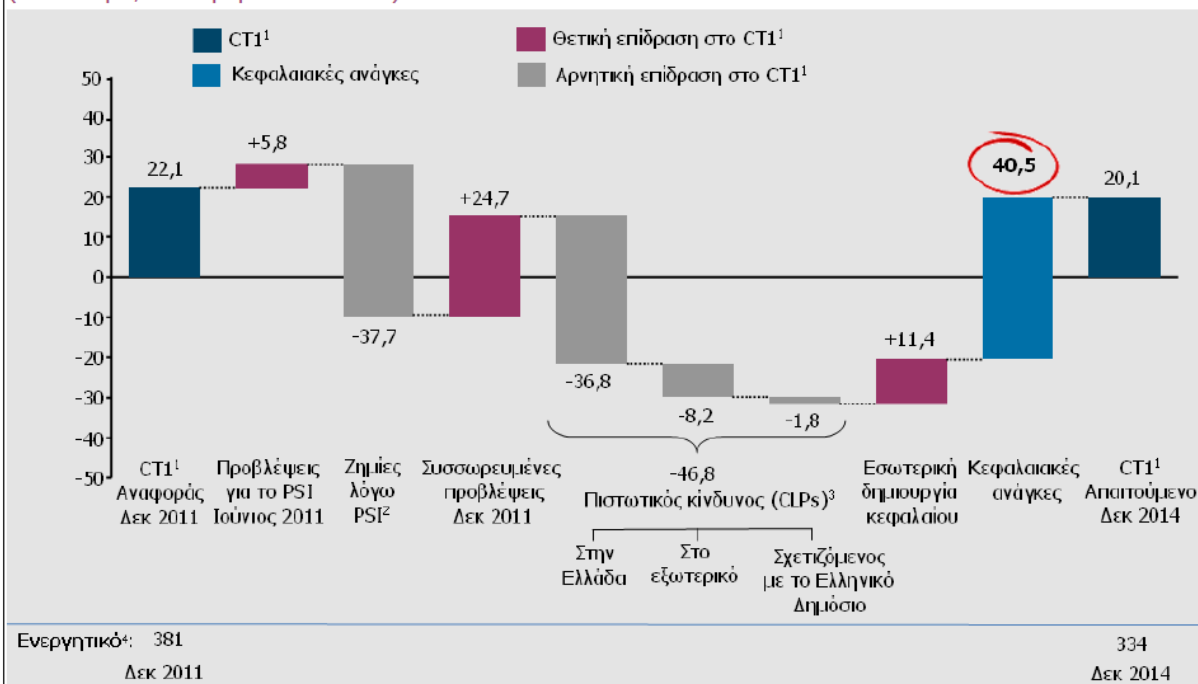
- ❖ Βασικό Σενάριο. Όπου στόχος είναι ο Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1 ratio / CT1 ratio) να είναι 9% το 2012 και 10% το 2013-2014.
- ❖ Δυσμενές Σενάριο, σύμφωνα με το οποίο ο στόχος είναι 7% για το δείκτη CT1 ratio για όλη τη περίοδο 2012 – 2014 (Black Rock Solutions,12/2012).

Οι κεφαλαιακές ανάγκες για το σύνολο των ελληνικών τραπεζών εκτιμήθηκαν τον Μάιο του 2012 σε 40,5 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 27,5 δις ευρώ αντιστοιχούν στις τέσσερις συστημικές τράπεζες που αναφέραμε.

Στα παρακάτω δύο διαγράμματα βλέπουμε την διαδικασία εκτίμησης των 40,5 δις ευρώ και τα πιστωτικά ιδρύματα ανάλογα με τις ανάγκες τους αντίστοιχα:

Διαδικασία για τον υπολογισμό των κεφαλαϊκών αναγκών (Δεκέμβριος 2011 – Δεκέμβριος 2014, ενοποιημένη βάση)

(δισεκ. ευρώ, υπολογισμοί Μαΐου 2012)

¹ CT1: Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια.

² PSI: Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους (ομόλογα του Ελλ. Δημοσίου και δάνεια στην περίμετρο του PSI).

³ CLPs: Αναμενόμενες ζημιές για τον πιστωτικό κίνδυνο.

⁴ Συνολικό ενεργητικό βάσει των επιχειρησιακών σχεδίων των τραπεζών.

(πηγή: ΤτΕ, 12/2012)

Διαδικασία για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών αναγκών (Δεκέμβριος 2011 – Δεκέμβριος 2014, ενοποιημένη βάση)

(εκατ. ευρώ, εκτιμήσεις Μαΐου 2012)

Τράπεζες ¹	Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια Αναφοράς ² (1)	Συνολικές ακαθάριστες ζημιές λόγω PSI (Δεκ 2011) (2)	Προβλέψεις σχετικές με το PSI (Ιουν 2011) (3)	Ακαθάριστες αναμενόμενες ζημιές πιστωτικού κινδύνου ³ (4)	Προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου ⁴ (Δεκ 2011) (5)	Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου ⁵ (6)	Στόχος για τα Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Δεκ 2014) (7)	Κεφαλαιακές ανάγκες (8)=(7)-[(1)+(2)+ (3)+(4)+ (5)+(6)]
Εθνική	7.287	-11.735	1.646	-8.366	5.390	4.681	8.657	9.756
Eurobank	3.515	-5.781	830	-8.226	3.514	2.904	2.595	5.839
Alpha	4.526	-4.786	673	-8.493	3.115	2.428	2.033	4.571
Πειραιώς	2.615	-5.911	1.005	-6.281	2.565	1.080	2.408	7.335
Εμπορική	1.462	-590	71	-6.351	3.969	114	1.151	2.475
Αγροτική ⁶	378	-4.329	836	-3.383	2.344	468	1.234	4.920
Ταχ. Ταμ/ριο	557	-3.444	566	-1.482	1.284	-315	903	3.737
Millennium	473	-137	0	-638	213	-79	230	399
Γενική	374	-292	70	-1.552	1.309	-40	150	281
Αττικής	366	-142	53	-714	274	15	248	396
Probank	281	-295	59	-462	168	147	180	282
Νέα Proton	57	-216	48	-482	368	34	115	305
FBB	145	-49	0	-285	167	-29	116	168
Πανελλήνια	82	-26	3	-118	48	-26	42	78
Σύνολο	22.119	-37.733	5.861	-46.834	24.727	11.381	20.062	40.542
Υποσύνολο «συστημικών τραπεζών»⁷	17.944	-28.214	4.154	-31.367	14.583	11.093	15.693	27.501

¹ Η άσκηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για τις ABB, Credicom και IBG δεν απαιτούνται επιπλέον κεφάλαια.

² Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια το Δεκέμβριο του 2011 όπως υποβλήθηκαν από τις τράπεζες χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της ιδιωτικής συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους (PSI).

³ Αναμενόμενες Ακαθάριστες Ζημιές (CLPs) για την περίοδο Ιουνίου 2011-Δεκεμβρίου 2014 του πιστωτικού κινδύνου στα δάνεια στην Ελλάδα, στο εξωτερικό και σε φορείς και οργανισμούς που σχετίζονται με το Ελληνικό δημόσιο. Οι Αναμενόμενες Ακαθάριστες Ζημιές για τα δάνεια στην Ελλάδα περιλαμβάνουν: α) τις αναμενόμενες για την τριετία ζημιές που εκτίμησε η BlackRock, β) τις αναμενόμενες ζημιές για το τέταρτο έτος και γ) τις αναμενόμενες ζημιές από τη χορήγηση νέων δανείων την περίοδο 2012-2014.

⁴ Συσσωρευμένες προβλέψεις (Δεκέμβριος 2011) που είχαν ήδη σχηματίσει οι τράπεζες για τα δανειακά χαρτοφυλάκια στα οποία αναφέρεται η στήλη (4).

⁵ Εσωτερική Δημιουργία Κεφαλαίου κατά την περίοδο 2012-2014, όπως προκύπτει από τη συντηρητική θεώρηση των βασικών στοιχείων της λειτουργικής κερδοφορίας που προέβλεπαν τα υποβληθέντα από τις τράπεζες τριετή επιχειρησιακά σχέδια, καθώς και τη συνεκτίμηση των ενεργειών ενίσχυσης κεφαλαίων που είχαν ολοκληρωθεί έως το πέρας της άσκησης.

⁶ Η Αγροτική Τράπεζα εξυγιάνθηκε τον Ιούλιο του 2012.

⁷ Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha Bank και Τράπεζα Πειραιώς.

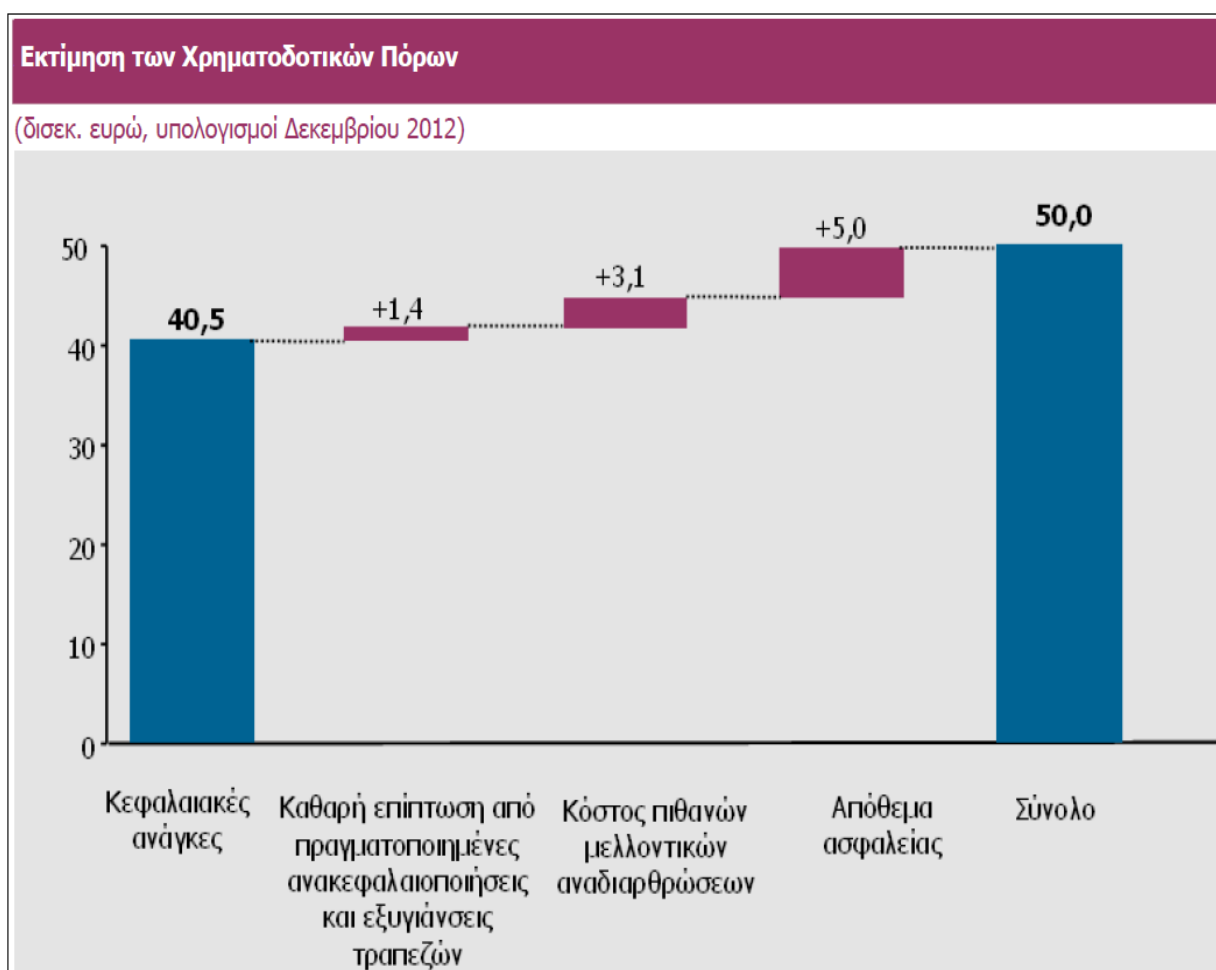
(πηγή: ΤτΕ, 12/2012)

Η εκτίμηση των 50 δις ευρώ χρηματοδοτικών πόρων προκύπτει ως εξής:

- Σημείο εκκίνησης της εκτίμησης τα 40,5 δις ευρώ κεφαλαιακές ανάγκες.

- Ενσωμάτωση 1,4 δις ευρώ από την καθαρή επίδραση των μέτρων εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Ειδικότερα, περιλαμβάνουν ανάγκες κεφαλαιοποίησης της Αγροτικής Τράπεζας, της Proton Bank και T – Bank. Επίσης τις συνεταιριστικές τράπεζες Αχαϊκή, Λαμίας και Λέσβου – Λήμνου. Προσμετρείται επίσης και η μείωση των κεφαλαιακών αναγκών από την ανακεφαλαιοποίηση της Εμπορικής και Γενικής Τράπεζας.
- Ενσωμάτωση 3,1 δις ευρώ από πιθανές μελλοντικές εξυγιάνσεις σε βαθμό που θα υπερβαίνει τις εκτιμήσεις των κεφαλαιακών αναγκών των μη συστημικών τραπεζών και των υπολοίπων πιστωτικών ιδρυμάτων όπως συνεταιριστικές τράπεζες.
- Απόθεμα ασφαλείας 5 δις ευρώ για πιθανή αντιμετώπιση ενδεχομένων κεφαλαιακών αναγκών.

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε πως προκύπτει η ανάγκη χρηματοδότησης των 50 δις ευρώ:

(πηγή: ΤτΕ , 12/2012)

Μέχρι το Δεκέμβριο του 2012 έχουν ολοκληρωθεί οι εξής ενέργειες:

- Τον Απρίλιο του 2012 διοχετεύτηκε το πακέτο των 25 δις ευρώ στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) με τη μορφή ομολόγων του EFSF (European Financial Stability Facility).
- Το Μάιο του 2012 χορηγήθηκαν 18 δις ευρώ από το ΤΧΣ στις συστημικές τράπεζες ως προκαταβολή για να αποκαθιστούν οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας στο 8%.
- Το Νοέμβριο του 2012 εκδόθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο οι όροι και τα εργαλεία της ανακεφαλαιοποίησης από το ΤΧΣ. Επίσης ανακοινώθηκαν οι κεφαλαιακές ανάγκες κάθε τράπεζας όπου και κλίθηκαν οι τελευταίες να ολοκληρώσουν τις διαδικασίες άντλησης κεφαλαίων ως τον Απρίλιο του 2013 (ΤΤΕ,12/2012).
- Το Δεκέμβριο του 2012 το ΤΧΣ θα λάβει το πακέτο των 23,8 δις ευρώ υπό την μορφή τίτλων του EFSF για να καταβάλει ως πρόσθετη προκαταβολή στις τράπεζες ώστε ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας CT1 να αυξηθεί στο 9% (ΤΤΕ,2012).

Σκοπός των αποφάσεων – εξελίξεων αυτών είναι να αποκατασταθεί σταδιακά η εμπιστοσύνη των αγορών αλλά και των καταθετών. Έτσι με την ανακεφαλαιοποίηση και συγχρόνως την αναδιάταξη του τραπεζικού τομέα αναμένεται να βελτιωθεί η κεφαλαιακή θέση και η ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών ώστε να μπορέσουν οι τελευταίες να στηρίξουν την πραγματική οικονομία (ΤΤΕ,12/2012).

Η διαδικασία του PSI θα προκαλέσει μείωση έως και 21% της αξίας των ομολόγων που κατέχουν ελληνικά κρατικά ομόλογα. Σκοπός της διαδικασίας είναι να μειωθεί το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 120% (στην Έκθεση του Διοικητή της ΤτΕ το 2011 εκτιμάται ότι το χρέος ως προς το ΑΕΠ για το 2012 θα διαμορφωθεί στο 163,2%) (ΤτΕ, 4/2012). Ειδικότερα, το κούρεμα των ιδιωτών ομολογιούχων ανέρχεται στο 53,5% των κρατικών ομολόγων που έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έφτασε στο 96,9 % του συνόλου που εκχωρήθηκαν για κούρεμα. Αυτό το ποσοστό ανέρχεται στα 199 δις ευρώ (96,9%) εκ των 205,5 δις ευρώ που εκχωρήθηκαν για κούρεμα.

Πιο συγκεκριμένα, τα 199 δις ευρώ, εξαργυρώθηκαν:

- Με νέα ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας 62,4 δις ευρώ (που αντιστοιχεί στο 31,5% του αρχικού κεφαλαίου για ανταλλαγή).

- Χρεόγραφα 29,7 δις ευρώ διετής διάρκειας τίτλοι από το EFSF, όπου αντιστοιχεί στο 15% του συνόλου.
- Κρατικά ομόλογα GDP – linked για ανταλλαγή ονομαστικής αξίας ίση με την ποσότητα των νέων εκδοθέντων ομολόγων από το 2015 και μετά.

Στο πλαίσιο του PSI, οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν σε ανταλλαγή ομολόγων ύψους 48,6 δις ευρώ, για νέα κρατικά ομόλογα και ομόλογα από το EFSF. Η απομείωση της αξίας για τις τράπεζες αγγίζουν απώλειες ύψους 78% από τα παλιά ομόλογα. Για το τραπεζικό σύστημα οι απώλειες αυτές είναι ύψους 37,7 δις ευρώ όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Impairment losses on Greek government bonds (GGBs) and state-related loans under the PSI								
(million euro)								
Banks	Face amount of GGBs (1)	Face amount of state-related loans (2)	Total face amount (3)=(1)+(2)	PSI loss of GGBs (4)	PSI loss of state-related loans (5)	Total gross PSI loss (6)=(4)+(5)	Total gross PSI loss / Core Tier 1 (Dec 2011) (%) (7)	Total gross PSI loss / Total Assets (Dec 2011) (%) (8)
NBG	13,748	1,001	14,749	10,985	751	11,735	161.0	11.0
Eurobank	7,001	335	7,336	5,517	264	5,781	164.5	7.5
Alpha	3,898	2,145	6,043	3,087	1,699	4,786	105.7	8.1
Piraeus	7,063	280	7,343	5,686	225	5,911	226.0	12.0
Emporiki	351	415	766	270	320	590	40.3	2.7
ATEbank	5,164	608	5,772	3,873	456	4,329	1,144.2	17.1
Postbank	4,197	175	4,372	3,306	138	3,444	618.3	24.8
Millennium	185	0	185	137	0	137	29.0	2.2
Geniki	384	7	391	287	5	292	78.1	8.9
Attica	199	0	199	142	0	142	38.8	3.4
Probank	415	0	415	295	0	295	105.1	8.7
New Proton ¹	934	0	934	216	0	216	378.8	12.6
FBB	70	0	70	49	0	49	33.8	3.1
Panellinia	34	0	34	26	0	26	31.7	3.5
Total	43,643	4,966	48,609	33,876	3,857	37,733	170.6	10.1

¹ For New Proton Bank, part of the impact has been funded through the resolution of Proton Bank.

(πηγή: ΤτΕ, 27/12/2012)

2.7. Αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος – συγχωνεύσεις / εξαγορές

Το 2012 ήταν ένα έτος με έντονη αναμόρφωση, στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ειδικότερα, ξεκίνησε η αναγκαία διαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος αν εξαιρέσουμε τις εξελίξεις της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Τα γεγονότα που έγιναν σε αυτό το χρονικό διάστημα έχουν ως εξής:

- Εξυγίανση στην Αγροτική Τράπεζα και μεταβίβαση των περιουσιακών της στοιχείων στην Πειραιώς Τράπεζα.
- Συμφωνίες εξαγοράς της Γενικής Τράπεζας από την Τράπεζα Πειραιώς και της Εμπορικής Τράπεζας από την Alpha Bank.
- Πρόταση εξαγοράς της Euro Bank από την Εθνική Τράπεζα. Μία τέτοια συγχώνευση θα δημιουργήσει τον μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό όμιλο στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Όπως φαίνεται οι συνεργασίες θα συνεχιστούν και τον επόμενο χρόνο αλλάζοντας ριζικά τον τραπεζικό χάρτη στην Ελλάδα. Η δημιουργία μεγάλων τραπεζικών ομίλων θα διευκολύνει την πρόσβαση τους στις διεθνείς αγορές και θα δώσει κίνητρα στους ιδιώτες να προχωρήσουν σε αύξηση των μετοχικών κεφαλαίων των τραπεζών.

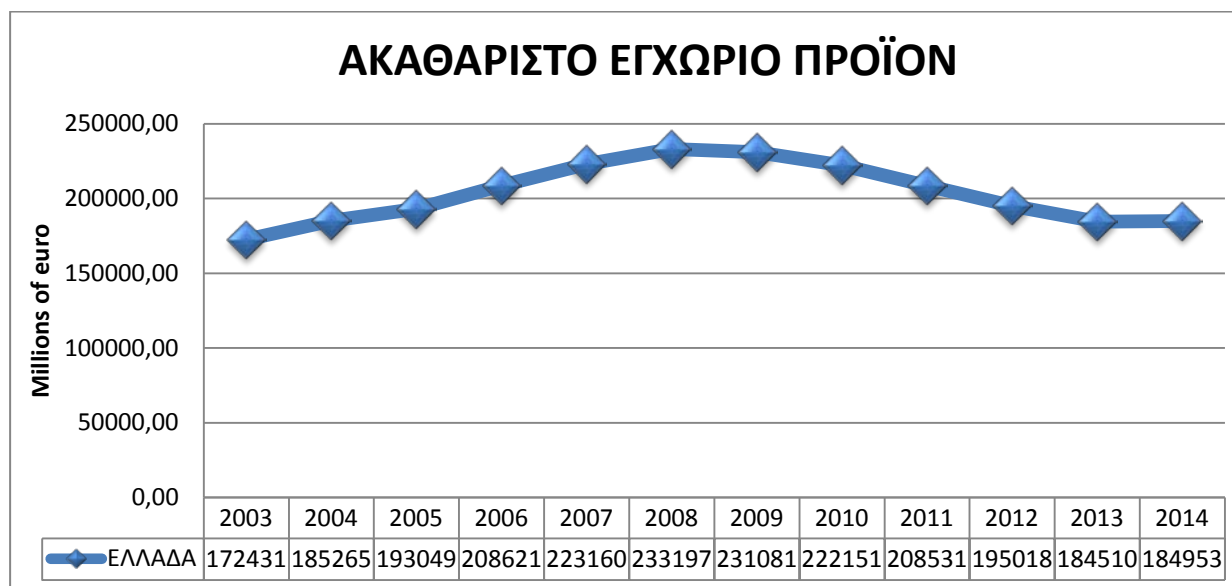
Η τελική αναμόρφωση δείχνει να παραμείνουν τρεις μεγάλες τράπεζες μαζί με τις υπόλοιπες μικρότερες. Αναμένεται να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας. Απαιτείται ισχυρές τράπεζες για να διατηρηθεί σταθερό ένα τραπεζικό σύστημα που να παρέχει ρευστότητα και επαρκή χρηματοδότηση στην οικονομία. Επίσης σύμφωνα με την ΤτΕ, μελέτες έχουν δείξει ότι τραπεζικά συστήματα με μικρότερο αριθμό τραπεζών και σχετικά μεγάλου μεγέθους είναι λιγότερο ευάλωτα στις αστάθειες της οικονομίας. Εξάλλου η υψηλή συγκέντρωση τραπεζών δείχνει τάση προς εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας και φάσματος. Επιπροσθέτως, οι μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι είναι καλύτερα διαφοροποιημένοι, αντισταθμίζοντας τις απώλειες από διάφορες δραστηριότητες. Οι μεγάλες τράπεζες μεταξύ άλλων, έχουν υψηλότερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα και αποφεύγουν τις τοποθετήσεις υψηλού κινδύνου. Επί τούτοις, έχουν καλύτερη δυνατότητα πρόσβασης στις διεθνείς αγορές. Όπως βλέπουμε ο τραπεζικός τομέας με την αναμόρφωση αυτή θα επιτύχει σημαντικές προοπτικές για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην ελληνική οικονομία.

Η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης και η ταχεία αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος αποτελούν κομβικής σημασίας μεταρρυθμίσεις που θα συμβάλουν ουσιαστικά στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα (ΤτΕ,2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΩΝ

3.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

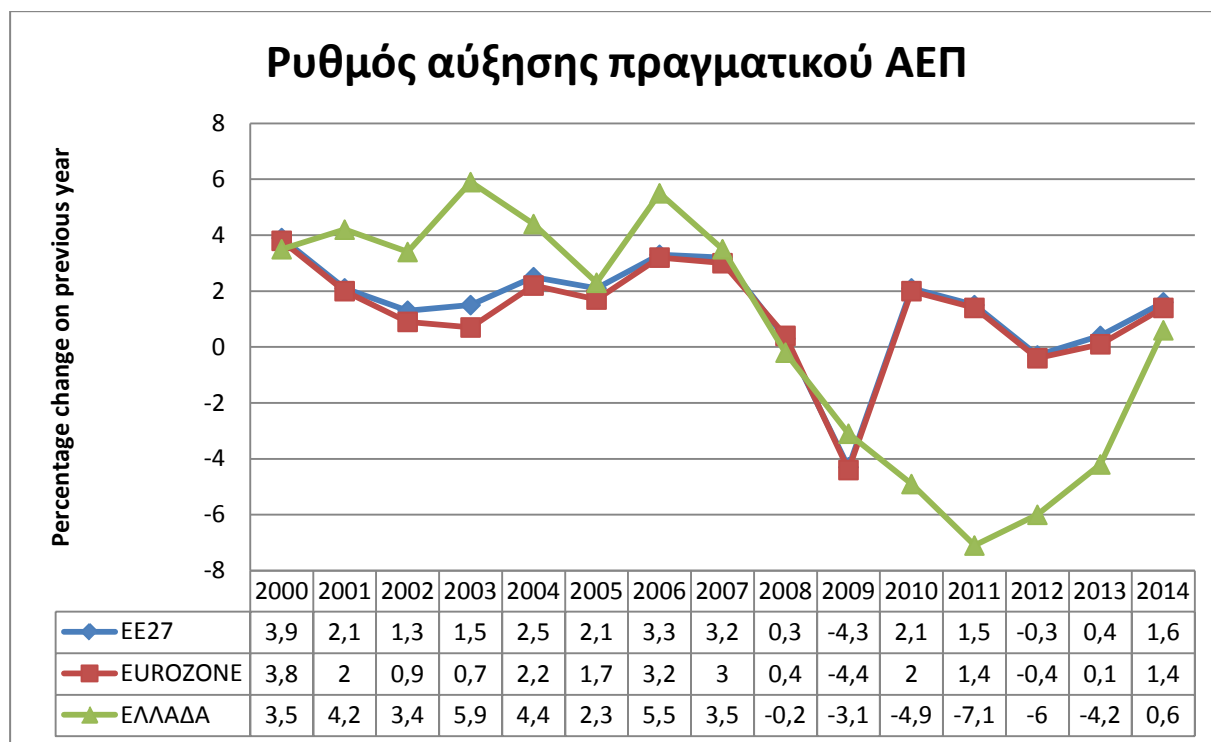
Το ΑΕΠ σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT, μέχρι το 2008 είχε σταδιακή ανοδική πορεία. Από το 2008 και μετά έγινε ορατή η επίδραση της ύφεσης τόσο από την διεθνή κρίση στις ΗΠΑ όσο και από την μετέπειτα ελληνική κρίση δημοσίου χρέους:

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση συγγραφέα)

Η πρόβλεψη για τη περίοδο 2013 – 2014 δείχνει σταθεροποίηση της οικονομικής θέσης της Ελλάδας, βγάζοντάς την από την πολυετή διαδοχική ύφεση το οποίο πλήττει τη χώρα. Παράγοντας που ευθύνονται για την συρρίκνωση της οικονομίας είναι η μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης αλλά και η υποχώρηση των επενδύσεων, λόγω διαρθρωτικών μέτρων που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα. Από το 2008 μέχρι το 2012 η μείωση του ΑΕΠ είναι στο 16,4% ενώ η πρόβλεψη μέχρι το 2014 δείχνει να είναι στο -21%. Στο παρακάτω διάγραμμα

βλέπου το ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ σε Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωζώνη:

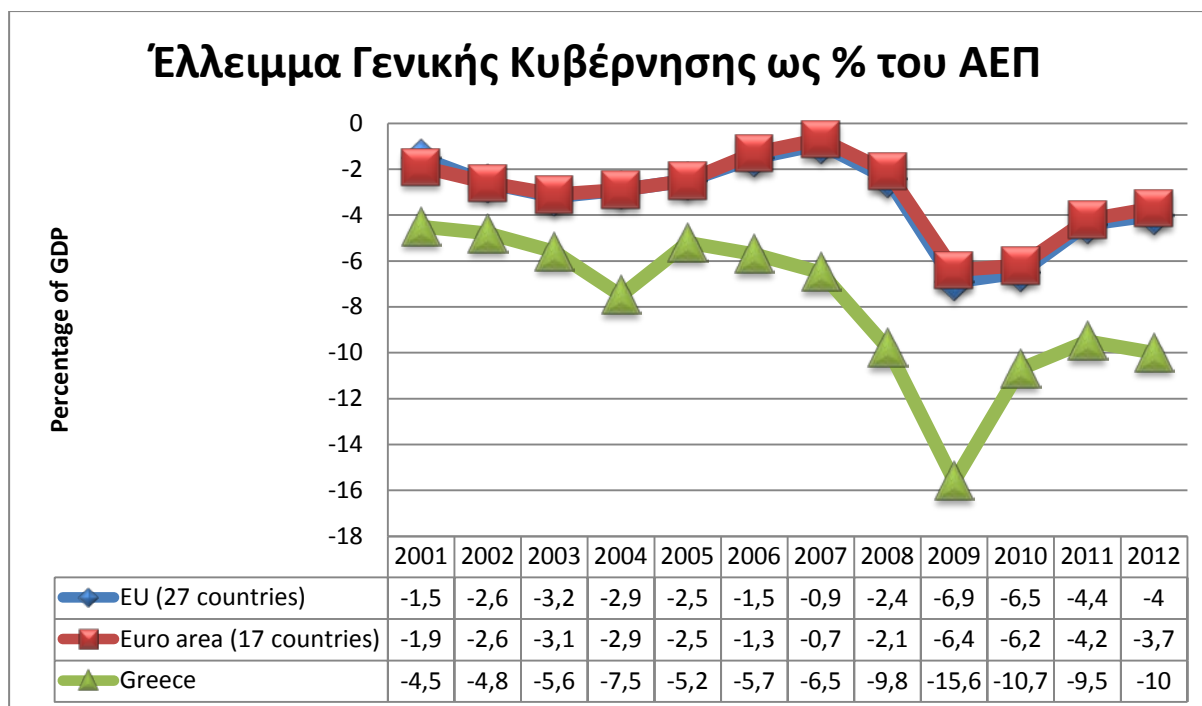

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση συγγραφέα)

Ενώ σε Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωζώνη το 2009 σταματάει η ύφεση από τη διεθνή κρίση, έχει ανοδική πορεία όλο το 2009 και στη συνέχεια μειώνεται για τα έτη 2011 και 2012 αποτυπώνοντας ότι η ύφεση έχει επέλθει και στις Ευρωπαϊκές χώρες και δεν αποτελεί μόνο ελληνική πρόβλημα η δημοσιονομική εξυγίανση των κρατών, στην Ελλάδα βλέπουμε ότι η ύφεση συνεχίζεται με αμείωτο ρυθμό μέχρι το τέλος του 2012 καθώς η πρόβλεψη για το 2013 και 2014 δείχνει ότι θα έχει θετική εξέλιξη αν εφαρμοστούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της Δανειακής Σύμβασης. Στις Ευρωπαϊκές χώρες η EUROSTAT προβλέπει οριακή αύξηση των οικονομιών.

3.2. Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωζώνη μέχρι το 2008 το έλλειμμα διατηρούνταν στα επίπεδα κάτω του 3% όπου είναι και το ελάχιστο επιτρεπτό σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ε.Ε. Στην Ελλάδα το 2010 το έλλειμμα για τα έτη 2008 και 2009 καταγράφηκε σε -9,8% και -15,6% αντίστοιχα φανερώνοντας την δυσμενή δημοσιονομική θέση της χώρας. Να σημειώσουμε εδώ ότι η Ελλάδα είχε υψηλό έλλειμμα ακόμη και από την είσοδο στο ευρώ το 2001:

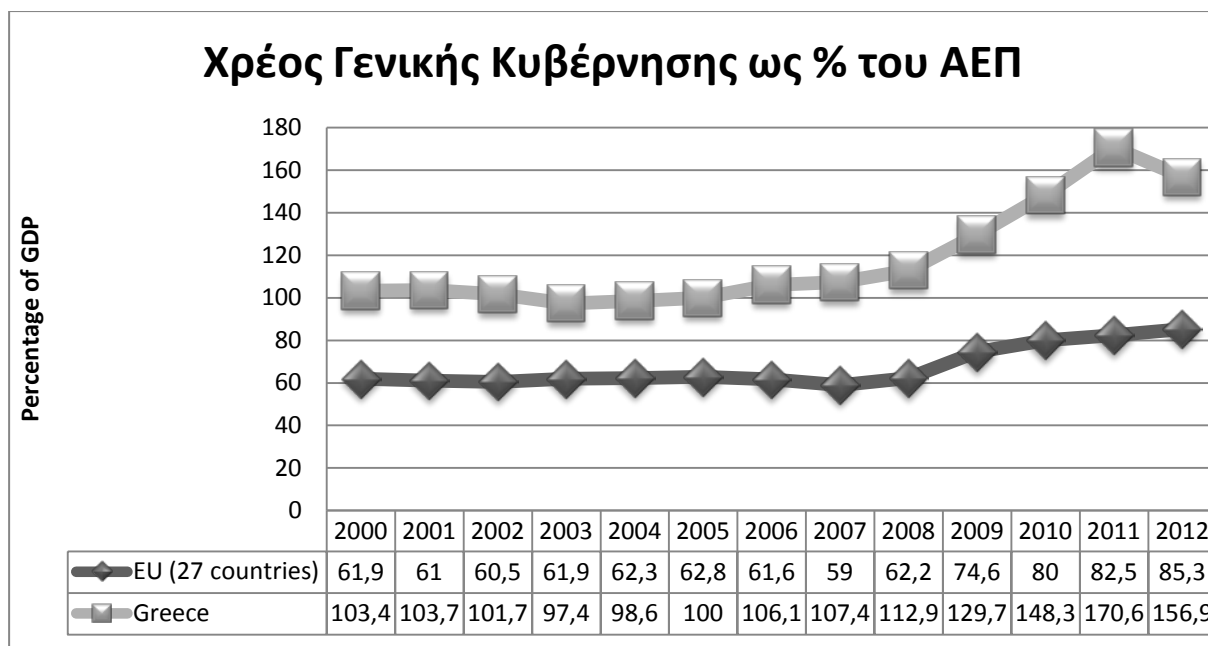

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση συγγραφέα)

Η δραστική εφαρμογή των μέτρων μείωσε το έλλειμμα το 2010 και το 2011. Έτσι από το 15,6% που ήταν το 2009 το 2011 καταγράφηκε σε -9,5% και αναμένεται να μειωθεί ακόμα περισσότερο το 2013, σύμφωνα με την EUROSTAT. Παρόλα αυτά το έλλειμμα αυξήθηκε οριακά το 2012 σε 10,0% λόγω της επίδρασης από την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, διότι διαφορετικά το έλλειμμα θα διαγράφονταν στο 6,0%. Αντίστοιχα βλέπουμε ότι και οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης βελτιώνουν την δημοσιονομική τους θέση φοβούμενες μη ενδεχόμενη υποβάθμιση των κρατικών ομολόγων τους από τους οίκους αξιολόγησης που θα οδηγούσε σε αύξηση τους δανεισμού τους, έτσι το 2011 μειώθηκε το έλλειμμα των κρατών της Ευρωζώνης σε -4,2% από -6,2% που ήταν το 2009.

3.3. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος Γενικής Κυβέρνησης μέχρι και το 2005 διατηρούσε οριακή πορεία με αυξομειώσεις στο 100% του ΑΕΠ. Από το 2006 και μετά και λόγω υψηλού ελλείματος η αύξηση του χρέος ήταν τεράστια και έφτασε το 2011 στο 170,6 % του ΑΕΠ:

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση συγγραφέα)

Εκτιμήσεις δείχνουν ότι αν δεν εφαρμοστούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις το χρέος θα διογκωθεί ακόμα περισσότερο. Όποτε πρωταρχικός παράγοντας της Ελλάδας είναι η μείωση του ελλείμματος της. Περιμένοντας τις τελικές εκτιμήσεις για το κούρεμα των ομολόγων αναμένεται να μειωθεί δραστικά το χρέος ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του Μνημονίου που είναι 120% του ΑΕΠ ως το 2020. Το χρέος σε δις ευρώ για τη περίοδο 2007 - 2011 παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα:

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (σε εκατ. ευρώ)**GENERAL GOVERNMENT DEBT (in million euro)**

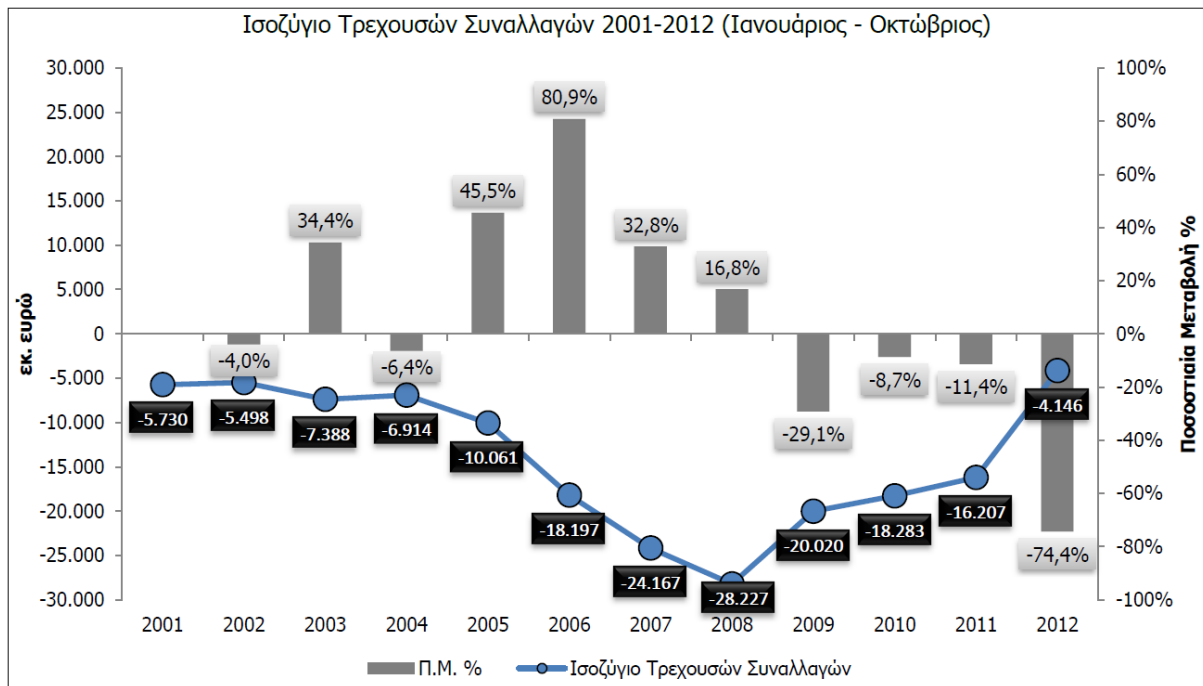
Περίοδος Period	Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης Consolidated Debt of General Government						Ενοποιη- μένο Χρέος Γενικής Κυβέρν. ως % ΑΕΠ Consolida- ted Debt of General Govern- ment as % of GDP	
	Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης Central Government Debt			Χρέος των Δημ. Οργανισμών Debt of Public Entities				
	Εσωτερικό Χρέος Domestic Debt	Χρέος σε νομίσματα εκτός ευρώ Debt in currencies other than euro		Εσωτερικό Χρέος (1) Domestic Debt (1)	Χρέος σε νομίσματα εκτός ευρώ Debt in currencies other than euro			
2007	260288,0	1916,0	262204,0	-22714,0	0,0	-22714,0	239490,0	107,5
2008	285481,0	1632,0	287113,0	-23829,0	0,0	-23829,0	263284,0	112,9
2009	321944,0	1260,0	323204,0	-23522,0	0,0	-23522,0	299682,0	129,7
2010	347825,0	6013,0	353838,0	-24325,0	0,0	-24325,0	329513,0	148,3
2011 *	369733,0	8151,0	377884,0	-22226,0	0,0	-22226,0	355658,0	170,6

(πηγή: ΤτΕ, 12/2012, στατιστικό δελτίο)

Το 2011 το χρέος έκλεισε στα 355,7 δις ευρώ. Το 2012 θα μειωθεί κατά 15 δις ευρώ και θα διαμορφωθεί στο τέλος του έτους σε 340,6 δις Ευρώ από 355,7 το 2011. Λόγω της συνεχιζόμενης ύφεσης εκτιμάται ότι θα αυξηθεί από 170,6% το 2011 σε 175,6% το 2012. Το 2013 το δημόσιο χρέος προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε 346,2 δις ευρώ ή 189,1% του ΑΕΠ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το δημόσιο χρέος διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με την Ελλάδα. Ενώ το 2008 ήταν στο 62,2 % του ΑΕΠ, οι αρνητικές εξελίξεις στην Ευρωζώνη και στην Ελλάδα ειδικότερα αύξησαν το χρέος το 2011 στο 82,5 % του ΑΕΠ.

3.4. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το 2012 το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών συρρικνώθηκε κατά 74,4%, και διαμορφώθηκε στα €4,1 δις ευρώ, χαμηλότερα κατά €12,1 δις ευρώ σε σχέση με το 2011, ενώ βρίσκεται στο 15% των επιπέδων του 2008. Πλέον το έλλειμμα του ισοζυγίου βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο από το 1999, σύμφωνα την ΤτΕ:

(πηγή: IOBE, 1/2013, Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία)

Η μεγάλη υποχώρησή του οφείλεται και πάλι στη σημαντική συρρίκνωση των ελλειμμάτων στο εμπορικό ισοζύγιο και στο ισοζύγιο εισοδημάτων, ενώ παράλληλα ενισχύεται το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών, με σημαντική βελτίωση και στο ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων (IOBE,1/2013).

3.5. Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός το 2010 είχε ανέλθει στο 4,7% λόγω των μεγάλων αυξήσεων της έμμεσης φορολογίας, υποχώρησε στο 3,3% το 2011 και επιβραδύνθηκε περαιτέρω στο 1,5% το 2012. Η πτωτική τάση του πληθωρισμού προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί και το 2013, με τον ΕνΔΤΚ να περιορίζεται στο 0,3% (ΤτΕ,2012):

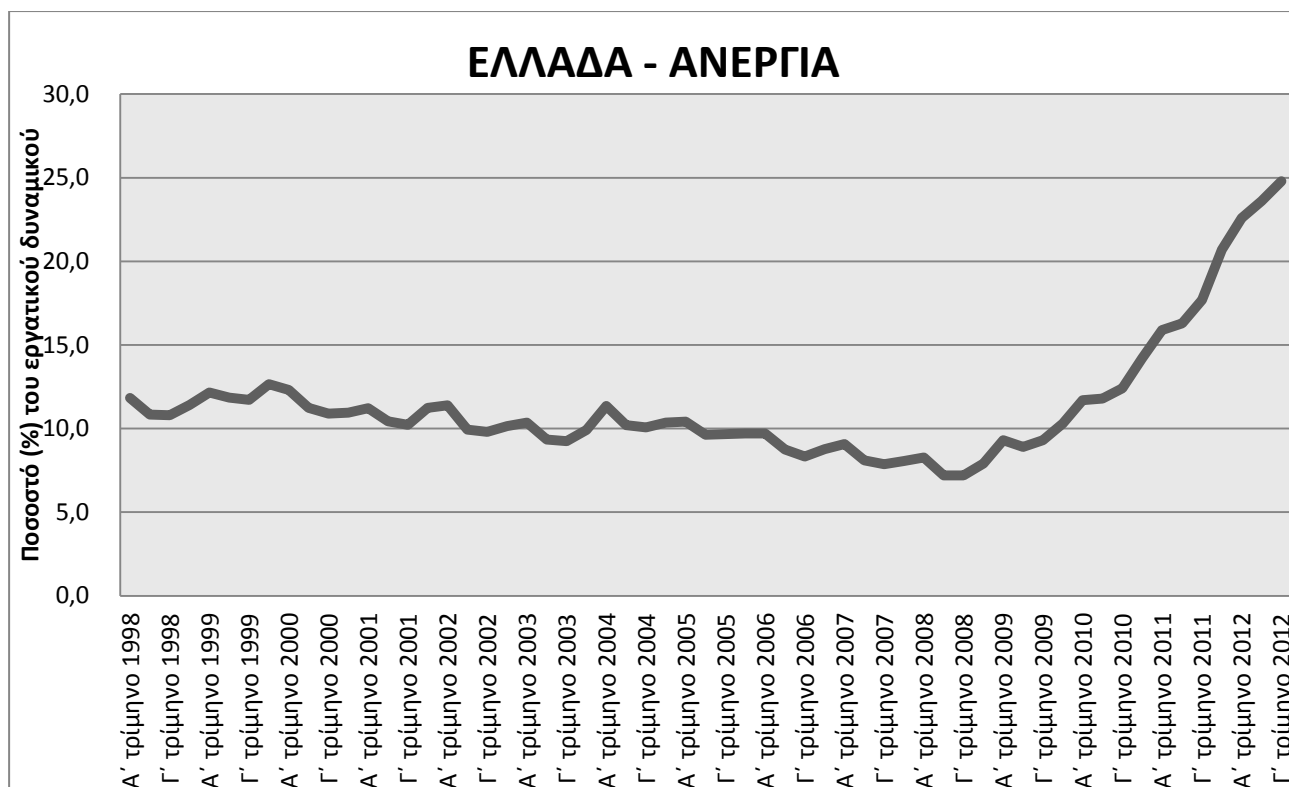

(πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, διαμόρφωση συγγραφέα)

Αυτή η μείωση προέρχεται κατά κύριο λόγο από τη μεγάλη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος εξαιτίας της παρατεταμένης ύφεσης και από το υψηλό ποσοστό ανεργίας. Η επιβράδυνσή του ερμηνεύεται σε σημαντικό βαθμό από τη μείωση των πληθωριστικών πιέσεων στα αγαθά. Επιβράδυνση καταγράφεται και από τη μεταβολή των δεικτών τιμών Καυσίμων και Ενέργειας, παρά την εξίσωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο οικιακής θέρμανσης με αυτόν στο πετρέλαιο κίνησης (IOBE,1/2013).

3.6. Ανεργία

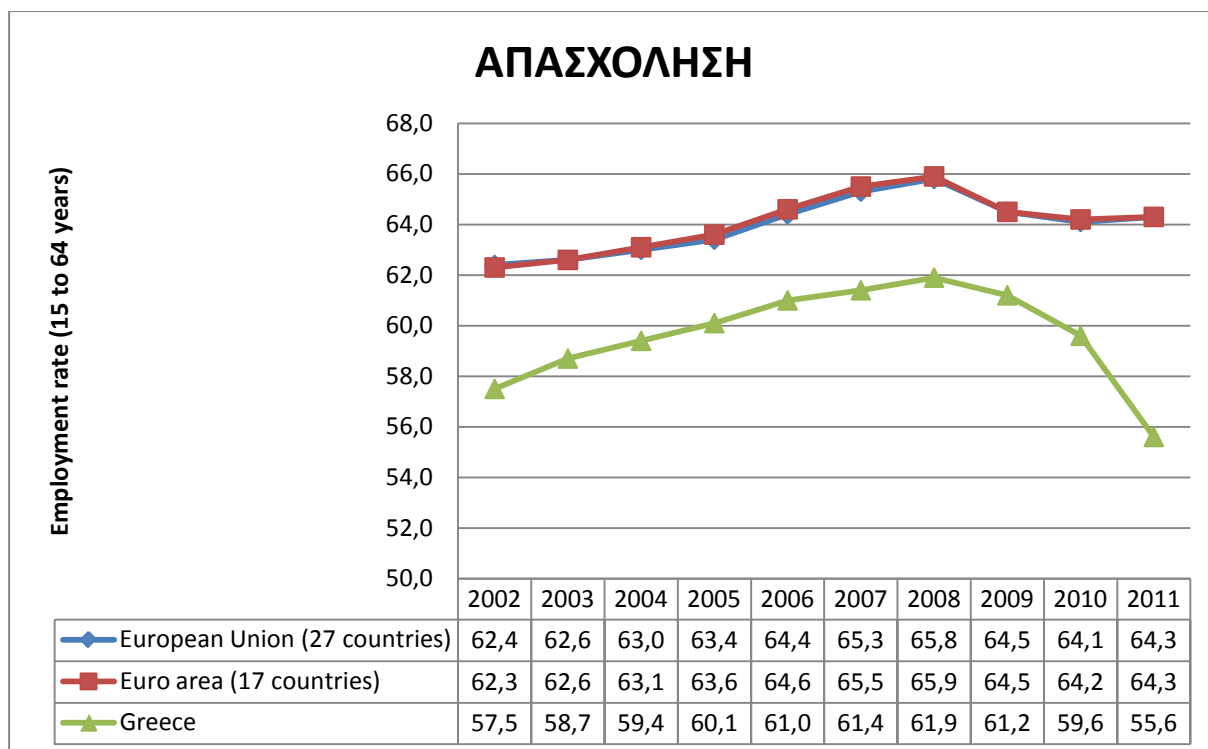
Η ανεργία στην Ελλάδα μετά την ύφεση από την διεθνή κρίση το 2008 έχει εντυπωσιακή ανοδική πορεία. Είναι ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες των συνεπειών της ελληνικής κρίσης. Όπως βλέπουμε στο παρακάτω διάγραμμα μέχρι το τέλος του 2008 κυμαίνονταν σε ανταγωνιστικά χαμηλά επίπεδα της τάξεως του 7,9%. Οι αρνητικές εξελίξεις στην ελληνική οικονομία οδήγησαν την ανεργία σε επίπεδα το 3^ο τρίμηνο του 2012 στο 24,8% περίπου δηλαδή 1,23 εκ. ανέργους. Η αύξηση αυτή είναι 214% και υποδηλώνει την εξαιρετικά κακή οικονομική κατάσταση της Ελλάδας αν αναλογιστούμε ότι η ανεργία αυτή έχει επίπτωση τόσο στο ΑΕΠ και στην ανταγωνιστικότητα όσο και στα έσοδα του κράτους που είναι ο στόχος για την έξοδο από την κρίση:

(πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, διαμόρφωση συγγραφέα)

Η άνοδος της ανεργίας αυξήθηκε εντονότερα από ότι θα αναμενόταν με βάση τη συσχέτιση μεταξύ ανεργίας και ανάπτυξης πριν από το 2008. Αιτίες για την εξέλιξη αυτή αποτελούν η αύξηση του εργατικού δυναμικού (είσοδος ατόμων στην αγορά εργασίας) ταυτόχρονα με την απώλεια θέσεων εργασίας (λόγω πτωχεύσεων), τον περιορισμό της δυνατότητας δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας εξαιτίας της ύφεσης, την εκτεταμένη προσφυγή των επιχειρήσεων σε απολύσεις, τη συρρίκνωση του δημόσιου τομέα και την αποχώρηση από την αγορά εργασίας, αν και σε μικρότερο βαθμό, των αυτοαπασχολούμενων. Επίσης άτομα που έχασαν τις θέσεις εργασίας τους στην αρχή της κρίσης αδυνατούν να βρουν απασχόληση, με αποτέλεσμα η διάρκεια της ανεργίας να έχει αυξηθεί σημαντικά (ΤτΕ,2012). Το ποσοστό ανεργίας για το 2013 σύμφωνα με το IOBE αναμένεται να αυξηθεί στο 27,3% όταν στην Ευρωζώνη η ανεργία ανέρχεται στο 11,2% το 2012 από 9,9% που ήταν το 2011 (IOBE,1/2013).

Η απασχόληση στην Ελλάδα φυσικά μειώνεται δραστικά όταν η ανεργία έχει τόσο υψηλά ποσοστά. Σε σύγκριση με την Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα διατηρεί χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης καθ' όλη την περίοδο 2002 – 2011 όπως βλέπουμε στο παρακάτω διάγραμμα:

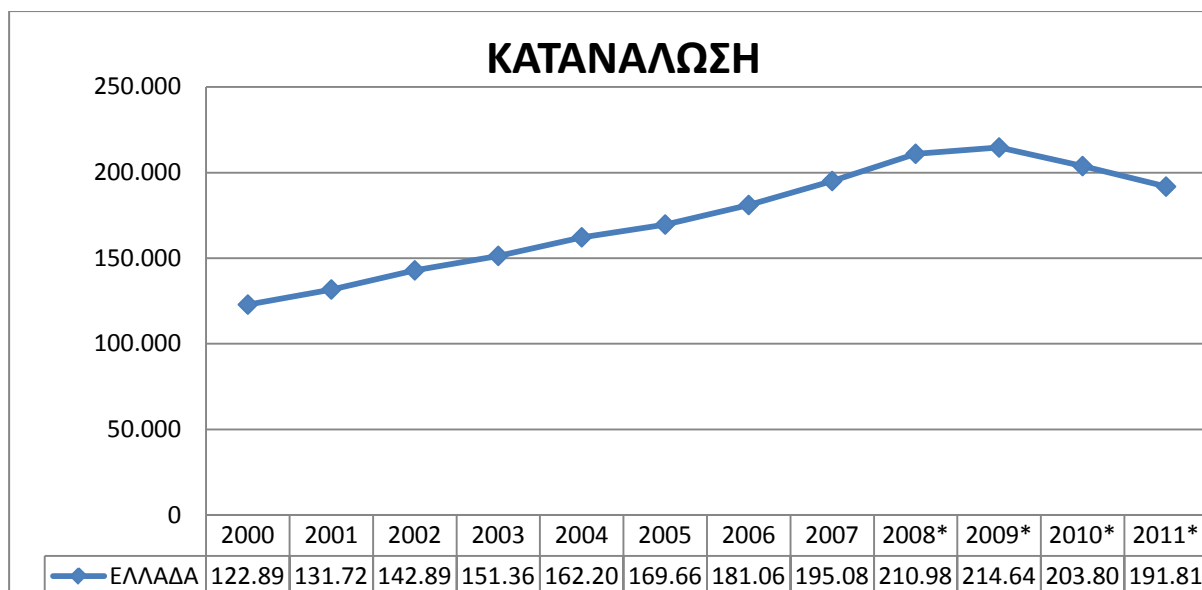

(πηγή: Eurostat, διαμόρφωση συγγραφέα)

Στην Ελλάδα ειδικότερα μετά το 2008, βλέπουμε την απασχόληση να μειώνεται από 61,9% σε 55,6% το 2011. Η μείωση αυτή είναι της τάξεως 10% και οι λόγοι είναι οι ίδιοι με αυτούς που περιγράψαμε προηγουμένως για ανεργία.

3.7. Κατανάλωση

Η κατανάλωση στην Ελλάδα είχε ανοδική πορεία για πολλά συνεχή έτη πριν αλλά και μετά την είσοδο στο ευρώ. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενες ενότητες η έλλειψη αποταμίευσης αλλά και ραγδαία ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας την περίοδο μετά την ένταξη στο ευρώ και πριν την κρίση το 2009 χαρακτηρίζονταν και από υψηλή κατανάλωση και στον ιδιωτικό αλλά και στο δημόσιο τομέα. Το 2009 όπως βλέπουμε στο διάγραμμα παρακάτω και λόγω της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας από την κρίση και από τα διαρθρωτικά μέτρα η κατανάλωση άρχισε να μειώνεται και συνεχίζεται η μείωση και τις αρχές του 2013:

(πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, διαμόρφωση συγγραφέα)

Η κατανάλωση την περίοδο 2009 – 2011 μειώθηκε 11%. Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να μειωθεί κατά περισσότερο από 7% το 2012, λόγω της συνεχιζόμενης έντονης υποχώρησης της απασχόλησης, της μείωσης των αμοιβών στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης που συμπιέζει το διαθέσιμο εισόδημα. Οι επενδύσεις αναμένεται να μειωθούν κατά περισσότερο από 19% την ίδια περίοδο, μετά από πτώση παρόμοιου μεγέθους το 2011. Η υποχώρηση της κατανάλωσης παρέμεινε ως ο βασικός προσδιοριστικός παράγοντας της ύφεσης, σημειώνοντας μάλιστα ευρύτερη πτώση ιδιαίτερα μετά το 2009. Το μεγαλύτερο μέρος της πτώσης προήλθε από τη σημαντική μείωση των εισαγωγών που προκάλεσε η πτώση των επενδύσεων και η υψηλή ανεργία η οποία ασκεί αρνητική επίδραση κατ' αρχάς στην ιδιωτική κατανάλωση (ΤτΕ,2012).

3.8. Χρηματοδότηση ελληνικής οικονομίας από τον τραπεζικό τομέα

Το 2012 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής χρηματοδότης της ελληνικής οικονομίας από τις τράπεζες μειώνονταν συνεχώς. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα από το 2007 μέχρι τον Οκτώβριο του 2012 η μείωση ήταν σταδιακή και συνεχόμενη για τον ιδιωτικό τομέα:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ ΝΧΙ (1),(2) (εκατ. Ευρώ και ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές) CREDIT TO DOMESTIC PRIVATE SECTOR BY DOMESTIC MFIs(1),(2) (EUR milions and annual percentage changes)												
Τέλος Περιόδου End of Period	Σύνολο / Total			Επιχειρήσεις (3) / Enterprises (3)			Ελευθεροί επαγγελματίες, αγρότες, ατομικές επιχειρήσεις. (3)/ Sole proprietors (3)			Ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα / Individuals and private non-profit institutions		
	Υπόλοιπο Outstanding amounts	Ροή during period	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή Annual percentage change	Υπόλοιπο Outstanding amounts	Ροή during period	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή Annual percentage change	Υπόλοιπο Outstanding amounts	Ροή during period	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή Annual percentage change	Υπόλοιπο Outstanding amounts	Ροή during period	Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή Annual percentage change
2007	215405	38497	21,5	111289	19463	20,8	-	-	-	104116	19034	22,2
2008	249661	34169	15,9	132458	21036	18,9	-	-	-	117203	13133	12,6
2009	249677	10219	4,1	130043	6722	5,1	-	-	-	119635	3497	3,0
2010	257846	50	0,0	123244	1483	1,1	-	-	-	118119	-1428	-1,2
2011	248535	-8110	-3,1	120126	-2429	-2,0	15359	-1094	-6,6	113050	-4587	-3,9
2011 II	253486	-1527	-1,2	121372	-80	0,2	16027	-366	-3,4	116088	-1081	-2,5
III	252947	-2356	-2,2	122680	-711	-0,9	15713	-305	-5,1	114554	-1340	-3,1
IV	248535	-3478	-3,1	120126	-1767	-2,0	15359	-327	-6,6	113050	-1384	-3,9
2012 I	245113	-2954	-4,0	118316	-1468	-3,3	15067	-180	-7,2	111729	-1306	-4,4
II	240141	-2114	-4,3	114529	-1021	-4,1	15011	-59	-5,4	110601	-1035	-4,4
III	231818	-2949	-4,5	110320	-1758	-4,9	13957	-73	-4,1	107541	-1119	-4,2
2011 Απρ./Apr.	253703	-377	-0,5	121175	213	1,2	16170	-191	-1,5	116358	-399	-2,1
Μάιος/May	253193	-1557	-1,1	120934	-959	0,3	16032	-165	-3,2	116227	-433	-2,3
Ιούν./Jun.	253486	407	-1,2	121372	666	0,2	16027	-10	-3,4	116088	-249	-2,5
Ιούλ./Jul.	254242	13	-1,2	122287	564	0,6	16004	-53	-4,0	115951	-497	-2,7
Αύγ./Aug.	252484	-1310	-1,3	121352	-690	0,5	15846	-143	-4,0	115286	-476	-2,9
Σεπτ./Sept.	252947	-1059	-2,2	122680	-584	-0,9	15713	-108	-5,1	114554	-367	-3,1
Οκτ./Oct.	251106	-510	-2,2	121670	225	-0,4	15529	-180	-5,7	113907	-554	-3,6
Νοέμ./Nov.	249996	-1267	-2,4	121244	-614	-0,5	15363	-147	-6,5	113389	-506	-3,8
Δεκ./Dec.	248535	-1701	-3,1	120126	-1377	-2,0	15359	0	-6,6	113050	-324	-3,9
2012 Ιαν./Jan.	249087	-407	-3,3	121138	206	-1,9	15259	-96	-7,3	112690	-516	-4,1
Φεβρ./Feb.	246841	-1188	-3,8	119455	-695	-2,7	15149	-109	-7,8	112237	-383	-4,3
Μάρτ./Mar.	245113	-1359	-4,0	118316	-979	-3,3	15067	26	-7,2	111729	-406	-4,4
Απρ./Apr.	242708	-1997	-4,7	116365	-1514	-4,7	15002	-83	-6,6	111341	-399	-4,4
Μάιος/May	242040	-970	-4,5	116193	-574	-4,4	14975	-25	-5,8	110872	-371	-4,3
Ιούν./Jun.	240141	852	-4,3	114529	1067	-4,1	15011	49	-5,4	110601	-264	-4,4
Ιούλ./Jul.	234334	-1434	-4,9	112050	-942	-5,3	13879	-33	-5,3	108406	-459	-4,3
Αύγ./Aug.	233035	-1046	-4,8	111011	-657	-5,3	13954	-42	-4,7	108070	-347	-4,2
Σεπτ./Sept.	231818	-468	-4,5	110320	-158	-4,9	13957	2	-4,1	107541	-312	-4,2
Οκτ./Oct.	230674	-1037	-4,8	109599	-605	-5,6	13854	-104	-3,6	107221	-328	-4,1

(πηγή: ΤτΕ, 12/2012, στατιστικό δελτίο)

Οι μηνιαίες καθαρές ροές χρηματοδότησης από τα πιστωτικά ιδρύματα προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αγρότες και τις ατομικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά είναι ως επί το πλείστον αρνητικές. Τη ζήτηση τραπεζικών δανείων περιόρισαν:

- Η υποχώρηση του ΑΕΠ.
- Η αβεβαιότητα η οποία αποθαρρύνει την επενδυτική δραστηριότητα ή ακόμη και την τρέχουσα παραγωγή.
- Η ανοδική πορεία των επιτοκίων τραπεζικού δανεισμού σε ονομαστικούς και πραγματικούς όρους για μεγάλο μέρος της περιόδου από τα τέλη του 2009.
- Η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, των τιμών των ακινήτων και των ενοικίων τα τελευταία έτη.

- Η αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων επί των κατοικιών.
- Οι πιέσεις επί της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος λόγω της αδυναμίας πρόσβασης των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στις διεθνείς αγορές χρήματος και ομολόγων και της συνεχούς απόσυρσης καταθέσεων που χαρακτήρισαν την κρίση.
- Οι πιέσεις επί της κεφαλαιακής βάσης των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω των επισφαλειών και της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους.
- Η σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου και στον ιδιωτικό τομέα της ελληνικής οικονομίας (όπως εξάλλου στοιχειοθετείται από την αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση), κυρίως λόγω της βαθιάς οικονομικής ύφεσης αλλά και της δημοσιονομικής κρίσης.
- Η διάχυτη αβεβαιότητα που δημιουργεί το ενδεχόμενο απομάκρυνσης της χώρας από τη ζώνη του ευρώ (ΤτΕ,2012).

Οι πρόσφατες εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα επιτρέπουν κάποια συγκρατημένη αισιοδοξία σε ότι αφορά την αναμενόμενη έκταση της ύφεσης και την προβλεπόμενη ανάκαμψη. Αποτελεί αναμφισβήτητα θετική εξέλιξη η επιστροφή των καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα που εφόσον συνεχισθεί και επαυξηθεί, δημιουργεί προϋποθέσεις για σταδιακή πρόσβαση των τραπεζών στην διατραπεζική αγορά. Η τραπεζική χρηματοδότηση της οικονομίας μπορεί να πυροδοτήσει την ανάκαμψη, που ακολούθως θα πρέπει βέβαια να στηριχτεί σ' ένα σύνολο μεσοπρόθεσμων αναπτυξιακών πολιτικών (IOBE,1/2013).

3.9. Χρηματιστηριακή μείωση του τραπεζικού κλάδου

Οι αρνητικές εξελίξεις στην ελληνική οικονομία επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τις ελληνικές τράπεζες και αυτό αντικατοπτρίζεται και στο παρακάτω διάγραμμα:

(πηγή: <http://www.naftemporiki.gr/finance/quote?id=FTSEB.ATH> ιστορικά στοιχεία NAFTEMPORIKI.GR)

Όπως βλέπουμε τα τελευταία πέντε έτη η απώλεια της χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζών ήταν τεράστια. Ειδικότερα, την περίοδο 10/2009 – 1/2013 η μείωση φτάνει στο 94,7% της αξίας. Βλέπουμε ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στην Ευρωζώνη και ειδικότερα από το ελληνικό δημοσιονομικό χρέος. Η επιστροφή των καταθέσεων και η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης αλλά και η επιστροφή στην διατραπεζική αγορά είναι μείζον σημασίας για την σταδιακή βελτίωση της κατάστασης των ελληνικών τραπεζών, καθώς η έλλειψη ρευστότητας και η συρρίκνωση της οικονομίας ασκούν ισχυρές πιέσεις κλονίζοντας το τραπεζικό σύστημα στο σύνολο του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

4.1. Ο ρόλος και η θέση του ΔΝΤ

Προσαρμογή της τραπεζικής εποπτείας

Η ΤτΕ και η κυβέρνηση έχουν επιτύχει σημαντική σταθερότητα και κατάλληλη εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Με σκοπό την προσαρμογή της εποπτείας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος η ΤτΕ θα πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω σημαντικά βήματα (Zombanaki, E.A., May2011).

Αναβάθμιση του εποπτικού μοντέλου

Η ΤτΕ θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει την αναβάθμιση της εποπτικής προσέγγισης της υπό το πρίσμα των νέων προκλήσεων μέχρι τα μέσα του 2013 με την τεχνική υποστήριξη να παρέχεται από ειδικό φορέα τραπεζικής εποπτείας. Οι Βασικές αυτές βελτιώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

(i) επαναπροσδιορισμό προσέγγισης της ανάλυσης για την αξιολόγηση των στρατηγικών μοντέλων των συστημικών τραπεζών και να είναι σε θέση η ΤτΕ να παρακολουθεί και να αναλύει έγκυρα και σε σωστό χρόνο την εφαρμογή των επιχειρηματικών σχεδίων αλλά και την κατεύθυνση που οι τράπεζες υιοθετούν να ακολουθήσουν.

(ii) αναβάθμιση των εποπτικών διαδικασιών και της προληπτικής εποπτείας ανάλογα με τα πορίσματα της επαναλαμβανόμενου ελέγχου.

iii) Υιοθέτηση δραστικού σχεδίου παρακολούθησης της συγκέντρωσης πιστωτικών κινδύνων, σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές που είναι παγκοσμίως γνωστές, όπως η βελτίωση της παρακολούθησης των μεγάλων τραπεζικών ομίλων μέχρι το τέλος του Ιουλίου 2013 (IMF,18/1/2013).

Διαφάνεια στην ποιότητα του ενεργητικού των τραπεζών. Για την ενίσχυση διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με την ποιότητα του ενεργητικού των τραπεζών, των προβλέψεων και την αναγνώριση των εσόδων, η ΤτΕ και η ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (Ε.Κ.) θα πρέπει να εκδώσουν κατευθυντήριες γραμμές, σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές δημοσιοποίησης στοιχείων των τραπεζών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό όσον αφορά το

λογιστικό χειρισμό των προβλέψεων, των δομημένων δανείων και του χαρτοφυλακίου. Μέχρι το τέλος του Αυγούστου 2013 με τη βοήθεια φορέα – εταιρείας αναμόρφωσης πιστωτικών ιδρυμάτων, οι μέθοδοι αυτοί θα πρέπει να συγκρίνονται και να αναλύονται σύμφωνα με αυτές που ορίζουν τα κορυφαία ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και θα αντικατοπτρίζεται το αποτέλεσμα στις λογιστικές καταστάσεις των τραπεζών μέχρι το τέλος 2013 (Economist, 10/6/2012).

Υιοθέτηση Βασικών Αρχών αξιολόγησης της Επιτροπής της Βασιλείας. Οι θεσμικοί φορείς θα ζητήσουν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) να αναλάβει μια αυτόνομη αξιολόγηση στο τέλος του 2014. Η ΤτΕ θα προετοιμάσει εκ των προτέρων την δική της αξιολόγηση της συμμόρφωσης σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας με την υποστήριξη ενός ανεξάρτητου φορέα σχεδιασμένο για τέτοιους σκοπούς (CARBO VALVERDE SANTIAGO, KANE EDWARD J., RODRIGUEZ-FERNANDEZ, FRANCISCO, Dec2012).

Αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών. Οι θεσμικοί φορείς θα πρέπει να αναπτύξουν και να δημοσιεύσουν ένα μνημόνιο συμφωνίας που διέπει τη σχέση του ΤΧΣ ως μέτοχος στα πιστωτικά ιδρύματα και ο ρόλος της ΤτΕ σχετικά με την εποπτεία των τραπεζών που έχουν λάβει για τις κρατικές ενισχύσεις (ALDERMAN LIZ, Kitsantonis, Niki, 10/25/2012).

Αξιολόγηση του πλαισίου αφερεγγυότητας

Οι θεσμικοί φορείς θα πρέπει να ενισχύσουν το πλαίσιο της αφερεγγυότητας. Σε διαβούλευση με τις ΕΕ / ΕΚΤ και ΔΝΤ, η θεσμικοί φορείς θα ζητήσουν βάσει των βέλτιστων διεθνών πρακτικών που είναι αναγνωρισμένες, να επανεξετάσει το πλαίσιο αφερεγγυότητας των νοικοκυριών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και το πλαίσιο των εκτός δικαστηρίου διαπραγματεύσεων μεταξύ των τραπεζών και επισφαλών δανειστών και να προετοιμάσει μια εκτίμηση εντοπίζοντας έτσι σημεία βελτίωσης. Ο στόχος θα είναι να επιτευχθεί μια προβλέψιμη, διαφανής και δίκαιη κατανομή των κινδύνων μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων πλευρών και να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη όλων προς όφελος της οικονομίας γενικότερα.

Μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2013, οι θεσμικοί φορείς θα έχουν αναθεωρήσει με τη βοήθεια τεχνικής υποστήριξης των διεθνών αναγνωρισμένων φορέων, το υφιστάμενο πλαίσιο της διευκόλυνσης των δραστηριοτήτων των υπερχρεωμένων νοικοκυριών που διατηρούν την

φερεγγυότητα των τραπεζών και την πιστωτική πειθαρχία, αποφεύγοντας έτσι τη χρήση δημοσιονομικών πόρων για την προστασία της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα ελαχιστοποιώντας τον ηθικό κίνδυνο με μοναδικό στόχο τους δανειολήπτες που έχουν πραγματική ανάγκη. Οι διεθνείς θεσμικοί φορείς θα απέχουν από αποφάσεις που μπορεί να υπονομεύσουν τα συστήματα πληρωμών των δανείων στην Ελλάδα.

Νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων

Για να εξασφαλιστεί ότι το τραπεζικό σύστημα παραμένει επαρκώς κεφαλαιοποιημένο, η ΤτΕ θα πραγματοποιήσει μια νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, η οποία θα πρέπει να γίνει στο τέλος του Ιουνίου του 2013, χρησιμοποιώντας μεθοδολογία που καθορίζεται σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΚΤ και ΔΝΤ (IMF,18/1/2013).

4.2. Ο ρόλος της Ε.Ε. και οι αποφάσεις της

Η θέση της Ε.Ε. για την τραπεζική εποπτεία και οι προτάσεις της για το ρόλο της ΕΚΤ στο τραπεζικό σύστημα επικεντρώνονται στην Τραπεζική Ενοποίηση. Η κρίση κατέστησε σαφές την ανάγκη ενός νέου πλαισίου λειτουργίας στην ΟΝΕ. Ενός ιδανικού εργαλείου που θα δυναμώσει το πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων έπειτα από την δημιουργία της Τραπεζικής Ενοποίησης. Κρίνεται απαραίτητη πλέον η δημιουργία ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervision Mechanism – SSM) αντιπροσωπεύοντας τον πρώτο πυλώνα της Τραπεζικής Ενοποίησης (EUROPEAN COMMISSION, 12/Sept/2012).

Η Τραπεζική Ενοποίηση στοχεύει στην διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ελαχιστοποίηση του κόστους από την κατάρρευση τραπεζών. Ο Μηχανισμός Εποπτείας θα αποτελεί κομμάτι της. Ουσιαστικά είναι ένας μηχανισμός που αποτελείται από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς και την ΕΚΤ αλλά και με την πιθανή συμμετοχή κρατών, εκτός Ευρωζώνης. Θα θεσπιστεί ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο για το Μηχανισμό προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα του και να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατό. Ένα σημαντικό συστατικό που θα υποστηρίξει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού είναι η δημιουργία ενός ενιαίου εγχειριδίου που θα παρουσιαστεί στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (European Banking Authority – EBA). Η ολοκλήρωση αυτού του εγχειριδίου θα συμβάλει στην αγορά παίζοντας σημαντικό ρόλο στην εναρμόνιση των κανόνων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROPEAN COMMISSION, 22 June 2012).

Μία δεύτερη σημαντική συνιστώσα της Τραπεζικής Ενοποίησης είναι η καθιέρωση ενός Ενιαίου Μηχανισμού λύσης και εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων (Single Resolution Mechanism). Αυτός ο μηχανισμός θα έχει ενιαία αρχή εκκαθάρισης που θα διαχειρίζεται την εκκαθάριση των συγκεκριμένων τραπεζών ακολουθώντας του κανόνες του εποπτικού οργανισμού SSM. Θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από επαρκή εκτελεστική ικανότητα και αρμοδιότητα ώστε να φέρνει εις πέρας την εκκαθάριση των τραπεζών. Για να χαρακτηριστεί ως αξιόπιστος ο φορέας, θα πρέπει να έχει επαρκή χρηματοδότηση. Δεν θα διασώζονται βέβαια οι τράπεζες με δημόσιο χρήμα. Η αρχή θα φροντίζει την ομαλή επίλυση της κατάστασης των τραπεζών που δεν είναι πλέον βιώσιμες με όσο το δυνατό την ελαχιστοποίηση της συμμετοχής δημοσίου χρήματος. Η αρχή δημιουργείται με σκοπό τη διάσωση των μετοχών και των πιστωτών βάσει της συμμετοχής τους στις τράπεζες και όχι για τη διάσωση των τραπεζών. Μπορεί να γίνει προσωρινή χρήση δημοσίου χρήματος αν το Ταμείο της αρχής δεν έχει αρκετούς χρηματοδοτικούς πόρους.

Άλλη μία παράμετρος της Τραπεζικής Ενοποίησης είναι η ύπαρξη Χρηματοπιστωτικών εγγυήσεων που θα συμβάλουν εξίσου στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Επίσης είναι σημαντική η καθιέρωση ενός κοινού συστήματος προστασίας των καταθέσεων. Πρωταρχικός παράγοντας για την επίτευξη αυτή είναι η νομοθετική ρύθμιση των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων (Erkki Liikanen,2/Oct/2012).

Η εφαρμογή της Τραπεζικής Ενοποίησης θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως απαραίτητη για την διατήρηση και την ενίσχυση του πλαισίου της ONE από τη στιγμή που θα καθιερωθεί ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο εποπτείας. Ζητήματα όπως η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η ενοποίηση και η εθνική χρηματοπιστωτική εποπτεία των κρατών πρέπει να αντιμετωπιστούν σαν σύνολο. Επιπροσθέτως η τραπεζική ενοποίηση είναι ένα εργαλείο που θα βοηθήσει τον διαχωρισμό μεταξύ της εξάρτησης κρατών και τραπεζών που φαίνεται να είναι ο λόγος της παρούσας κρίσης που διανύουμε.

Ο ενιαίος μηχανισμός εποπτείας θα πρέπει να λειτουργήσει το 2014. Περισσότερες από 6000 πιστωτικά ιδρύματα θα ενταχθούν στην αρμοδιότητα του Μηχανισμού. Η ΕΚΤ θα δίνει κατευθυντήριες οδηγίες στις κεντρικές τράπεζες των κρατών ώστε σε τελική φάση ο μηχανισμός να λειτουργεί σαν ενιαίο σύστημα. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα ορίζουν τα κατώτατα όρια που η ΕΚΤ θα ασκεί εποπτεία. Επίσης, η ΕΚΤ θα αποφασίζει και από μόνη της αν πρέπει να εξετάσει κάποια τράπεζα ουσιαστικής και συστημικής σημασίας ώστε να ασκήσει αυτόνομα εποπτεία ανεξάρτητα από το μηχανισμό (Vitor Constancio,31/1/2013).

Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο του Μηχανισμού όσον αφορά την ικανότητα του για εποπτεία είναι οι διευρυμένες δυνατότητες του. Με την ΕΚΤ ως κέντρο θα δημιουργηθούν ισχυρές βάσεις προληπτικής εποπτείας καλύπτοντας όλων των ειδών πιστωτικά ιδρύματα. Η στόχευση σε προληπτική εποπτεία μικροοικονομικού και μακροοικονομικού επιπέδου είναι πολύ σημαντική γιατί η κρίση έδειξε ότι τέτοιοι κίνδυνοι, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Θα μπορούν να συμμετάσχουν στον Μηχανισμό και κράτη από όλη την Ε.Ε.

Είναι σημαντικός ο διαχωρισμός της νομισματικής πολιτικής από την εποπτεία. Για την ορθότερη λειτουργία των μηχανισμών γενικότερα είναι αναγκαία να διασφαλιστεί ο διαχωρισμός των λειτουργιών αυτών της ΕΚΤ. Η εφαρμογή αυτών των μηχανισμών επιβάλλει υψηλή ευθύνη. Θα θεσπιστεί επίσης Συμβούλιο αξιολόγησης των αποφάσεων του Μηχανισμού καλύπτοντας το νομικό πλαίσιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα βασικά καθήκοντα του Μηχανισμού είναι στην αρμοδιότητα της ΕΚΤ. Θα πρέπει εκ των προτέρων να χτιστεί ένα δυνατό κέντρο που θα παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες στην ΕΚΤ. Απαιτείται η στενή συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες των κρατών ώστε να αποδοθεί η βέλτιστη εποπτεία. Το ανθρώπινο δυναμικό του Μηχανισμού θα πρέπει να απαρτίζεται από υψηλό επίπεδο γνώσεων και ικανοτήτων με επαρκή εμπειρία σε θέματα εποπτείας (EUROPEAN COMMISSION, 12.9.2012).

Θα πρέπει επίσης ο Μηχανισμός να εκτελέσει μία περιεκτική αξιολόγηση των τραπεζών που εμπίπτουν στην εποπτεία της ΕΚΤ. Η εφαρμογή αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών σαν βασική προϋπόθεση της διεξοδικής ανάλυσης της φερεγγυότητας. Η επεξεργασία των στοιχείων του ενεργητικού της Τραπεζικής Ενοποίησης γενικότερα είναι ένα σημαντικό ζήτημα στη σχέση της άμεσης ευρωπαϊκής ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Η λειτουργία του Μηχανισμού θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι απώλειες των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με την αρχή εκκαθάρισης επιβαρύνουν πρώτα τους μετόχους των τραπεζών και έπειτα η μερικώς τα κράτη στα οποία υπάγονται τα συγκεκριμένα προβληματικά πιστωτικά ιδρύματα, έτσι ώστε η χρήση των ευρωπαϊκών κονδυλίων δεν εγείρουν ζητήματα ηθικού κινδύνου και αδικαιολόγητη υπερβολική αναδοχή των ζημιών των τραπεζών. Η εφαρμογή ενός τέτοιου φορέα θα πρέπει να περιλαμβάνει μία πολύ καλά προετοιμασμένη ΕΚΤ. Η καλή οργάνωση θα βοηθήσει και στην μελλοντική ανάλυση της φερεγγυότητας των τραπεζών. Η ΕΚΤ προωθεί όλα αυτά τα χρόνια λειτουργίας της την ικανότητα αξιολόγησης των συστημικών κινδύνου σε πραγματικό χρόνο. Απαιτείται επίσης στενή συνεργασία μεταξύ ΕΚΤ και Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής

για την πρόοδο της διαδικασίας του ενιαίου εποπτικού φορέα. Η δημιουργία του Μηχανισμού επίσης προϋποθέτει και τη σύσταση ενός ευρωπαϊκού συστήματος ανάλυσης κινδύνων που θα καταγράφει το προφίλ των εποπτευόμενων τραπεζών (EUROPEAN COMMISSION, 6.6.2012).

Η συμφωνία για το ενιαίο Μηχανισμό εποπτείας δείχνει αποφασιστικότητα που θα ενισχύσει την ONE και τις δημοσιονομικά προβληματικές χώρες όπως η Ελλάδα. Ένας τέτοιος Μηχανισμός είναι το πρώτο βήμα για την τραπεζική ενοποίηση. Η ΕΚΤ από την πλευρά της θα πρέπει μέσα στο 2013 να προετοιμάσει τη νέα εποπτική λειτουργία. Η συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες θα επιτύχει το στόχο για την αποτελεσματική εποπτεία στην Ευρωζώνη (EUROPEAN COMMISSION, 12.9.2012).

4.3. Η G-20 και η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία

Ο στόχος της G-20 είναι να επιτευχθεί ένα πιο πειθαρχημένο χρηματοοικονομικό σύστημα το οποίο θα στηρίζει μια σταθερή και ισορροπημένη ανάπτυξη. Το σύστημα αυτό θα εμποδίζει την αύξηση της μόχλευσης σε σχέση με το παρελθόν. Θα αποτρέπονται η ανάληψη μεγάλων κινδύνων που έχουν ως αποτέλεσμα οι τράπεζες να αποκομίζουν κέρδη και τα κράτη μαζί με τους πολίτες να χρεώνονται ζημιές (Iqbal, Badar Alam, Jan-Jun2012).

Η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε ένα σύνολο κανόνων που απαρτίζονται στη Βασιλεία III. Το 2010 επετεύχθη συμφωνία με τους G-20 σχετικά με την Βασιλεία III και τους δείκτες ρευστότητας, μόχλευσης αλλά και σε διάφορα άλλα πρότυπα σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων (TtE,2010).

Η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε:

- Την αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας από 8% σε 10,5%.
- Περιορισμό του εύρους των ιδίων κεφαλαίων.
- Αύξηση του δείκτη ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων σε ίδια κεφάλαια από 2% σε 7% του σταθμισμένου ενεργητικού.
- Δυνατότητα επιλογής στις χώρες για περαιτέρω αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας από 10,5% μέχρι 13% ανάλογα των διακυμάνσεων των οικονομιών τους.

- Επιβολή κυρώσεων σε τράπεζες σε περίπτωση που διασωθούν μέσω κρατικής στήριξης, προκειμένου να μειωθεί ο ηθικός κίνδυνος. (Lyngen, Narissa, Summer2012)

Η Επιτροπή της Βασιλείας συμφώνησε να τεθούν σε εφαρμογή αυτές οι διατάξεις σε ορίζοντα δεκαετίας για το λόγο ότι θα διασφαλιστεί ότι έτσι θα μπορεί το τραπεζικό σύστημα να στηρίζει την χρηματοδότηση της οικονομίας χωρίς αστάθειες του συστήματος. Έτσι θα μπορεί να εναρμονιστεί το σύστημα με τις νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις μέσω σταδιακής αναμόρφωσης. (Rudin, Joshua N., Spring2012)

Ειδικότερα, η Επιτροπή της Βασιλείας εισηγήθηκε υψηλότερες και ποιοτικότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ο δείκτης CT1 (Core Tier I) θα πρέπει να αυξηθεί από 2% σε 4,5% του σταθμισμένου ενεργητικού. Επίσης ο δείκτης βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier I) θα πρέπει σταδιακά κι αυτός να αυξηθεί από 4% σε 6% ενώ ο ελάχιστος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας θα παραμείνει στο 8% (BIS,24/6/2012).

Θα πρέπει να αλλάξει το περιεχόμενο του κεφαλαίου. Με σκοπό να βελτιωθεί η ποιότητα του κεφαλαίου και η διαφάνεια της κεφαλαιακής βάσης θα πρέπει να δίνεται μεγάλη έμφαση στις κοινές μετοχές και στα παρακρατηθέντα κέρδη και λιγότερο σε ομόλογα χαμηλότερης ποιότητας. Η κρίση αποκάλυψε αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος ιδίως ως προς την κάλυψη σύνθετων προϊόντων τα οποία δεν συνοδεύονται με κάλυψη των κινδύνων αλλά διακατέχονταν από τράπεζες. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ενισχυθούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις ως προς την κάλυψη του κινδύνου ιδίως αυτού του αντισυμβαλλόμενου με στόχο να καλυφθούν έτσι όλοι οι κίνδυνοι στο σύνολο. (Dedu, Vasile; Nițescu, Dan Costin, Jun2012).

Έμφαση πρέπει να δοθεί στην εξάλειψη του συστημικού κινδύνου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν οι τράπεζες χρησιμοποιούν μεγαλύτερο κεφάλαιο στα χαρτοφυλάκια που περιλαμβάνουν παράγωγα, ώστε να συνδέονται μεταξύ τους όταν υπάρχουν σύνθετες τιτλοποιήσεις. Έτσι τα πιστωτικά ιδρύματα θα χρησιμοποιούν μεγαλύτερα κεφάλαια στα ανοίγματα τους και επιπρόσθετα θα πραγματοποιούνται μεταξύ χρηματοπιστωτικών φορέων εφόσον εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης. Εδώ να προσθέσουμε ότι σε αυτή την παράμετρο σημαντική είναι η συμβολή των κρατών για αποτελεσματικότερη εξάλειψη του συστημικού κινδύνου σε διασυνοριακό επίπεδο (Gromova-Schneider, Anastasia; Niziolek, Caroline, Jun2011).

Η Επιτροπή της Βασιλείας επίσης προτείνει την πλήρη αντιμετώπιση του ηθικού κινδύνου που δημιουργείται σε περίπτωση χρεοκοπίας όπου παρατηρούνται φαινόμενα κρατικών ενισχύσεων ώστε μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι να μην πτωχεύσουν. Η επιβολή ποινής είναι μονόδρομος όταν παρέχεται κεφαλαιακή στήριξη στις τράπεζες αυτές έτσι ώστε να μην παρατηρείται σκόπιμες κινήσεις από τράπεζες ανάληψης υψηλού κινδύνου τοποθετήσεις (Vassiliadis, Spyros; Baboukardos, Diogenis; Kotsovolos, Panagiotis, Apr2012).

Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών (Group of Central Bank Governors and Heads of Supervision – GHOS) πρότειναν άμεση εποπτεία στην μόχλευση. Για να το επιτύχουν αυτό προτάθηκε η δημιουργία ενός νέου δείκτη όπου τα ελάχιστα βασικά ίδια κεφάλαια θα είναι στο 3% του συνολικού δανεισμού. Αυτό βέβαια θα ξεκινήσει σε πειραματική βάση ώστε να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα από την πρώτη εφαρμογή της Βασιλείας III (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.362-367).

Σε παγκόσμιο επίπεδο θα πρέπει να βελτιωθεί το πρότυπο ρευστότητας που θα ακολουθείται από τις τράπεζες. Οι δείκτες ρευστότητας αφενός θα πρέπει να δείχνουν ενισχυμένοι σε βραχυχρόνιες προκλήσεις αφετέρου θα πρέπει να διευρύνεται το μέγεθος του ανοίγματος των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού σε μακροπρόθεσμη βάση. Θα πρέπει ωστόσο οι δείκτες να διαθέτουν υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού ώστε να είναι ανθεκτικά στις πιέσεις που θα δέχονται σε περιόδους ύφεσης (BCBS,1/2013). Σε βάσει δεκαετίας θα εφαρμοστούν νέα πρότυπα και μοντέλα εποπτείας που συγκαταλέγονται στην Βασιλεία III, ώστε να διασφαλιστεί ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα όχι μόνο σε Ελλάδα, αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο θα θωρακιστεί εντελώς από συστημικούς κινδύνους αλλά και άλλες πιέσεις που μπορεί να δεχθεί σε περιόδους αστάθειας (Χαρδούβελης Γ.,Καραμούζης Ν.,2011,σ.362-367).

4.4. Από τη Βασιλεία II στη Βασιλεία III

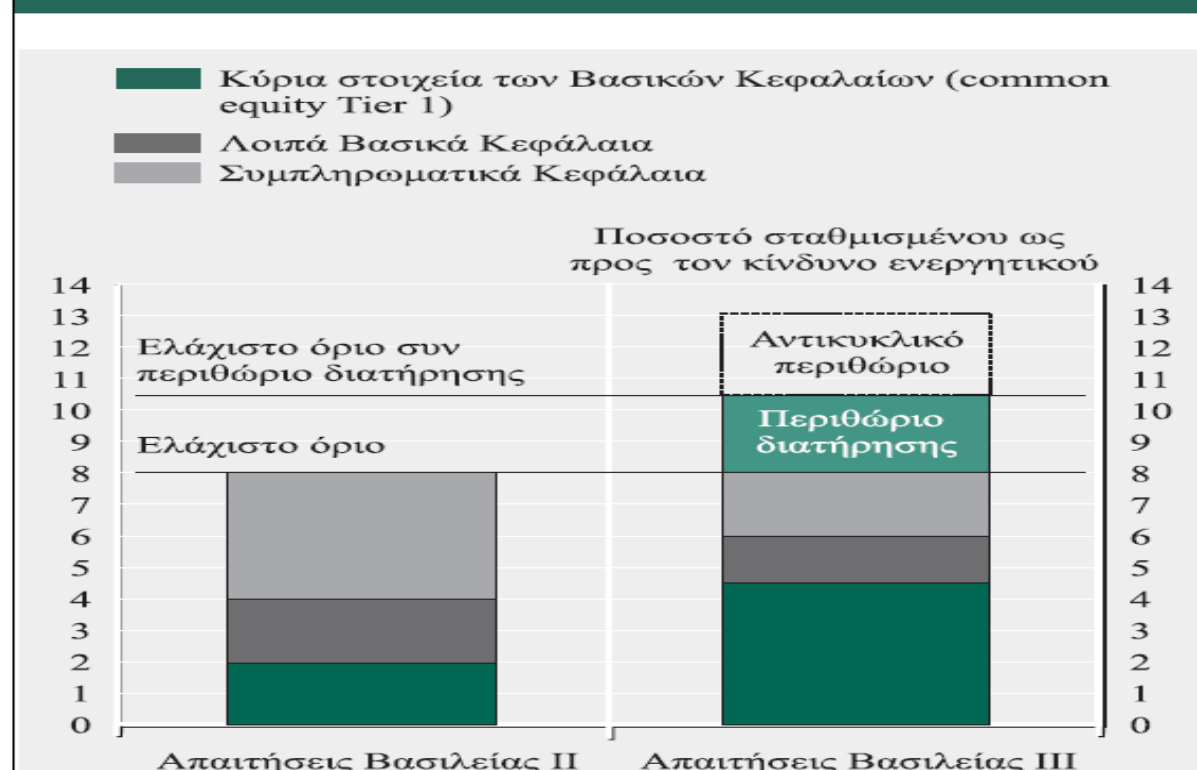
Το πλαίσιο των κεφαλαιακών απαιτήσεων για πολλά χρόνια τροποποιείται ώστε να παρουσιαστεί τελικά στη Βασιλεία III. Η διεθνής κρίση του 2008 στις ΗΠΑ, συνέπεσε με την αρχή της εφαρμογής της Βασιλείας II. Έτσι δεν έγινε εφικτό να παρουσιαστούν ουσιαστικά αποτελέσματα από την ικανότητα της Βασιλείας II στην κρίση. Ταυτόχρονα η εξέλιξη της κρίσης οδήγησε σε συμπεράσματα ότι η Βασιλεία II είχε σημαντικές αδυναμίες. Αυτομάτως,

ξεκίνησαν διαδικασίες βελτίωσης του πλαισίου όσον αφορά γενικότερα την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την Βασιλεία III. Η Βασιλεία II δεν λάμβανε υπόψη σημαντικές συνιστώσες κινδύνων αλλά και γενικότερα την δυνατότητα να διαχειριστούν οι τράπεζες τους κινδύνους που εμφανίζονταν. Επιπροσθέτως, κάποιες μορφές κεφαλαίων αποδείχθηκε ότι δεν μπορούσαν να απορροφήσουν ζημιές με αποτέλεσμα η Επιτροπή της Βασιλείας να αναθεωρήσει τους δείκτες των κεφαλαίων (Φαίδων Καλφάογλου,4/2012).

Η βασική διαφοροποίηση της Βασιλείας III από την Βασιλεία II είναι ότι στην δεύτερη το πλαίσιο αφορούσε την εκτίμηση του σταθμισμένου ενεργητικού του Δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας δηλαδή τον παρονομαστή του κλάσματος. Ενώ στην Βασιλεία III η εκτίμηση αφορά τα διαθέσιμα κεφάλαια που σημαίνει τον αριθμητή του ίδιου Δείκτη. Η επίπτωση στα διαθέσιμα κεφάλαια είναι πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με τα απαιτούμενα κεφάλαια στο πλαίσιο της Βασιλείας III. Αυτό συμβαίνει γιατί το σταθμισμένο ενεργητικό είναι πολύ μεγάλο σε απόλυτα νούμερα και κάθε διακύμανση του έχει σχετικά μικρή επίπτωση ενώ από την άλλη μία μεταβολή στα κεφάλαια δημιουργεί πολύ μεγαλύτερες διακυμάνσεις (Ennis, Huberto M.; Price, David A., Jun2011).

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι διαφορές από την Βασιλεία II στην Βασιλεία III διαγραμματικά:

Βασιλεία III έναντι Βασιλείας II

(πηγή: ΤτΕ, 4/2012, οικονομικό δελτίο 36)

Η Βασιλεία III, όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη ενότητα με τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας, εισάγει ελάχιστο όριο 4,5% στον Δείκτη κυρίων Στοιχείων Βασικών Κεφαλαίων (Core Tier I). Παράλληλα, ο Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων αυξάνεται σε 6% διατηρώντας την κεφαλαιακή επάρκεια στο 8%. Ειδικότερα, η Επιτροπή συμφώνησε σε ένα ελάχιστο όριο κατά 2,5% και ακόμα ένα αντικυκλικό απόθεμα 0 – 2,5% καθοριζόμενο από τις κεντρικές τράπεζες και τις αρχές εποπτείας. Επίσης ορίζεται ότι το άθροισμα των αποθεμάτων μπορεί να φτάσει στο 5% του σταθμισμένου ενεργητικού το οποίο πρέπει να καλυφθεί από το μετοχικό κεφάλαιο. Το χρονοδιάγραμμα της Βασιλείας III ορίζεται σε βάθος δεκαετίας με εφαρμογή το 2013 (King, Peter; Tarbert, Heath., May2011). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι προτάσεις της Βασιλείας III:

Νέες προτάσεις ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων			
	Δείκτης Κύριων Στοιχείων των Βασικών Κεφαλαίων (Common Equity Tier 1 ratio)	Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (Tier 1 ratio)	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
Ελάχιστο όριο	4,5%	6%	8,0%
Περιθώριο διατήρησης (conservation buffer)	2,5%		
Ελάχιστο όριο και περιθώριο διατήρησης	7,0%	8,5%	10,5%
Αντικυκλικό περιθώριο (counter-cyclical buffer)	0 – 2,5%		

(πηγή: ΤτΕ, 4/2012, οικονομικό δελτίο 36)

ΜΕΡΟΣ 2^ο : Εμπειρική προσέγγιση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

5.1. Χρηματοοικονομική ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών

Στην παρούσα διατριβή με τη χρήση αριθμοδεικτών θα δούμε την επίδραση των αρνητικών επιπτώσεων της ελληνικής οικονομίας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Σύμφωνα με όσα αναφέραμε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, η οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή είναι εξαιρετικά δύσκολη και αβέβαιη για το μέλλον. Το τραπεζικό σύστημα που αποτελεί και τον καθρέπτη της οικονομίας, είναι σε δύσκολη καμπή από πλευράς ρευστότητας αλλά και με την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης η οποία θα ξαναδώσει την κεφαλαιακή επάρκεια που απαιτείται στις τράπεζες ώστε να θεωρούνται βιώσιμες και προστατευμένες από τους κινδύνους.

Μέσω των βασικών αριθμοδεικτών που χρησιμοποιούμε για τις τράπεζες θα δούμε τη γενικότερη εικόνα των τραπεζών και κατά πόσο επηρεάστηκαν από το δύσκολο χρηματοοικονομικό περιβάλλον της χώρας. Λόγω της διαμόρφωσης των εξελίξεων γύρω από την οικονομία της χώρας, ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει η ανάλυση είναι ο εξής:

- ❖ θα γίνει χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω αριθμοδεικτών για τα έτη 2004 ως 2012.
- ❖ Θα χωρίσουμε τις περιόδους σε δύο: 2004 ως 2007 η πρώτη περίοδος, δηλαδή πριν ξεσπάσει η κρίση και η πολυετή ύφεση στη χώρα και η δεύτερη περίοδος 2008 ως 2012, δηλαδή στις σοβαρές αρνητικές οικονομικές εξελίξεις.
- ❖ Η διαγραφή (κούρεμα) των ελληνικών ομολόγων και η διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης έφερε και σε δύσκολη θέση την κυπριακή οικονομία, με κίνδυνο να χρεοκοπήσει αν δεν υπήρξε συμφωνία με την Ε.Ε. και το ΔΝΤ. Η συμφωνία που προέκυψε απαιτούσε κούρεμα των καταθέσεων για ποσά άνω των 100.000 ευρώ, όπου εφαρμόζονταν για πρώτη φορά μία τέτοια πρόταση. Είναι λογικό όσο και καλά «χτισμένο» να είναι ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα, εξελίξεις σαν αυτές να δημιουργούν αβεβαιότητα τόσο στους καταθέτες όσο και στους επενδυτές αλλά και στη συνολική οικονομία του κράτους αφού η οποιαδήποτε συναλλαγή επιβάλλει τη διαμεσολάβηση των τραπεζών. Για το λόγο αυτό εκτός από ελληνικές τράπεζες, θα γίνει ανάλυση μέσω αριθμοδεικτών και για τις δύο μεγαλύτερες κυπριακές τράπεζες, την Λαϊκή Τράπεζα και τη Τράπεζα Κύπρου.

- ❖ Γενικότερος στόχος της ανάλυσης είναι να συγκρίνουμε τις ελληνικές και τις κυπριακές τράπεζες την περίοδο πριν τη κρίση (2004 ως 2007) και τη περίοδο της κρίσης μέχρι σήμερα (2008 ως 2012).
- ❖ Επειδή θα χρησιμοποιήσουμε δύο κυπριακές τράπεζες, θα πρέπει να συμπεριλάβουμε στην ανάλυση δύο ή τρεις ελληνικές τράπεζες οι οποίες είναι οι μεγαλύτερες και καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό στην ελληνική οικονομία. Επειδή η διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης ανάγκασε τη συγχώνευση αρκετών τραπεζών, οι ελληνικές τράπεζες που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι η Εθνική Τράπεζα, η ΑΛΦΑ Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς.
- ❖ Έτσι χρησιμοποιώντας αυτές τις τράπεζες θα συγκρίνουμε τις περιόδους πριν και μετά αλλά και μεταξύ τους τις ελληνικές και κυπριακές τράπεζες και θα δούμε πως δραστηριοποιήθηκαν και πως αντιμετώπισαν τις εξελίξεις που διόγκωσαν το ελληνικό δημοσιονομικό χρέος.

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποτελούν μια κατάλληλη μεθοδολογία με την οποία συνοψίζουμε μεγάλο αριθμό χρηματοοικονομικών δεδομένων προκειμένου να αξιολογήσουμε και να συγκρίνουμε την επίδοση των τραπεζών. Οι δείκτες χρησιμοποιούνται από τους αναλυτές για να αξιολογήσουν την χρηματοοικονομική δομή, τη ρευστότητα, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων ενός πιστωτικού ιδρύματος. Ο λόγος χρησιμοποίησης των χρηματοοικονομικών δεικτών είναι ότι ενώ τα απόλυτα ποσά που επενδύονται και εμφανίζονται στον ισολογισμό πιθανόν να μεταβάλλονται συνεχώς σε κάθε συναλλαγή, οι σχέσεις όμως μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του ισολογισμού σε ενεργητικό και παθητικό παραμένουν σταθερές. Με αυτόν τον τρόπο οι όποιες αλλαγές συμβούν στις σχέσεις αυτές, οι δείκτες θα πρέπει να δίνουν την απαιτούμενη πληροφόρηση.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση γίνεται για να προσδιοριστούν οι δυνατότητες και οι αδυναμίες της τράπεζας και να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο είναι χρηματοοικονομικά ισχυρή και επικερδής σε σχέση με άλλες τράπεζες ή με το σύνολο του κλάδου και κατά πόσο βελτιώνεται διαχρονικά. Η σωστή χρήση των αριθμοδεικτών επιβάλλει:

- Χρονολογική σειρά του κάθε δείκτη της υπό εξέταση τράπεζας για να διαπιστωθεί η αλλαγή της τάσης του.

- Οι δείκτες του κάθε πιστωτικού ιδρύματος συγκρίνονται με το μέσο όρο των αντίστοιχων δεικτών για το σύνολο του κλάδου ή μέρους αυτού στον οποίο υπάγεται η τράπεζα.
- Οι χρονολογικές σειρές της σύγκρισης θα πρέπει να είναι ίδιες με τις χρονολογικές σειρές των κυρίων ανταγωνιστών της τράπεζας.
- Οι αναλυτές και οι επενδυτές χρειάζονται τις πληροφορίες αυτές για να υπολογίσουν τόσο τις μελλοντικές ταμειακές ροές της τράπεζας όσο και τους κινδύνους που εγκυμονούν. Από την άλλη, η μέτοχοι θα πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση της οικονομικής θέσης της τράπεζας ώστε να εντοπίσουν τις αδυναμίες σε μια συνεχή προσπάθεια για βελτίωση.

Για να έχει ένας αριθμοδείκτης ουσιαστική αξία, θα πρέπει να δείχνει στοιχεία που παρουσιάζουν οικονομικό ενδιαφέρον και οδηγούν την ανάλυση σε συγκεκριμένα συμπεράσματα που έχουμε θέσει. Από την άλλη πλευρά, ένας μεμονωμένος δείκτης δεν έχει την δυνατότητα να μας δώσει σαφή εικόνα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης που είναι υπό εξέταση, παρά μόνο όταν συγκριθεί και με άλλους δείκτες, ή όταν συσχετιστεί με αντίστοιχους δείκτες προηγούμενων ετών της ίδιας εταιρίας ή του κλάδου στον οποίο υπάγεται.

Για να πραγματοποιηθεί μία ουσιαστική ανάλυση θα πρέπει να γίνει σωστή επιλογή δεικτών, καθώς δεν ωφελεί σε τίποτα η χρήση μεγάλου αριθμού αριθμοδεικτών που στο τέλος δεν θα αξιοποιηθούν αποτελεσματικά. Ένας μεγάλος αριθμός δεικτών θα μπορούσε να δημιουργήσει έλλειψη δεδομένων, προβλήματα λόγω υψηλής συσχέτισης μεταξύ των δεικτών και θα εμπόδιζε τον υπολογισμό των επιθυμητών δεικτών. Ανάλογα με την κατηγοριοποίηση των αριθμοδεικτών, σε αυτή την διατριβή έχουν επιλεγεί ένα πλήθος δεικτών που καλύπτουν το σύνολο αλλά και τη γενική οικονομική εικόνα των τραπεζών. Χρησιμοποιώντας τους δείκτες, θα ελέγξουμε την αποτελεσματικότητα με την οποία διαχειρίστηκαν οι τράπεζες τις εξελίξεις στην ελληνική οικονομία από την αρχή της κρίσης μέχρι σήμερα. Οι κεντρικές τράπεζες αλλά και πολλοί διεθνείς θεσμικοί φορείς όπως και κυβερνήσεις επέβαλαν διάφορα μέτρα για την βελτίωση και την αποφυγή περαιτέρω επιπτώσεων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Είναι σημαντικό λοιπόν να εξετάσουμε τον αντίκτυπο των μέτρων αυτών στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών και στη πράξη. Θα εξετάσουμε την ικανότητα τους και την δραστηριότητα τους στο δύσκολο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον που προηγήθηκε τον τελευταίο καιρό αλλά και που συνεχίζει μέχρι σήμερα να παραμένει αβέβαιο.

5.2. Οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιήθηκαν

Οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής:

Κερδοφορία – αποδοτικότητα

Δείκτης αποδοτικότητας Ενεργητικού (ROA – Return on Assets)

$$\text{ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ROA)} = \frac{\text{ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ}}{\text{ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ}}$$

Είναι ένας από τους δείκτες που χρησιμοποιούνται συχνά για να προσδιοριστεί η κερδοφορία η οποία συνδέει τα καθαρά κέρδη μετά φόρων με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της οντότητας. Ο αριθμοδείκτης αποτελεί βασικό εργαλείο για την αξιολόγηση και τον έλεγχο της διοίκησης ενός τραπεζικού ιδρύματος και παρέχει σημαντικές πληροφορίες για την αποτελεσματική διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού. Όσο μεγαλύτερος είναι τόσο αποτελεσματικότερη είναι η διαχείριση του ενεργητικού. Τιμές μεταξύ του 1% και του 2,5% αποτελούν ικανοποιητικές ενδείξεις για την αξιοποίηση του ενεργητικού και την δημιουργία κερδών. Μεγαλύτερες τιμές από το 2,5% είναι πολύ καλή ένδειξη και θα πρέπει να συνδυαστεί και με άλλες πληροφορίες όπως απαιτήσεις με υψηλό πιστωτικό κίνδυνο. Ο υπολογισμός του κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμος σε περιπτώσεις σύγκρισης ενός τραπεζικού οργανισμού με άλλα τραπεζικά ιδρύματα ενώ συμβάλλει καταλυτικά στη διαχρονική μελέτη της κερδοφόρας δυναμικότητάς του και την διερεύνηση των γεγονότων τα οποία επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του. Για να αυξηθεί η αποδοτικότητα ενεργητικού μιας τράπεζας, πρέπει να αυξηθούν τα λειτουργικά έσοδα ή να μειωθούν τα έξοδά και οι προβλέψεις, ενώ το ενεργητικό μπορεί να μειωθεί με την απομάκρυνση από αυτό μη αποδοτικών στοιχείων.

Δείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (ROE – Return on Equity)

$$\text{ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ROE)} = \frac{\text{ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ}}{\text{ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ}}$$

Με το δείκτη αυτό καθορίζεται το ποσοστό απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας σε σχέση με τα καθαρά κέρδη δηλαδή το καθαρό κέρδος για κάθε μονάδα επενδυόμενου κεφαλαίου. Αποτυπώνει ένδειξη αποτελεσματικότητας με την οποία η διοίκηση διαχειρίζεται τα κεφάλαια της και για το λόγο αυτό αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους αριθμοδείκτες για τους επενδυτές ανεξαρτήτως από αντικείμενο δραστηριότητας της

οντότητας. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης (σε σχέση με τις άλλες τράπεζες), τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα άντλησης από την τράπεζα νέων κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά τα οποία θα εκμεταλλευτεί για την επέκταση και τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της. Όσο μεγαλύτερος είναι αυτός ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων της τράπεζας καλύπτεται με ξένα κεφάλαια. Η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων αυξάνεται με την αύξηση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης αλλά παράλληλα αυξάνεται και ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος. Έτσι ένας σχετικά υψηλός δείκτης (ROE) παρέχει την ένδειξη ότι η τράπεζα ευημερεί και πραγματοποιεί ικανοποιητικά κέρδη ανά μονάδα απασχολούμενου κεφαλαίου ή ότι τα κεφάλαια της απασχολούνται αποτελεσματικά και αποδοτικά. Από την άλλη, ένας χαμηλός δείκτης είναι ενδεικτικός ότι η τράπεζα πάσχει σε κάποιον τομέα της (ανεπαρκής διοίκηση, υπερεπένδυση κεφαλαίων τα οποία δεν απασχολούνται πλήρως παραγωγικά, δυσμενείς οικονομικό περιβάλλον, χαμηλή παραγωγικότητα κ.α.).

Δείκτης Καθαρού Επιτοκιακού Περιθωρίου (NIM – Net Interest Margin)

$$ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ (NIM) = \frac{ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ}{Μ.Ο.ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ}$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει κατά πόσο μπορούν οι επενδύσεις να θεωρηθούν άξιες λόγου, συγκρινόμενες πάντα με τις υποχρεώσεις της τράπεζας. Συνιστά ένα σημαντικό δείκτη αποδοτικότητας επενδυμένων κεφαλαίων και δείχνει την απόδοση του συνόλου των επενδύσεων του οργανισμού. Συνθέτει τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, προσδιορίζοντας τη σχέση μεταξύ διαφορετικών επιτοκίων. Θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμος δείκτης σε περιόδους μεγάλης κινητικότητας των επιτοκίων και μας δείχνει το βαθμό κινδύνου που είναι διατεθειμένος να αναλάβει ο τραπεζικός οργανισμός σε σχέση με την πρόβλεψη για την μελλοντική πορεία των επιτοκίων. Επίσης μας δείχνει το ποσό των τόκων που καταβάλλεται στους δανειστές (όπως καταθέσεις) σε σχέση με το ενεργητικό της τράπεζας. Ουσιαστικά μετρά το καθαρό εισόδημα από τόκους σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό της τράπεζας. Ο δείκτης αντανακλά το πώς επιδρά το κερδοφόρο Ενεργητικό, δηλαδή οι λειτουργικές δραστηριότητες της τράπεζας (επενδύσεις) στη δημιουργία εισοδήματος από τόκους. Οι αυξητικοί ρυθμοί του δείκτη αποτελούν ένδειξη τόσο για την πολιτική τιμών της τράπεζας όσο και για την ικανότητα δημιουργίας κερδών από λειτουργικές δραστηριότητες. Όσο μεγαλύτερος είναι αυτός ο δείκτης, τόσο περισσότερα

έσοδα παράγονται από τα κερδοφόρα στοιχεία του ενεργητικού. Γενικότερα ο δείκτης NIM για μια υγιή τράπεζα πρέπει να είναι τουλάχιστον 4%.

Ρευστότητα

Σύνολο Χορηγήσεων προς Καταθέσεις

$$\text{ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ} = \frac{\text{ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ}}{\text{ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ}}$$

Η πηγή των κεφαλαίων που χρησιμοποιεί μια τράπεζα είναι οι καταθέσεις της και η χρήση των κεφαλαίων της είναι οι χορηγήσεις. Ο πιο γνωστός δείκτης ρευστότητας είναι ο δείκτης χορηγήσεις προς καταθέσεις. Αυτός ο δείκτης συγκρίνει τις δύο βασικές δραστηριότητες της τράπεζας, τις χορηγήσεις και τις καταθέσεις και εκφράζει το ποσοστό των καταθέσεων που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή κεφαλαίου για τη παροχή δανείων, δηλαδή ενός δύσκολα ρευστοποιήσιμου στοιχείου του ενεργητικού της τράπεζας. Όσο μικρότερος είναι αυτός ο δείκτης τόσο υψηλότερη ρευστότητα παρουσιάζει η τράπεζα. Τιμές γύρω και λίγο κάτω από τη μονάδα αποτελεί ικανοποιητική ένδειξη για την ικανότητα της τράπεζας να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Το βέλτιστο για μια τράπεζα είναι ο δείκτης να ισούται με τη μονάδα καθώς έτσι θα παρουσιάζει πλήρη εκμετάλλευση των κεφαλαίων που λαμβάνει. Επειδή αυτό είναι στη πράξη αρκετά δύσκολο, πρέπει ο δείκτης να βρίσκεται κάτω από τη μονάδα, έχοντας σαν στόχο να διατηρεί σε τέτοιο επίπεδο τη ρευστότητα ώστε να καλύπτει τις υποχρεώσεις της. Με το συγκεκριμένο δείκτη γίνεται συνήθως σύγκριση με το μέσο όρο του κλάδου ώστε να διαπιστωθεί το επίπεδο ρευστότητας σε σχέση με τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα.

Κεφαλαιακή Επάρκεια

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (TIER 1)

Η κεφαλαιακή επάρκεια μιας τράπεζας είναι ο λόγος του κεφαλαίου της προς τα δάνεια που έχει χορηγήσει. Χορηγηθέντα δάνεια κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τη Επιτροπή της Βασιλείας ανάλογα με την έκθεση στο κίνδυνο. Έτσι το ενεργητικό λαμβάνει τη μορφή της στάθμισης με βάση τον κίνδυνο. Τα βασικά ίδια κεφάλαια (tier 1) που περιλαμβάνονται στο δείκτη είναι τα εξής:

- Μετοχικό κεφάλαιο
- Αποθεματικά από κεφαλαιοποίηση κερδών, διαφορές υπέρ το άρτιο και λοιπά αποθεματικά

- Κέρδη εις νέον
- Καινοτόμοι τίτλοι Tier I, ιδίως προνομιούχες μετοχές μη σωρευτικού μερίσματος
- Δικαιώματα μειοψηφίας και
- Αρνητικές διαφορές ενοποίησης

Σύμφωνα με τη Βασιλεία II το ελάχιστο όριο του δείκτη αυτού πρέπει να είναι 4%. Η εφαρμογή της Βασιλείας III ορίζει αυτό το ποσοστό στο 6% ελάχιστο όριο.

Δείκτης Συνολικής Κεφαλαιακής Επάρκειας

Ο δείκτης αυτός ως συνέχεια του προηγούμενου προϋποθέτει τη συμμετοχή των συμπληρωματικών κεφαλαίων (tier 2) τα οποία είναι τα εξής:

- Αποθεματικά από την επανεκτίμηση της αξίας των παγίων
- Αποθεματικά για την κάλυψη γενικών τραπεζικών κινδύνων
- Προνομιούχες μετοχές σωρευτικού μερίσματος και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με ελάχιστη διάρκεια πέντε ετών
- Το 45% των θετικών διαφορών αποτίμησης του διαθέσιμου προς πώληση μετοχικού χαρτοφυλακίου και
- Άλλα πιστωτικά μέσα αόριστης διάρκειας που προσομοιάζουν με ίδια κεφάλαια εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως προνομιούχες μετοχές σωρευτικού μερίσματος και υποχρεωτικώς μετατρέψιμα χρεόγραφα.

Έτσι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παίρνει την εξής μορφή:

$$\text{Κεφαλαιακή επάρκεια} = \frac{\text{tier1} + \text{tier2}}{(\text{RWA} - \text{risk weighted assets})} \geq 8\%$$

Όπου RWA = το σταθμισμένο με βάσει τον κίνδυνο ενεργητικό και σύμφωνα με τη Βασιλεία II το ελάχιστο όριο ορίζεται στο 8%.

Αποτελεσματικότητα

Δείκτης κόστους εσόδων

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΣΟΔΩΝ} = \frac{\text{ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ}}{\text{ΛΕΙΟΥΤΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ}}$$

Ο δείκτης αυτός αποδίδει μία ένδειξη για τη συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα της τράπεζας. Δείχνει το ποσοστό των εσόδων που απορροφούνται από τα λειτουργικά έσοδα. Υψηλή τιμή του δείκτη αποτυπώνει αναποτελεσματική λειτουργία της τράπεζας και μείωση της κερδοφορίας. Αν αυτό το ποσοστό παραμένει υψηλό τότε τα λειτουργικά κέρδη αυτού του επιπέδου ίσως να μην επαρκούν για την εξυπηρέτηση των χρηματοοικονομικών και άλλων εξόδων του πιστωτικού ιδρύματος. Η συμπεριφορά αυτού του δείκτη αντανακλά και τη δυνατότητα της τράπεζας να προσαρμόζει τα έξοδα της ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στο οικονομικό περιβάλλον και επηρεάζουν τα έσοδα. Γενικότερα, δείχνει τη σχέση των λειτουργικών εξόδων με τα λειτουργικά έσοδα μιας τράπεζας. Όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερα είναι τα έξοδα (έξοδα προσωπικού, αποσβέσεις, διοικητικά έξοδα, λοιπά κ.ά.) σε σχέση με τα έσοδα (έσοδα από τόκους, προμήθειες, μερίσματα, χρηματοοικονομικά κ.ά.).

Ποιότητα Ενεργητικού

Δείκτης ποιότητας ενεργητικού

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ} = \frac{\text{ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ}}{\text{ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ}}$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσό των λειτουργικών εσόδων που μπορούν να προβλεφθούν. Δείχνει τη σχέση των προβλέψεων που έχει σχηματίσει η τράπεζα για επισφαλείς απαιτήσεις με το σύνολο του ενεργητικού. Υψηλές τιμές του δείκτη σημαίνει αυτομάτως και κακή ποιότητα του ενεργητικού. Μία αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη μας δείχνει την τάση που δημιουργείται για επιδείνωση της δυνατότητας εισπράξεως των απαιτήσεων. Μία τέτοια περίπτωση θα είχε επίπτωση στην αποδοτικότητα, καθώς με την μείωση των εσόδων από τόκους, θα επιβάλλονταν μεγαλύτερες προβλέψεις και μείωση των καθαρών κερδών.

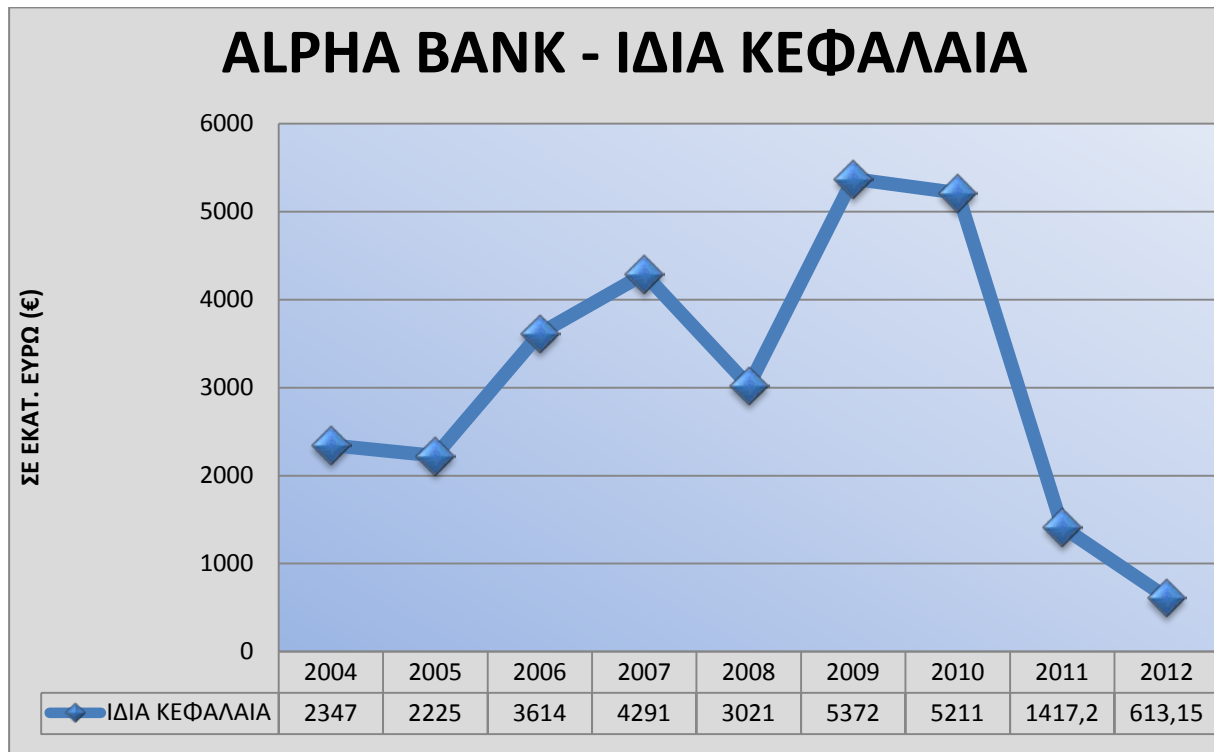
5.3. Παρουσίαση των τραπεζών που χρησιμοποιήθηκαν

Όπως αναφέραμε και παραπάνω οι τράπεζες που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση είναι η ΑΛΦΑ τράπεζα, η ΠΕΙΡΑΙΩΣ, η ΕΘΝΙΚΗ και από τις κυπριακές η ΛΑΪΚΗ και η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ. Πριν προχωρήσουμε στην χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζών μέσω αριθμοδεικτών, στην παρούσα ενότητα θα παρουσιάσουμε τις τράπεζες, γνωρίζοντάς τις αναφέροντας σημαντικές πληροφορίες των βασικών μεγεθών και στοιχείων τους, τις

πολιτικές που ακολούθησαν για την εξεταζόμενη περίοδο (2004 – 2012), τις συγχωνεύσεις και εξαγορές που υπέστησαν, καθώς και τον τρόπο που διαχειρίστηκε η κάθε μία τις δύσκολες περιόδους, ιδιαίτερα το 2011 και 2012.

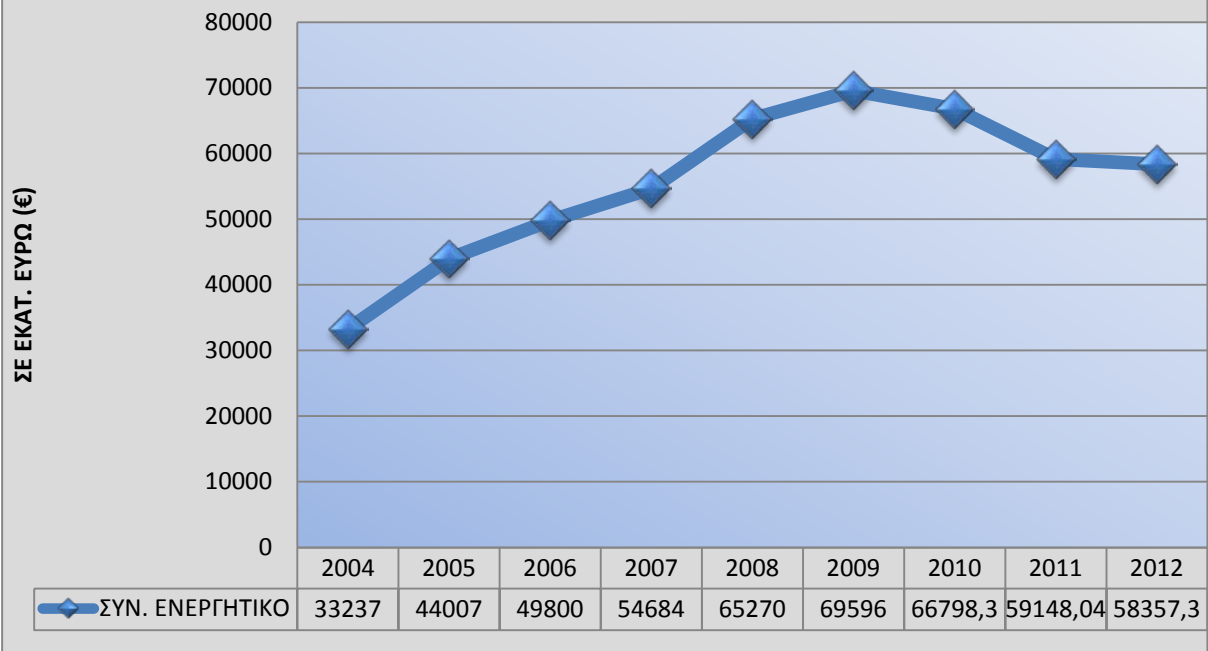
ALPHA BANK (ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ)

Οι ΑΛΦΑ τράπεζα καταλαμβάνει σημαντική θέση στην ελληνική οικονομία με το συνολικό ενεργητικό της στο τέλος του 2012 να φτάνει σχεδόν τα 58,5 δις ευρώ.

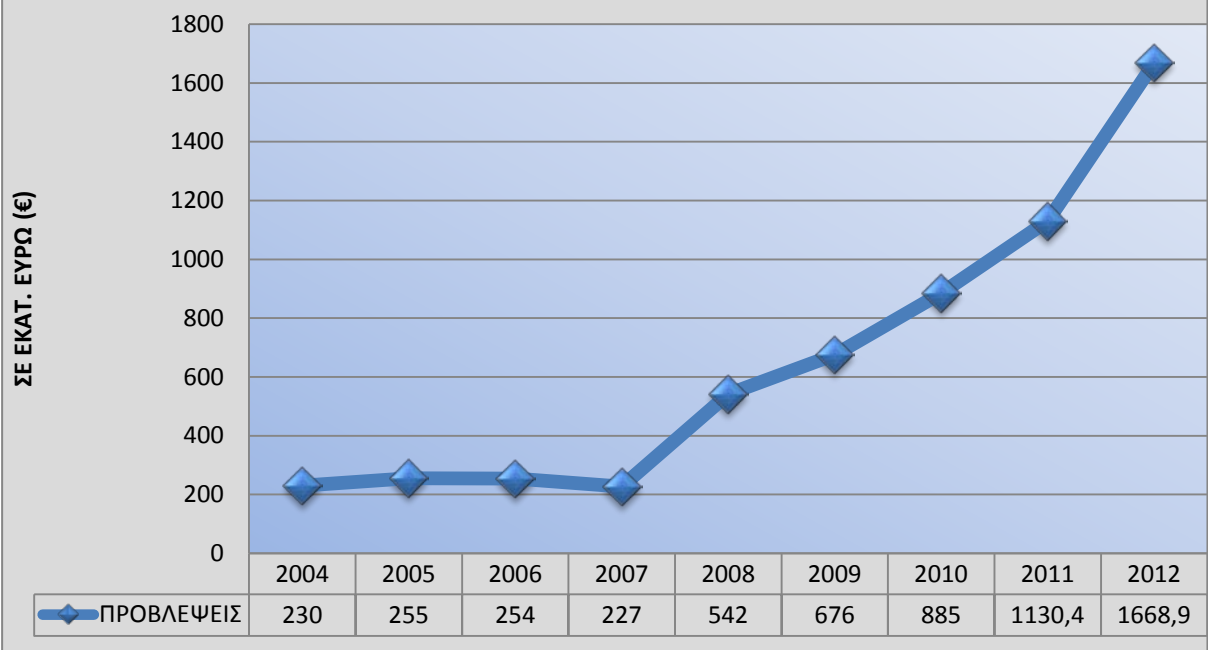
Η κίνηση των ιδίων κεφαλαίων της όπως βλέπουμε και στο σχεδιάγραμμα δείχνει μεγάλη μεταβλητότητα. Η καλή οικονομική ευημερία την περίοδο 2004 ως 2007 βοήθησε το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει υψηλή κερδοφορία που την οδήγησε σχεδόν στον διπλασιασμό της καθαρής θέσης της μέχρι το 2007 όταν τα ίδια κεφάλαια της αυξήθηκαν σχεδόν 83,0%. Το 2008 η οικονομική κρίση στις ΗΠΑ, έκανε την εμφάνιση της δημιουργώντας δυσχέρεια ρευστότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα το οποίο στη παρούσα φάση έμοιαζε καλά θωρακισμένο. Το 2009 η τράπεζα ολοκληρώνοντας την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου φτάνει στην υψηλότερη καθαρή θέση για όλη την εξεταζόμενη περίοδο που ξεπερνά τα 5,3 δις ευρώ. Φαίνεται καθαρά στα έτη 2011 και 2012 η απομείωση των ελληνικών ομολόγων και η συνεχόμενη επίδραση της οικονομικής ύφεσης που επικρατεί ακόμα και σήμερα στην Ελλάδα.

ALPHA BANK - ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

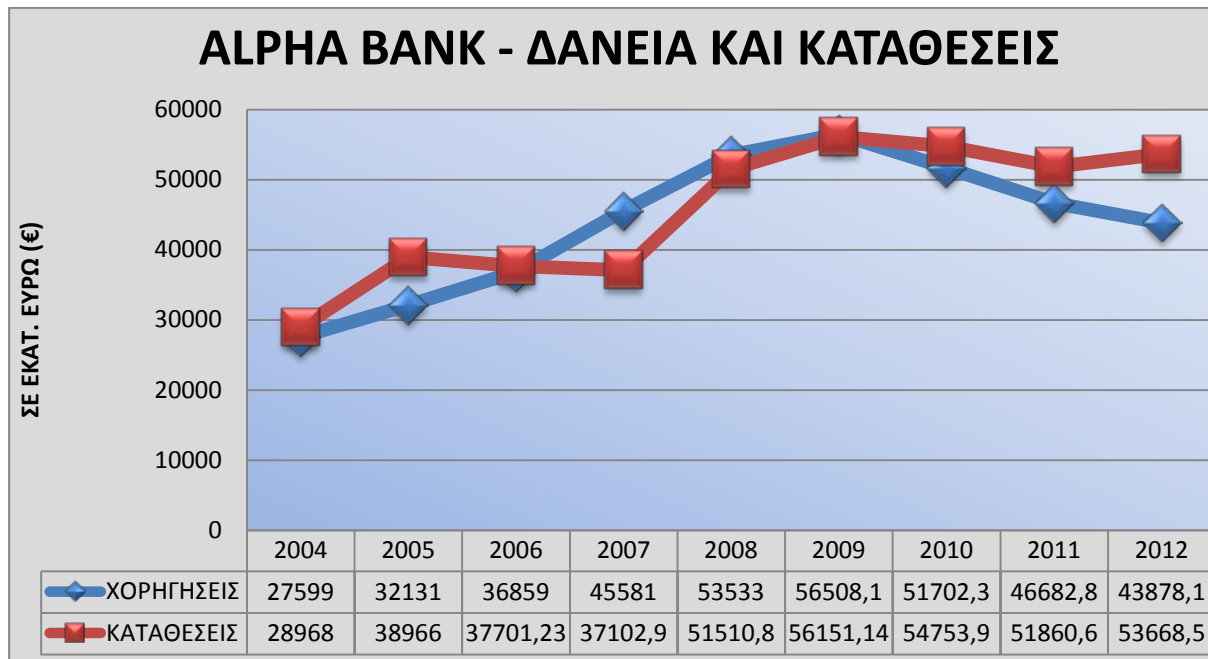

Το συνολικό ενεργητικό του συγκροτήματος όπως αναφέραμε και παραπάνω δείχνει με τον καλύτερο τρόπο την ανάπτυξη και εξάπλωση της τράπεζας μέχρι το 2009 πριν ακόμα η Ελλάδα καταφύγει στο Μηχανισμό στήριξης από την Ε.Ε. Βλέπουμε ότι η απώλεια στο ενεργητικό της από το 2009 ως το 2012 αγγίζει το 12,5%.

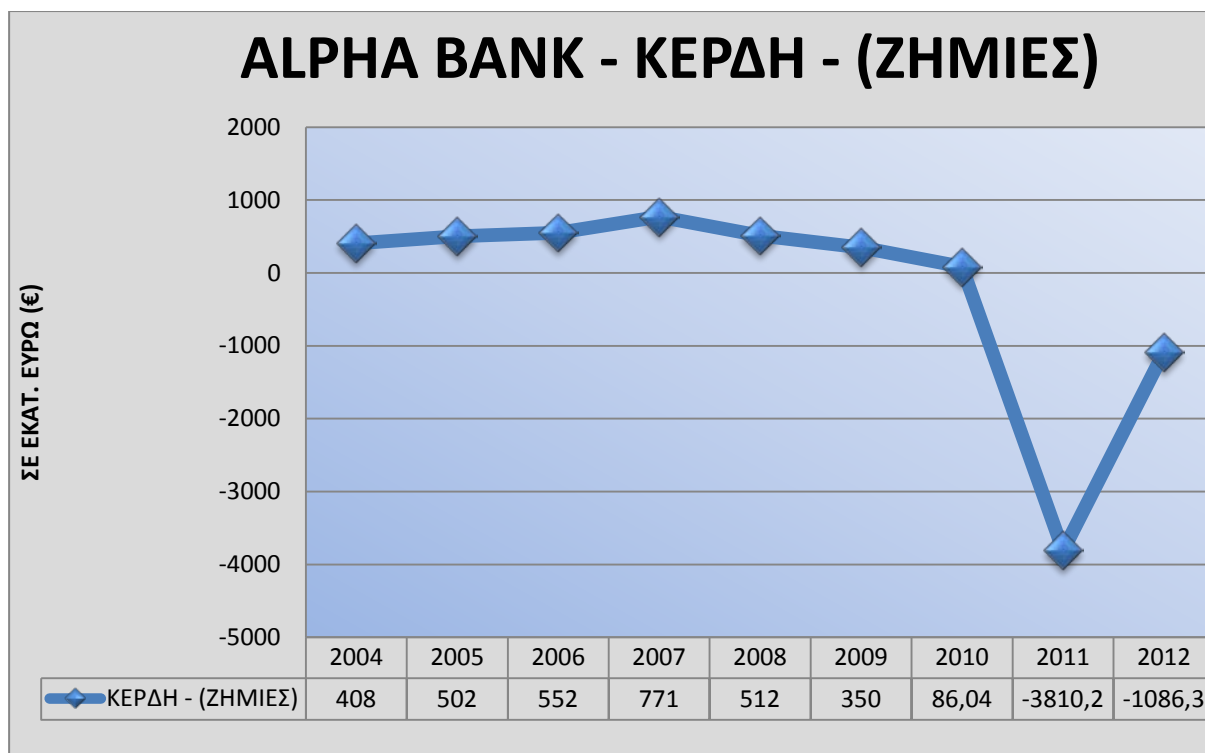
ALPHA BANK - ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

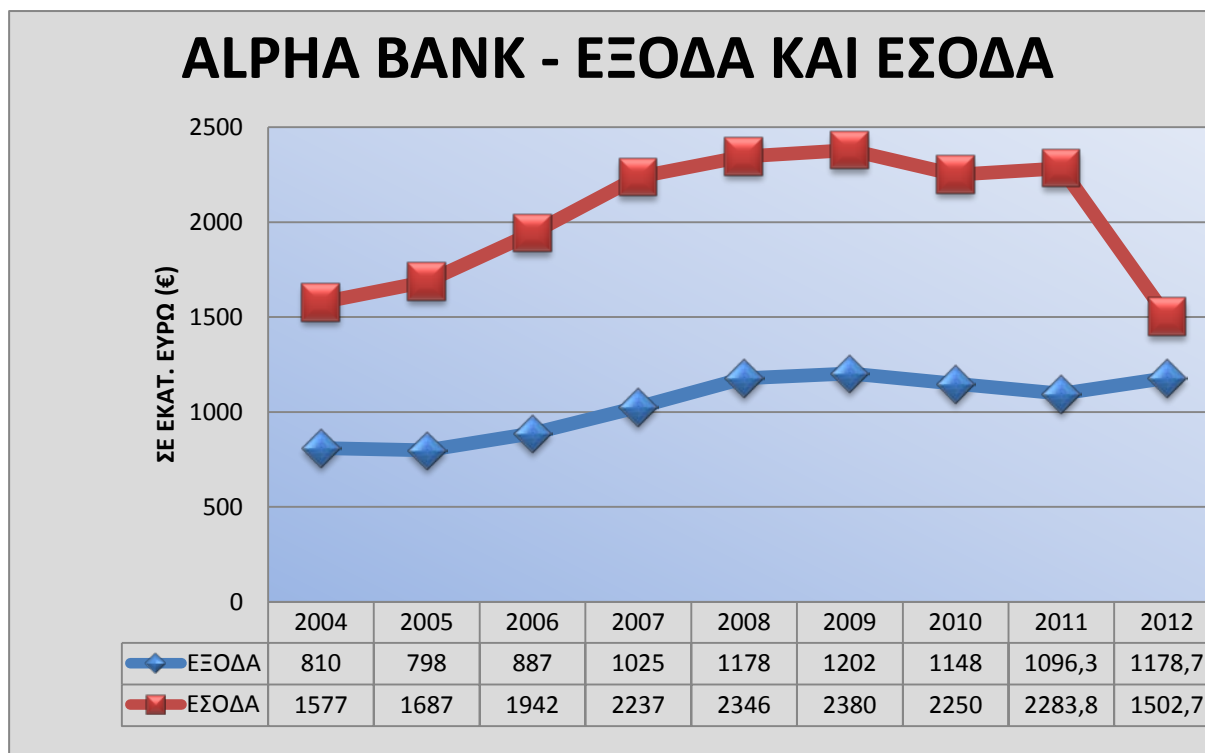
Η ποιότητα του ενεργητικού της τράπεζας διατηρούνταν σταθερή όπως φαίνεται και από τις προβλέψεις της μέχρι το 2007. Η δυσφορία στην ελληνική οικονομία και το πάγωμα της επενδυτικής δραστηριότητας αλλά και η αύξηση της ανεργίας οδήγησε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στα ύψη. Πιο συγκεκριμένα οι επισφαλείς απαιτήσεις όπως δείχνει και το σχεδιάγραμμα από το 2007 μέχρι το 2012 αυξήθηκαν κατά 635%.

Η αύξηση της παραγωγικότητας για την τράπεζα και η επέκταση της και σε άλλες γεωγραφικές περιοχές αύξησαν τα παρεχόμενα δάνεια σχεδόν 100% φτάνοντας στο τέλος του 2009 να ξεπερνούν τα 56,5 δις ευρώ απ' ότι το 2004. Στη συνέχεια όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα η αξία των δανείων μειώθηκε κατά 22,3% μέχρι το τέλος του 2012 αποτυπώνοντας την τραγική μείωση την επενδυτικής κινητικότητας στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα των δραματικών εξελίξεων που ακολούθησαν. Η φυγή των καταθέσεων στο εξωτερικό μέχρι το 2011 έφτασε τα 5,5 δις ευρώ δημιουργώντας όπως φαίνεται έντονο κίνδυνο ρευστότητας στο πιστωτικό ίδρυμα που ήδη είχε κάνει την εμφάνισή του από το 2009.

Η κερδοφορία της τράπεζας όπως φαίνεται καταρρακώθηκε το 2011 όχι μόνο από την ύφεση της οικονομίας αλλά και από την επίδραση της απομείωσης των ομολόγων ελληνικού δημοσίου. Το 2012 η μειωμένη δραστηριότητα στα δάνεια δημιούργησε νέες απώλειες της τάξεως του 1 δις ευρώ.

Στη διαχείριση των λειτουργικών εξόδων και εσόδων η τράπεζα σε όλη αυτή τη περίοδο έδειξε υψηλή αποτελεσματικότητα. Το 2008 ήταν η καλύτερη περίοδος για τις ελληνικές τράπεζες ακριβώς πριν αρχίσουν οι πιέσεις στην Ελλάδα για υψηλό έλλειμμα που παρουσίαζε. Το 2012 η τράπεζα δημιούργησε 700 εκ. ευρώ λιγότερα απ' ότι ένα χρόνο πριν με κίνδυνο να δημιουργηθεί αθέτηση στην πληρωμή δαπανών.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

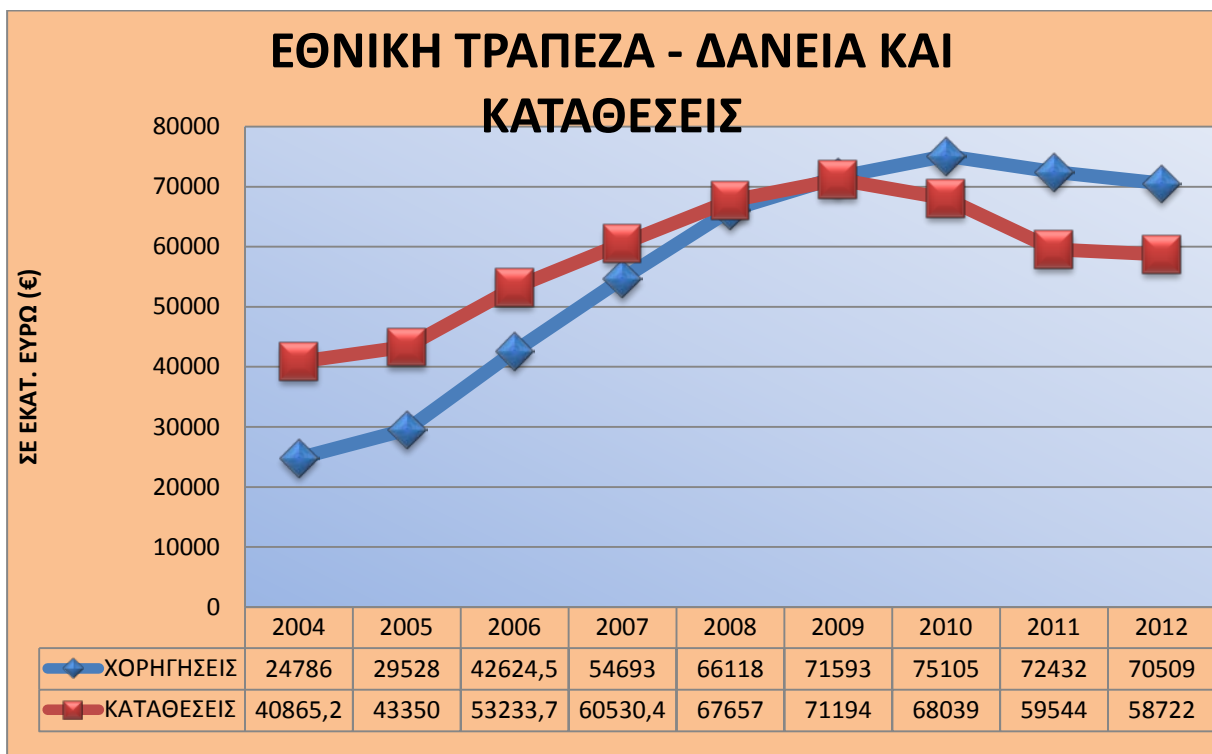
Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα είναι η πρωτοπόρα ελληνική τράπεζα με τα περισσότερα ίδια κεφάλαια και συνολικό ενεργητικό μέχρι το 2010 (πριν το «κούρεμα των ομολόγων»). Από το 2006 ως το 2010 η τράπεζα διατηρούσε ίδια κεφάλαια πάνω από 8 δις ευρώ. Η εξαγορά των FINASBANK και VOJVODJANSKA (σερβική) το 2006 διπλασίασε (αύξηση 104,0%) τα ίδια κεφάλαια του συγκροτήματος ανοίγοντας νέες προοπτικές αφού ο νέος όμιλος μπορούσε να δραστηριοποιείται και σε νέες περιοχές. Χαρακτηριστική είναι η μείωση στην καθαρή θέση της τράπεζας από τα ελληνικά ομόλογα με την τράπεζα να σημειώνει τις υψηλότερες απώλειες από κάθε άλλη τράπεζα (περισσότερο από 10 δις ευρώ). Η πεσμένη δανειοδότηση στην ελληνική οικονομία δημιούργησε νέες απώλειες στα ίδια κεφάλαια που το 2012 έφταναν τα 1,8 δις ευρώ.

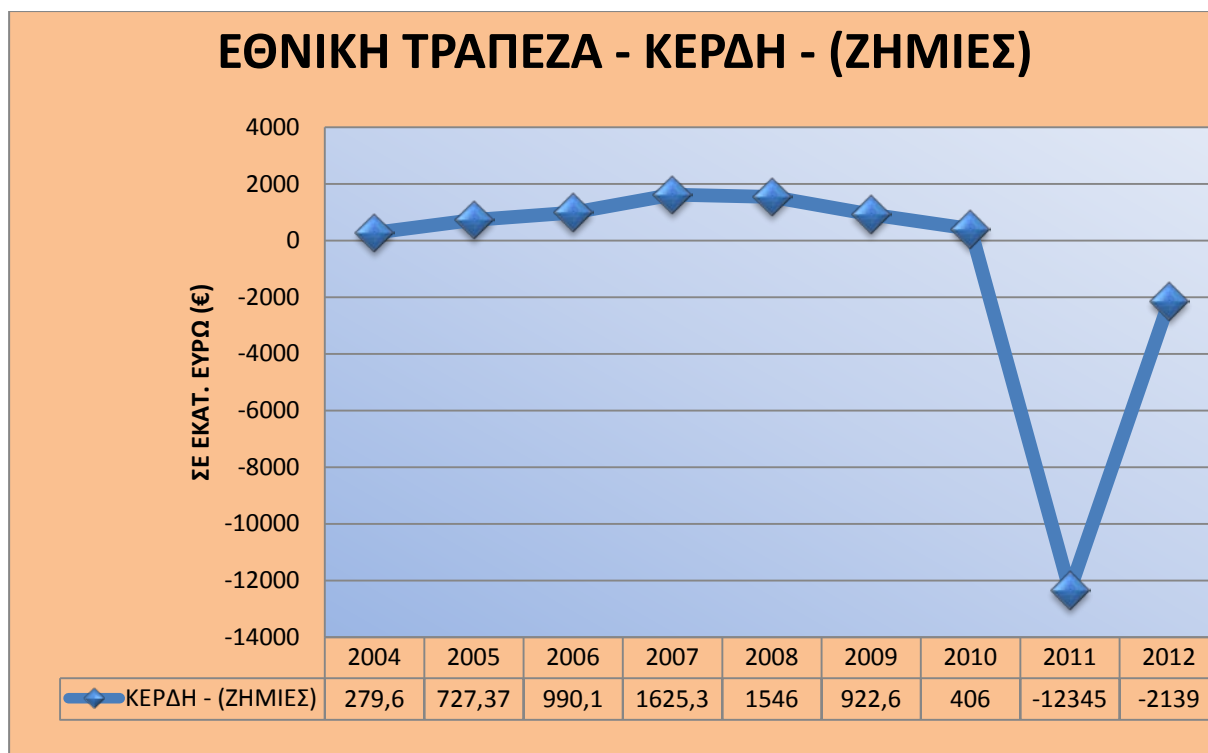
Το συνολικό ενεργητικό της τράπεζας αυξάνονταν σταθερά κάθε χρόνο μέχρι το 2010 με την συνολική αύξηση από το 2004 να ανέρχεται στο 121,0%. Βλέπουμε μέχρι αυτή την περίοδο το πόσο ραγδαία αύξησε την δραστηριότητα και τις επενδύσεις της το πιστωτικό ίδρυμα. Η μείωση των ελληνικών ομολόγων και η ύφεση στην ελληνική οικονομία οδήγησαν στον περιορισμό του ενεργητικού της τράπεζας και πτώση κατά 20 δις ευρώ περίπου.

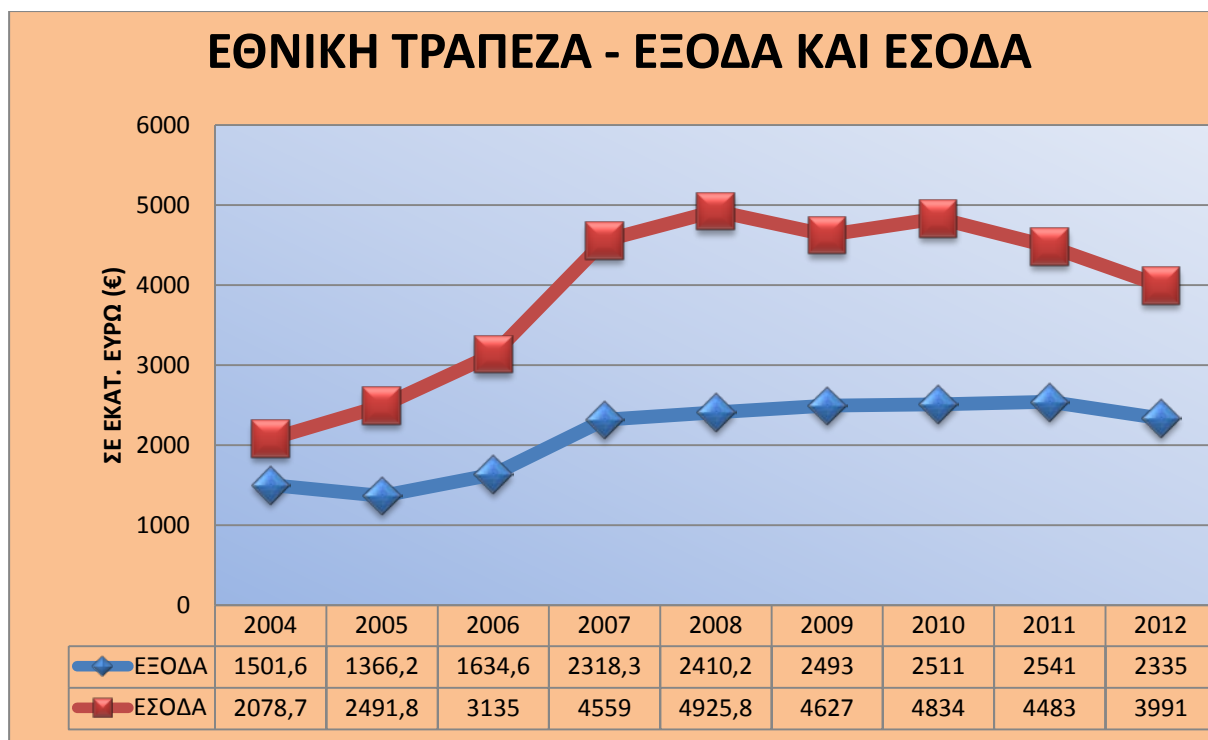
Όσον αφορά τις προβλέψεις η τράπεζα σε όλη αυτή τη περίοδο έδειξε αυξητικές τάσεις εκτός από το 2012. Ειδικότερα, ακόμα μέχρι το 2008 που η οικονομία ήταν σε άνθηση, παρουσιάζονταν αύξηση στις προβλέψεις, ενώ από το 2008 και μετά μέχρι και το 2011 οι συνέπειες της κρίσης στην Ελλάδα επιδείνωσαν την ποιότητα του χαρτοφυλακίου της τράπεζας δημιουργώντας αύξηση ως το 2011 της τάξεως του 540,0% και τις επισφαλείς απαιτήσεις να ξεπερνούν τα 3,4 δις ευρώ όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα. Το 2012 η τράπεζα κατάφερε να περιορίσει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώνοντας τα σε κάτω από 3 δις ευρώ.

Όπως βλέπουμε μέχρι το 2009 η τράπεζα είχε διαδοχική ανάπτυξη και κερδοφορία όπως θα δούμε στην συνέχεια δημιουργώντας σταθερή αύξηση τόσο στα δάνεια της όσο και στις καταθέσεις της. Οι διαφορές δανείων με καταθέσεις όπως βλέπουμε όλο και μειώνονταν ακόμα και την «καλή οικονομικά περίοδο» με αποτέλεσμα το 2010 και μετά να αλλάξει η παρεχόμενη ρευστότητα στη τράπεζα, με τις καταθέσεις να σημειώνουν μεγάλη πτώση (λόγω και της φυγής πολλών εξ αυτών στο εξωτερικό). Οι καταθέσεις μειώθηκαν από τα 71,2 δις ευρώ που ήταν το 2009 στα 58,7 δις ευρώ αποδεικνύοντας την σοβαρή έλλειψη ρευστότητας που δημιουργήθηκε στη τράπεζα. Ωστόσο και η επενδυτική δραστηριότητα σημείωσε πτώση αφού τα τελευταία δύο χρόνια οι χορηγήσεις δανείων μειώθηκαν σχεδόν 5 δις ευρώ.

Η κερδοφορία της τράπεζας σημείωνε αύξηση μέχρι και το 2007 όπου από τα 279 εκ. ευρώ καθαρά κέρδη το 2004 έφτασε στα 1,6 δις ευρώ το 2007 δείχνοντας την δυνατή θέση που λάμβανε η τράπεζα στην ελληνική οικονομία. Από το 2008 και έπειτα παρατηρείται σταδιακή μείωση της κερδοφορίας με αποκορύφωση την απομείωση των ελληνικών ομολόγων το 2011 που δημιούργησε απώλειες 12,3 δις ευρώ και συνεπακόλουθες απώλειες στην καθαρή θέση της τράπεζας όπως είδαμε και παραπάνω. Το 2012 η μεγάλη ύφεση στην ελληνική οικονομία δημιούργησε νέες απώλειες της τάξεως των 2,1 δις ευρώ δηλώνοντας έτσι την πραγματικά δυσμενή κατάσταση που επικρατεί στα οικονομικά της τράπεζας. Σε αυτή τη φάση αποτελεί μείζον σημασίας η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης που θα ξαναδώσει τη χαμένη κεφαλαιακή βάση στις τράπεζες και θα τις δώσει τις βάσεις να ξανά-αποκτήσουν τη χαμένη κερδοφορία τους μόλις η ελληνική οικονομία δείξει σημεία ανάκαμψης.

Η τράπεζα διαχειρίστηκε τα λειτουργικά της έξοδα και έσοδα με μεγάλη αποτελεσματικότητα όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα καθ' όλη τη χρονική περίοδο. Ειδικότερα η διαφορά μεταξύ εξόδων και εσόδων διπλασιάζεται από το 2006 στο 2007 ως αποτέλεσμα της μεγάλης ανάπτυξης στις χορηγήσεις. Οι εξελίξεις του 2009 μείωσαν οριακά τα έσοδα για να ξανά αυξηθούν ένα χρόνο αργότερα. Τα τελευταία δύο χρόνια όμως η ΕΘΝΙΚΗ βίωσε μεγάλη απώλεια τόσο στα λειτουργικά έσοδα ως και στη κερδοφορία της γενικότερα με διάφορους παράγοντες να επηρεάζουν τον περιορισμό των κερδών της. Τα έσοδα μειώθηκαν ενώ τα έξοδα αυξήθηκαν οριακά μειώνοντας τη διαφορά μεταξύ εσόδων και εξόδων, αυξάνοντας έτσι το κίνδυνο για αδυναμία αποπληρωμής των λοιπών δαπανών του πιστωτικού ιδρύματος. Πρέπει να πούμε ότι η ΕΘΝΙΚΗ είναι η μόνη τράπεζα με τα περισσότερα καθαρά έσοδα, απ' όλες τις υπόλοιπες τράπεζες και όπως αναφέραμε είναι η πρωτοπόρα ελληνική τράπεζα στη χώρα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ έδειξε υψηλή απόδοση όλη αυτή τη περίοδο παρόλη την επιρροή της ελληνικής οικονομίας. Μέχρι το 2009 η αύξηση στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας ήταν 185,0% με την τράπεζα να διπλασιάζει την καθαρή της θέση. Από το 2010 και μετά η εισαγωγή της Ελλάδας στο «Μνημόνιο» για την εξυγίανση των δημοσιονομικών δαπανών της, αύξηση περαιτέρω την ανεργία, μείωσε περισσότερο την ανταγωνιστικότητα και σχεδόν εξαφάνισε την όποια επενδυτική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Ήδη όπως φαίνεται η τράπεζα από το 2010 βλέπει τα ίδια της κεφάλαια να μειώνονται «εγκαινιάζοντας» την πρώτη χρονιά με ζημίες χρήσης που θα ακολουθούσαν. Σε αυτό που πρέπει να μείνουμε είναι το 2012, όπου η διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης ανάγκασε πολλές τράπεζες που δεν ήταν βιώσιμες από την απομείωση των ελληνικών ομολόγων, να συγχωνευτούν. Έτσι κατά το έτος αυτό βρίσκει την ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα να συγχωνεύεται με την ΑΓΡΟΤΙΚΗ τράπεζα και την ΓΕΝΙΚΗ, δημιουργώντας ένα πολύ μεγάλο όμιλο πιστωτικών ιδρωμάτων με σημαντική θέση στην ελληνική οικονομία.

Αυτή τη στιγμή που γράφεται αυτό το κείμενο, η Κύπρος έχει εισέλθει και αυτή σε δανειακή σύμβαση με την Ε.Ε. με μεγάλες περικοπές και ασυνήθιστες εφαρμογές σε τραπεζικά ιδρύματα. Προτάθηκε η αμοείωση των καταθέσεων για πάνω από 100.000 ευρώ στις κυπριακές τράπεζες, με αποτέλεσμα για να μην υποστούν την ίδια διαδικασία και οι κυπριακές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, τα υποκαταστήματα της

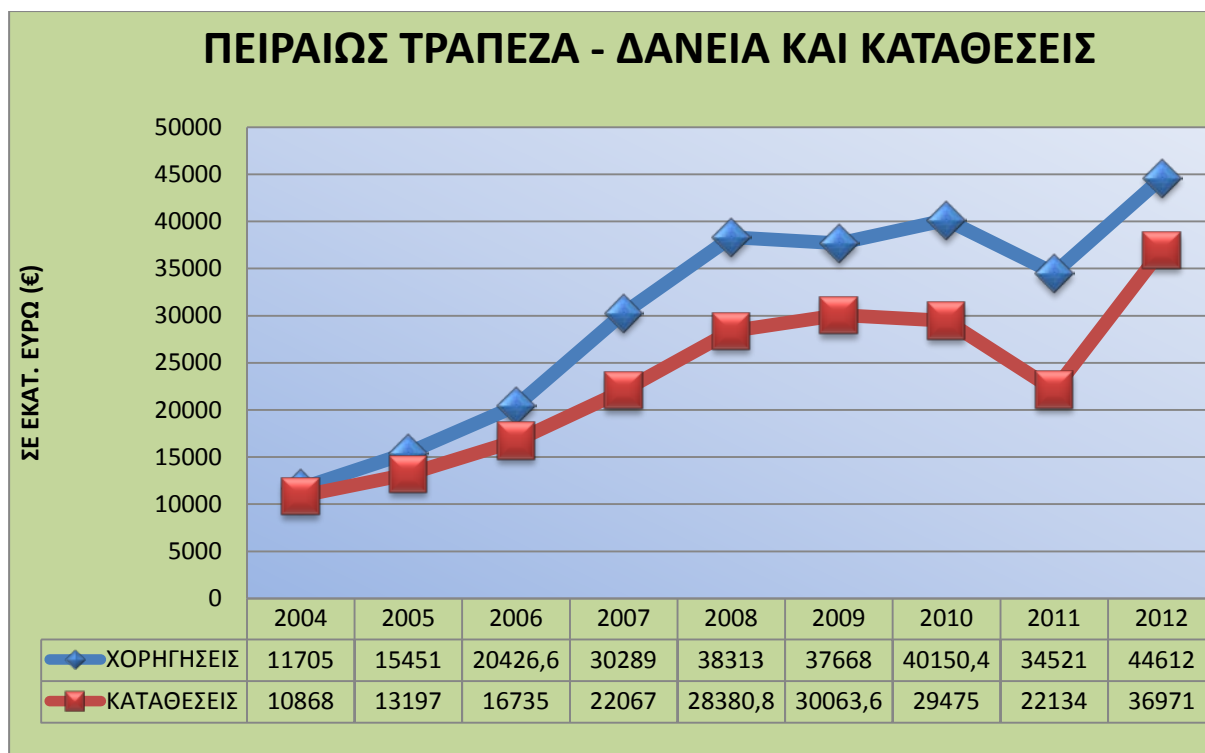
ΛΑΪΚΗΣ και της ΚΥΠΡΟΥ που βρίσκονται στην Ελλάδα, συγχωνεύτηκαν με την ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Όπως καταλαβαίνουμε στις οικονομικές καταστάσεις του 2013 θα δούμε ένα συγκρότημα πιστωτικών ιδρυμάτων από την ΠΕΙΡΑΩΣ αντίστοιχο των μεγαλύτερων στα βαλκάνια.

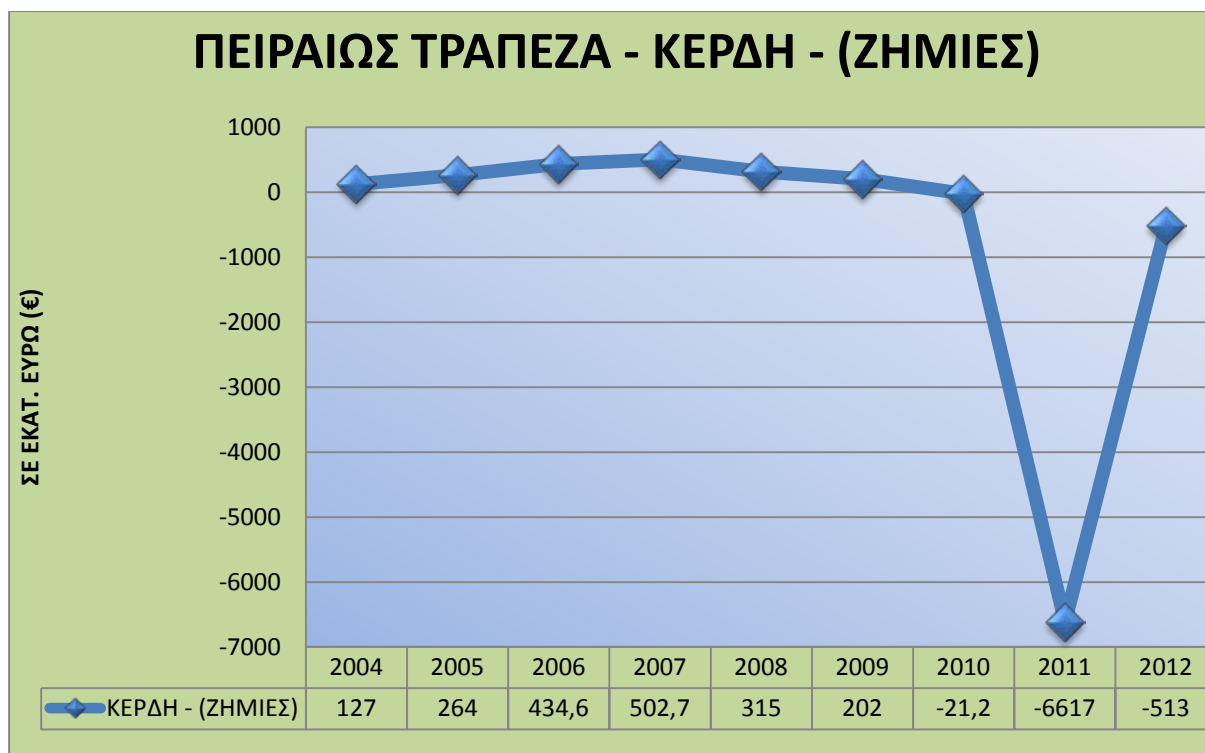
Το συνολικό ενεργητικό της τράπεζας μέχρι το 2010 έδειξε υψηλή αύξηση των δραστηριοτήτων και των επενδύσεων. Το 2009 παρατηρήθηκε οριακή μείωση που οφείλεται στα γεγονότα που άρχισαν να επηρεάζουν την ελληνική οικονομία, με την αύξηση δηλαδή του ελλείμματος και το δημοσιονομικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ να ανεβαίνει με μεγάλη ρυθμό που οδήγησαν τη χώρα στην ανάγκη δανειοδότησης ώστε να αποφύγει την άτακτη χρεοκοπία. Βλέπουμε ότι οι επιπτώσεις από την κρίση στην Ελλάδα μείωσαν το συνολικό ενεργητικό κατά 8 δις ευρώ μέχρι το 2011 με τη μεγαλύτερη μείωση να την βλέπουμε στα παρεχόμενα δάνεια όπως θα δούμε και παρακάτω. Οι συγχωνεύσεις των ΑΓΡΟΤΙΚΗ και ΓΕΝΙΚΗΣ αύξησαν εντυπωσιακά το ενεργητικό της τράπεζας κάνοντας την τη δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα.

Οι προβλέψεις της ΠΕΙΡΑΙΩΣ για την εξεταζόμενη περίοδο μέχρι το 2010 δείχνουν ότι η τράπεζα μπορεί και διατηρεί σε χαμηλά επίπεδα αλλά πάνω απ' όλα σε σταθερό ρυθμό τις επισφαλείς απαιτήσεις της. Το 2011 η μεγάλη ύφεση στην ελληνική οικονομία αύξησε τις προβλέψεις κατά 360,0% ξεπερνώντας τα 2,6 δις ευρώ. Το 2011 η ποιότητα του χαρτοφυλακίου μειώνεται δραματικά λόγω της συγχώνευσης και των λοιπών τραπεζών (ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ και ΓΕΝΙΚΗΣ) όπου ενσωματώθηκαν στον ισολογισμό της τράπεζας και οι προβλέψεις αυτών των τραπεζών.

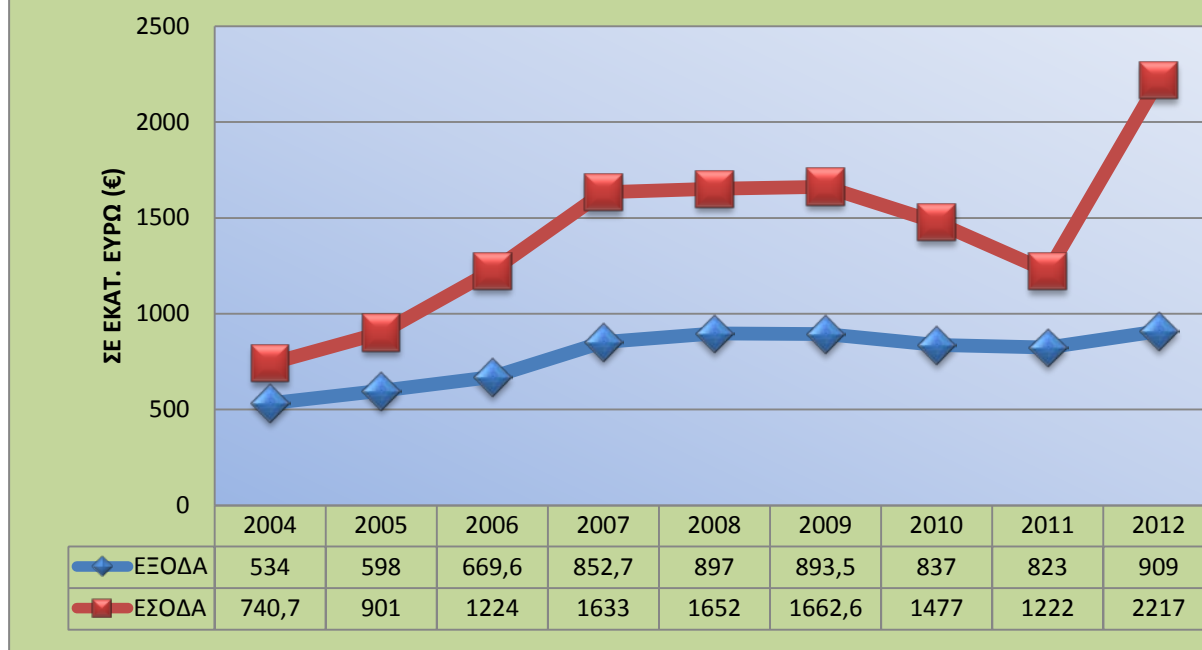

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ είναι μία τράπεζα που διατηρεί γενικά χαμηλά επίπεδα ρευστότητας. Ενώ μέχρι το 2004 φαίνεται να υπάρχει μία ισορροπία όσον αφορά το ύψος των χορηγήσεων και την καταθέσεων, εν τούτοις οι διαφορές των δύο μεγεθών δείχνει να ανοίγει φτάνοντας στο 2010 όπου η «ψαλίδα» είναι στα 11 δις ευρώ. Σημαντικό ρόλο έπαιξε για την τράπεζα οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές που αποφασίστηκαν από τη διοίκηση, οδηγώντας σε μεγάλη αύξηση τόσο στα χαρτοφυλάκιο των δανείων όσο και στις καταθέσεις. Να αναφέρουμε εδώ ότι η πεσμένη επενδυτική δραστηριότητα οδήγησαν σε μείωση των δανείων το 2011 αλλά και ο φόβος της ελληνική οικονομίας μείωσε τις καταθέσεις όπου μεγάλο ποσοστό του κοινού το διοχέτευσε στο εξωτερικό ή σε άλλες λύσεις αποταμίευσης.

Η κερδοφορία της τράπεζας έδειξε σταθερότητα και ανάπτυξη για το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου. Ειδικότερα μέχρι το 2007 η αύξηση έφτανε το σχεδόν το 300,0%. Η κρίση στις ΗΠΑ το 2008 και πιθανή έλλειψη ρευστότητας στην Ευρωζώνη μείωσαν τη συνεχή αύξηση στα καθαρά κέρδη και αυτό συνεχίστηκε μέχρι το 2012 όπου επίσης η τράπεζα σημείωσε ζημίες χρήσης αλλά σε πολύ λιγότερο βαθμό από την μείωση του 2011 από την διαγραφή χρέους της Ελλάδας. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το 2007 μέχρι το 2010, σε αυτά τα τρία έτη η κερδοφορία της ΠΕΙΡΑΙΩΣ εξανεμίστηκε ολοκληρωτικά.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ

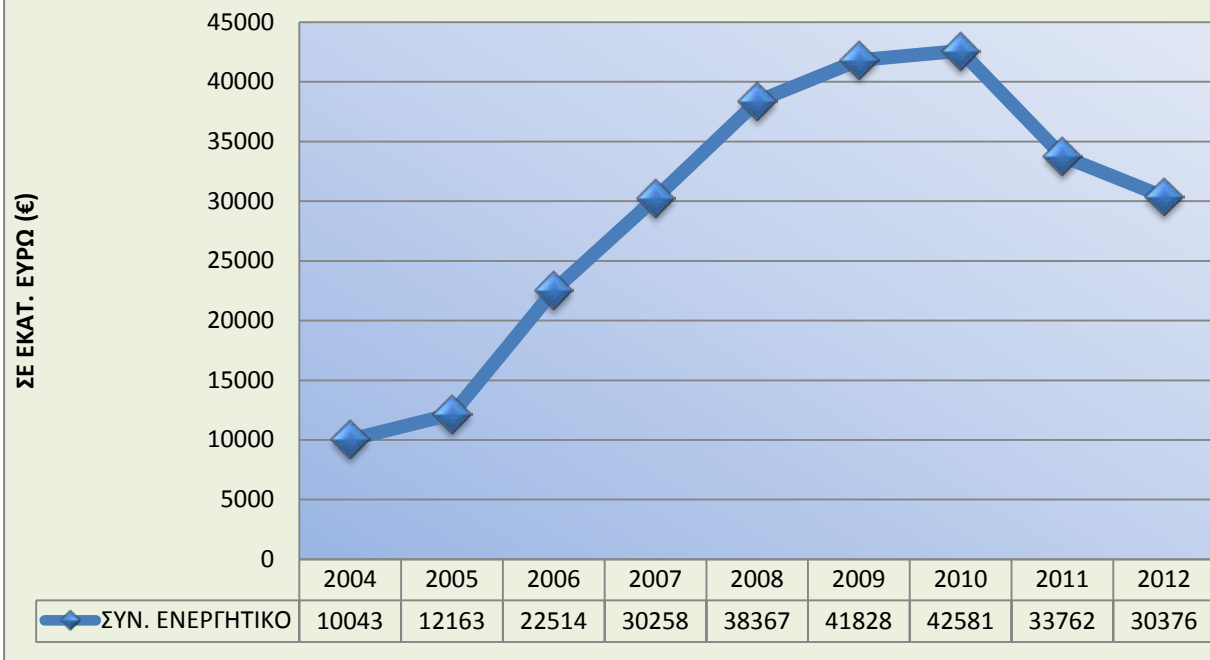
Τα λειτουργικά έξοδα και έσοδα της τράπεζας, παρουσίασαν μεγάλη μεταβλητότητα αυτή την περίοδο. Τα έσοδα είχαν αύξηση μέχρι το 2009 όπου και υποχώρησαν στην συνέχεια για να ξανά- αυξηθούν το 2012 από την συγχώνευση των τραπεζών (ΑΓΡΟΤΙΚΗ και ΓΕΝΙΚΗ). Από την άλλη, τα λειτουργικά έξοδα παρουσίασαν συνεχόμενη αύξηση μέχρι το 2009 και στη συνέχεια περιορίστηκαν οριακά αφού κρίθηκε αναγκαίο με την κερδοφορία της τράπεζας να μειώνεται δραματικά. Ενώ το 2012 η συγχώνευση των τραπεζών όπως είπαμε μεγάλωσε τις δραστηριότητες αλλά και τα μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων του νέου ομίλου.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

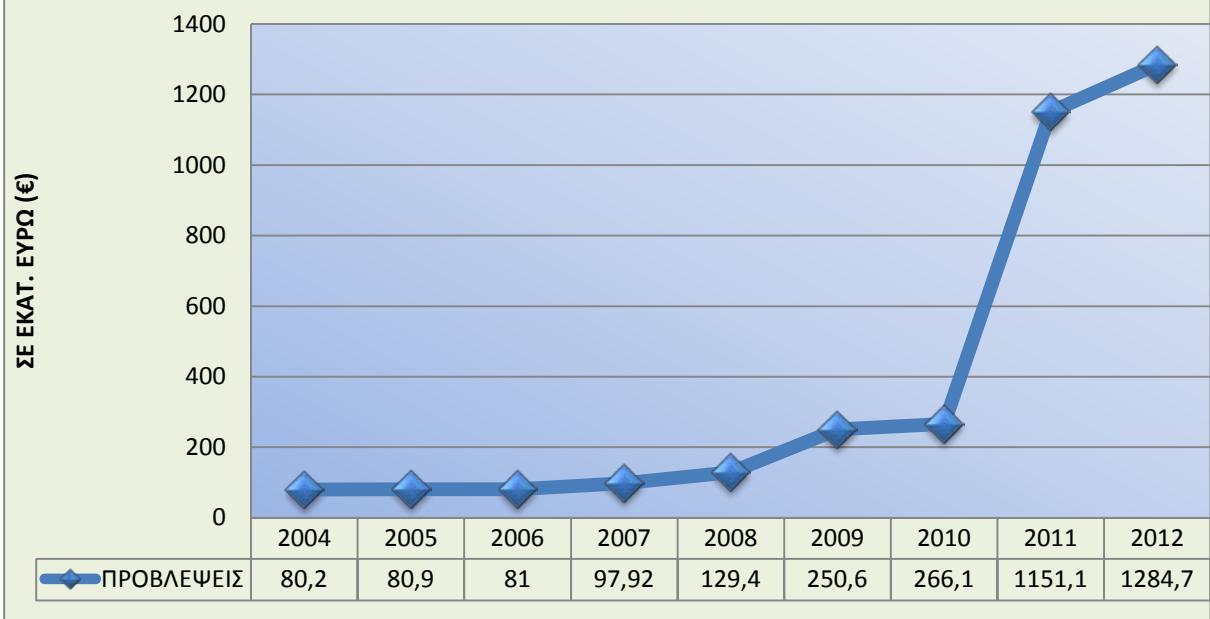
Η ΛΑΪΚΗ τράπεζα είναι μία τράπεζα με μεγάλες αλλαγές τόσο στη σύσταση της όσο και στο μέγεθος αλλά και την κερδοφορία της γενικότερα σε όλη αυτή τη περίοδο. Βλέποντας την καθαρή της θέση μέχρι το 2009 είχε μεγάλη αύξηση στα ίδια κεφάλαια της τάξεως του 550,0%. Παίρνοντας τα γεγονότα με τη σειρά, το 2006 παρουσιάστηκε ραγδαία αύξηση λόγω της συγχώνευσης με την CENTRABANKA και τα ίδια κεφάλαια στο τέλος του 2006 ξεπερνούσαν τα 3 δις ευρώ από μόλις 650 εκ. ευρώ που ήταν ένα χρόνο πριν. Το 2007 η τράπεζα προχώρησε σε μία ακόμα συγχώνευση, αυτή της ΜΑΡΦΙΝ και ΕΓΝΑΤΙΑΣ, δημιουργώντας ένα πολύ μεγάλο όμιλο για τα δεδομένα της Κύπρου. Μέχρι το 2009 η κερδοφορία ήταν συνώνυμο της τράπεζας και τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος αυξάνονταν με σταθερό ρυθμό. Το 2011 η μείωση από τα ελληνικά ομόλογα αποδείχθηκε καταστροφική για την τράπεζα με τα ίδια κεφάλαια να γνωρίζουν πρωτοφανή μείωση και η καθαρή θέση να πέφτει στα μόλις 600 εκ. ευρώ από τα 3,6 δις ευρώ που ήταν ένα χρόνο πριν. Το 2012 η μετατροπή τίτλων σε μετοχές οδήγησε σε μικρή αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

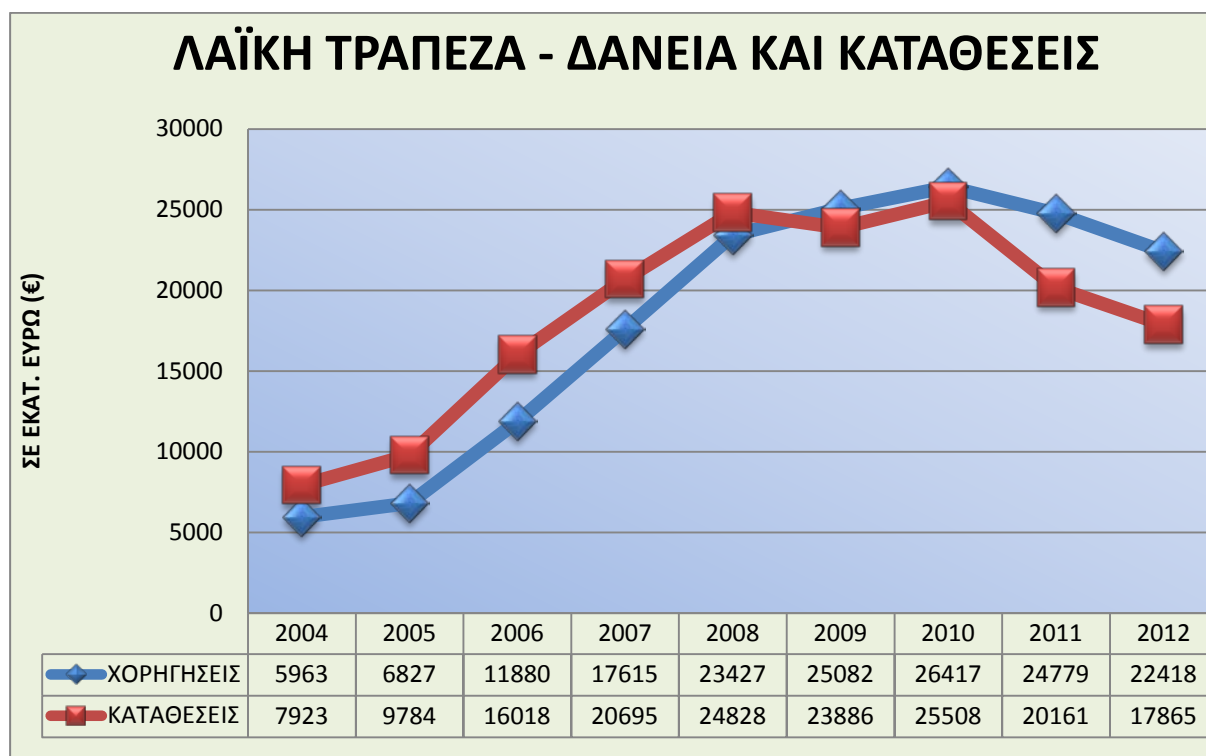

Το συνολικό ενεργητικό δείχνει την μεγάλη αύξηση των δραστηριοτήτων και των επενδύσεων όλη αυτή την περίοδο. Από το 2004 ως το 2010 το συνολικό ενεργητικό τετραπλασιάστηκε ξεπερνώντας τα 42,5 δις ευρώ. Στη συνέχεια όμως η αρνητική εξέλιξη σε Ελλάδα και Κύπρο οδήγησαν τα τελευταία δύο χρόνια σε μείωση του ενεργητικού μεγαλύτερη από 12 δις ευρώ μέχρι το τέλος του 2012.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

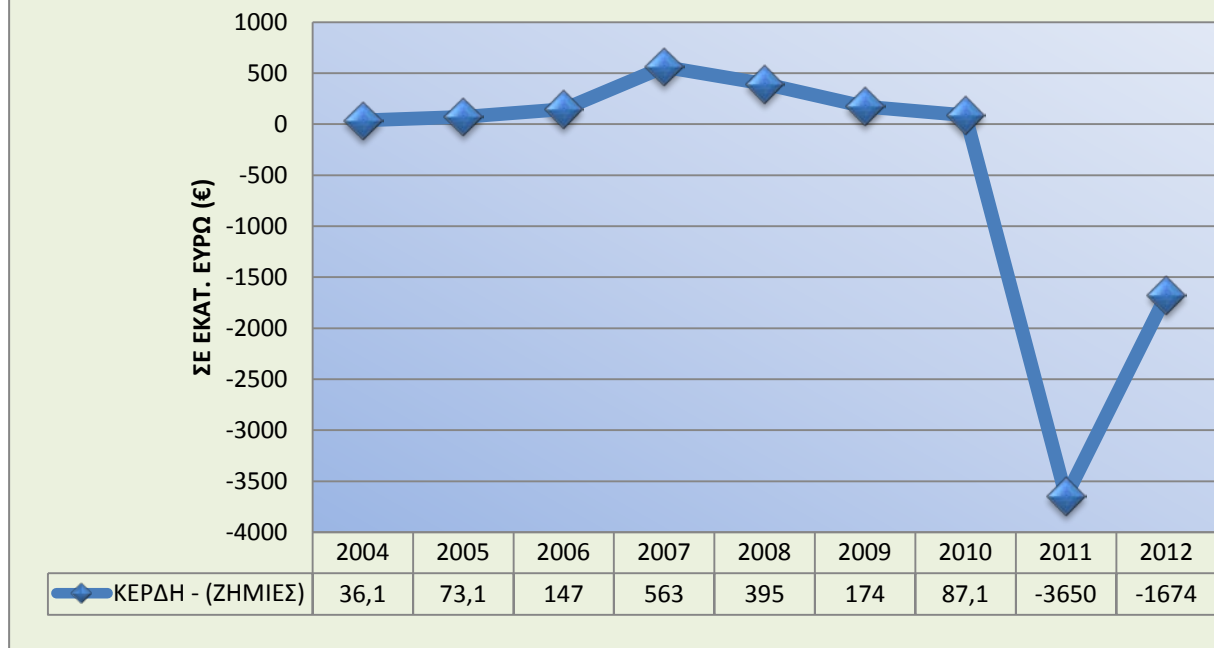

Οι προβλέψεις της τράπεζας παρουσίασαν αύξηση σε όλα τα έτη από το 2004 ως το 2012. Η κατάσταση με τις επισφαλείς απαιτήσεις επιδεινώθηκε από το 2008 και μετά όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα αλλά κορυφώθηκε η μείωση το 2011. Το έτος αυτό η αύξηση στις προβλέψεις έφτασε το 330,0% και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ξεπέρασαν τα 1,1 δις ευρώ. Το 2012 συνεχίστηκε να επιδεινώνεται η κατάσταση με την ποιότητα ενεργητικού.

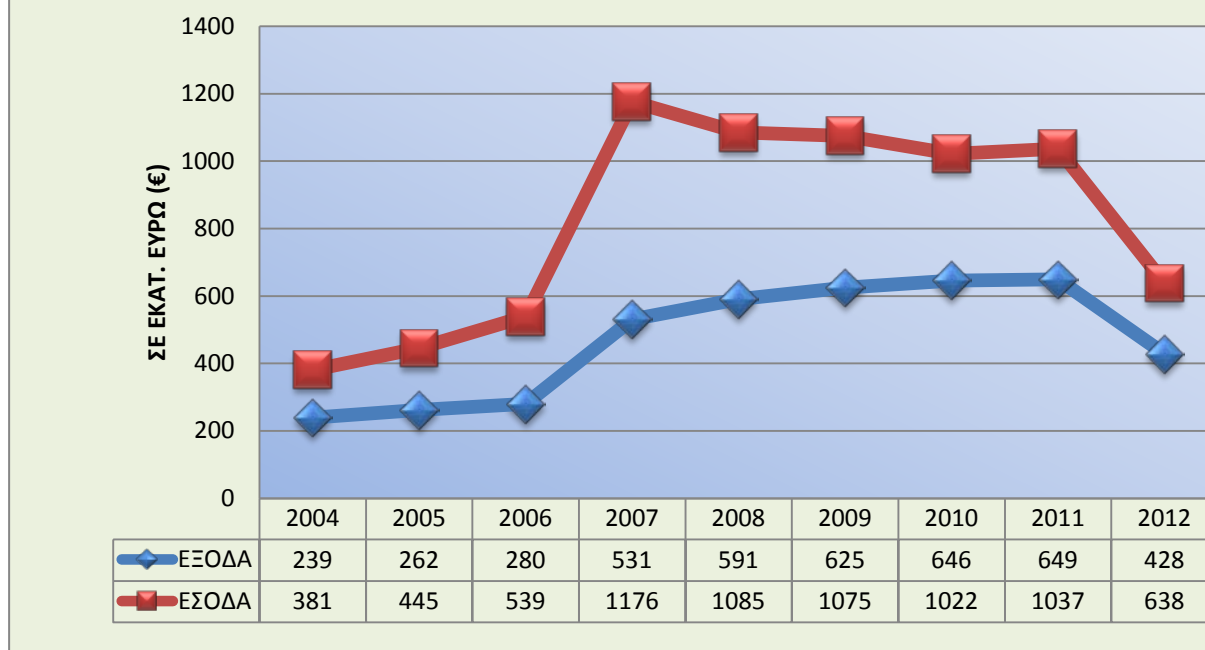
Η τράπεζα την περίοδο της υψηλής κερδοφορίας (2004 – 2008) διατηρούσε πολιτική χαμηλής ρευστότητας με τις καταθέσεις να υπερβαίνουν τις χορηγήσεις σε κάθε έτος. Η αστάθεια και η αβεβαιότητα της οικονομίας σε Ελλάδα και Κύπρο άλλαξε την ισορροπία αυτή. Έτσι οι καταθέσεις από το 2010 μέχρι το 2012 μειώθηκαν κατά 30,0% ενώ οι χορηγήσεις κατά 15,0%. Η μείωση αυτή το 2013 είναι πολύ μεγαλύτερη λόγω των σημαντικών και ραγδαίων εξελίξεων στην κυπριακή οικονομία και τραπεζικό σύστημα.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)

Η μεγέθυνση της τράπεζας και η επέκτασή της από τις συγχωνεύσεις προκάλεσαν συνεχή αύξηση στο ρυθμό των καθαρών κερδών όπως βλέπουμε μέχρι το 2007 όπου από τα 36,1 εκ. ευρώ το 2004 έφτασαν τα 563 εκ. ευρώ. Μέχρι το 2011 όμως η τράπεζα έχασε όλα τα κεφάλαια που είχε αποταμιεύσει την προηγούμενη περίοδο. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα ίδια κεφάλαια του ομίλου επέστρεψαν το 2011 σε επίπεδα που ήταν το 2004, αποτυπώνοντας την δυσμενή οικονομική θέση. Η μείωση των ελληνικών ομολόγων το 2011 έκανε το πιστωτικό ίδρυμα να εμφανίσει ζημίες χρήσεως περισσότερες από 3,6 δις ευρώ και είναι η τράπεζα με τις μεγαλύτερες απώλειες στην Κύπρο. Το 2012 η οικονομική ύφεση συνεχίστηκε, μάλιστα επιδεινώθηκε κατά πολύ αφού τα βλέμματα όλων είχαν στραφεί πλέον στην κυπριακή οικονομία περιμένοντας τις εξελίξεις για το πακέτο διάσωσης. Με τις εξελίξεις αυτές το πιστωτικό ίδρυμα εμφάνισε νέες απώλειες το 2012 πάνω από 1,6 δις ευρώ.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ

Τα λειτουργικά έξοδα και έσοδα της τράπεζας σημείωσαν αύξηση μέχρι το 2007. Στη συνέχεια τα έσοδα άρχισαν να μειώνονται μέχρι και το 2012 όπου και βλέπουμε μεγάλο περιορισμό των εσόδων. Τα έξοδα συνέχισαν να αυξάνονται μέχρι το 2011 και το 2012 η τράπεζα μπόρεσε να τα περιορίσει κατά 200 εκ. ευρώ. Εδώ πρέπει να σταθούμε στην μεγάλη αύξηση των εσόδων το 2007 που οφείλεται στη συγχώνευση των τραπεζών όπως έχουμε αναφέρει. Η αύξηση το έτος αυτό έφτασε το 90,0% δίνοντας μεγάλη άνεση στο πιστωτικό ίδρυμα στο να μπορεί να καλύπτει όλες τις δαπάνες των δραστηριοτήτων του. Βλέπουμε επίσης ότι οι κυπριακές τράπεζες δεν δείχνουν να επηρεάζονται ιδιαίτερα από τις ελληνικές εξελίξεις παρά μόνο από την απομείωση των ελληνικών ομολόγων καθώς πολλές κυπριακές τράπεζες διατηρούσαν ελληνικά ομόλογα και γι' αυτό η επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις των κυπριακών τραπεζών γίνεται πιο έντονη το 2012.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

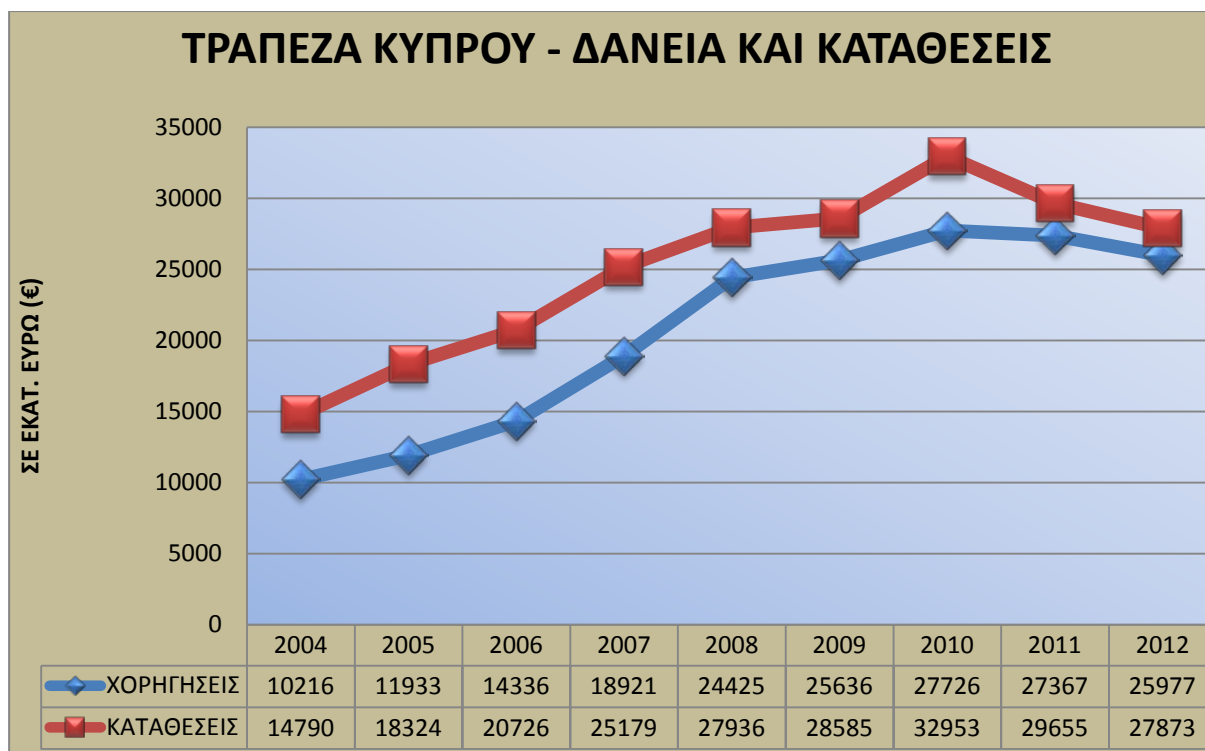
Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ είναι μία τράπεζα που έδειξε ουσιαστική σταθερότητα στις εξελίξεις της ελληνικής και κυπριακής οικονομίας που έχουμε αναφέρει. Τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος είχαν αυξητική πορεία σε όλα τα έτη μέχρι το 2010 και η αύξηση μέχρι τη περίοδο αυτή έφτανε το 195,0%, δηλαδή σχεδόν διπλασίασε την καθαρή της θέση. Αυτό αποδεικνύει ότι η τράπεζα μέχρι τη περίοδο αυτή διαχειρίστηκε άψογα και με μεγάλη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της συνθήκης της οικονομίας και αγοράς και με κατάλληλες πολιτικές μπόρεσε να εδραιωθεί σε Ελλάδα και Κύπρο. Το 2008 έγινε και η εξαγορά της UNIASTRUM BANK η οποία (συγχώνευση) αύξησε το 2009 όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα τα ίδια κεφάλαια κατά 21,0%. Οι αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία των δύο χωρών (Ελλάδα και Κύπρο) αλλά και η επικείμενη μείωση των ελληνικών ομολόγων οδήγησαν σε μείωση των ιδίων κεφαλαίων κατά 14,0% το 2011 και κατά 5,0% το 2012 ως αποτέλεσμα της μεγάλης ύφεσης που ακολούθησε και ακολουθεί μέχρι αυτή τη στιγμή που γράφεται αυτή η διατριβή.

Η τράπεζα όσον αφορά το μέγεθος της, δεν έχει και μεγάλη διαφορά από την άλλη κυπριακή (ΛΑΪΚΗ), για την ακρίβεια τα συνολικά ενεργητικά δεν διαφέρουν και πολύ από έτος σε έτος για όλη αυτή την εξεταζόμενη περίοδο. Η πορεία της τράπεζας όλα αυτά τα χρόνια είχε γενική αυξητική πορεία. Αυτό φαίνεται και από την αύξηση τους ενεργητικού μέχρι το 2010 όπου οι επενδυτικές δραστηριότητες της τράπεζας αυξάνονταν με συνεχή ρυθμό. Ειδικότερα μέχρι το 2010 το συνολικό ενεργητικό αυξήθηκε κατά 143,0% δείχνοντας σημαντική μεγέθυνση του πιστωτικού ιδρύματος καθιστώντας το από της μεγαλύτερες κυπριακές τράπεζες μαζί με τη ΛΑΪΚΗ τράπεζα. Το 2011 και 2012 για οι αρνητικές εξελίξεις μείωσαν την επενδυτική δραστηριότητα του κοινού και έτσι το συνολικό ενεργητικό συρρικνώθηκε κατά 15,0% από ότι ήταν το 2010.

Οι επισφαλείς απαιτήσεις της τράπεζας την κερδοφόρα περίοδο (μέχρι το 2008) διατηρήθηκαν σε σταθερούς ρυθμούς χωρίς να ξεπερνούν τα 100 εκ. ευρώ. Η οικονομική ύφεση όμως και οι υπόλοιποι παράγοντες που αναφέραμε και παραπάνω διόγκωσαν τις προβλέψεις με την αύξηση μόνο το 2009 να φτάνει το 170,0% από το 2008 και συνεχίζουν να αυξάνονται σε όλα τα υπόλοιπα έτη μέχρι το 2012 όπου η αύξηση από το 2009 να ανέρχεται στο 231,0% και οι προβλέψεις να ξεπερνούν τα 820 εκ. ευρώ. Πιο χαρακτηριστικό στοιχείο της κίνησης των προβλέψεων αυτό το διάστημα, είναι η αύξηση κατά το 2012 που σχεδόν διπλασιάζονται οι προβλέψεις από το 2011 και η εξέλιξη αυτή δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην ποιότητα ενεργητικού της τράπεζας και την οδηγεί σε μεγάλες απώλειες στα κέρδη της.

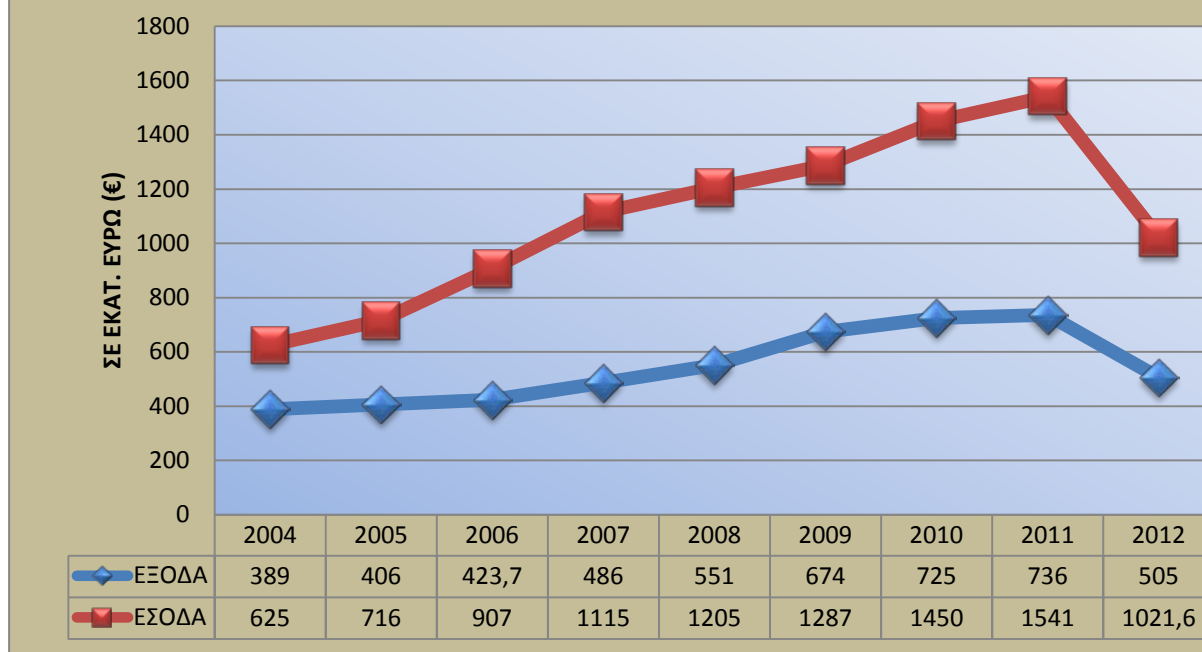

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ είναι μια τράπεζα που διατηρεί σε υψηλότερα επίπεδα τις καταθέσεις της σε σχέση με τα δάνεια της όπου το γεγονός αυτό δηλώνει επάρκεια ρευστότητας. Όπως είδαμε και στους υπόλοιπους δείκτες, μέχρι το 2010 η μεγέθυνση της τράπεζας σε συνδυασμό με την αποδοτικότητα, αύξησαν σε κάθε έτος τόσο τα παρεχόμενα δάνεια όσο και τις καταθέσεις του πιστωτικού ιδρύματος. Το ίδιο έτος η καταθέσεις από το 2004 είχαν σχεδόν διπλασιαστεί και οι χορηγήσεις τριπλασιαστεί. Η αύξηση στα δύο αυτά μεγέθη ήταν 122,0% και 171,0% αντίστοιχα. Τα τελευταία δύο έτη όμως που παρουσιάστηκε η ύφεση στις οικονομίες των δύο χωρών (Ελλάδα και Κύπρος) μείωσαν οριακά τα δάνεια αλλά μείωσαν πολύ περισσότερο τις καταθέσεις υπό το φόβο της χρεοκοπίας όπου μεγάλο ποσοστό του κοινού διοχέτευσε χρήματα σε άλλες χώρες και πιστωτικά ιδρύματα. Οι απώλειες στις καταθέσεις από το 2010 στο 2012 έφτασαν τα 5 δις ευρώ. Εδώ πρέπει να πούμε ότι 2013 είναι χρονιά εξελίξεων για την κυπριακή οικονομία λόγω της υπαγωγής του κράτους σε δανεισμό από την Ε.Ε. όπου η εξέλιξη αυτή επιδείνωσε ακόμα περισσότερο την εικόνα των κυπριακών τραπεζών, που θα φανεί στις επόμενες δημοσιεύσεις (επόμενα έτη) των οικονομικών καταστάσεων.

Όσον αφορά την κερδοφορία της τράπεζας μέχρι το 2008 η τράπεζα αύξησε τα καθαρά κέρδη χρήσης της κατά 660,0% και τα κέρδη ανέρχονταν στα 500 εκ. ευρώ. Οι ευνοϊκές εξελίξεις στην κυπριακή οικονομία αλλά και στην Ελλάδα, βοήθησε στη δημιουργία αυτών των αποδόσεων. Από 2009 όμως και μετά αρχίζει και φαίνεται η αρνητική επίπτωση από τις οικονομίες των δύο κρατών και ειδικότερα από το 2011 και μετά η κερδοφορία παίρνει αρνητικό πρόσημο. Το 2011 η απομείωση των ελληνικών ομολόγων κυριολεκτικά εξαφάνισε την όποια κερδοφορία που είχε δημιουργεί από το 2004 και μετά. Η οικονομική ύφεση το 2012 συνέχισε την αρνητική κερδοφορία όλων τραπεζών όσο και της τράπεζας ΚΥΠΡΟΥ όπου εμφάνισε απώλειες στα κέρδη της 216 εκ. ευρώ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ

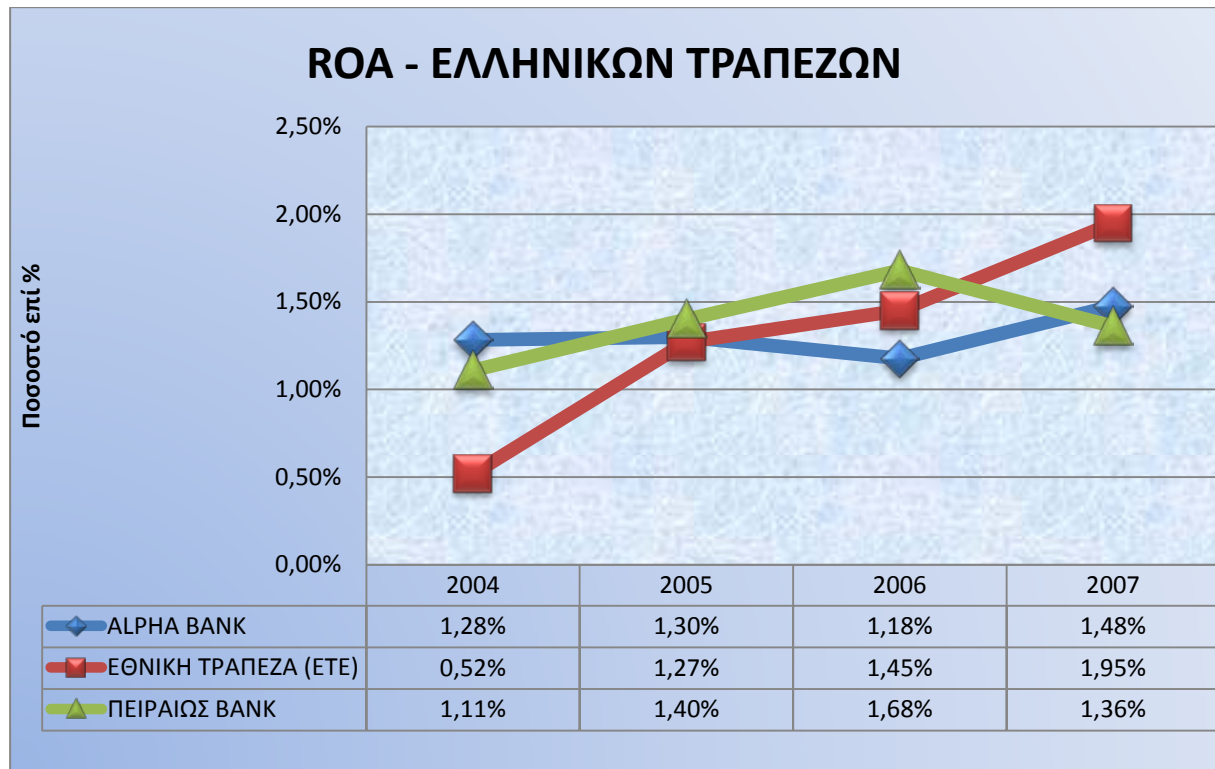
Τα λειτουργικά έξοδα και έσοδα της τράπεζας δείχνουν ότι το πιστωτικό ίδρυμα διαχειρίστηκε με μεγάλη αποτελεσματικότητα τα δύο αυτά μεγέθη. Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα τα έξοδα και τα έσοδα σημειώνουν διαδοχική αύξηση σε κάθε έτος. Πιο συγκεκριμένα, από 2004 μέχρι το 2011 τα λειτουργικά έξοδα διπλασιάστηκαν ενώ τα λειτουργικά έσοδα ξεπεράσανε το 1,5 δις ευρώ. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το 2004 ως το 2011 η διαφορά στα έσοδα και τα έξοδα σημειώνει συνεχή αύξηση όπου η εξέλιξη αυτή βοηθάει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση της τράπεζας καθώς τα έσοδα επαρκούν όλο και περισσότερο για την κάλυψη των εξόδων αλλά και των λοιπών δαπανών της τράπεζας. Πρέπει εδώ να προσθέσουμε, την αρνητική εξέλιξη των οικονομιών του 2012 σε Ελλάδα και Κύπρο όπου συρρίκνωσε τα έσοδα από τόκους κατά 500 εκ. ευρώ. Όμως η τράπεζα παρόλη τη δυσμενή οικονομική θέση, κατάφερε να περιορίσει τα λειτουργικά της έξοδα κατά 200 εκ. ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

6.1. Ανάλυση για τη περίοδο πριν τη κρίση (2004 – 2007)

6.1.1. Ανάλυση για τις ελληνικές τράπεζες

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

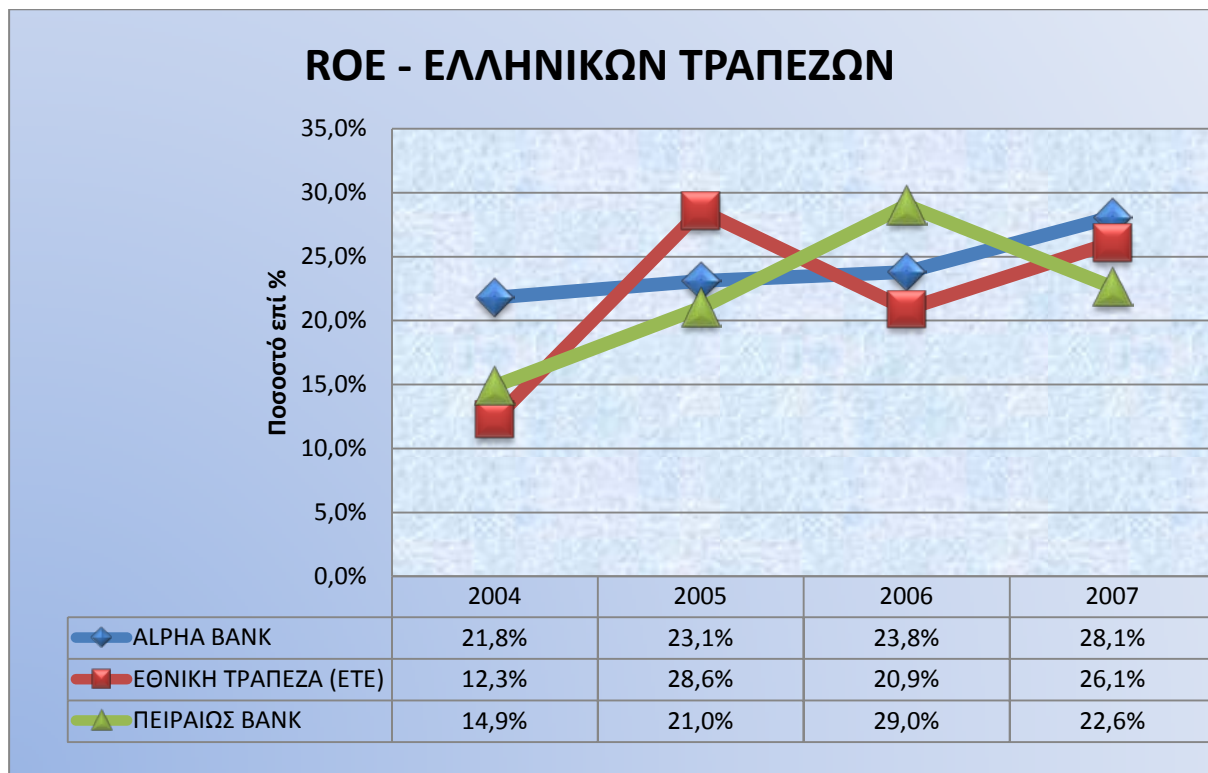
Ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού της ΑΛΦΑ τράπεζας γι' αυτήν την περίοδο διατήρησε σταθερή πορεία. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 1,31% όπου θεωρείται πολύ καλή ένδειξη για την διαχείριση του ενεργητικού και την κερδοφορία. Το 2006 σημειώθηκε μία μείωση του δείκτη λόγω μεγαλύτερης αύξησης του ενεργητικού που οφείλονταν στις περαιτέρω αύξηση των χορηγήσεων. Το 2007 όμως σημειώθηκε μεγάλη αύξηση λόγω της αύξησης των καθαρών κερδών.

Για την ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα η μέση τιμή του δείκτη ήταν στα ίδια επίπεδα με την ΑΛΦΑ και κυμάνθηκε στο 1,30%. Βέβαια στην περίπτωση της Εθνικής σημειώθηκε σταδιακή διαδοχική αύξηση του δείκτη για όλη τη χρονική περίοδο από το 2004 ως το 2007. Χαρακτηριστικό είναι ότι η τράπεζα αυτό το διάστημα εκτίναξε τα κέρδη της από τα 279 εκ. ευρώ το 2004 στα

1,6 δις ευρώ το 2007 δικαιολογώντας έτσι την ανοδική πορεία του δείκτη. Ο δείκτης σε αυτή τη περίοδο αυξήθηκε κατά 275% απ' ό τι ήταν το 2004.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα από την άλλη σημείωσε μέση τιμή του δείκτη γι' αυτή τη περίοδο 1,39% που είναι υψηλότερη τιμή από τις υπόλοιπες δυο ελληνικές τράπεζες. Ειδικότερα η τράπεζα σημείωσε το 2006 απόδοση 1,68% όπου είναι η δεύτερη υψηλότερη τιμή απ' όλες τις τράπεζες την περίοδο αυτή. Αν και παρουσιάζει ισχυρή απόδοση ενεργητικού τας κέρδη της τράπεζας δεν συγκρίνονται με το ρυθμό αύξησης της Εθνικής τράπεζας. Παρ' όλα αυτά η τράπεζα σε αυτό το διάστημα σχεδόν τριπλασίασε το συνολικό ενεργητικό της δείχνοντας την υψηλή ανάπτυξη του ομίλου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

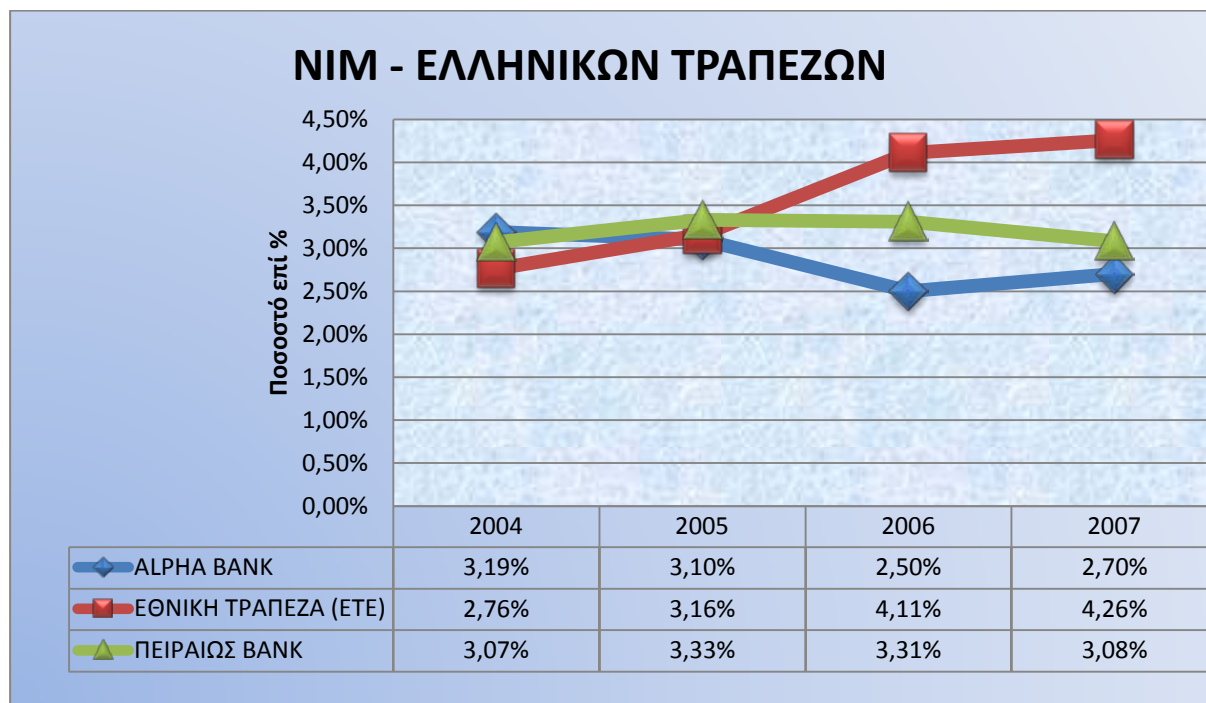

Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων για την ΑΛΦΑ τράπεζα διατηρεί σταθερή οριακή ανοδική πορεία για όλη τη περίοδο. Η μέση τιμή του δείκτη για κυμάνθηκε στο 24,2% και είναι η υψηλότερη απ' όλες τις ελληνικές τράπεζες. Το 2007 ο δείκτης αυξήθηκε κατά 18,7% και ανήλθε στο 28,1%. Γενικά η ικανότητα άντλησης νέων κεφαλαίων θεωρείται αρκετά ικανοποιητική για την τράπεζα διότι κυμάνθηκε στα επίπεδα πάνω του 20% για όλη την χρονική περίοδο.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα παρουσίασε μέση τιμή του δείκτη στο 21,8%. Το 2005 η τράπεζα σημείωσε ισχυρή ανάπτυξη τόσο στις χορηγήσεις αλλά και στις καταθέσεις, με αποτέλεσμα τα έσοδα της να τριπλασιαστούν και να φτάσουν τα 727 εκ. ευρώ από τα 279 εκ. που ήταν ένα χρόνο πριν. Με εξαίρεση το 2004 η τράπεζα όλη την υπόλοιπη περίοδο παρουσίασε αρκετά ικανοποιητικές τιμές στην αποδοτικότητα των κεφαλαίων της. Η μείωση του δείκτη το 2006 οφείλεται στην εξαγορά της Finasbank και της Σερβικής Vojvodjanska με αποτέλεσμα τα συνολικά ίδια κεφάλαια να αυξηθούν ραγδαία και να φτάσουν τα 8,8 δις ευρώ.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ είχε την χαμηλότερη μέση τιμή του δείκτη από τις υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες στο 21,88%. Όπως και η Εθνική έτσι και η Πειραιώς το 2004 παρουσίασε τις χαμηλότερες τιμές του δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων για όλη τη περίοδο. Το 2006 η τράπεζα διπλασίασε τα κέρδη της τα οποία φτάσανε στα 434 εκ. ευρώ και έτσι ενισχύθηκε εντυπωσιακά ο δείκτης στο 29% από 21% που ήταν ένα χρόνο πριν, σημειώνοντας έτσι αύξηση 38%. Το 2007 από την άλλη ο δείκτης μειώθηκε στο 22,6% λόγω της υψηλής αύξησης των ιδίων κεφαλαίων του ομίλου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

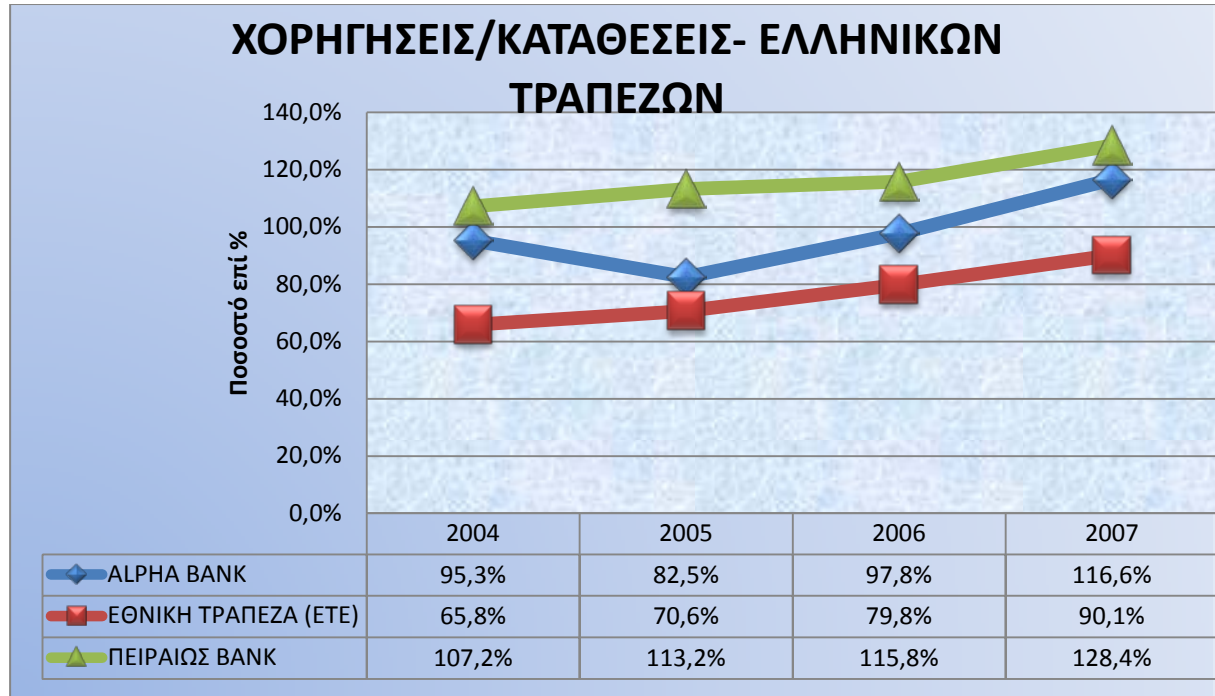
Ο δείκτης για την ΑΛΦΑ τράπεζα παρουσιάζει σταθερή πορεία για όλη τη χρονική περίοδο. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 2,87% όπου είναι και η χαμηλότερη από τις υπόλοιπες υπό εξέταση τράπεζες. Γενικότερα οι τιμές που παρουσιάζει αυτός ο δείκτης τείνουν προς το

μέτριες. Διότι ικανοποιητικά επίπεδα θεωρούνται μεγαλύτερα του 3 – 4 %. Το 2006 παρατηρήθηκε μείωση στο 2,5% που σημαίνει μείωση της ικανότητας δημιουργίας εσόδων από λειτουργικές δραστηριότητες.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα παρουσιάζει εντυπωσιακή διαδοχική αύξηση του δείκτη φτάνοντας το 2007 στα επίπεδα του 4% και συγκεκριμένα στο 4,26%. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 3,57% όπου είναι η υψηλότερη από τις υπόλοιπες δύο τράπεζες. Η τράπεζα παρουσιάζει πολύ καλή πολιτική στη διαχείριση των επιτοκίων και δημιουργεί πολύ καλά έσοδα από λειτουργικές δραστηριότητες την περίοδο αυτή. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα έσοδα από λειτουργικές δραστηριότητες διπλασιάστηκαν από το 2004 ως το 2007 φτάνοντας τα 4,5 δις ευρώ.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα από την άλλη, διατηρεί σταθερή πορεία του δείκτη. Οι τιμές του δείκτη κυμαίνονται από 3,07% ως το 3,31% και η μέση τιμή του δείκτη είναι 3,2% όπου είναι υψηλότερη της ΑΛΦΑ και μικρότερη της Εθνικής τράπεζας. Πρέπει να επισημάνουμε ότι και τα έσοδα της Πειραιώς από τόκους διπλασιάστηκαν αυτήν την περίοδο φτάνοντας τα 1,6 δις ευρώ.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

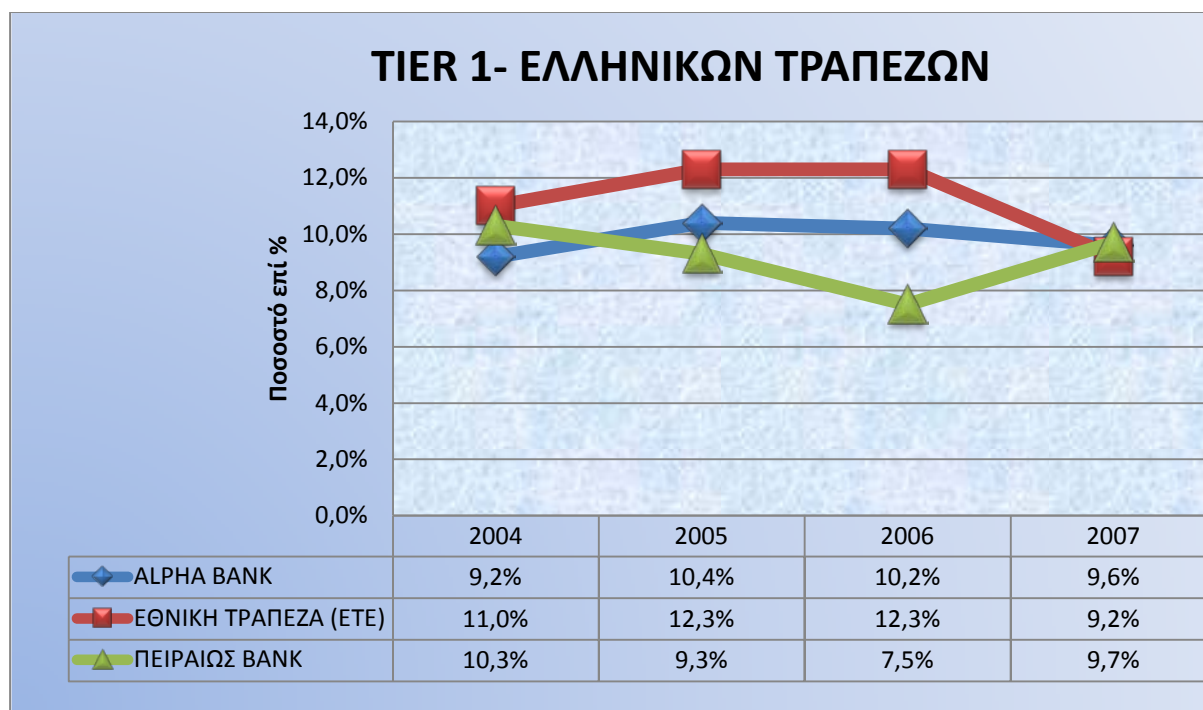
Η ΑΛΦΑ τράπεζα παρουσίασε γενικά ικανοποιητική ρευστότητα για όλη την περίοδο. Η υψηλότερη ρευστότητα καταγράφεται το 2005 όπου οι καταθέσεις ανήλθαν στα 39 δις ευρώ έναντι των 32 δις στα δάνεια. Η μέση τιμή της ρευστότητας ήταν 98,02% όπου είναι απόλυτα

ικανοποιητική τιμή γι' αυτόν τον δείκτη εφόσον τιμές γύρω στο 100% πραγματοποιείται απόλυτη εκμετάλλευση των κεφαλαίων της τράπεζας. Η πολύ καλή οικονομική κατάσταση της χώρας το διάστημα αυτό φαίνεται από την αλματώδη αύξηση τόσο των χορηγήσεων όσο και των καταθέσεων.

Για την Εθνική τράπεζα η ρευστότητα κυμαίνεται στα επίπεδα κάτω από το 100% για όλη τη χρονική περίοδο. Βέβαια σημειώνει ανοδική πορεία σε όλα τα έτη με αποτέλεσμα το 2007 να φτάσει το 90,1%. Αυτό σημαίνει ότι η τράπεζα εκμεταλλεύεται πλήρως τα κεφάλαια που έχει στη διάθεση της. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 76,58% όπου σαν σύνολο δεν είναι απολύτως ικανοποιητικά νούμερα. Όπως έχουμε αναφέρει η ικανοποιητική τιμή του δείκτη αυτού θα ήταν στη μονάδα και λίγο κάτω από αυτήν ώστε να αξιοποιείται κατάλληλα η παρέχουσα ρευστότητα στην τράπεζα.

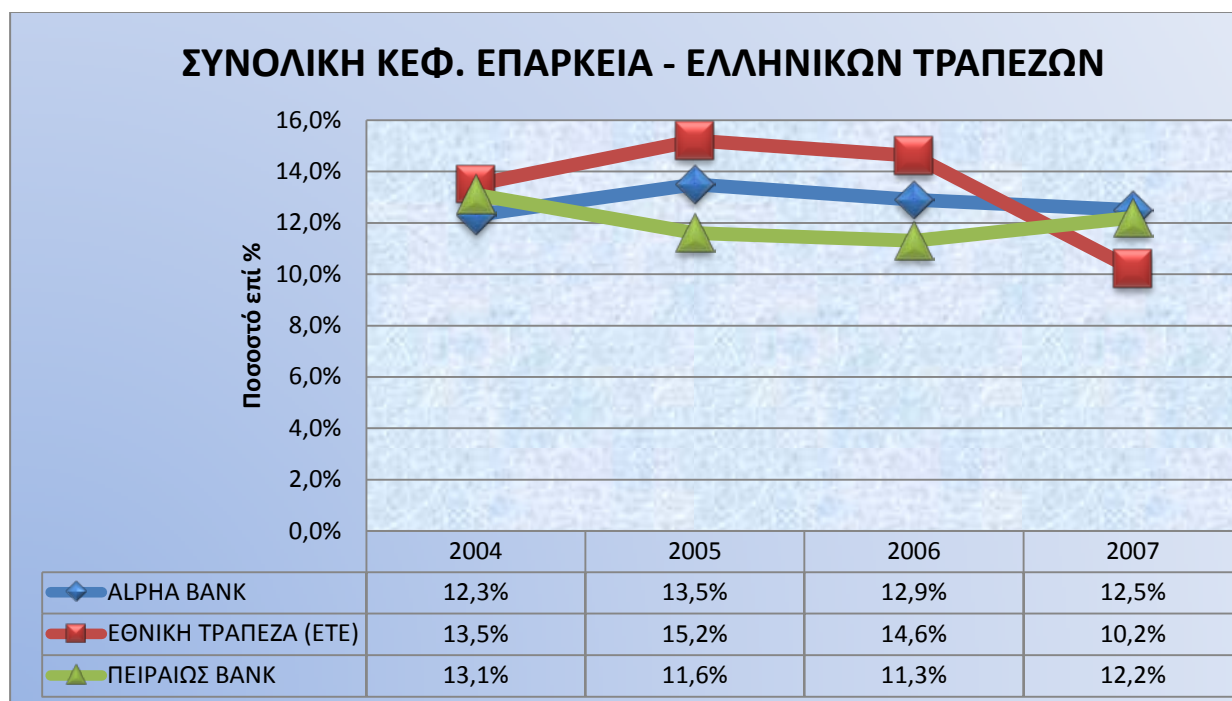
Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα είναι η μόνη τράπεζα από την άλλη με τιμές πάνω από το 100% για όλη τη χρονική περίοδο. Δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν είναι υγιή τα επίπεδα του δείκτη αλλά η τράπεζα έχει σχετικά χαμηλή ρευστότητα. Ο δείκτης αυξάνεται διαδοχικά σε κάθε έτος όπου το 2007 φτάνει στο 128,4% όπου είναι και η υψηλότερη τιμή του δείκτη για όλα τα έτη απ' όλες τις τράπεζες. Η μέση τιμή του δείκτη για τη περίοδο αυτή κυμάνθηκε στο 116,16% όπου επιβεβαιώνει τη χαμηλότερη ρευστότητα από τις υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

Η κεφαλαιακή επάρκεια όλων των τραπεζών κυμαίνεται σε πολύ καλά επίπεδα για όλη τη χρονική περίοδο. Ο δείκτης αυτός σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας πρέπει να είναι πάνω από 4%, ποσοστό που είναι υπερκαλυμμένο απ' όλες τις τράπεζες για όλη τη περίοδο. Την υψηλότερη επάρκεια βασικών ιδίων κεφαλαίων εμφανίζει η Εθνική τράπεζα με μέση τιμή 11,2% και με τα έτη 2005 και 2006 να σημειώνει την υψηλότερη τιμή στο 12,3%, όπου δείχνει την απόλυτη υγιή πολιτική των ελληνικών τραπεζών απέναντι στους κινδύνους του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στις οδηγίες των θεσμικών φορέων.

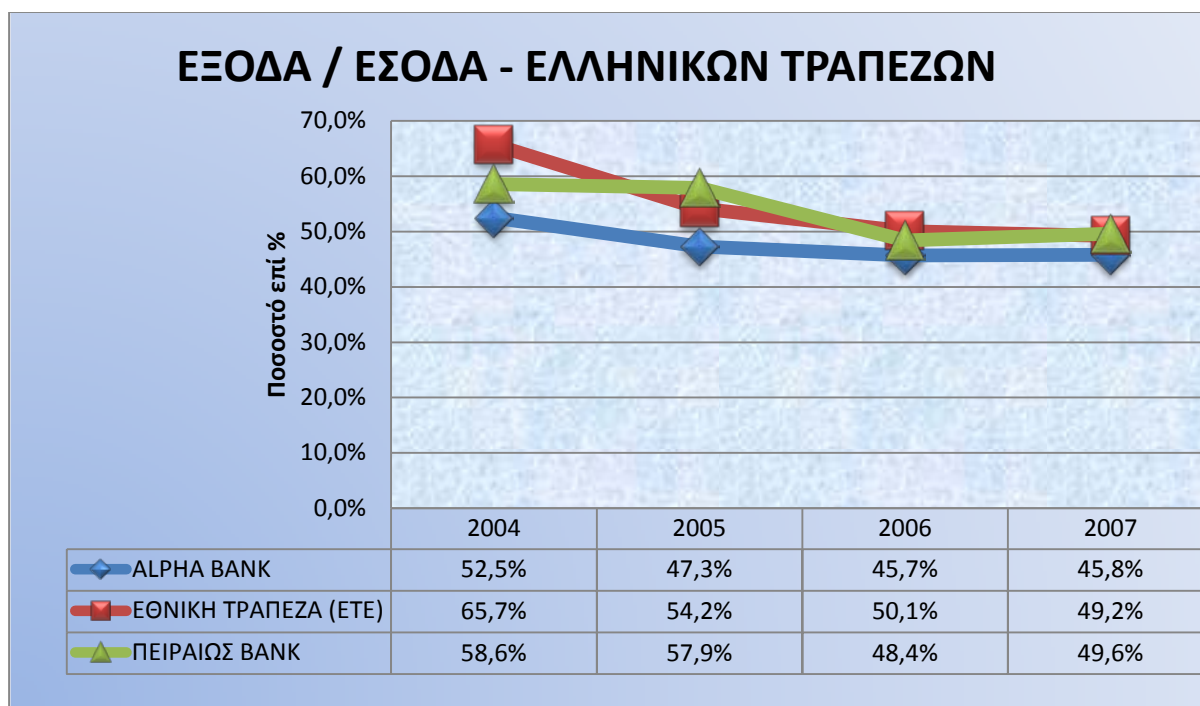
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Και η συνολική κεφαλαιακή επάρκεια όλων τραπεζών κυμαίνεται σε πολύ καλά επίπεδα αναδεικνύοντας την ισχυρή κεφαλαιακή βάση αλλά και το καλά προστατευμένο από κινδύνους σταθμισμένο ενεργητικό.

Ειδικότερα και οι τρεις τράπεζες μεγέθυναν το συνολικό ενεργητικό τους την περίοδο αυτή. Η Εθνική τράπεζα έχει την υψηλότερη κεφαλαιακή επάρκεια με 13,38% μέση τιμή. Επίσης εμφανίζει την υψηλότερη κεφαλαιακή επάρκεια το 2005, έτος όπου η οικονομία της χώρας ήταν στα καλύτερα επίπεδα της δεκαετίας και η ανάπτυξη τόσο σε χορηγήσεις όσο και σε εξάπλωση των δραστηριοτήτων ήταν σε μεγάλη αύξηση. Το 2007 παρουσιάζεται μείωση του δείκτη που πιθανόν να οφείλεται στη αύξηση του ενεργητικού όπου θα δημιούργησε επακόλουθη αύξηση του κινδύνου στο σταθμισμένο ενεργητικό. Παρ' όλα αυτά και οι τρεις τράπεζες διατηρούν το δείκτη πάνω από τα επίπεδα του 8% που είναι το ελάχιστο επιτρεπτό όριο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

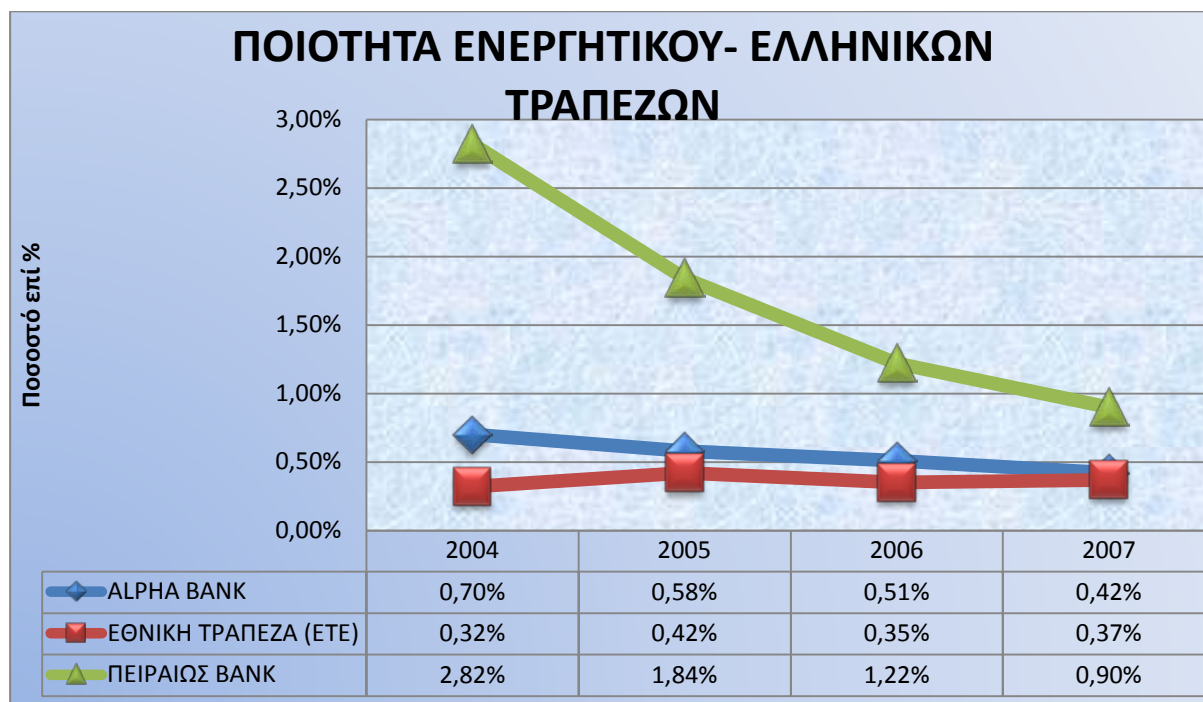
Ο δείκτης αποτελεσματικότητας έξοδα προς έσοδα για την ΑΛΦΑ τράπεζα διατηρεί μία σταθερή πορεία για όλη τη χρονική περίοδο. Ειδικότερα το 2005 μειώνεται κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας στο 47,3%, ποσοστό που θα μειωθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 47,83% και είναι η χαμηλότερη απ' όλες τις τράπεζες. Η διατήρηση του δείκτη σε τόσο χαμηλά επίπεδα δηλώνει την αποτελεσματική κατανομή των εσόδων ώστε να καλύψουμε τα λειτουργικά έξοδα και όποιες άλλες απομειώσεις του κερδών προκύψουν.

Για την ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα ο δείκτης είναι υψηλότερος γεγονός που φαίνεται και από την μέση τιμή του δείκτη που είναι 54,80% και είναι η υψηλότερη όλων των υπολοίπων τραπεζών. Όμως ο δείκτης έχει πτωτική τάση σε όλη τη χρονική περίοδο φτάνοντας το 2007 να είναι στο υγιές επίπεδο του 49,2%. Το 2005 η μεγάλη μείωση των εξόδων και παράλληλη αύξηση των εσόδων μείωσαν τον δείκτη κατά 17,5% στο επίπεδο του 54,2%.

Για την ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα η μέση τιμή κυμαίνεται στο 53,63% όπου είναι υψηλότερη της ΑΛΦΑ και μικρότερη της ΕΘΝΙΚΗΣ. Και η Πειραιώς έχει εμφανίζει πτωτική τάση στο δείκτη καταλήγοντας το 2007 να είναι 49,6%, επίπεδο επαρκώς ικανοποιητικό ώστε να καλυφθούν όλες οι λειτουργικές δαπάνες και τα υπόλοιπα έξοδα της τράπεζας. Την περίοδο αυτή η Πειραιώς είναι η μικρότερη τράπεζα από τις υπόλοιπες ελληνικές και τα έξοδα της

είναι σχετικά χαμηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες. Τα έσοδα της όμως παρουσιάζουν εντυπωσιακή αύξηση από το 2004 στο 2007 όπου φτάνουν στα 1,6 δις ευρώ, κατάσταση που εξηγεί την διαδοχική αύξηση του δείκτη σε κάθε έτος.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Η ΑΛΦΑ τράπεζα διατηρεί χαμηλά επίπεδα του δείκτη όπου είναι πολύ στο χέιρο για την ποιότητα του ενεργητικού της. Αυτό σημαίνει ότι οι προβλέψεις της σε σχέση με το ενεργητικό της είναι σε χαμηλά επίπεδα. Ειδικότερα, ο δείκτης παρουσιάζει υγιή επίπεδα κάτω του 1,00%, για όλη τη χρονική περίοδο. Το 2007 για την ακρίβεια φτάνει στο 0,42% που σημαίνει πολύ καλή πρόβλεψη των επισφαλών απαιτήσεων. Η μέση τιμή του δείκτη είναι στο 0,55%.

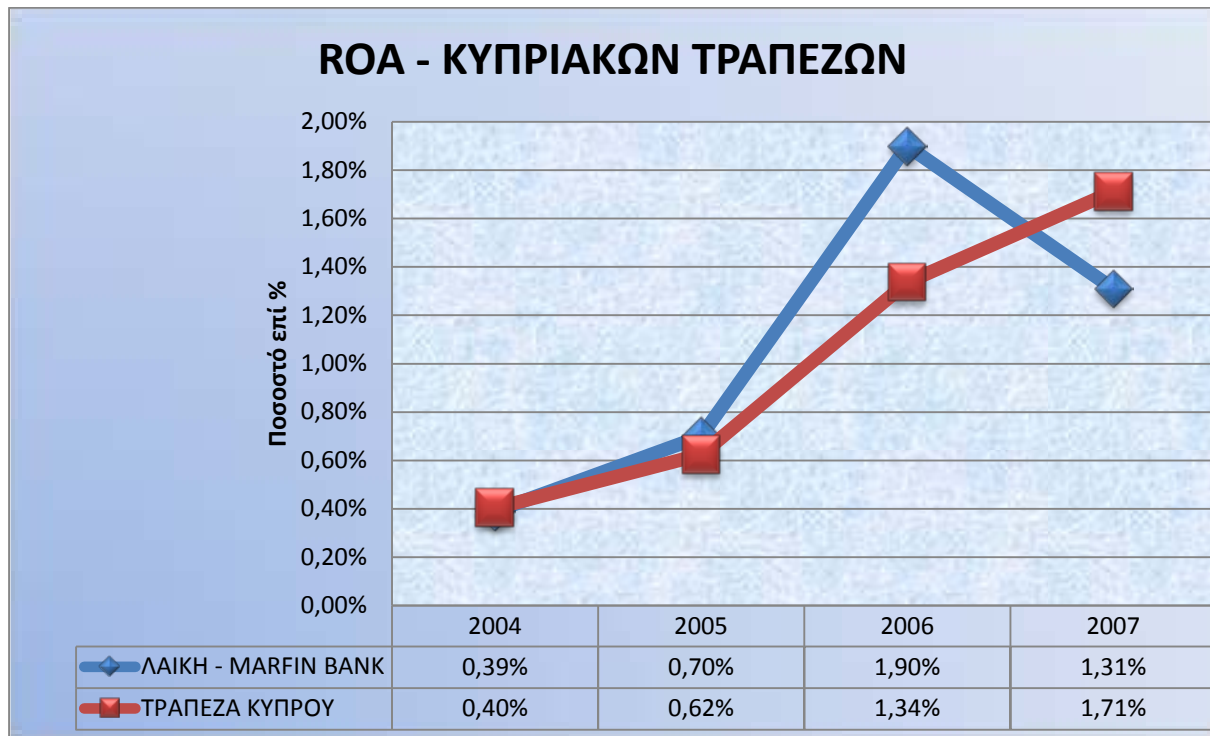
Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα από την άλλη διατηρεί ακόμα χαμηλότερα επίπεδα του δείκτη από εκείνα της ΑΛΦΑ τράπεζας. Η μέση τιμή του δείκτη κυμαίνεται στο εντυπωσιακό 0,37% όπου είναι και η χαμηλότερη τιμή από τις υπόλοιπες τράπεζες. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Εθνική διατηρεί το δείκτη χαμηλότερο και από το 0,50% , γεγονός που δηλώνει πολύ χαμηλό ύψος των προβλέψεων, μείωση των κινδύνων και καλή εν τέλει ποιότητα ενεργητικού.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες τράπεζες παρουσιάζει πτωτική τάση σε όλα τα έτη της περιόδου. Όμως οι τιμές του δείκτη είναι αρκετά υψηλότερες από αυτές των υπολοίπων τραπεζών. Το 2004 για παράδειγμα η προβλέψεις ήταν αρκετά υψηλές φτάνοντας

το δείκτη στο 2,82%. Η μέση τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 1,70%, όμως το 2007 έφτασε να είναι κάτω από τη μονάδα στο επίπεδο του 0,90%. Φαίνεται λοιπόν ότι η τράπεζα παρ' όλη τη μεγέθυνση της μπόρεσε σε αυτή τη περίοδο να βελτιώσει την ποιότητα του ενεργητικού της.

6.1.2. Ανάλυση για τις κυπριακές τράπεζες

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

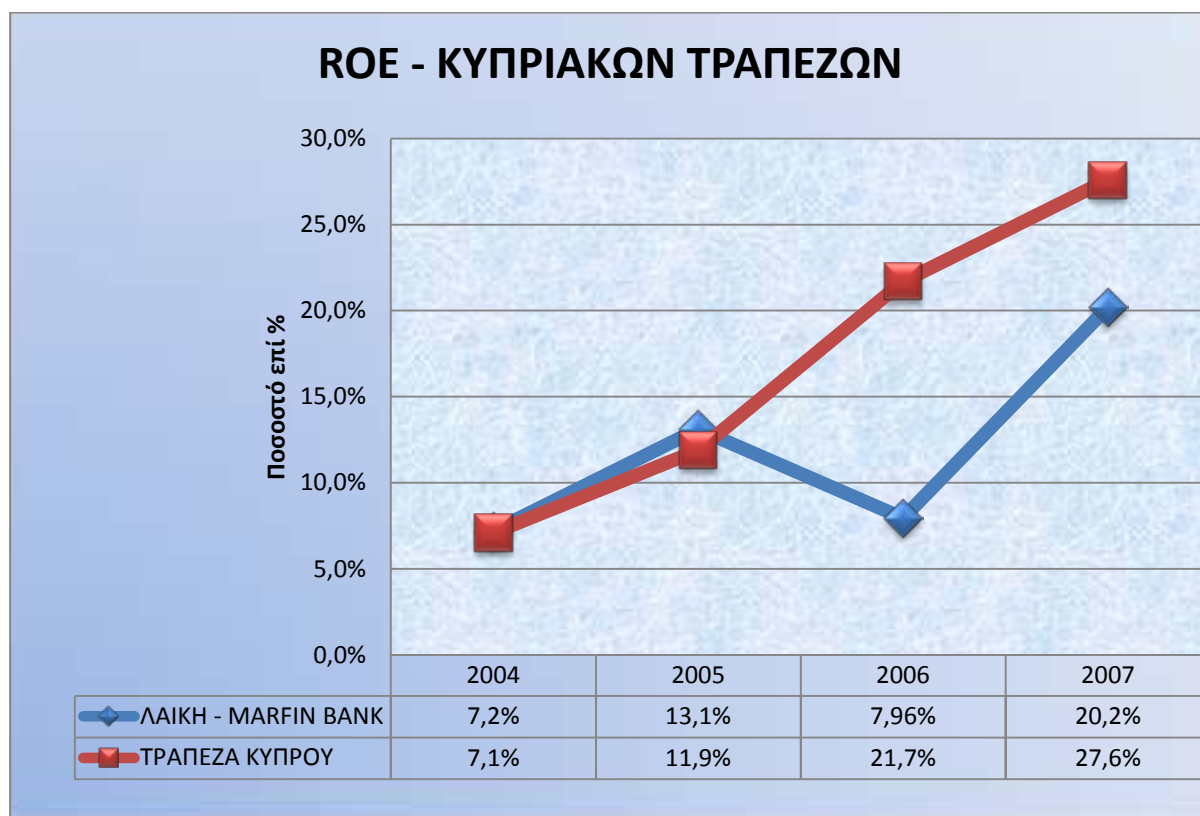

Ο δείκτης αποδοτικότητας του ενεργητικού για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα σημειώνει ανοδική πορεία μέχρι το 2006 και το 2007 υποχωρεί στο 1,31% από 1,90% που ήταν ένα χρόνο πριν. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 1,08% όπου αποτελεί ικανοποιητική ένδειξη για την τράπεζα και για τον τρόπο διαχείρισης του ενεργητικού της σε σχέση με τα κέρδη της. Οι υψηλές τιμές της τράπεζας το 2006 πιθανόν να οφείλονται στην εξαγορά της Centrabanka όπου οδήγησε στην μεγιστοποίηση των δραστηριοτήτων και γεωγραφικά και στον τομέα της απόδοσης των τραπεζικών προϊόντων και ιδιαίτερα των δανείων όπου και διπλασιάστηκε από τα 6,8 δις το 2005 σε 11,9 δις το 2006. Διπλασιάστηκε ωστόσο και το ενεργητικό στα 22,5 δις ευρώ αλλά αυτό δεν εμπόδισε την τράπεζα να σημειώσει υψηλή αποδοτικότητα στο ενεργητικό της.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ από την άλλη σημείωσε περίπου την ίδια πορεία του δείκτη με την Λαϊκή τράπεζα. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 1,02%, οριακά μικρότερη από την Λαϊκή.

Αυτό που πρέπει να πούμε όμως για την τράπεζα είναι ότι σημειώνει διαδοχική αύξηση του δείκτη σε όλα έτη και έτσι από 0,40% που ήταν ο δείκτης το 2004 φτάνει στο υγιές 1,71% το 2007. Σε όλα τα έτη η τράπεζα σημείωσε ισχυρή αύξηση των δραστηριοτήτων της με τις χορηγήσεις να διπλασιάζονται σε όλη τη χρονική περίοδο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

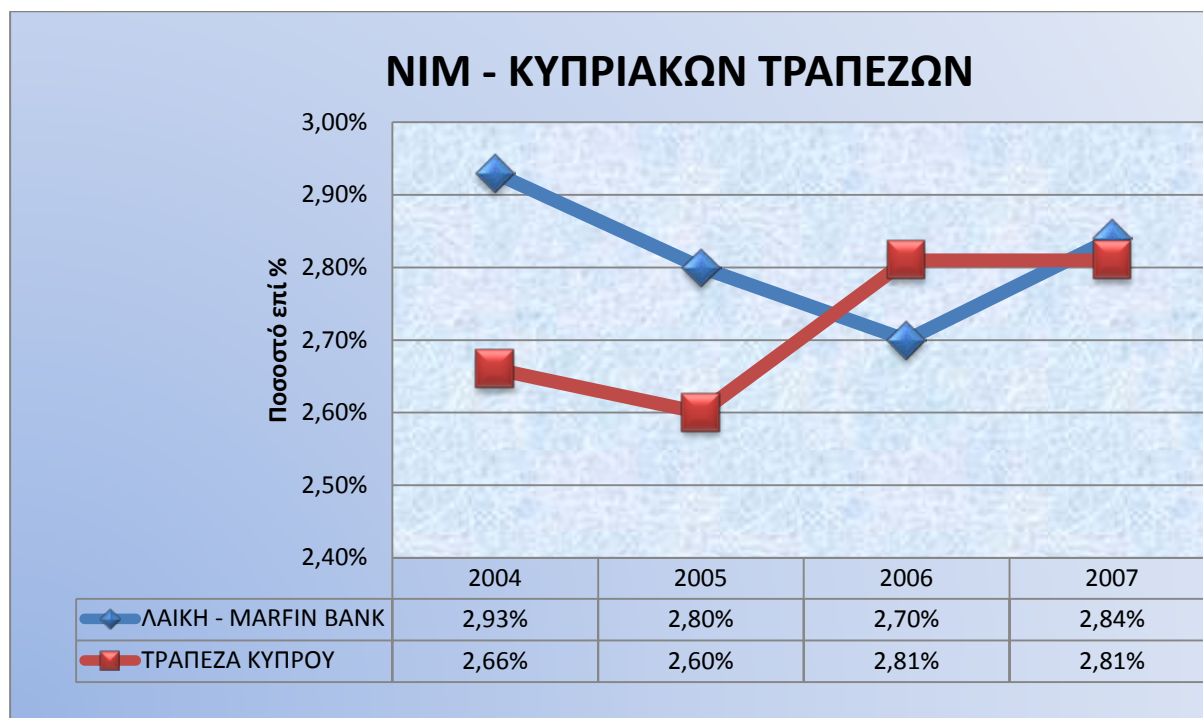

Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα σαν αποτέλεσμα έχει ανοδική πορεία διότι από 7,2% που ήταν το 2004 έφτασε στο 20,2% το 2007. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 12,12%. Η πορεία του δείκτη ανοδική εκτός από το 2006 όπου μειώνεται σχεδόν 40,0% και ο λόγος είναι η ισχυρή αύξηση των ιδίων κεφαλαίων όπου από τα 654 εκ. αυξήθηκαν σε 3 δις ευρώ. Βέβαια διπλασιάστηκαν και τα καθαρά κέρδη σε 150 εκ. σχεδόν, αλλά η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ήταν πολύ υψηλότερη. Ο δείκτης από το 2004 ως το 2007 αυξήθηκε 180,0% που σημαίνει πολύ ικανοποιητική διαχείριση των κεφαλαίων της ώστε να αντλεί νέα επενδύσιμα κεφάλαια. Δείχνει ιδιαίτερα σημεία ισχυρής ανταγωνιστικότητας στην τραπεζική αγορά όταν σημειώνονται τέτοιες αποδόσεις.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ από την άλλη, όπως και στην αποδοτικότητα του ενεργητικού σημειώνει συνεχόμενη αύξηση σε όλα τα έτη. Έτσι από 7,1% που ήταν το 2004 φτάνει στο εντυπωσιακό 27,6% το 2007 που δηλώνει πολύ ισχυρή ανάπτυξη και μεγέθυνση του

πιστωτικού ιδρύματος στο σύνολο του. Η μέση τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 17,08% όπου ήταν σχεδόν 41,0% υψηλότερη της Λαϊκής. σε αυτό το διάστημα δεν σημειώθηκαν συγχωνεύσεις ή εξαγορές στον όμιλο οπότε δε παρατηρήθηκαν και αυξομειώσεις στο δείκτη.

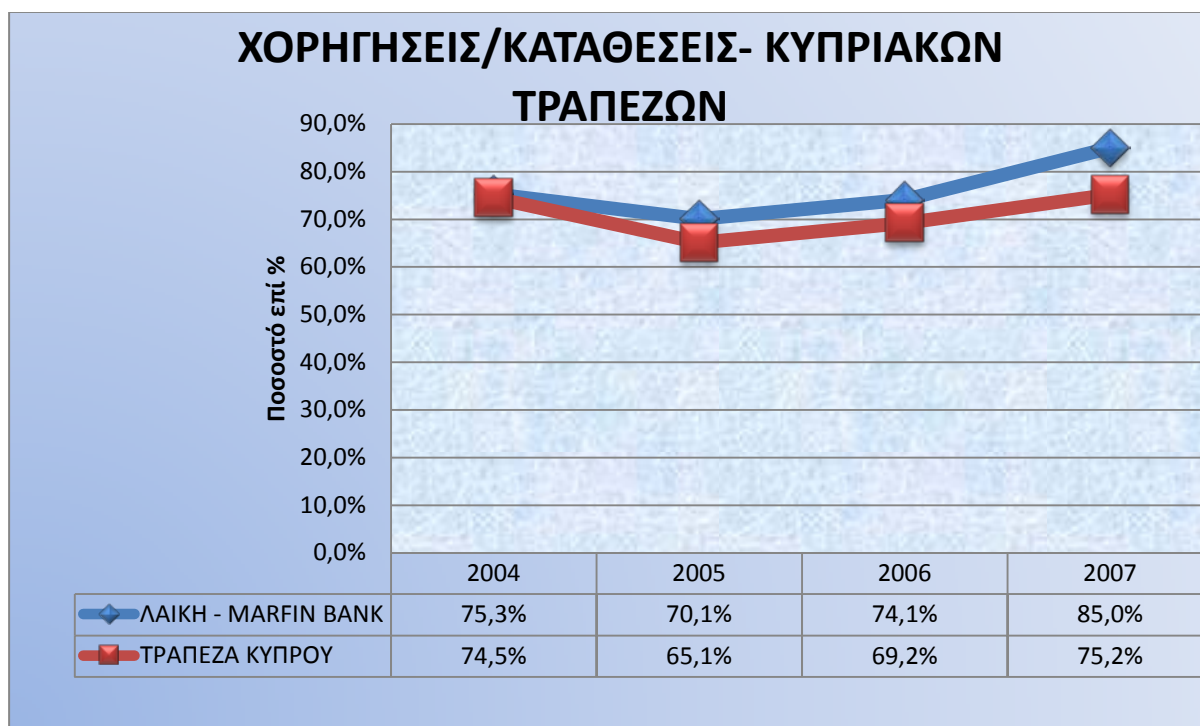
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

Η ΛΑΪΚΗ τράπεζα παρουσιάζει γενικά μία σταθερή πορεία για όλη τη χρονική περίοδο. Σαν αποτέλεσμα βέβαια έχει μία οριακή μείωση από το 2004 στο 2007 καταλήγοντας στο 2,84%. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 2,82% που θεωρείται μέτρια απόδοση γι' αυτό τον δείκτη. Γενικά δηλαδή η τράπεζα χρησιμοποιεί επαρκώς του ενεργητικό της μέσα από τις λειτουργικές δραστηριότητες για να παράγει έσοδα από τόκους. Όσο μεγαλύτερος είναι αυτός ο δείκτης τόσα περισσότερα έσοδα από τόκους παράγονται από την τράπεζα από την χρηματοδότηση του κερδοφόρου ενεργητικού της.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ σαν σύνολο σημειώνει αύξηση στο δείκτη και έτσι από το 2004 που ήταν 2,66% καταλήγει στο 2,81% το 2007. Η τράπεζα αυτή τη περίοδο σχεδόν τριπλασίασε τα λειτουργικά της έσοδα και κινήθηκε σε ιδιαίτερη ανοδική πορεία για όλα τα έτη. Με εξαίρεση το 2005 όπου σημειώθηκε μία οριακή μείωση, το 2006 είχε αύξηση στο 2,81% όπου και διατηρήθηκε το επιτοκιακό περιθώριο σταθερό και στο 2007. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 2,72% οριακά μικρότερη από αυτή της Λαϊκής τράπεζας.

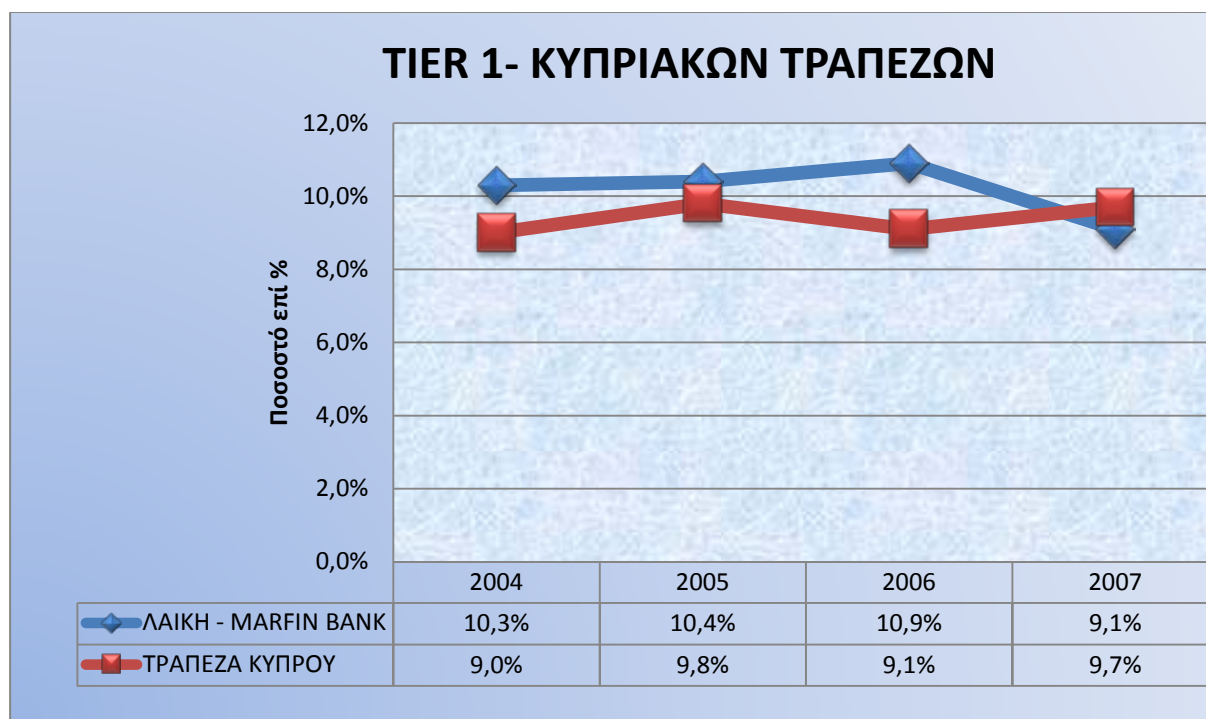
ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Η ΛΑΪΚΗ τράπεζα παρουσιάζει πολύ ικανοποιητική ρευστότητα σε όλα τα έτη. Ο δείκτης παρουσιάζει τιμές κάτω από τη μονάδα σε όλη τη χρονική περίοδο. Βέβαια αυτό δεν είναι κατ' ανάγκη καλό γιατί έτσι δεν εκμεταλλεύεται η τράπεζα στο μέγιστο τα κεφάλαια που έχει στη διάθεση της από τις καταθέσεις. Ο δείκτης σημειώνει αύξηση μέχρι το 2007 όπου ολοκληρώνεται η συγχώνευση των MARFIN – ΛΑΪΚΗΣ – ΕΓΝΑΤΙΑΣ τραπεζών. Τόσο οι καταθέσεις όσο και οι χορηγήσεις σημειώνουν πολύ υψηλή αύξηση αυτά τα χρόνια, ως αποτέλεσμα του πολύ καλού οικονομικού κλίματος που επικρατεί στην αγορά. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι χορηγήσεις από 6 δις ευρώ που ήταν το 2004 φτάνουν στα 17,5 δις το 2007. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 76,13%.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ στο θέμα της ρευστότητας έχει την ίδια συμπεριφορά με την Λαϊκή τράπεζα. Και αυτή η τράπεζα παρουσιάζει υψηλή ρευστότητα αρκετά κάτω από την μονάδα του δείκτη που σημαίνει ότι ο όμιλος παρά την ισχυρή κεφαλαιακή βάση εντούτοις δεν εκμεταλλεύεται πλήρως τα κεφάλαια που έχει στη διάθεση της. Ιδιαίτερα το 2007 η διαφορά δανείων με καταθέσεις φτάνει τα 6 δις ευρώ που αντιστοιχεί σε αρκετά υψηλό ποσό ανεκμετάλλευστων κεφαλαίων. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 71,0% αρκετά χαμηλότερη από το 76,% της Λαϊκής τράπεζας.

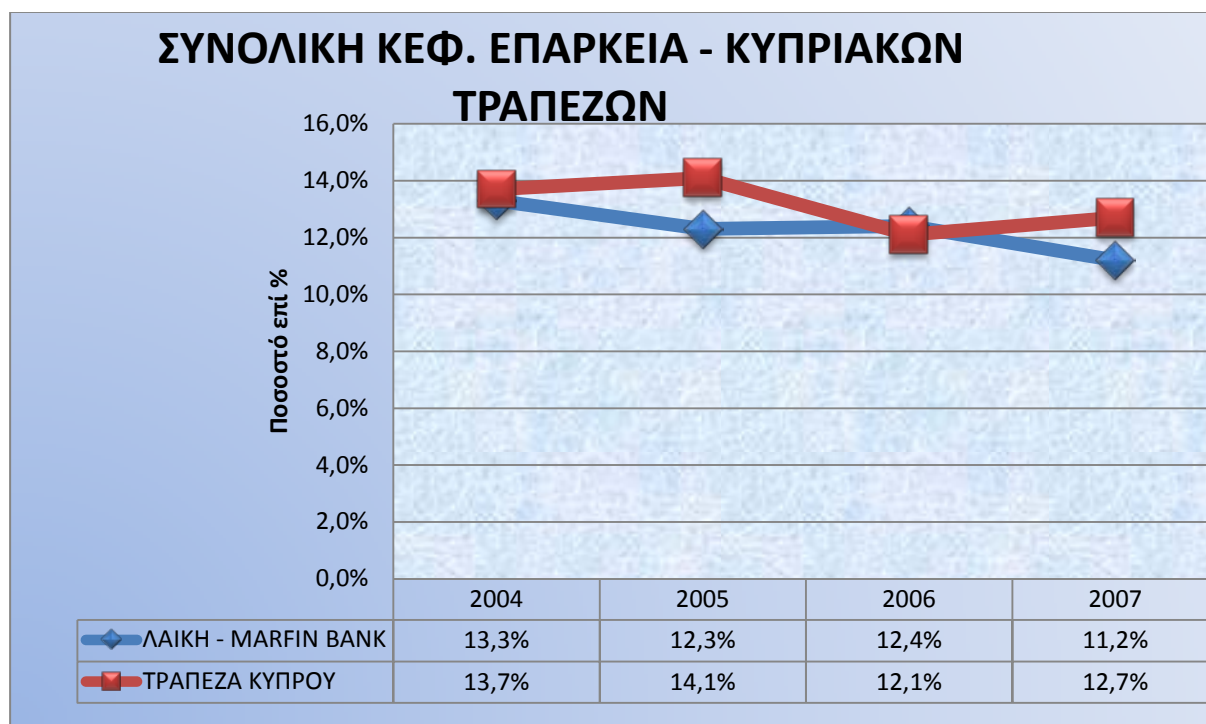
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

Η κεφαλαιακή επάρκεια για το δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων είναι πολύ υψηλή και σε πολύ καλά επίπεδα για τη ΛΑΪΚΗ τράπεζα. Σε όλα τα έτη απ' ό τι φαίνεται είναι πολύ πάνω από το ελάχιστο 4% που όριζε η Επιτροπή της Βασιλείας. Χαρακτηριστικό είναι ότι η τράπεζα είναι καλυμμένη και για τους κανονισμούς της Βασιλείας III όπου το αντίστοιχο ελάχιστο ποσοστό είναι 6%. Η μέση κεφαλαιακή επάρκεια για το δείκτη TIER 1 ήταν 10,18% για αυτή τη χρονική περίοδο. Ο συνδυασμός υψηλών και αυξανόμενων εσόδων και η ταυτόχρονη καλή οικονομική ανάπτυξη σε Ελλάδα και Κύπρου επέτρεψε στις διοικήσεις να χειριστούν με αποτελεσματικό τρόπο την πολιτική της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και την προστασίας τους από πιστωτικό αλλά και άλλους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους του τραπεζικού συστήματος.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ εξίσου και αυτή διατήρησε υψηλά τα επίπεδα του δείκτη πολύ παραπάνω από το όριο του 4%. Στην ίδια πολιτική με τη Λαϊκή τράπεζα διατήρησε σταθερό το δείκτη σε όλα τα έτη. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 9,40%, οριακά μικρότερος από αυτόν της Λαϊκής.

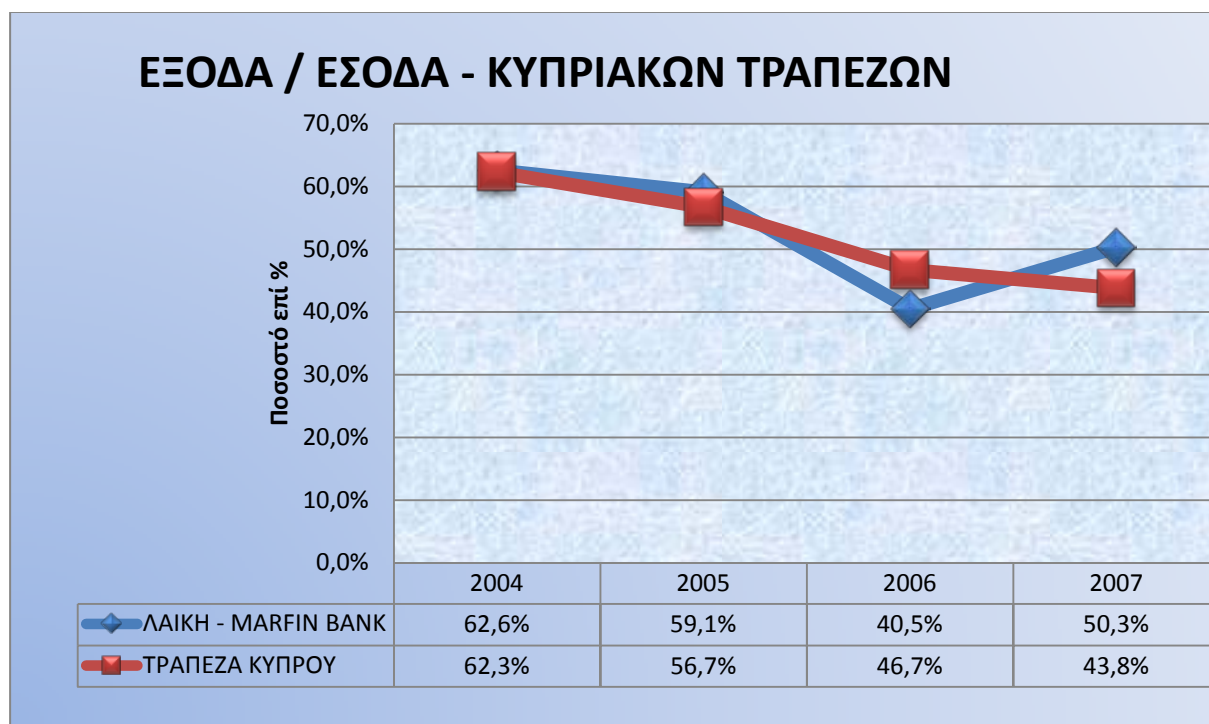
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Όπως και στο δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων έτσι και στη συνολική κεφαλαιακή επάρκεια η ΛΑΪΚΗ τράπεζα παρουσιάζει αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα. Ειδικότερα, οι τιμές του δείκτη κυμαίνονται πάνω από το 10,0 με 11,0% σε όλα τα έτη και η μέση τιμή του δείκτη ήταν 12.30% που σημαίνει αρκετά ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια και πολύ καλά προστατευμένη τράπεζα από τους κινδύνους της αγοράς που παραπάνω από το ελάχιστο 8% που έχει θέσει η Επιτροπή της Βασιλείας. Βέβαια ο δείκτης έχει μία πτωτική τάση μέχρι το 2007 που πιθανών να οφείλεται στις συγχωνεύσεις που ακολούθησαν τόσο με την Centrabanka το 2005 όσο και με τις MARFIN και ΕΓΝΑΤΙΑ το 2007.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ εξίσου έδειξε ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια σε όλα τα έτη πολύ περισσότερο από το 8% και συγκεκριμένα ο δείκτης κυμάνθηκε πάνω από το 12,0% σε όλα τα έτη. Έφτασε μάλιστα το 2005 και στο υψηλό 14,1% που αποτελεί και την υψηλότερη τιμή των κυπριακών τραπεζών. Υπάρχει κάποια οριακή μείωση του δείκτη το 2006 της τάξεως του 15,0% που πιθανών να οφείλεται σε αλλαγή πολιτικής της τράπεζας που επηρέασε το σταθμισμένο ενεργητικό και αύξησε παράλληλα τα ίδια κεφάλαια του ομίλου.

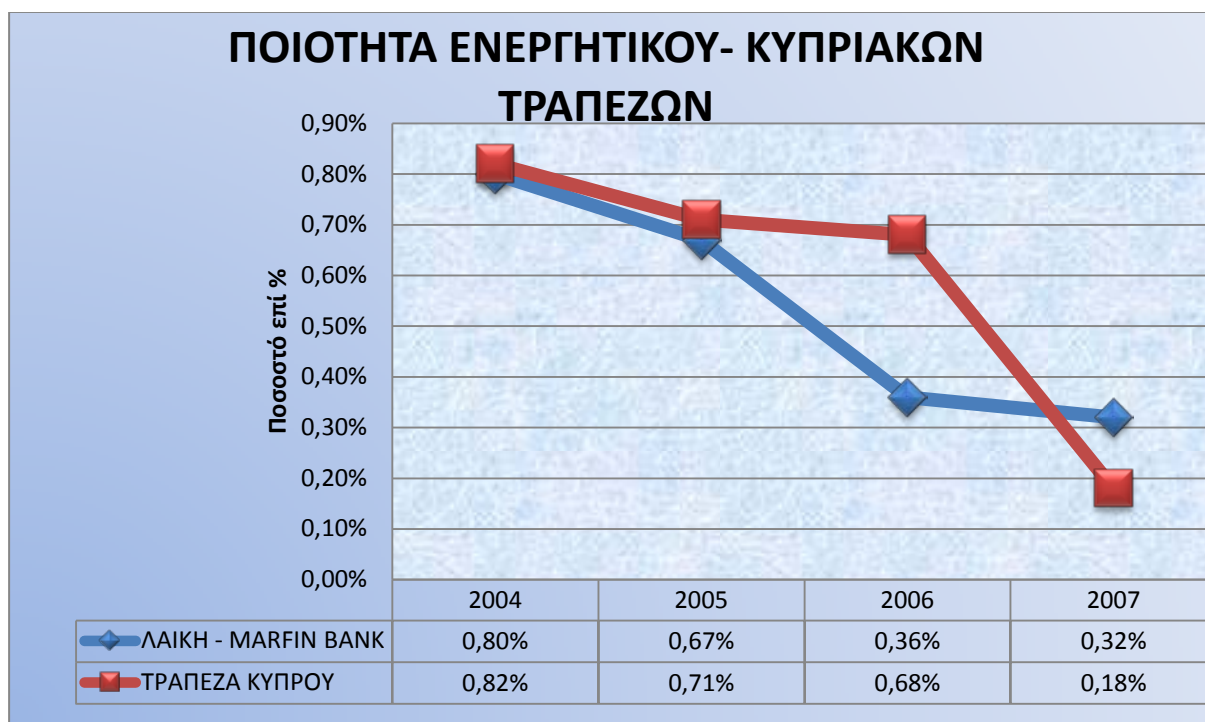
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

Η αποτελεσματικότητα της ΛΑΪΚΗΣ τράπεζας σύμφωνα με το δείκτη βελτιώνεται σημαντικά σε όλα τα έτη εκτός από το 2007 όπου και ο δείκτης σημειώνει αύξηση της τάξεως του 25,0%. Οι λόγοι της αύξησης του δείκτη το 2007 πιθανόν να οφείλονται στη συγχώνευση της τράπεζας με τη ΜΑΡΦΙΝ και την ΕΓΝΑΤΙΑ όπου ενίσχυσαν τα έξοδα περισσότερο απ' ότι τα έσοδα. Παρ' όλα αυτά για όλη την περίοδο η τράπεζα έχει μειωτική συμπεριφορά του δείκτη εξέλιξη πολύ θετική για την ικανότητα της τράπεζας να καλύπτει τα έξοδα και τις υπόλοιπες δαπάνες που προκύπτουν από τα παραγόμενα λειτουργικά έσοδα της. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 53,12%.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ είχε ακόμα καλύτερη πορεία στο δείκτη αυτό σημειώνοντας διαδοχική μείωση του δείκτη σε όλα τα έτη. Αυτό σημαίνει ότι για όλη αυτή τη χρονική περίοδο η τράπεζα και περιόριζε τις λειτουργικές δαπάνες της και αύξανε συγχρόνως τα λειτουργικά έσοδα της. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 52,38% οριακά μικρότερο από το αντίστοιχο της Λαϊκής. Η συνεχή μείωση αυτού του δείκτη δηλώνει την πολύ καλή πολετική της τράπεζας στη διαχείριση των δραστηριοτήτων της σε σχέση με τα παραγόμενα κέρδη.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

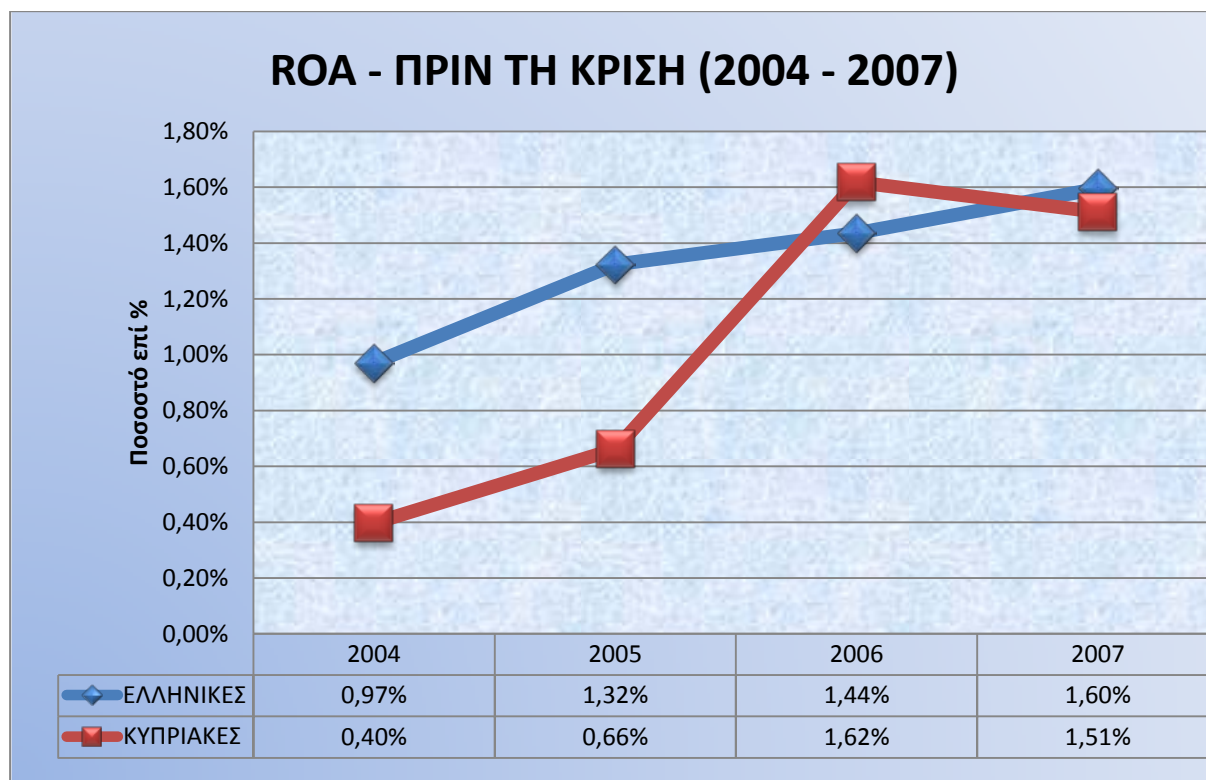

Η ποιότητα του ενεργητικού της ΛΑΪΚΗΣ τράπεζας σημειώνει μεγάλη μείωση για όλη την περίοδο όπου από 0,80% που ήταν το 2004 φτάνει στο 0,32% το 2007. Αυτό συνέβη γιατί από το 2006 και μετά αυξήθηκαν ραγδαία οι χορηγήσεις χωρίς όμως να αυξάνονται οι προβλέψεις (διατηρώντας τις ουσιαστικά σταθερές), εξέλιξη όπου μείωσε στην συνέχεια δραστικά τον δείκτη και αύξησε την ποιότητα ενεργητικού για την τράπεζα. Το 2006 οι προβλέψεις ανέρχονταν στα 80 εκ. ευρώ παρουσιάζοντας υψηλή αύξηση το συνολικό ενεργητικό της τράπεζας. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 0,54%.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ από την άλλη σε αντίθεση με την ΛΑΪΚΗ τράπεζα παρουσιάζει πολύ χαμηλές τιμές του δείκτη, δείχνοντας πολύ καλή διαχείριση των επισφαλών απαιτήσεων ενισχύοντας την ποιότητα του ενεργητικού. Ο δείκτης επίσης παρουσιάζει διαδοχική πτωτική τάση σε όλη τη χρονική περίοδο. Και από 0,82% που ήταν το 2004 φτάνει στο 0,18% ελαχιστοποιώντας κατά πολύ τις προβλέψεις του ιδρύματος. Η μέση τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 0,60% για την περίοδο αυτή.

6.1.3. Σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

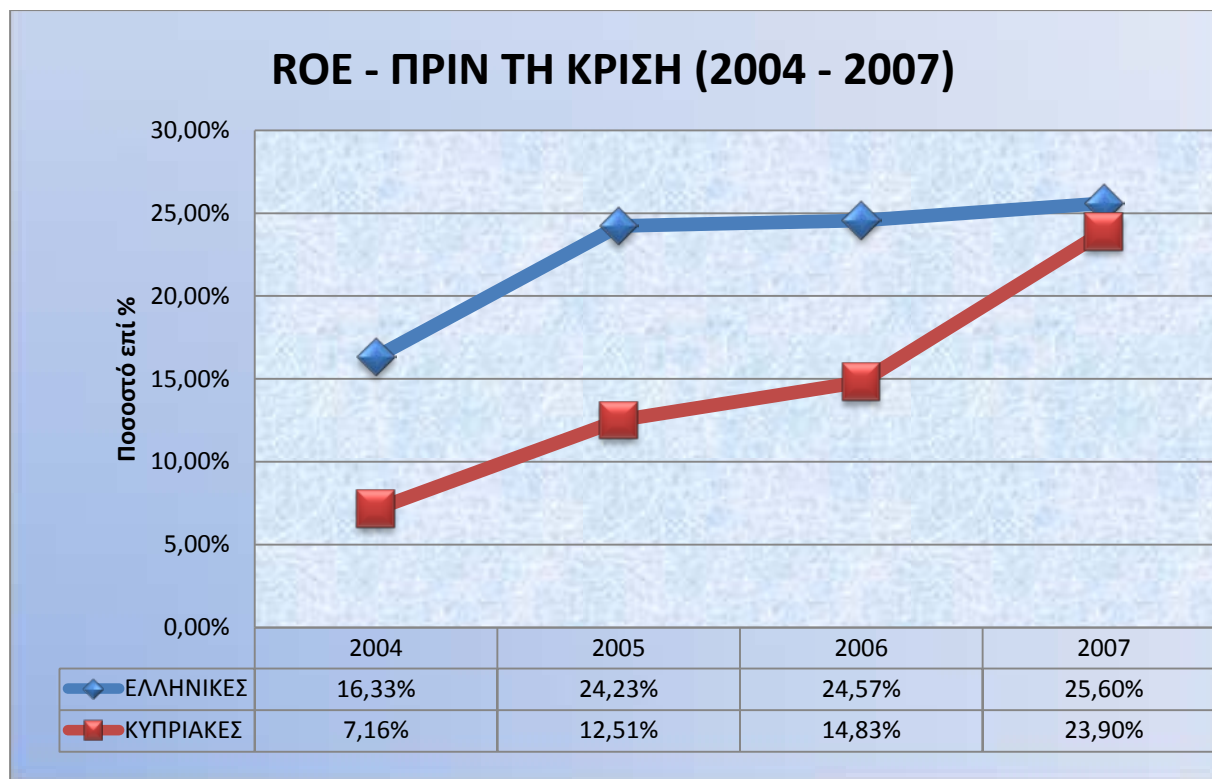

Για την περίοδο 2004 ως 2007 βλέπουμε ότι οι ελληνικές τράπεζες διατηρούν μια συνεχή αύξηση σε όλα τα έτη. Η αποδοτικότητα του ενεργητικού από 0,97% που ήταν το 2004 έφτασε στο 1,60% το 2007 με την μέση τιμή για την περίοδο αυτή να είναι 1,33%. Η αύξηση αυτή την περίοδο ανήλθε στο 65,0% δείχνοντας την ισχυρή αυξανόμενη αποτελεσματικότητα στη διαχείριση του ενεργητικού από πλευράς ελληνικών τραπεζών. Ειδικότερα πρέπει να πούμε ότι η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα το 2007 σημείωσε την υψηλότερη τιμή από όλες τις τράπεζες (ελληνικές και κυπριακές) ποσοστό που έφτανε το 1,95%. Από το 2005 ως το 2007 κράτησαν την αποδοτικότητα του ενεργητικού πάνω από το 1,00% δείχνοντας πολύ ικανοποιητική συμπεριφορά στην αξιοποίηση του ενεργητικού.

Οι κυπριακές τράπεζες από την άλλη παρουσίασαν υψηλότερη αύξηση αυτή την περίοδο όπου από το 0,40% που ήταν το 2004 φτάσανε στο 1,51%, σημειώνοντας συνολική αύξηση 278,0%. Παρ' όλα αυτά η μέση τιμή ανήλθε λίγο χαμηλότερα σε σχέση με τις ελληνικές στο 1,05%. Ενώ στις ελληνικές τράπεζες φαίνεται μια σταθερή ανοδική πορεία, στις κυπριακές τράπεζες βλέπουμε τα πρώτα δύο έτη (2004 και 2005) χαμηλές αποδόσεις και τα τελευταία δύο (2006 και 2007) αρκετά υψηλότερες και πολύ πιο ικανοποιητικές τιμές του δείκτη κρατώντας τον πάνω από το 1,50%. Ωστόσο το 2007 παρουσιάστηκε οριακή μείωση 6,80%

πιθανόν λόγο της συγχώνευσης που έγινε στην ΛΑΪΚΗ τράπεζα (ΜΑΡΦΙΝ – ΛΑΪΚΗ – ΕΓΝΑΤΙΑ).

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

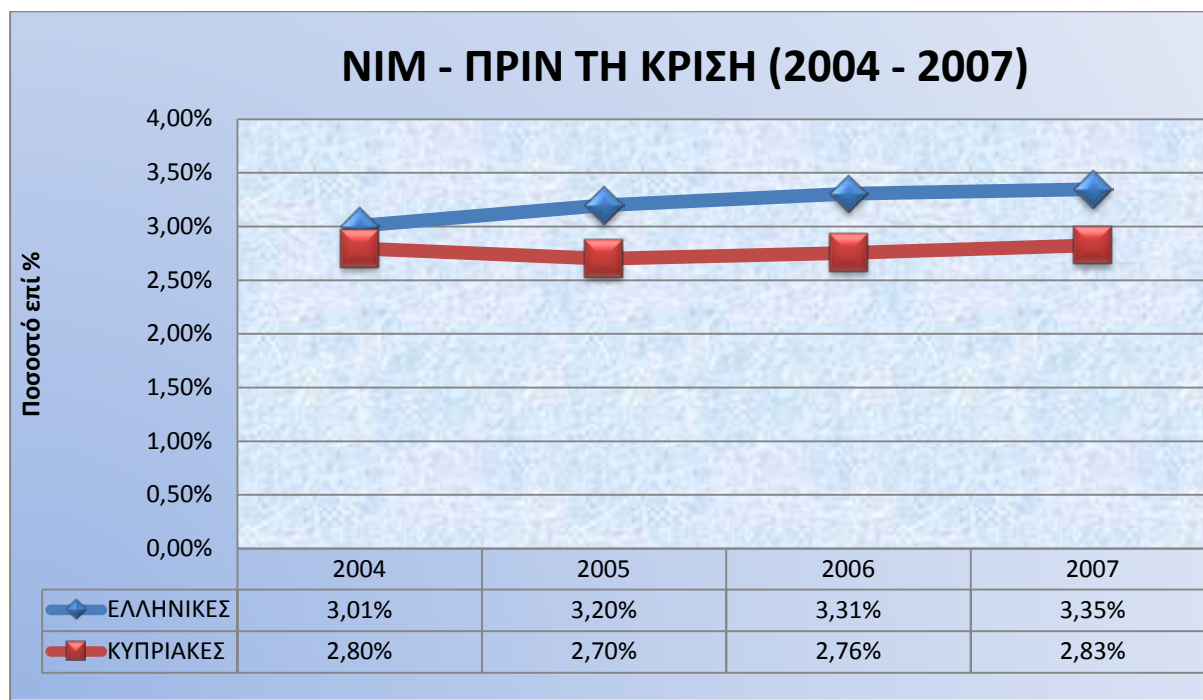

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων τόσο στις ελληνικές όσο και στις κυπριακές σημείωσε ανοδική πορεία σε όλα τα έτη για τη περίοδο 2004 ως 2007. Πιο συγκεκριμένα οι ελληνικές τράπεζες παρουσίασαν συνολική αύξηση 57,0% με την μέση τιμή να κυμαίνεται στο αρκετά υψηλό 22,68%. Μετά την εντυπωσιακή αύξηση του δείκτη το 2005 κατά 48,0% ακολούθησε σχεδόν σταθερή απόδοση ιδίων κεφαλαίων με οριακές βελτιώσεις μέχρι το 2007. Γενικά οι ελληνικές τράπεζες δείξαν πολύ καλή αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των ιδίων κεφαλαίων τους σε αυτή την περίοδο. Η ικανότητα άντλησης νέων κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά βοήθησε τις ελληνικές τράπεζες να διατηρήσουν σε υψηλό επίπεδο την ανταγωνιστικότητά τους.

Οι κυπριακές τράπεζες από την άλλη, παρουσίασαν ακόμα πιο υψηλή αυξητική πορεία σχέση με τις ελληνικές τράπεζες. Από το 7,16% που ήταν ο δείκτης το 2004 έφτασε στο 23,90% δείχνοντας ότι και κυπριακές τράπεζες διαχειρίστηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα κεφάλαια τους μέσα σε ένα αρκετά καλό οικονομικό κλίμα σε Ελλάδα και Κύπρο. Αν και η μέση τιμή ανήλθε στο 14,60%, αρκετά χαμηλότερα από την απόδοση των ελληνικών

τραπεζών εντούτοις η συνολική αύξηση για την περίοδο αυτή έφτασε σχεδόν το 234,0%. Είναι φανερή η όλο και αυξανόμενη χρήση των ξένων κεφαλαίων στις επενδυτικές δραστηριότητες τόσο των ελληνικών όσο και των κυπριακών τραπεζών.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

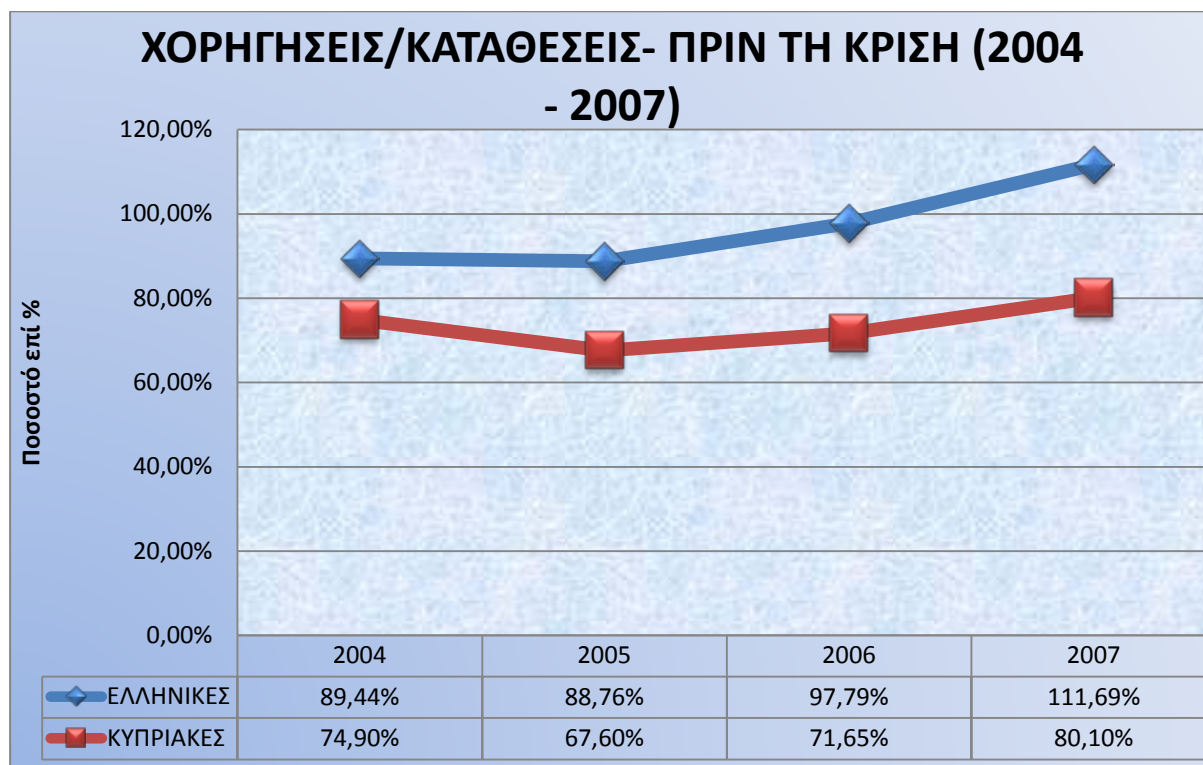

Η απόδοση των επενδύσιμων κεφαλαίων δείχνει παρόμοια συμπεριφορά στις ελληνικές και τις κυπριακές τράπεζες. Οι ελληνικές διατηρούν αυξητική πορεία σε όλα τα έτη για όλη την περίοδο με συνολική αύξηση της τάξεως του 11,30% με την μέση τιμή να φτάνει το 3,21% όπου θεωρείται αρκετά καλή απόδοση για αυτόν τον δείκτη δείχνοντας τα υψηλά έσοδα από τόκους που λαμβάνουν μεγάλο ποσοστό στην κερδοφορία των τραπεζών. Τέτοιες τιμές του δείκτη αναδεικνύουν την πολύ καλή χρήση των λειτουργικών δραστηριοτήτων στην παραγωγή εισοδήματος από τόκους. Στην απόδοση αυτή βοήθησε να μην ξεχνάμε και η πολύ καλή οικονομική ευημερία λίγο πριν ξεσπάσει η πρώτη κρίση στις ΗΠΑ το 2008.

Οι κυπριακές τράπεζες διατήρησαν σταθερή πορεία του δείκτη σε σχέση με τις ελληνικές και σε χαμηλότερα επίπεδα απ' ό,τι οι ελληνικές τράπεζες. Ειδικότερα, η τιμή του δείκτη κυμάνθηκε από το 2,70% ως το 2,83% με οριακές αυξομειώσεις αυτά τα έτη και με μέση τιμή να φτάνει το 2,77% χαμηλότερο κατά 16% σε σχέση με την απόδοση των ελληνικών τραπεζών στην ικανότητα δημιουργίας εισοδήματος από τόκους. Αν και το 2004 οι δύο δείκτες σχεδόν ήταν μαζί με διαφορά της τάξεως του 0,20%, τα υπόλοιπα έτη παρουσιάστηκε αύξηση της διαφοράς στο 0,50% και διατηρήθηκε έτσι σταθερή σε όλη την εξεταζόμενη

περίοδο. Συγκριτικά θα λέγαμε ότι οι ελληνικές τράπεζες και σε αυτόν τον δείχνουν λίγο καλύτερη αποδοτικότητα και κερδοφορία σε σχέση με τις κυπριακές τράπεζες συμπεριλαμβάνοντας και τις αποδόσεις στους δυο προηγούμενους δείκτες.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

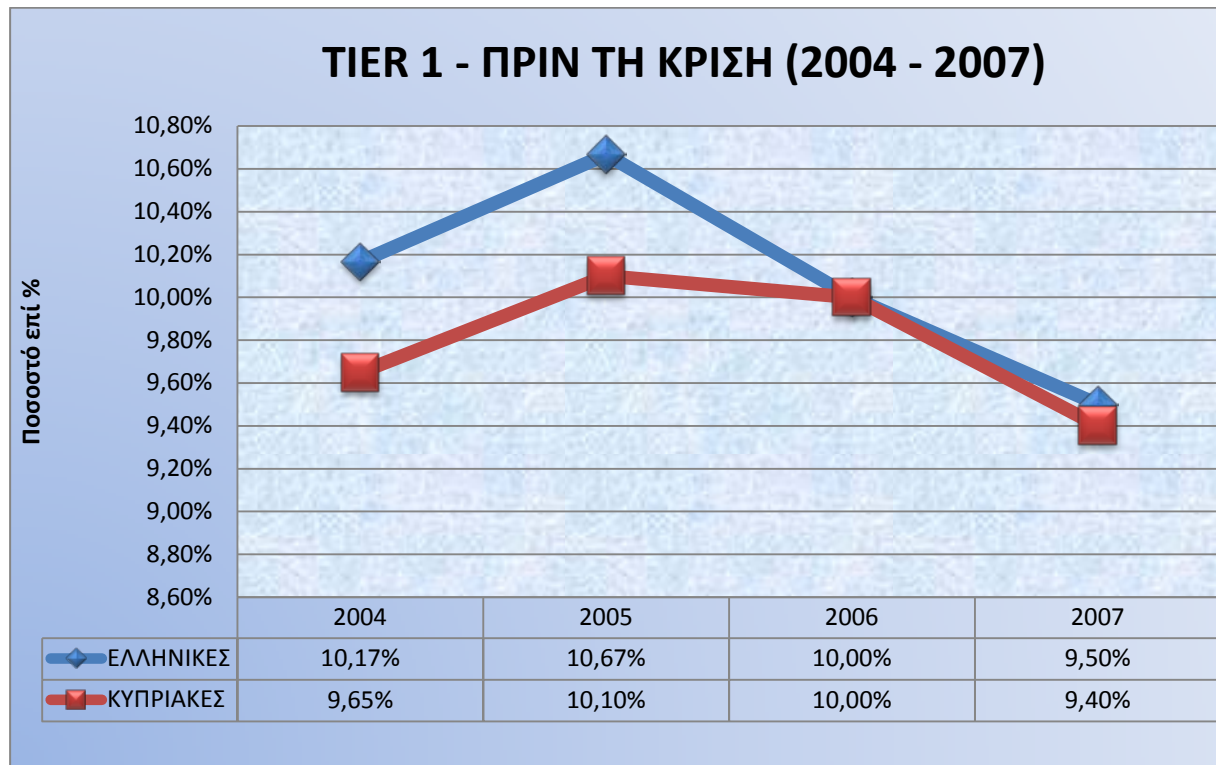

Παρατηρώντας αυτόν τον δείκτη βλέπουμε ότι οι ελληνικές τράπεζες έχουν χαμηλότερη ρευστότητα από τις κυπριακές γι' αυτήν την περίοδο. Πιο συγκεκριμένα έχουν πολύ καλή διαχείριση όμως των κεφαλαίων τους δηλαδή τις καταθέσεις διότι εκμεταλλεύονται μεγάλο μέρος των κεφαλαίων που τους παρέχονται. Το ιδανικό θα ήταν αυτός ο δείκτης να ήταν λίγο κάτω από την μονάδα ώστε και να υπήρχε η επαρκής ρευστότητα στις τράπεζες αλλά και να αξιοποιούνταν κατά το μέγιστο δυνατό τρόπο τα παρεχόμενα κεφάλαια από τις καταθέσεις. Όσον αφορά την συμπεριφορά του δείκτη οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν μεγάλη αύξηση από το 2004 ως το 2007 που έφτασε το 25,0% με την μέση τιμή να κυμαίνεται 96,92%. Όμως το 2007 η ρευστότητα μειώθηκε αρκετά από την υψηλή αύξηση των δανείων κατά το έτος αυτό αξιοποιώντας το καλό οικονομικό περιβάλλον που επικρατούσε στην Ελλάδα.

Οι κυπριακές τράπεζες όσον αφορά την ρευστότητα κινήθηκαν σε χαμηλότερα επίπεδα που σημαίνει υψηλή μεν ρευστότητα αλλά χαμηλότερη χρήση των παρεχόμενων κεφαλαίων μέσω των καταθέσεων. Χαρακτηριστικό είναι η μέση τιμή του δείκτη που ανήλθε στο 73,56%

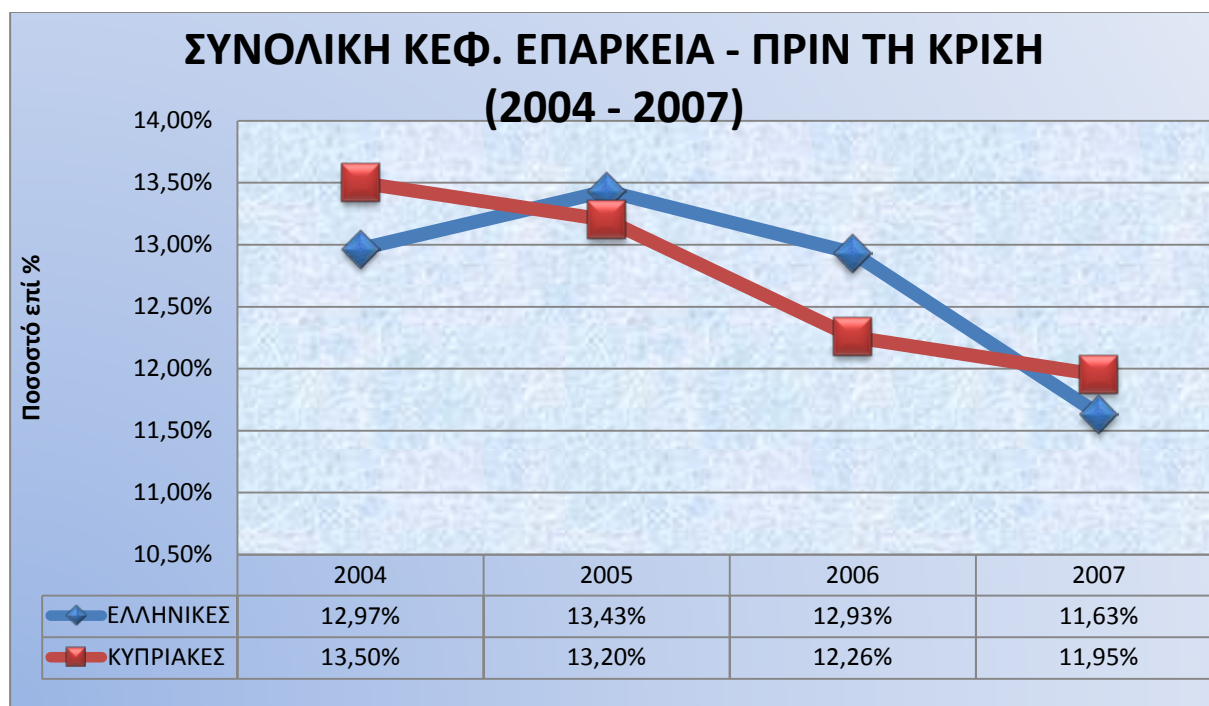
(αρκετά χαμηλότερη από το ιδανικό 96,92% των ελληνικών) και η συνολική αύξηση του δείκτη που ήταν κάτω του 7,00% ενώ οι ελληνικές ενισχύθηκαν με 25,0% στον ίδιο δείκτη όπως είδαμε προηγουμένως. Ειδικότερα το 2005 ο δείκτης έφτασε το 67,6% που είναι σχετικά χαμηλή τιμή για αυτό τον δείκτη δείχνοντας την ανάγκη για εκμετάλλευση των παρεχόμενων ξένων κεφαλαίων.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

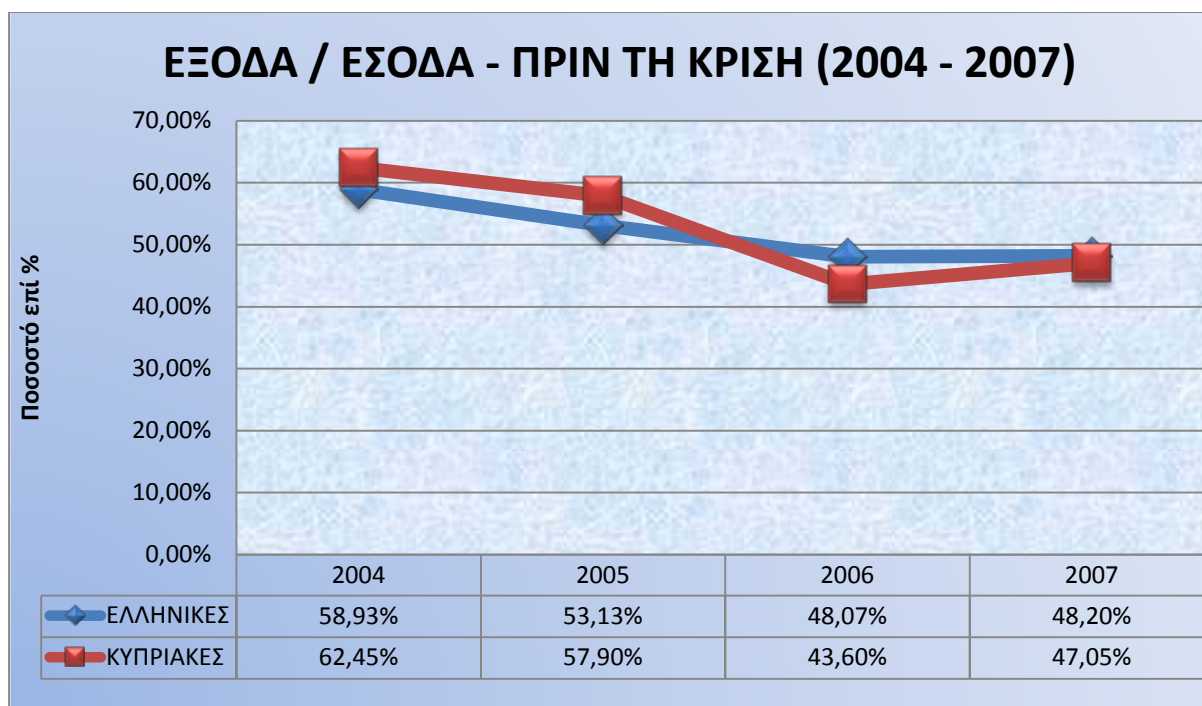
Η κεφαλαιακή επάρκεια τόσο των ελληνικών όσο και των κυπριακών τραπεζών διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα πολύ παραπάνω από το όριο του 4% που ορίζει η Επιτροπή της Βασιλείας. Φαίνεται ακόμα ότι οι τράπεζες σε Ελλάδα και Κύπρο ήταν καλυμμένες ακόμα και για τις οδηγίες της Βασιλείας III που το ποσοστό αυξάνεται σε 6%. Ωστόσο οι ελληνικές αλλά και οι κυπριακές τράπεζες έχουν μια πτωτική πορεία του δείκτη. Οι ελληνικές ενώ το 2005 αυξήθηκε ο δείκτης κατά 5,00% μέχρι το 2007 μειώθηκε στο 9,50% με μείωση να πλησιάζει το 11,0%. Η μέση τιμή για τις ελληνικές ανήλθε στο 10,08% ενώ για τις κυπριακές 9,79%. Χαρακτηριστικό αυτού του δείκτη είναι ότι τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές παρουσίασαν ίδια ακριβώς πορεία. Συγκεκριμένα αύξηση το 2005 και μείωση το 2006 και 2007. Αν και οι τράπεζες είναι προστατευμένες από κινδύνους τις αγορές σε Ελλάδα και Κύπρο, πρέπει να πούμε ότι η έκθεση τους σε κίνδυνο μεγαλώνει καθώς το σταθμισμένο ενεργητικό τους με βάση τον κίνδυνο αυξάνεται μέχρι το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Ως συνέχεια του προηγούμενου δείκτη τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές τράπεζες παρουσιάζουν πολύ υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια, αρκετά υψηλότερες τιμές του δείκτη από το ελάχιστο όριο του 8%. Σε αυτό που πρέπει να σταθούμε είναι ότι η συνεχή ανάπτυξη των τραπεζών και αύξηση των κερδών και των δραστηριοτήτων, μείωσε την ποιότητα του ενεργητικού όπως θα δούμε στην συνέχεια με αποτέλεσμα να αναλαμβάνονται επενδύσεις από τις τράπεζες με υψηλότερο κίνδυνο απ' ότι πριν. Οι κυπριακές τράπεζες σε αυτόν τον παράγοντα σημειώνουν συνεχή μείωση του δείκτη όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα όπου από το 13,50% που ήταν ο δείκτης το 2004 έφτασε το 11,95% με την μείωση να φτάνει το 12,0%. Οι ελληνικές τράπεζες ενώ ενίσχυσαν το δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας το 2005 στο 13,43%, εντούτοις μειώθηκε μέχρι το 2007 στο 11,63% με τη μείωση να φτάνει το 13,50%. Η μέση τιμή για τις ελληνικές ανήλθε στο 12,74% και στις κυπριακές 12,73% δείχνοντας σχεδόν ίση απόδοση στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Θα πρέπει εδώ να αναφέρουμε ότι εκτός από την αύξηση του σταθμισμένου ενεργητικού παρουσιάστηκε υψηλή αύξηση στα ίδια κεφάλαια τόσο στις ελληνικές όσο και στις κυπριακές τράπεζες, όμως αυτό δεν εμπόδισε να συρρικνώσει το δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας, αυξάνοντας έτσι τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο στο επενδυόμενο ενεργητικό των τραπεζών προφανώς για να αυξήσουν τα έσοδα από τόκους εφόσον χορηγούνταν δάνεια με υψηλά επιτόκια λόγω του αναλαμβανόμενου κινδύνου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

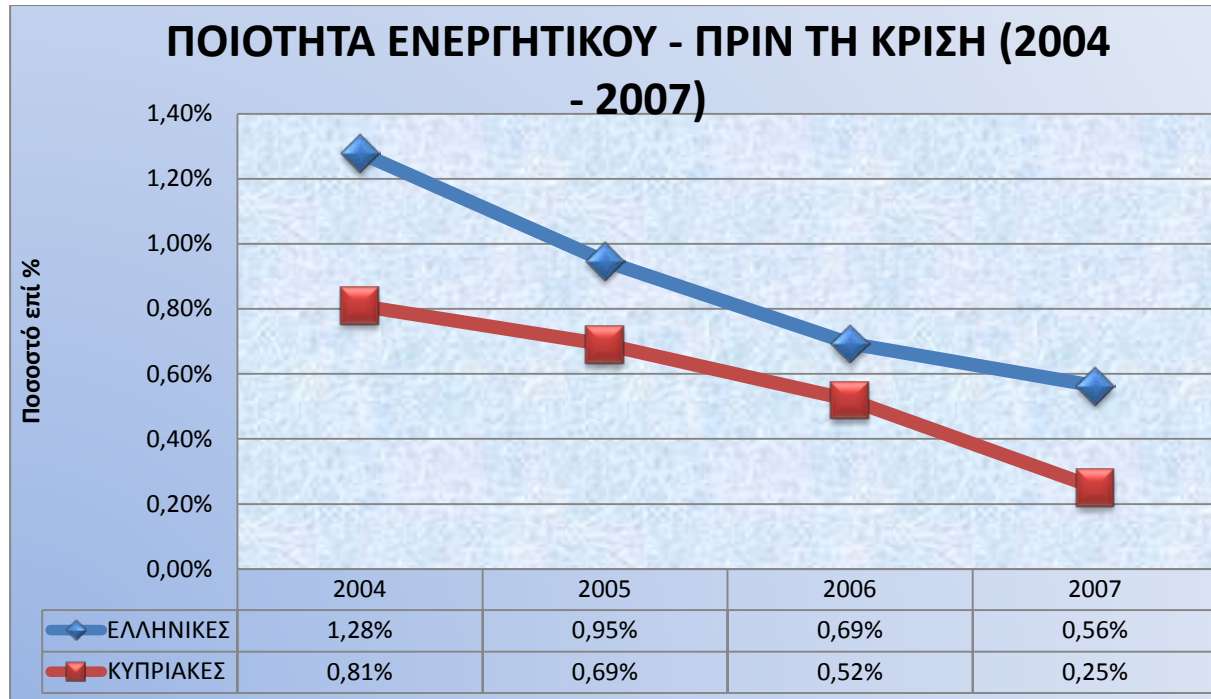

Η αποτελεσματικότητα των τραπεζών στη διαχείριση των λειτουργικών δαπανών και εσόδων δείχνει στο σύνολο σημαντική βελτίωση γι' αυτή τη περίοδο. Συνολικά τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές σημειώνουν μείωση του δείκτη που σημαίνει μείωση των λειτουργικών εξόδων. Πιο συγκεκριμένα για τις ελληνικές από το 58,93% που ήταν το 2004 μειώθηκε στο 48,20% το 2007 παρουσιάζοντας μείωση 18,0% με τη μέση τιμή να ανέρχεται στο 52,08%. Γενικά οι ελληνικές τράπεζες δείχνουν πολύ καλή διαχείριση των λειτουργικών εξόδων τους με αποτέλεσμα την σημαντική μείωση του δείκτη. Το 2007 βέβαια παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με το 2006.

Οι κυπριακές τράπεζες μέχρι το 2006 έδειξαν σημαντική μείωση της τάξεως του 30,0% περιορίζοντας κατά πολύ τις λειτουργικές δαπάνες των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το 2007 ακολούθησε μία αύξηση του δείκτη κατά 3,50% ποσοστιαίες μονάδες στο 47,05% λίγο χαμηλότερα από το 48,2% των ελληνικών τραπεζών. Η μέση τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 52,75% που αντιστοιχεί σε υψηλότερη απόδοση σε σχέση με τις ελληνικές. Πέρα από τις προαναφερθείσες αποδόσεις γενικά οι ελληνικές αλλά και οι κυπριακές τράπεζες έχουν παρόμοια συμπεριφορά του δείκτη στην εξεταζόμενη περίοδο όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα. Όπως καταλαβαίνουμε και σε Ελλάδα αλλά και σε Κύπρο οι τράπεζες παρουσιάζουν υψηλή αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των εξόδων τους εκμεταλλευόμενες το καλό οικονομικό περιβάλλον που επικρατούσε εκείνη την περίοδο και

επέτρεπε την ραγδαία ανάπτυξη, εξάπλωση των δραστηριοτήτων και τέλος την υψηλή κερδοφορία που εμφανίζανε οι τράπεζες στις οικονομικές τους καταστάσεις.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

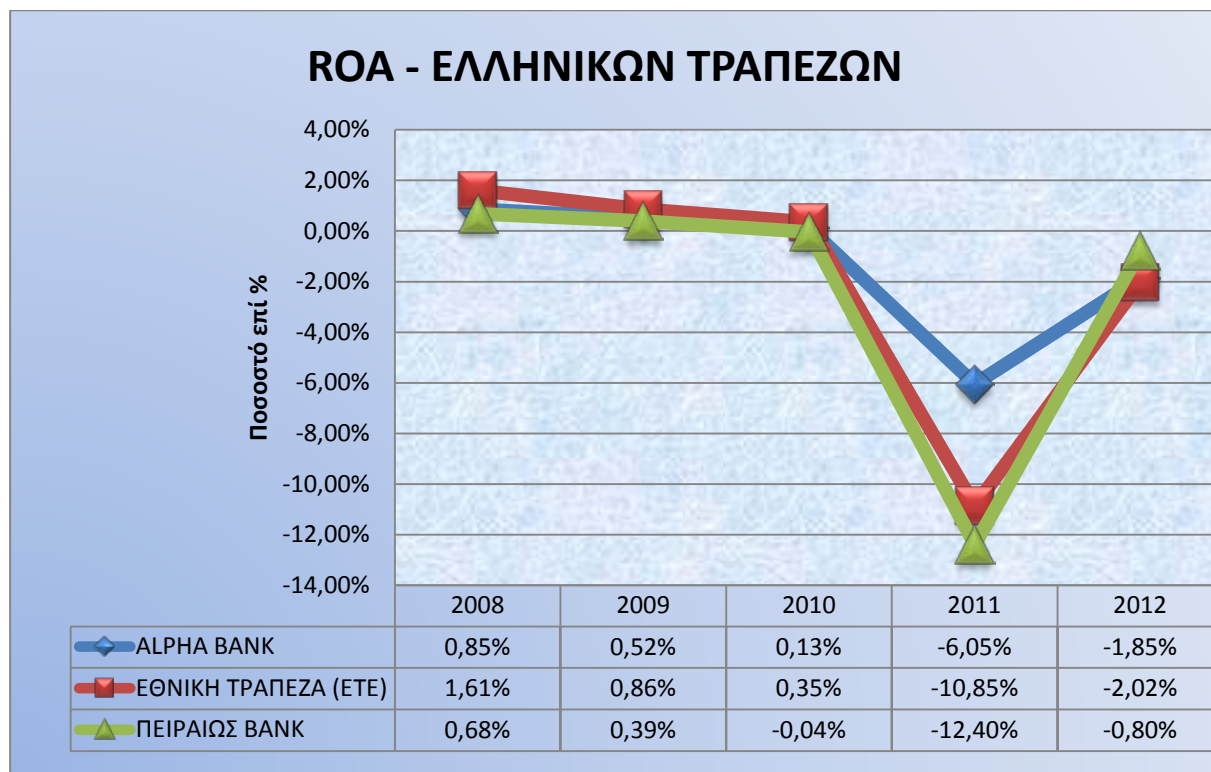
Η ποιότητα του ενεργητικού έχει σταδιακή βελτίωση σε όλη τη χρονική περίοδο για όλες τις τράπεζες. Τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές τράπεζες παρουσιάζουν πτωτική τάση του δείκτη σε κάθε έτος. Αυτό σημαίνει σημαντική μείωση των προβλέψεων από επισφαλείς απαιτήσεις. Ειδικότερα οι ελληνικές τράπεζες μείωσαν το δείκτη από το 2004 μέχρι το 2007 κατά 56,0% φτάνοντας τον στο 0,56% ενώ η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 0,87%, υψηλότερη από αυτή των κυπριακών τραπεζών που ήταν 0,57%. Φαίνεται από τη μέση τιμή ότι η ποιότητα ενεργητικού για τις κυπριακές τράπεζες είναι σε υψηλότερα επίπεδα απ' ότι των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι κυπριακές τράπεζες, ωστόσο εμφανίζουν μεγάλη μείωση του δείκτη από το 2004 ως το 2007 που φτάνει το εντυπωσιακό 70,0%. Η μέση τιμή επιβεβαιώνει την χαμηλότερη απόδοση γι' αυτόν τον δείκτη που ανήλθε στο 0,57%. Για την περίοδο αυτή οι κυπριακές τράπεζες δείχνουν καλύτερη ποιότητα στο ενεργητικό τους σε σχέση με τις ελληνικές. Η μέση τιμή του δείκτη όχι μόνο ήταν μικρότερη αλλά το 2007 ο δείκτης τους έφτασε και το 0,25% όπου είναι πολύ χαμηλή τιμή για το δείκτη και αρκετά χαμηλότερη τιμή από τις ελληνικές τράπεζες (0,56%) το ίδιο έτος.

6.2. Ανάλυση κατά την περίοδο της κρίσης (2008 – 2012)

6.2.1. Ανάλυση για τις ελληνικές τράπεζες

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Για την σημαντική εξεταζόμενη περίοδο (2008 – 2012) η ΑΛΦΑ τράπεζα παρουσιάζει στο σύνολο της σημαντική μείωση από το 0,85% στο -1,85%. Η αποδοτικότητα του ενεργητικού μειώνεται σε κάθε έτος, μάλιστα το 2011 λόγω ζημιών χρήσεως ο δείκτης είναι αρνητικός αποτυπώνοντας τα δυσμενή για τη χώρα γεγονότα που εξελίσσονταν όσο αφορά τη οικονομία. Οι ζημίες χρήσης ήταν το αποτέλεσμα από το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων μετά τον υπολογισμό αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Το 2012 εξίσου η τράπεζα είχε ζημίες αλλά περιορίστηκαν στα 1δισ ευρώ από 3,8δισ που ήταν ένα χρόνο πριν με αποτέλεσμα να μειωθεί η αρνητική αποδοτικότητα στο -1,85%. Η αρνητική αποδοτικότητα του ενεργητικού δείχνει ανήμπορες πλέον τις τράπεζες να διαχειριστούν το ενεργητικό τους. Η αξιοποίηση του ενεργητικού για τη δημιουργία χρήματος δείχνει ιστορικά χαμηλές αποδόσεις του δείκτη για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας.

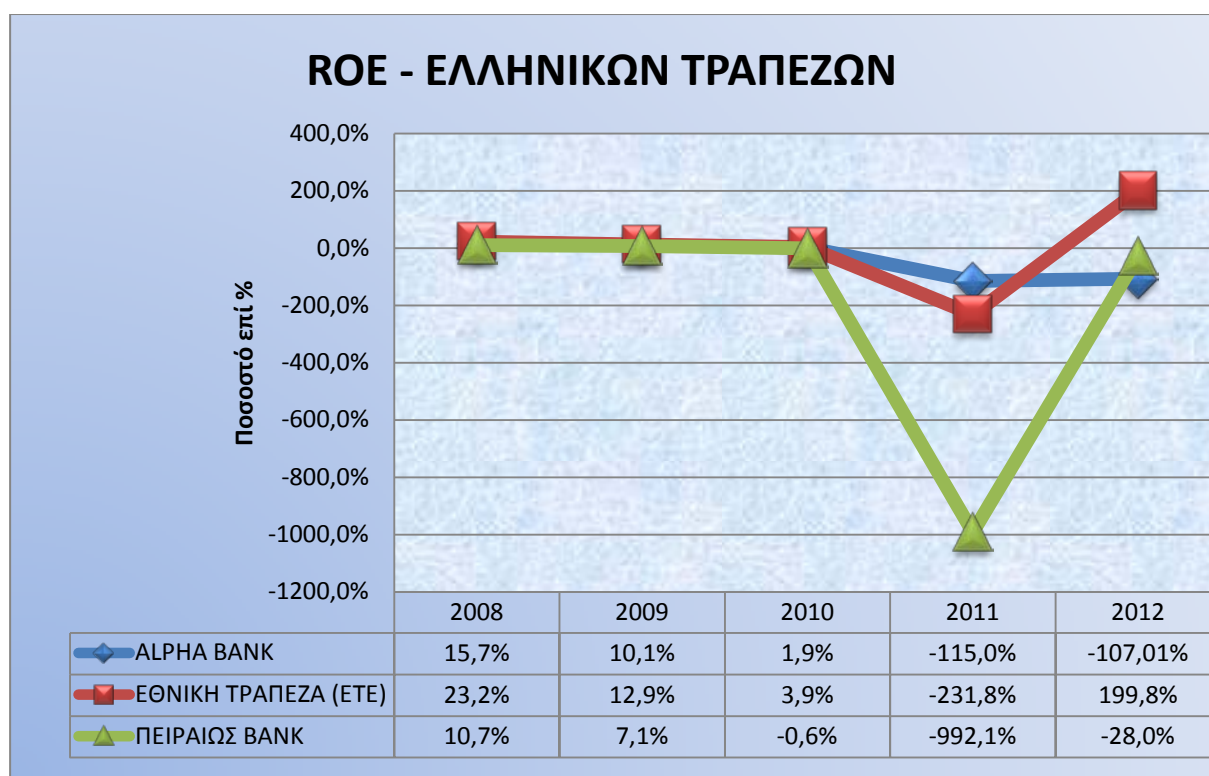
Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα μέχρι το 2010 παρουσιάζει την ίδια πτωτική τάση και συμπεριφορά του δείκτη με την ΑΛΦΑ όπου από 1,61% φτάνει στο 0,35%. Το 2011 η επιδείνωση της ποιότητας δανειακού κεφαλαίου καθώς και η απομείωση των τον ομολόγων του ελληνικού

δημοσίου προκάλεσε απώλειες (ζημίες χρήσης) -12,3 δις ευρώ ρίχνοντας το δείκτη στο -10,85%. Το 2012 η πολιτική αβεβαιότητα και η ύφεση της οικονομίας είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των επισφαλών απαιτήσεων, τη μείωση των επιτοκίων της αγοράς και συνεπακόλουθη μείωση των εσόδων από τόκους. Έτσι ο δείκτης περιορίστηκε εξίσου σε αρνητικές τιμές και έφτασε το 2,02% στο τέλος του 2012.

Η τράπεζα ΠΕΙΡΑΙΩΣ, όπως και οι προηγούμενες δύο τράπεζες, ακολούθησε την ίδια ακριβώς πορεία του δείκτη όπου μέχρι το 2011 η τιμή του ήταν -12,40% και είναι η χαμηλότερη απόδοση ενεργητικού απ' όλες τις ελληνικές τράπεζες. Η τράπεζα είναι η μόνη όπου εμφανίζει ζημίες και το 2010 με αποτέλεσμα ο δείκτης να περιορίζεται στο οριακά αρνητικό -0,04%.

Οι μέση τιμή του δείκτη για την ΑΛΦΑ ήταν -1,28%μ για την ΕΘΝΙΚΗ -2,01% και για την ΠΕΙΡΑΙΩΣ ήταν -2,43% , αντικατοπτρίζοντας έτσι την συνολική αρνητική απόδοση των ελληνικών τραπεζών να διαχειριστούν το ενεργητικό μέσα στο αρνητικό οικονομικό περιβάλλον.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

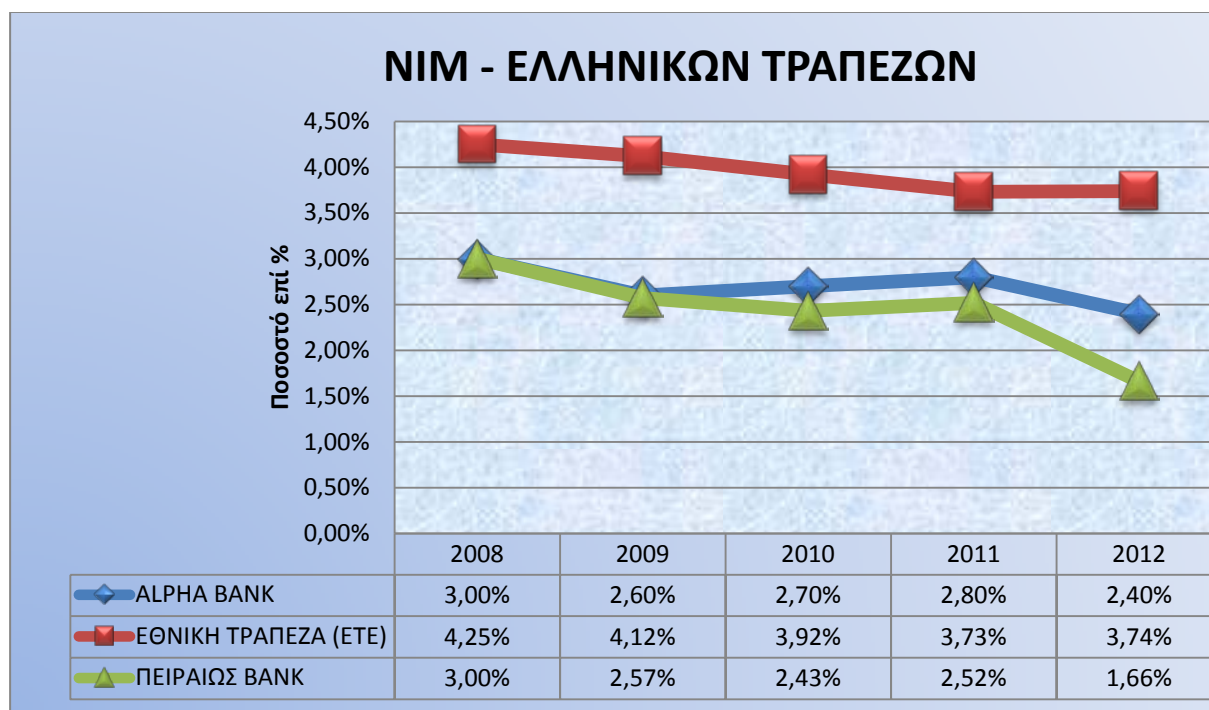
Η ΑΛΦΑ τράπεζα και εδώ στο δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων εμφανίζει πολύ μεγάλη μείωση όπου από το 15,7% φτάνει στο -115,0% με τη μείωση να είναι αρνητική πάνω

από 830% το 2011. Η τράπεζα είναι η μόνη από τις ελληνικές που διατηρήθηκε με θετικά ίδια κεφάλαια. Το 2012 η αρνητική θέση του δείκτη συνεχίστηκε λόγω των ζημιών χρήσεως που προήλθαν από τον υπολογισμό αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Η μέση τιμή του δείκτη για όλη τη χρονική περίοδο ανήλθε στο -38,86%. Είναι φανερό η ανικανότητα της τράπεζας σε αυτή την χρονικά οικονομική συγκυρία να διαχειριστεί τα κεφάλαια της. Η απομείωση των ελληνικών ομολόγων έφερε σε εξαιρετικά δύσκολη θέση τις τράπεζες εξαφανίζοντας κυριολεκτικά την καθαρή θέση των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα επίσης ακολουθεί αρνητική πορεία του δείκτη με αποκορύφωμα το 2011 όπου ο δείκτης υποχωρεί στο -231,8%. Το 2012 η αρνητική θέση συνεχίζεται εν αναμονή ολοκλήρωσης της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών παρόλα αυτά ο δείκτης μετατρέπεται σε θετικός λόγω αρνητικών ιδίων κεφαλαίων και ζημίες χρήσης. Η μέση τιμή του δείκτη εμφανώς επηρεάζεται απ' αυτό και διαμορφώνεται στο 1,61%.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα από την άλλη, παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερη μείωση το 2011 από τις υπόλοιπες τράπεζες φτάνοντας στο αρνητικό -992,1% λόγω της απομείωσης από τα ελληνικά ομόλογα και τις ζημίες χρήσης έτσι να διαμορφώνονται στο -6,6 δις ευρώ. Βλέπουμε τις τράπεζες αυτήν την περίοδο να μην μπορούν να αντλήσουν νέα κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά όταν ο δείκτης ROE διαμορφώνεται σε τέτοια επίπεδα όπως παρατηρούμε στο παραπάνω σχεδιάγραμμα. Η φυγή καταθέσεων στο εξωτερικό μείωσαν ακόμα περισσότερο και τα διαθέσιμα ξένα κεφάλαια των τραπεζών με αποτέλεσμα εκτός από την έλλειψη ρευστότητας όπως θα δούμε παρακάτω την απαγόρευση άντλησης κεφαλαίων μέσω επενδύσεων. Η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών συνιστά επιτακτική ανάγκη για το τραπεζικό σύστημα της χώρας να μπορέσει να ανακάμψει και να ξεπεράσει τις αρνητικές πιέσεις που δέχεται από την δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

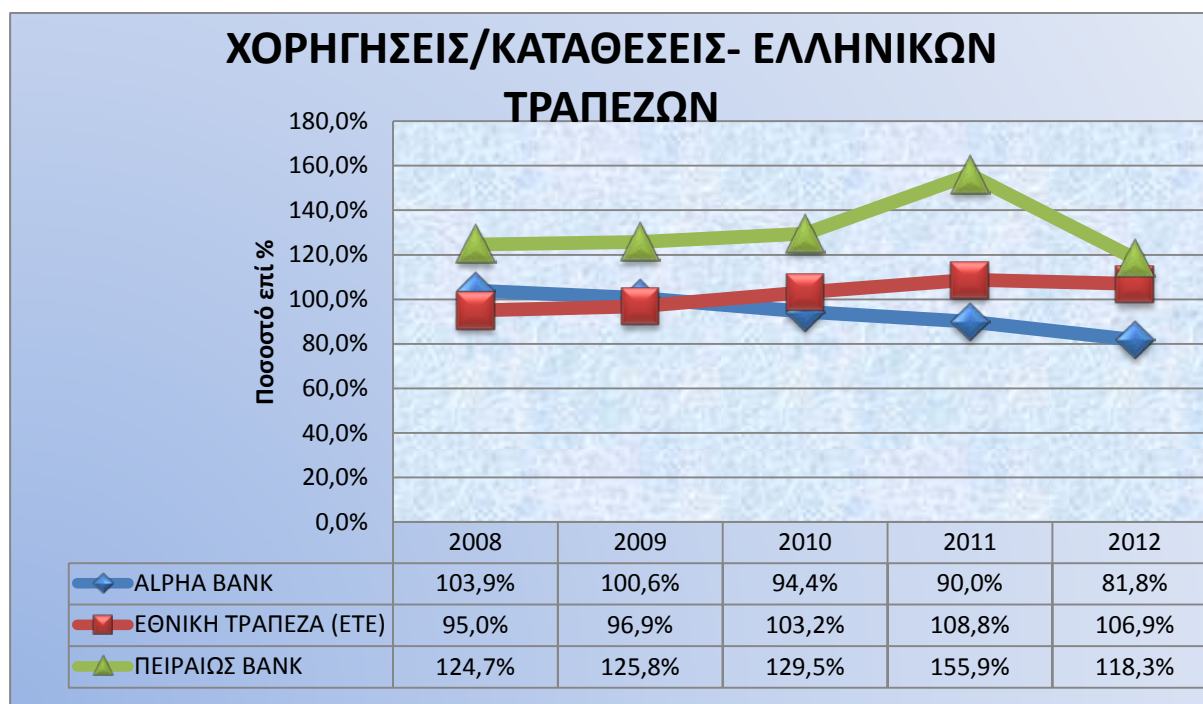
Ο δείκτης καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου για την ΑΛΦΑ τράπεζα μειώνεται στο σύνολο του γι' αυτή την περίοδο όπου από το 3,00% που ήταν το 2008 έφτασε στο 2,40% σημειώνοντας μείωση της τάξεως του 20,0%. Η μέση τιμή ανήλθε στο 2,70% όπου χαρακτηρίζεται ως μέτρια απόδοση για το δείκτη αυτό. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο περισσότερα έσοδα παράγονται από το κερδοφόρο τμήμα του ενεργητικού. Όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα η τάση του δείκτη είναι αρνητική, που σημαίνει μείωση εσόδων από τόκους για την τράπεζα και κατ' επέκταση μείωση της κερδοφορίας της σταδιακά.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα ενώ έχει υψηλή τιμή του δείκτη το 2008 (4,25%) φτάνει στο 3,73% το 2011 τη χρονιά δηλαδή των μεγάλων κρίσιμων εξελίξεων για την ελληνική οικονομία. Το 2012 διατηρήθηκε στα ίδια επίπεδα ο δείκτης με ένα χρόνο πριν. Η μείωση στο σύνολο της εξεταζόμενης περιόδου φτάνει το 12,0% ενώ η μέση τιμή διαμορφώθηκε στο 3,95% που θεωρείται πολύ καλή απόδοση για το δείκτη αυτό. Ο δείκτης διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα για το λόγο ότι η τράπεζα είχε υψηλά έσοδα από τόκους παρόλη τη δύσκολη οικονομική συγκυρία.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα από την άλλη παρουσίασε μείωση στο δείκτη μέχρι το 2010 και έπειτα ενισχύθηκε οριακά στο 2,52% από το 2,43% που ήταν ένα χρόνο πριν. Ο λόγος που συνέβη

αυτό είναι η μεγάλη μείωση του κερδοφόρου ενεργητικού και σχετικά μικρή πτώση στα έσοδα από τόκους (240 εκ. ευρώ περίπου). Το 2012 όμως η ύφεση της οικονομίας σε συνδυασμό με την συγχώνευση της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ και ΓΕΝΙΚΗΣ τράπεζας μεγέθυνε το ενεργητικό (από τα 49 δις στα 79 δις ευρώ) με αποτέλεσμα τον περιορισμό του δείκτη στο χαμηλό 1,66%. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 2,44% και είναι η χαμηλότερη απ' όλες τις ελληνικές τράπεζες.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

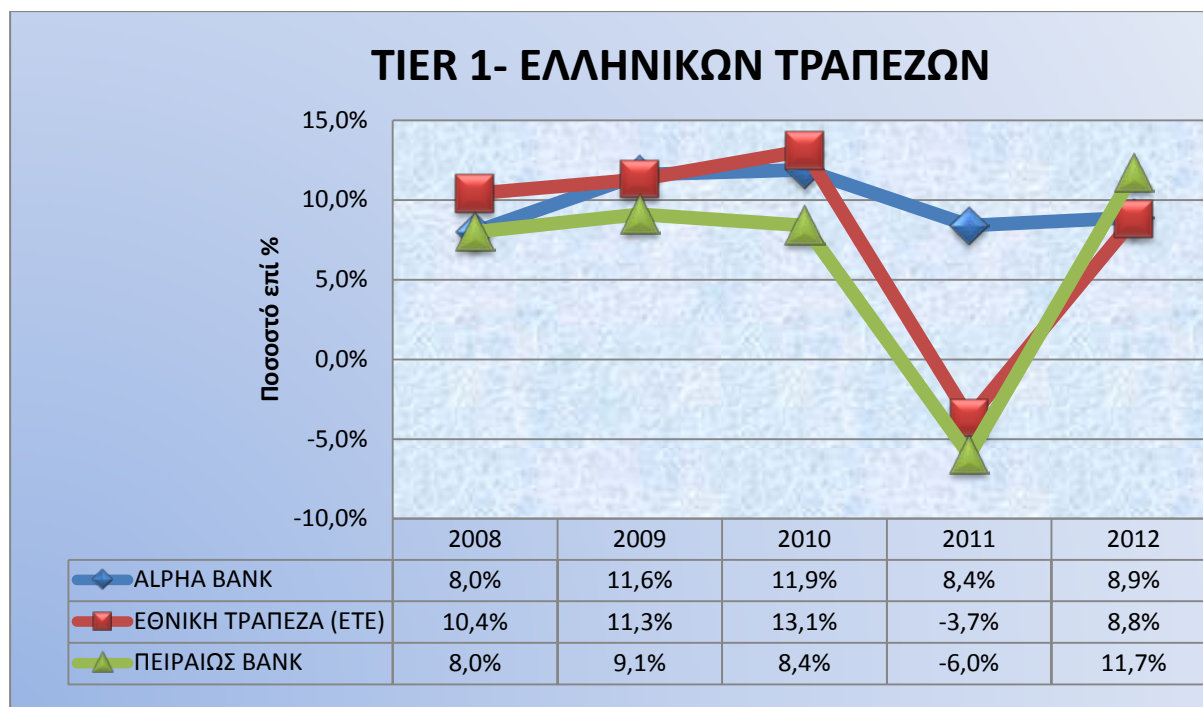

Ο δείκτης χορηγήσεις προς καταθέσεις για την ΑΛΦΑ τράπεζα δείχνει μέχρι το 2011 πολύ καλή διαχείριση της ρευστότητας. Ειδικότερα το 2008 ο δείκτης είναι πάνω από την μονάδα που σημαίνει λιγότερη ρευστότητα για την τράπεζα και παρεχόμενα δάνεια που χρηματοδοτούνται με πόρους πέρα από τις καταθέσεις. Το 2009 και 2010 η ο δείκτης έχει την καλύτερη δυνατή απόδοση του καθώς είναι κοντά στη μονάδα που αυτό σημαίνει ότι και καλύπτονται τα παρεχόμενα δάνεια από τις καταθέσεις αλλά και επενδύονται όλα τα διαθέσιμα κεφάλαια για την τράπεζα. Χωρίς να αφήνει ανεκμετάλλευτα κεφάλαια όπως γίνεται το 2012. Η μείωση του δείκτη το 2012 προήλθε από τη μείωση στα παρεχόμενα δάνεια κατά 3 δις ευρώ και την αύξηση από την επιστροφή των καταθέσεων που προφανώς είχαν τοποθετηθεί στο εξωτερικό. Η μέση τιμή του δείκτη διαμορφώνεται στο 94,14% και αποτελεί την καλύτερη επίδοση απ' όλες τις ελληνικές τράπεζες.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα έχει μέση τιμή 102,16% που είναι αρκετά καλή απόδοση για το δείκτη αλλά θα ήταν προτιμότερο η τιμή να ήταν κάτω από το 100% ώστε να υπάρχει η απαιτούμενη ρευστότητα στο πιστωτικό ίδρυμα. Τα πρώτα δύο έτη ο δείκτης έχει πολύ καλή απόδοση και να περιορίζεται κοντά στο 95,0%. Από το 2010 και μετά όμως σταθεροποιείται πάνω από το 100,0% μέχρι το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου. Η αύξηση αυτή του δείκτη προήλθε από την μείωση των καταθέσεων που το κοινό διοχέτευσε, λόγω αβεβαιότητας στην ελληνική οικονομία, στο εξωτερικό.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα διατηρεί πολιτική χαμηλής ρευστότητας σε όλα τα έτη. Σε όλη τη χρονική περίοδο ο δείκτης διατηρείται πάνω από τη μονάδα και η μέση τιμή διαμορφώνεται στο 130,84%. Ειδικότερα, το 2011 η τράπεζα για το μέγεθος της έχασε μεγάλο μέρος των καταθέσεων για τους ίδιους λόγους που περιγράψαμε και παραπάνω (απώλεια 7 δις ευρώ). Το 2012 η νέα σύνθεση του συγκροτήματος από την συγχώνευση διαμόρφωσε το δείκτη στο 118,3% μειώνοντας τον κατά 25,0%.

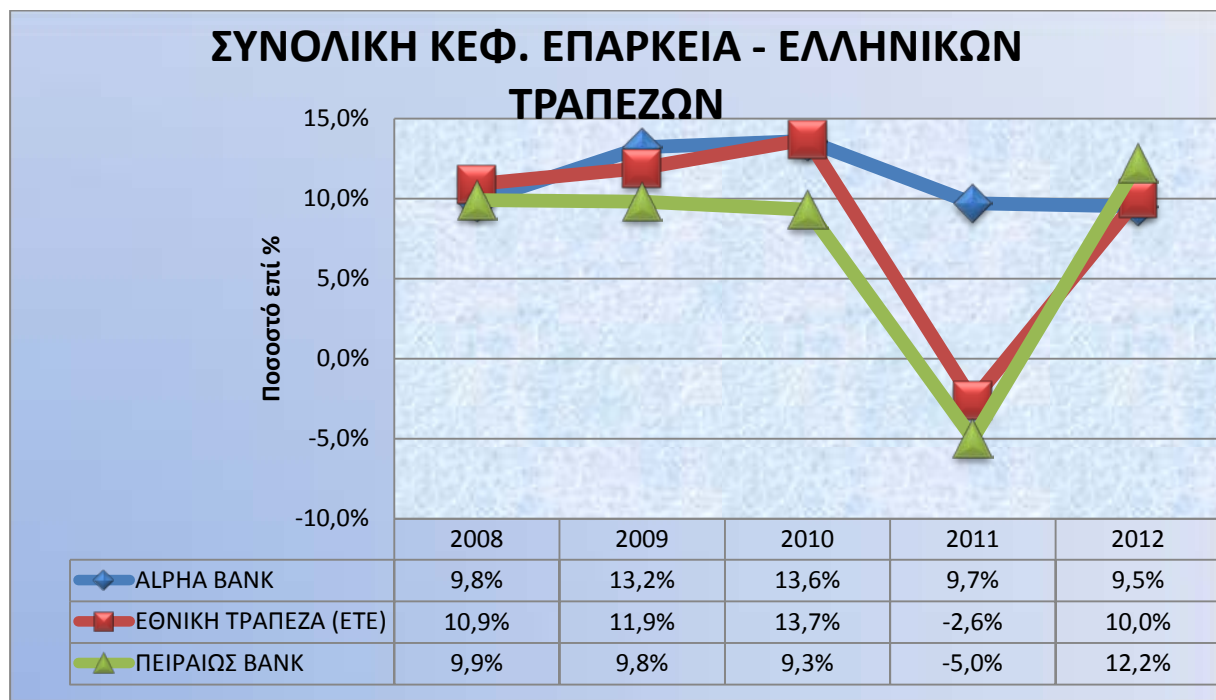
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

Η κεφαλαιακή επάρκεια για τα βασικά ίδια κεφάλαια μέχρι το 2010 ήταν σε πολύ καλά επίπεδα και για τις τρεις τράπεζες. Αυτό που είναι χαρακτηριστικό από το σχεδιάγραμμα είναι η μεγάλη μείωση του δείκτη το 2011 ως αποτέλεσμα της απομείωσης των ελληνικών ομολόγων. Η ΑΛΦΑ είναι η μόνη τράπεζα με θετικά ίδια κεφάλαια κατά το έτος αυτό σε

αντίθεση με την ΕΘΝΙΚΗ και την ΠΕΙΡΑΙΩΣ που παρουσιάζουν αρνητική καθαρή θέση με τις μεγαλύτερες απώλειες να φαίνονται στην ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης και της χρηματοδότησης μέσω του Ταμείου Χρηματοπιστωτική Σταθερότητας (ΤΧΣ) είναι πολύ σημαντική συγκυρία για να επιστρέψει η κεφαλαιακή επάρκεια αλλά και τα ίδια κεφάλαια στα επίπεδα που ήταν κατά το 2010 δηλαδή πριν τις επιπτώσεις του δημοσιονομικού χρέος της Ελλάδας στο τραπεζικό σύστημα. Οι τράπεζες για το 2012 ανακοίνωσαν δείκτες TIER 1 συμπεριλαμβανομένης της δόσης από το ΤΧΣ.

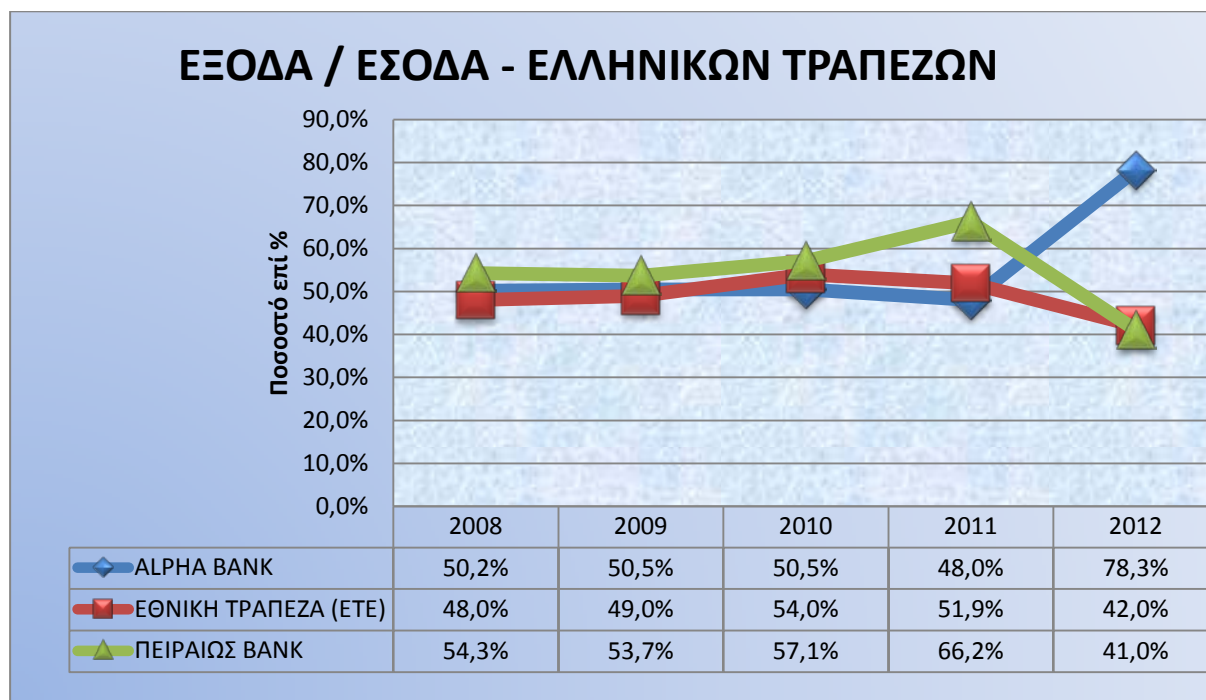
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Όπως και στον προηγούμενο δείκτη έτσι και στο δείκτη συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας η συμπεριφορά και η πορεία δεν διαφέρει καθόλου. Σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια βλέπουμε ότι σε αυτή την εξεταζόμενη περίοδο οι τράπεζες έχουν μειωμένο δείκτη όχι κάτω από το επιτρεπτό όριο της Επιτροπής της Βασιλείας αλλά σε επίπεδα επαγρύπνησης. Το 2011 όπως είδαμε και παραπάνω η απομείωση των ελληνικών ομολόγων συρρίκνωσε κατά πολύ την κεφαλαιακή επάρκεια της ΕΘΝΙΚΗΣ και της ΠΕΙΡΑΙΩΣ με την ΑΛΦΑ να παραμένει σε θετικά επίπεδα αναδεικνύοντας την ισχυρή κεφαλαιακή της βάση. Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ επωφελούμενη από τη νέα σύνθεση, καθώς η συγχώνευση με ΑΓΡΟΤΙΚΗ και ΓΕΝΙΚΗ μεγέθυνε τον όμιλο, εμφανίζει πολύ ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια της τάξεως του 12,2%. Αν εξαιρέσουμε το 2011 γιατί δεν μας δίνει ακριβής πληροφορίες ο δείκτης για το σταθμισμένο ενεργητικό με βάση τον κίνδυνο, τα υπόλοιπα έτη συμπεριλαμβανομένου και του 2012 (με τη δόση του ΤΧΣ) οι τράπεζες δίνουν καλή εντύπωση, που παρόλη το κακό οικονομικό

περιβάλλον της χώρας, μπορούν να διατηρούν υψηλά τον πήχη για κεφαλαιακή επάρκεια, από τις υψηλότερες τιμές στην Ευρώπη, δείχνοντας προστασία από τους συστημικούς κινδύνους που μπορούν να εκτεθούν οι τράπεζες.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

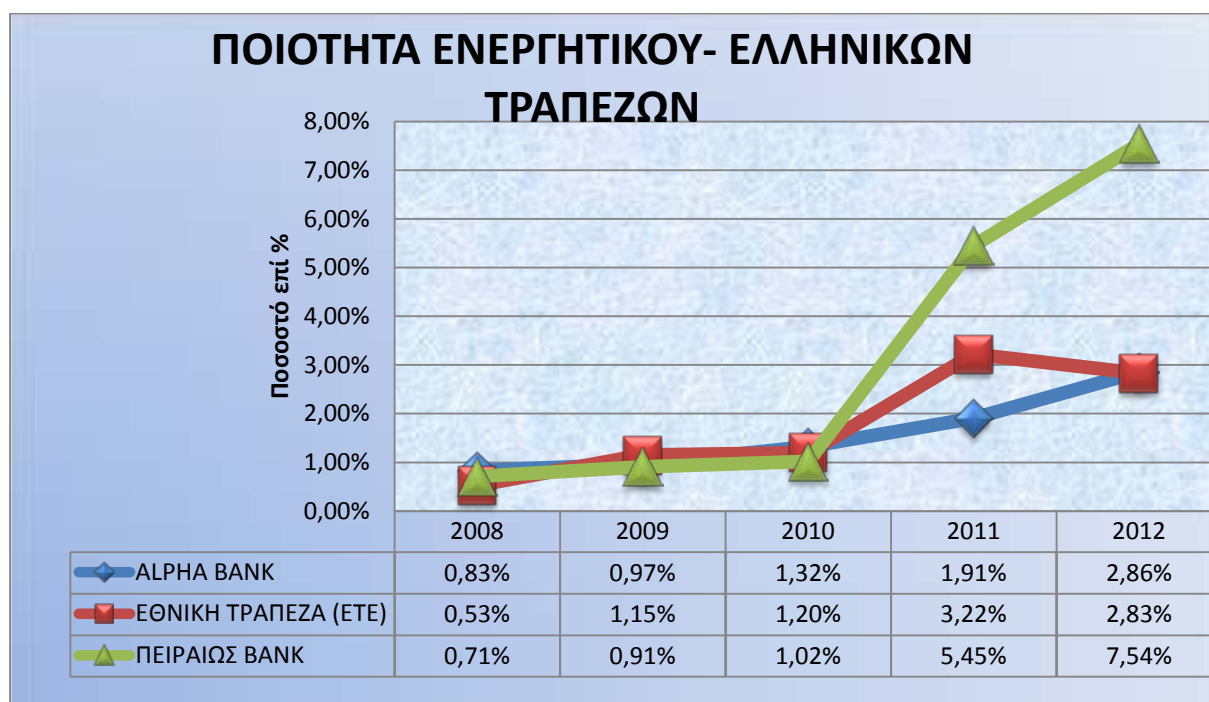
Ο δείκτης έξοδα προς έσοδα για την ΑΛΦΑ τράπεζα δείχνει σταθερότητα σε όλα τα έτη μέχρι το 2012 όπου και αυξήθηκε. Το 2012 ο δείκτης αυξάνεται κατά 63,0% και φτάνει στο 78,3% δείχνοντας μεγάλη αρνητική τροπή του δείκτη που πιθανόν να οφείλεται στη μεγάλη μείωση των λειτουργικών εσόδων (μειώθηκαν κατά 7 0 0εκ. ευρώ) και την αύξηση των λειτουργικών δαπανών κατά 100 εκ. ευρώ. Η αρνητική αυτή εξέλιξη του δείκτη το 2012 αποτελεί αναποτελεσματική λειτουργία της τράπεζας και εγκυμονεί μεγάλο κίνδυνο για αδυναμία κάλυψης και των λοιπών δαπανών τις τράπεζας οδηγώντας την προς μεγάλες απώλειες, όπως και συμβαίνει άλλωστε με τις ζημίες χρήσης του ομίλου να φτάνουν το 1 δις ευρώ στο τέλος του 2012. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 55,5% και είναι η υψηλότερη τιμή απ' όλες τις ελληνικές τράπεζες.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα τα πρώτα δύο έτη (2008 και 2009) διατηρεί σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα το δείκτη, όμως το 2010 παρατηρείται μία αύξηση της τάξεως του 10,0% φτάνοντας το δείκτη στο 54,0%. Τα τελευταία δύο έτη όμως παρόλη την οικονομική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας η τράπεζα περιορίζει τις λειτουργικές δαπάνες της προκαλώντας μείωση στο δείκτη. Ειδικότερα το 2012 τα έξοδα περιορίζονται κατά 200 εκ. ευρώ

προκαλώντας μείωση στο δείκτη της τάξεως του 20,0%. Η μέση τιμή του δείκτη για τη περίοδο αυτή ήταν 48,98% και είναι η χαμηλότερη από τις ελληνικές εξεταζόμενες τράπεζες.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα από το 2008 μέχρι το 2011 αυξάνει το δείκτη κατά 22,0% και έτσι από το 54,3% φτάνει στο υψηλό 66,2%, ποσοστό που αντανακλά αναποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών εξόδων με κίνδυνο την αδυναμία αποπληρωμής και των λοιπών εξόδων της τράπεζας. Η τράπεζα το 2011 επηρεαζόμενη από τις οικονομικές εξελίξεις παρουσιάζει υψηλές ζημίες χρήσης όμως το 2012 η συγχώνευση και η δημιουργία της νέας σύνθεσης του συγκροτήματος σχεδόν διπλασιάζει τα λειτουργικά έσοδα (διατηρώντας στα ίδια επίπεδα με ένα χρόνο πριν τα έξοδα) αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και το δείκτη να τον μειώνει στο 41,0% και τη μείωση να φτάνει το 38,0%. Η μέση τιμή του δείκτη ήταν 54,46%.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

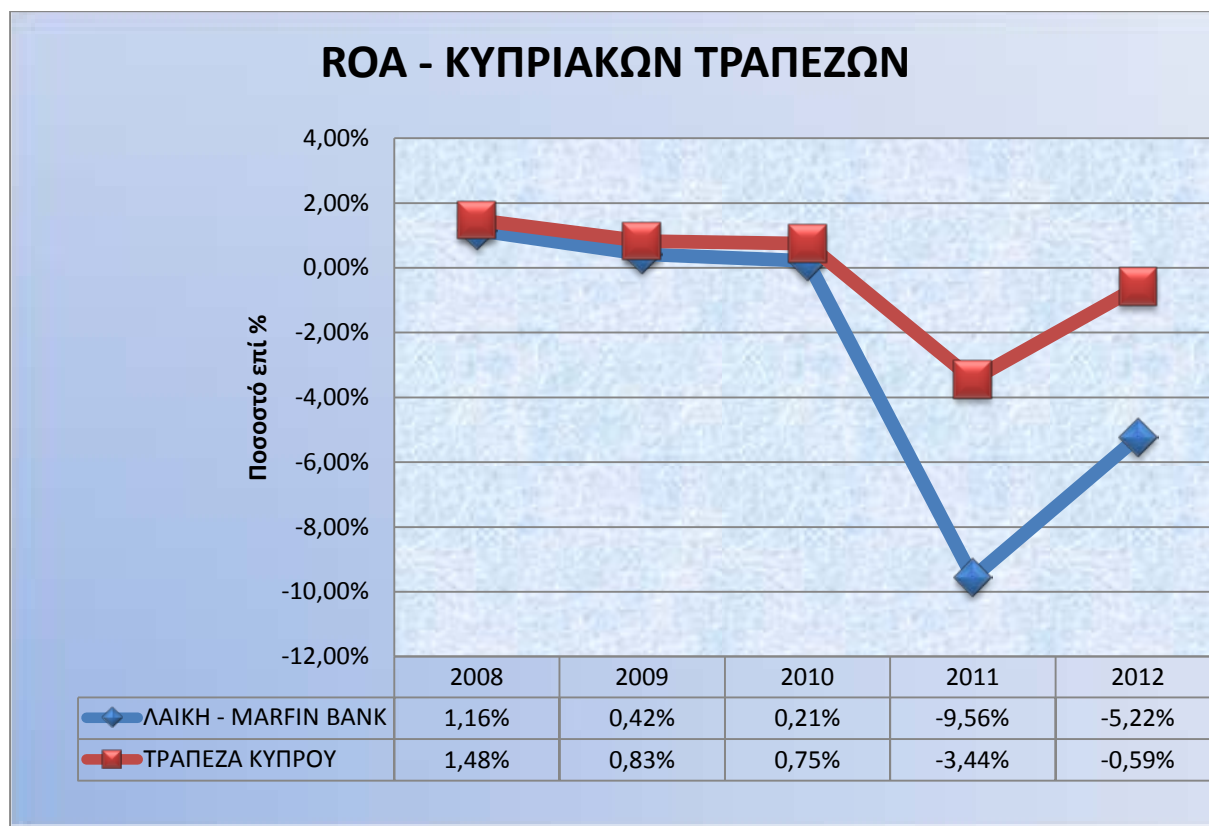
Οι προβλέψεις και για τις τρεις ελληνικές τράπεζες παρουσιάζουν αύξηση προκαλώντας αύξηση στο δείκτη και μείωση στην ποιότητα του ενεργητικού. Η ΑΛΦΑ τράπεζα σε όλη τη χρονική περίοδο παρατηρούμε ότι ο δείκτης αυξάνεται σε όλα τα έτη. Η μέση τιμή του δείκτη διαμορφώθηκε στο 1,58% και είναι ο χαμηλότερος δείκτης απ' όλες τις τράπεζες. Η αυξανόμενη τάση του δείκτη προμηνύει αύξηση των επισφαλών απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος οδηγώντας την σε μεγαλύτερες απώλειες σταδιακά κάθε έτος.

Η ΕΘΝΙΚΗ τράπεζα εξίσου παρουσιάζει αύξηση του δείκτη μέχρι το 2011, όμως το 2012 όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα ο δείκτης μειώνεται κατά 12,0% και φτάνει στο 2,83%. Να επισημάνουμε όμως ότι η αύξηση του δείκτη κατά το 2011 είναι αξιοσημείωτη και φτάνει το 168,0% διογκώνοντας κατά μεγάλο βαθμό τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις στα δάνεια της τράπεζας. Η μέση τιμή για την τράπεζα ανήλθε στο 1,79%.

Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα παρουσιάζει το μεγαλύτερο πρόβλημα όσον αφορά την ποιότητα ενεργητικού. Ο δείκτης έχει αυξανόμενη τάση σε όλα τα έτη όμως ειδικότερα το 2010 η αύξηση φτάνει το 430,0% το 2011 και το 38,0% το 2012 με τις τιμές να διαμορφώνονται 5,45% και 7,54% αντίστοιχα. Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ είναι η μόνη τράπεζα που δείχνει να έχει το πιο μεγάλο πρόβλημα όσον αφορά τον κίνδυνο απώλειας από προβλέψεις λόγω μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το 2011 οι προβλέψεις αυξήθηκαν από τα 600 εκ. ευρώ στα 2,6 δις ευρώ ενώ το 2012 συνεχίζεται η περαιτέρω αύξηση στο εντυπωσιακό 6 δις ευρώ. Το 2012 όμως ενσωματώθηκαν και οι προβλέψεις της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ και ΓΕΝΙΚΗΣ τράπεζας επηρεάζοντας έτσι την εξέλιξη του δείκτη. Παρόλα αυτά όμως ο δείκτης θα μπορούσε να είναι σε ακόμα υψηλότερα επίπεδα, αλλά διαμορφώθηκε έτσι λόγω της μεγάλης αύξησης και του συνολικού ενεργητικού το 2012 από τη σύνθεση του νέου ομίλου που φτάνει τα 79 δις ευρώ από τα 49 δις που ήταν ένα χρόνο πριν. Η μέση τιμή του δείκτη με τις εξελίξεις αυτές ανήλθε στο 3,13% όπου είναι η υψηλότερη τιμή απ' όλες τις τράπεζες.

6.2.2. Ανάλυση για τις κυπριακές τράπεζες

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

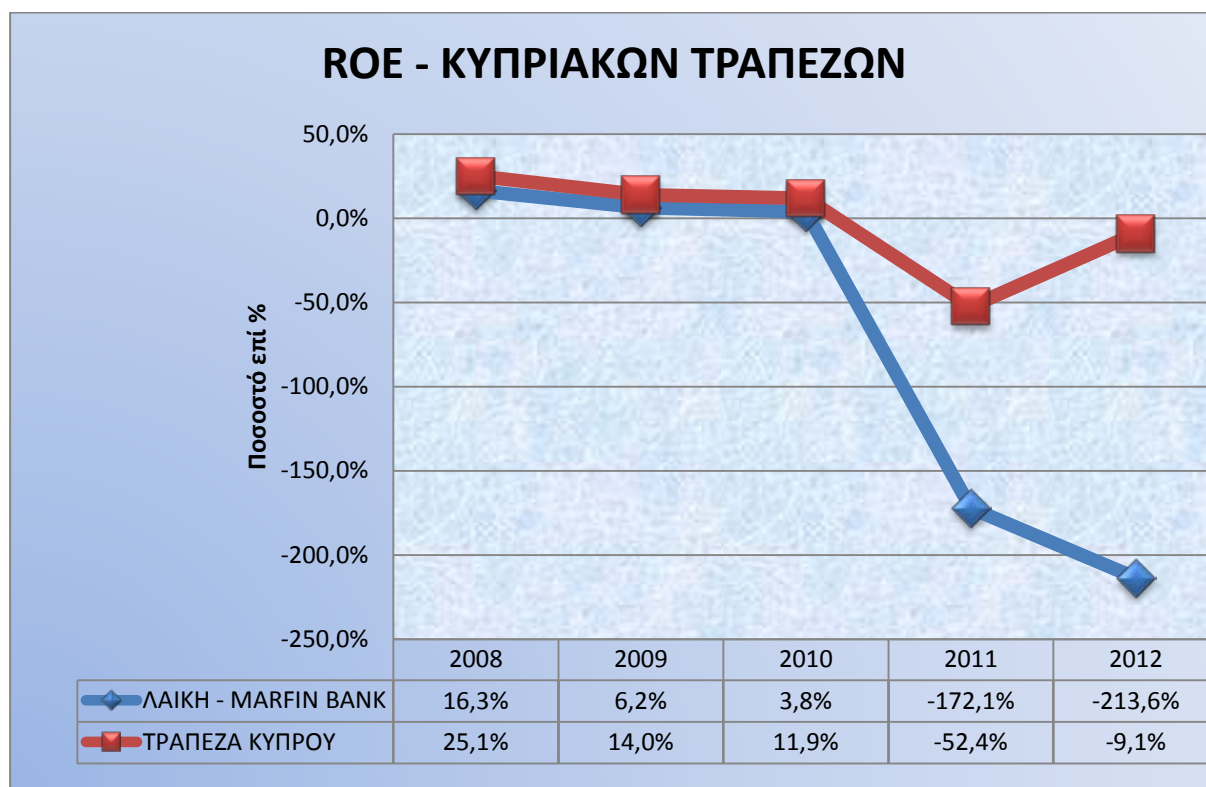

Ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα έχει σταθερή πτωτική πορεία μέχρι το 2011 και στη συνέχεια το 2012 αυξάνεται, αλλά παραμένει σε αρνητική θέση. Ειδικότερα, σε αυτήν την εξεταζόμενη περίοδο η αποδοτικότητα του ενεργητικού όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα αποτυπώνει αρνητική πορεία του δείκτη, εκφράζοντας την αναποτελεσματική διαχείριση του ενεργητικού. Η δημιουργία κερδών από τους πόρους του ενεργητικού δυσχεραίνει όλο και περισσότερο επηρεαζόμενη από τις οικονομικές εξελίξεις σε Ελλάδα και Κύπρο. Η μείωση μέχρι το 2011 φτάνει το 920,0% κλειδώνοντας το δείκτη στο -9,56%. Η απομείωση των ελληνικών ομολόγων οδήγησαν σε υψηλές ζημιές χρήσεως (3,6 δις ευρώ) και η περαιτέρω ύφεση της ελληνικής οικονομίας συνεχίστηκε και το 2012 διατηρώντας την αρνητική και πτωτική πορεία της τράπεζας όσον αφορά τα έσοδα της. Το 2012 ο δείκτης αυξήθηκε κατά 45,0% και έφτασε στο επίσης αρνητικό -5,22%. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο -2,60% και είναι η χαμηλότερη τιμή από τις κυπριακές τράπεζες.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ από την άλλη, διατηρείται σε υψηλό περα επίπεδα από την ΛΑΪΚΗ όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα. Η μέση τιμή του δείκτη είναι -0,19% και είναι υψηλό περα όπως είπαμε από αυτή της ΛΑΪΚΗΣ (-2,60%). Η πορεία όμως του δείκτη

επηρεαζόμενη και αυτή από το οικονομικό περιβάλλον της χώρας, είναι παρόμοια με της ΛΑΪΚΗΣ. Πιο συγκεκριμένα, έχουμε μείωση μέχρι το 2011 με τη συνολική απώλεια του δείκτη να φτάνει το 330,0%. Στη συνέχεια το 2012 ο δείκτης αυξάνεται αλλά παραμένει σε αρνητική θέση και φτάνει το -0,59% με την άνοδο να σημειώνει σχεδόν 82,0%.

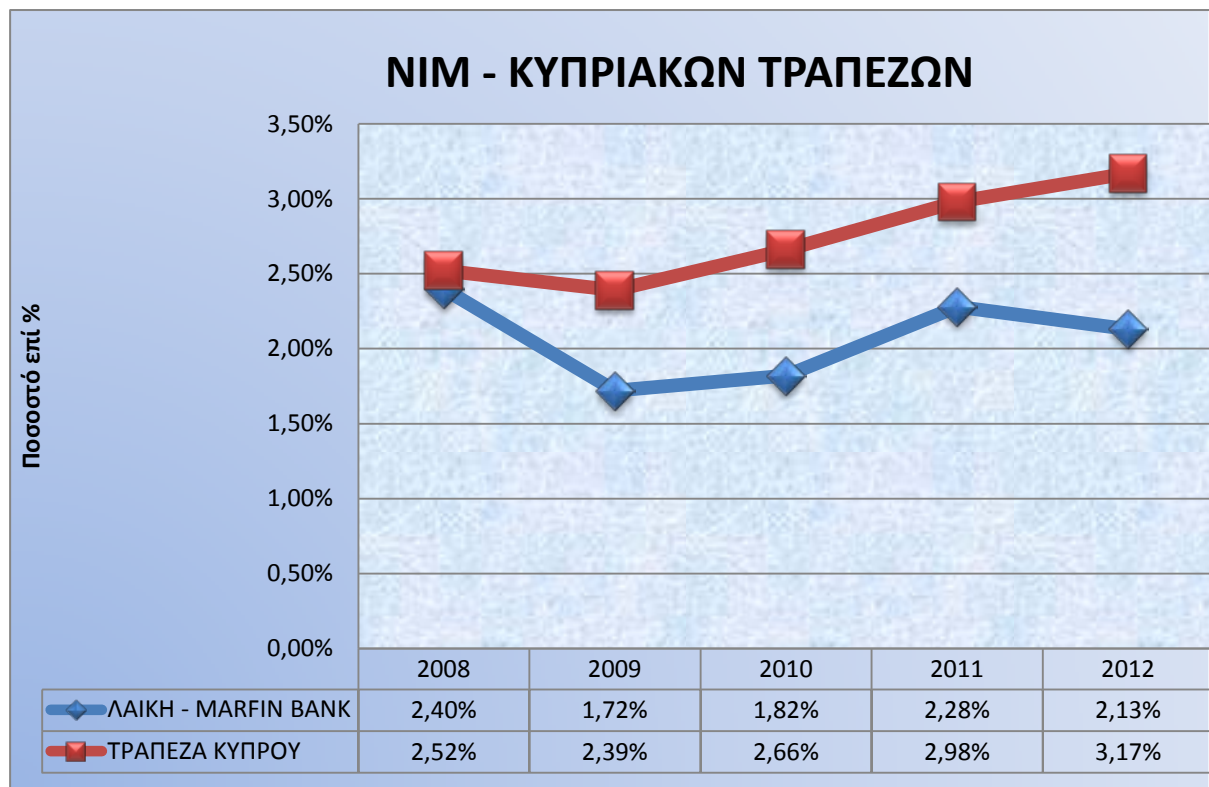
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Η ΛΑΪΚΗ τράπεζα σημειώνει πτωτική πορεία του δείκτη σε όλα τα έτη για όλη τη χρονική περίοδο. Από το 16,3% που ήταν το 2008 φτάνει στο -213,6% με την πτώση να αγγίζει το 1400,0%. Η μέση τιμή του δείκτη για την περίοδο αυτή είναι -71,88% και είναι η χαμηλότερη από τις κυπριακές. Η πορεία του δείκτη αποτυπώνει απώλεια αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των κεφαλαίων της τράπεζας, ως αποτέλεσμα της δύσκολης οικονομικής κατάστασης τόσο της Ελλάδας αλλά και της Κύπρου. Η ικανότητα άντλησης νέων κεφαλαίων καθιστά δύσκολη την επενδυτική πολιτική της τράπεζας όταν ο ROE σχηματίζει τέτοια πορεία. Το 2011 οι ζημίες χρήσης λόγω της απομείωσης των ελληνικών ομολόγων αγγίζουν τα 3,6 δις ευρώ ενώ η συνεχιζόμενη ύφεση και το 2012 προκαλεί περαιτέρω μείωση στην τράπεζα της τάξεως το υ 1 , 6δις ευρώ. Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης το υ πιστωτικού ιδρύματος διατήρησε θετικά τα ίδια κεφάλαια αλλά και ενισχύθηκαν κιόλας το 2012 φτάνοντας από τα 600 εκ. στα 967 εκ. ευρώ.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ διένυσε αρκετά πιο βελτιωμένη πορεία του δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων. Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα διατηρείται σε υψηλότερα επίπεδα απ' ότα η ΛΑΪΚΗ. Η μέση τιμή του δείκτη το επιβεβαιώνει αυτό καθώς περιορίζεται στο -2,10% αρκετά πιο βελτιωμένο σε σχέση με την ΛΑΪΚΗ. Συνεχίζει βέβαια μέχρι το 2011 να μειώνεται όμως η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από τα Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου κατά 850 εκ. ευρώ, διατήρησε μικρότερη μείωση από την επικείμενη με τις αντίστοιχες ζημίες χρήσης της τράπεζας όπου έφταναν στα τέλη του 2011 τα 1,3 δις ευρώ. Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και η εθελοντική μετατροπή αξιόγραφων καθώς και άλλων στοχευόμενων ενεργειών, κράτησε σταθερή την καθαρή θέση της τράπεζας παρ' όλης τις ζημίες που υπέστη από την ύφεση και την απομείωση των ελληνικών ομολόγων.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

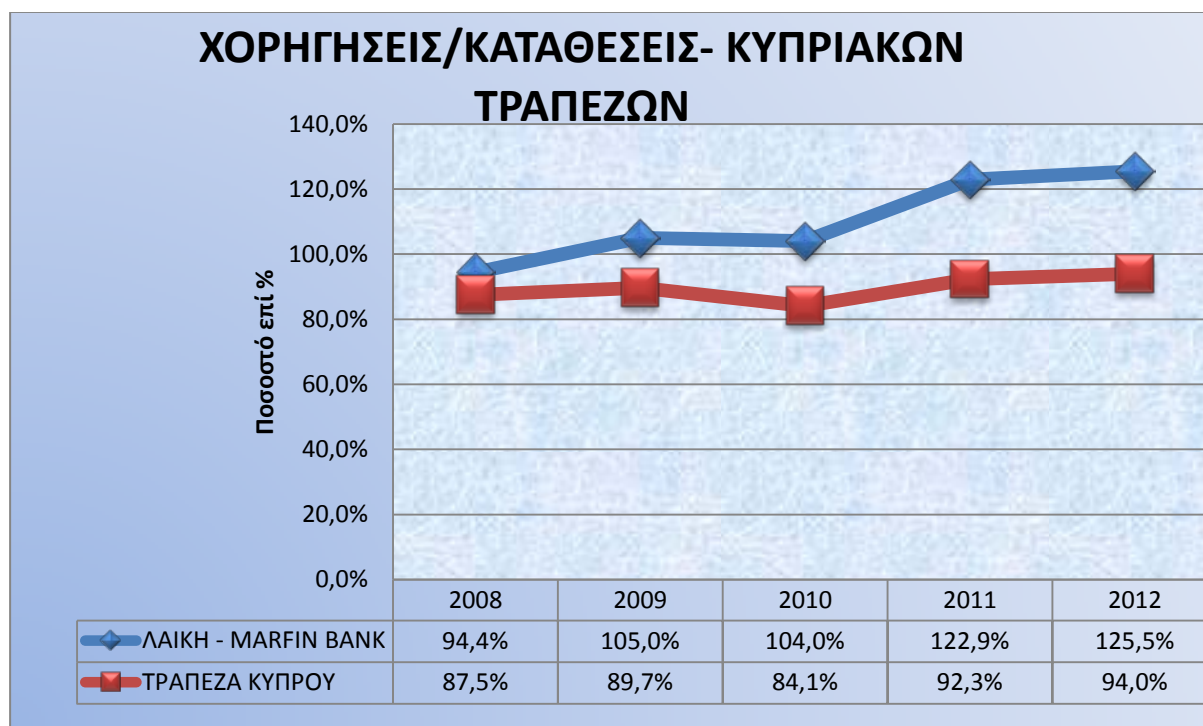

Ο δείκτης καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου διανύει μία μέτρια πορεία σε σχέση με τα πρότυπα ικανοποιητικά επίπεδα. Ειδικότερα, ο δείκτης για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα σε κανένα έτος δεν ξεπερνά το 2,50% δείχνοντας υποτονική τάση στη δημιουργία εσόδων από τόκους σε σχέση με το κερδοφόρο ενεργητικό της τράπεζας. Το 2009 παρόλο που αυξήθηκαν τα παρεχόμενα δάνεια όπως θα δούμε και παρακάτω σε ανάλογο δείκτη, τα λειτουργικά έσοδα

παρέμειναν σταθερά με αποτέλεσμα να μειωθεί ο δείκτης κατά 28,0% και να διαμορφωθεί στο 1,72%. Όμως η δύσκολη οικονομική συγκυρία που επικρατούσε τα επόμενα έτη στις χώρες της νότιας Ευρώπης δε εμπόδισε την τράπεζα να βελτιώσει το δείκτη σταδιακά σε κάθε έτος και το 2012 να μειώνεται οριακά στο 2,13%. Πίσω όμως από αυτή τη βελτίωση είναι ο περιορισμός του κερδοφόρου ενεργητικού που μείωσε την παραγωγικότητα και ενίσχυσε έτσι το δείκτη. Όμως η πολιτική της τράπεζας δεν επέτρεψε την απώλεια εσόδων παρά μόνο το 2012 όπου από τα 1 δις ευρώ, μειώθηκαν στα 640 εκ. ευρώ με αποτέλεσμα τη μείωση του δείκτη στο 2,13%. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 2,07% και είναι η χαμηλότερη τιμή από τις κυπριακές τράπεζες γεγονός που αποτυπώνεται και στο σχεδιάγραμμα.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ και σε αυτόν τον δείκτη πετυχαίνει καλύτερη απόδοση απ' ότι η ΛΑΪΚΗ. Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα σαν σύνολο βελτιώνει το δείκτη της για την εξεταζόμενη περίοδο και από το 2,52% που ήταν το 2008 φτάνει στο 3,17% το 2012 με την αύξηση να είναι 25,0%. Η μέση τιμή του δείκτη διαμορφώνεται στο 2,74% όπου είναι και υψηλότερο από το αντίστοιχο της ΛΑΪΚΗΣ. Το χαρακτηριστικό για τη τράπεζα είναι ότι στο δείκτη αυτό πετυχαίνει συνεχόμενη αύξηση σε όλα τα έτη από το 2009 μέχρι το 2012 χωρίς να δείχνει ότι μειώνεται η ικανότητα της τράπεζας να δημιουργεί κέρδη από λειτουργικές δραστηριότητες μέσα στο αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον και την ύφεση τόσο σε Ελλάδα όσο και σε Κύπρο. Ειδικότερα, το 2012 παρόλη τη μείωση στα έσοδα από τόκους, διαπιστώθηκε και σημαντική μείωση στο κερδοφόρο τμήμα του ενεργητικού για τους ίδιους λόγους, αυτό όμως δεν εμπόδισε το πιστωτικό ίδρυμα να μην διατηρήσει ισχυρή θέση στο δείκτη του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

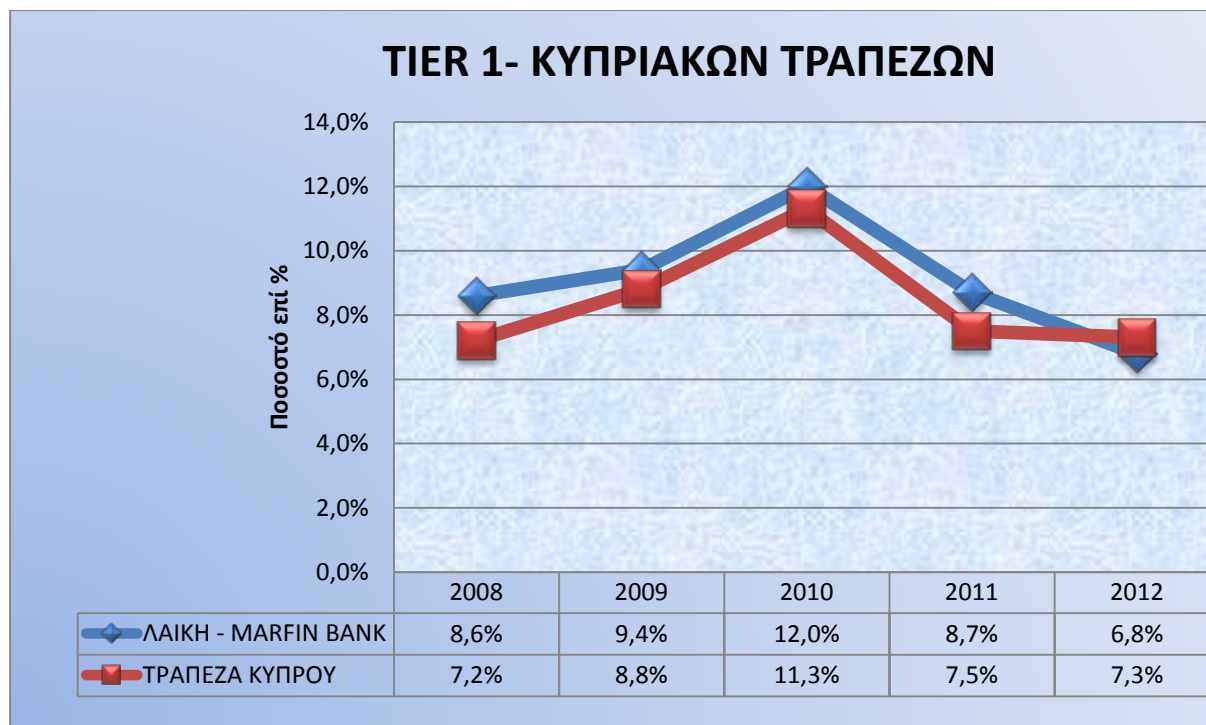

Η ρευστότητα της ΛΑΪΚΗΣ τράπεζας σύμφωνα με το δείκτη μειώνεται σε κάθε έτος. Ήταν σε πολύ καλά επίπεδα το 2008 (94,4%) αλλά το 2009 και μετά ο δείκτης είναι σε επίπεδα πάνω από τη μονάδα, που σημαίνει ότι οι καταθέσεις δεν επαρκούν για να καλύψουν την χρηματοδότηση των δανείων και η τράπεζα κινδυνεύει από έλλειψη ρευστότητας. Σημαντικός παράγοντας τα τελευταία τρία χρόνια είναι απόσυρση των καταθέσεων με αποκορύφωμα το 2012 όπου ο δείκτης εκτινάσσεται στο 125,5% σημειώνοντας αύξηση 32,0% από το 2008. Η μέση τιμή του δείκτη κυμαίνεται στο 110,36% και είναι η υψηλότερη των κυπριακών τραπεζών. Σαν γενική εικόνα η τράπεζα έχει μεγάλο κίνδυνο να μην μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της όταν υπάρχει τόσο μεγάλη διαφορά χορηγήσεων με καταθέσεις.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ διατηρεί υψηλή ρευστότητα σε σχέση με τη ΛΑΪΚΗ όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα. Σε όλα τα έτη ο δείκτης είναι κάτω της μονάδας που σημαίνει ότι υπάρχουν ξένα κεφάλαια (καταθέσεις) στην τράπεζα ώστε να παρέχεται ένα επίπεδο ρευστότητας ως ασφάλεια. Τα πρώτα τρία έτη (2008 ως 2010) ο δείκτης είναι κάτω από το 90,0% όπου αυτό σημαίνει μεγάλη ρευστότητα, αλλά δείχνει ότι υπάρχουν καταθέσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ώστε αντληθούν νέα κεφάλαια και με απώτερο στόχο την αύξηση των εσόδων και της κερδοφορίας. Το 2011 και 2012 η ρευστότητα είναι εξίσου καλή

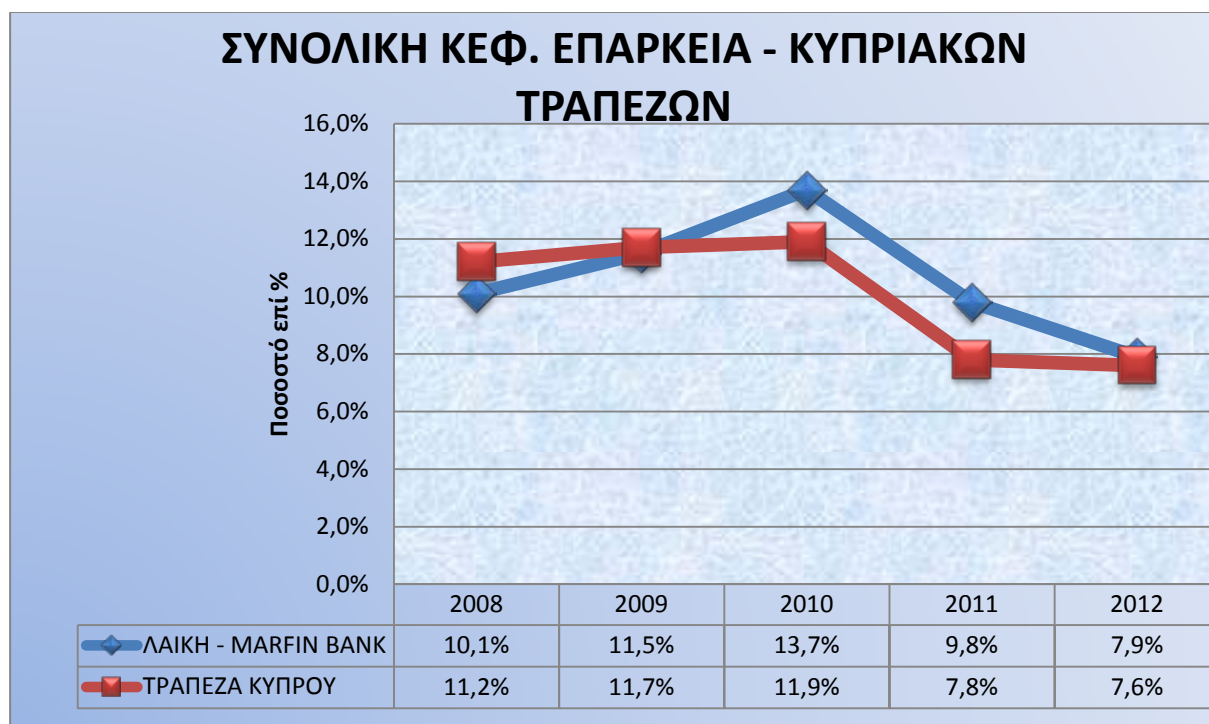
αλλά τώρα η τράπεζα εκμεταλλεύεται τα παρεχόμενα κεφάλαια ώστε να αυξήσει την παραγωγικότητα της.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

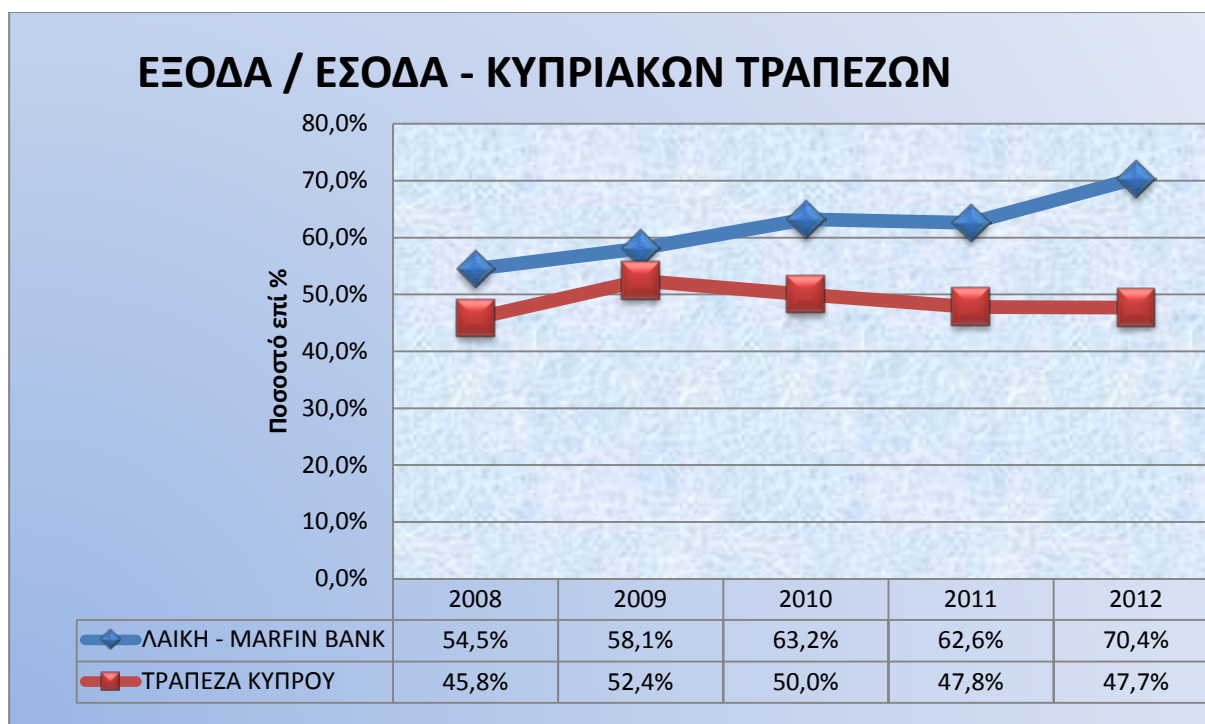
Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των βασικών ιδίων κεφαλαίων και για τις δύο τράπεζες είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ειδικότερα, μέχρι το 2010 τόσο η ΛΑΪΚΗ όσο και ΚΥΠΡΟΥ διατηρούν τους δείκτες τους πολύ πάνω από το όριο του 4%. Η εφαρμογή της Βασιλείας III όμως που έχει όριο ελάχιστων βασικών κεφαλαίων TIER 1 6,0% είναι ένα πρόβλημα που μπορεί να απασχολήσει ιδιαίτερα την ΛΑΪΚΗ διότι κατά το 2012 ο δείκτης ανήλθε στο 6,8%. Είναι εύκολα διακριτό από το σχεδιάγραμμα ότι τα έτη 2011 και 2012 οι οικονομικές εξελίξεις μείωσαν τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, βάζοντας τις τράπεζες σε διαδικασία αναζήτησης για αύξηση των κεφαλαίων ώστε να επανέλθουν οι δείκτες τους στα επίπεδα που ήταν πριν την κρίση. Και οι δύο τράπεζες διατηρούν ίδια συμπεριφορά στο δείκτη με την ΛΑΙΚΗ να προηγείται στα πρώτα τέσσερα έτη. Η μέση τιμή το επιβεβαιώνει αυτό όπου η ΛΑΪΚΗ είχε 9,10% και η ΚΥΠΡΟΥ 8,42% για την εξεταζόμενη περίοδο. Η ΛΑΪΚΗ τράπεζα αντιμετώπισε μεγαλύτερη απώλεια στα ίδια κεφάλαια της το 2011 (της τάξεως των 3 δις ευρώ) ενώ η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ είχε αρκετά λιγότερες απώλειες (1,3 δις ευρώ) και με τη βοήθεια μετατροπής αξιόγραφων σε μετοχές (850 εκ. ευρώ) η κεφαλαιακή βάση δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό. Αυτός είναι και ο λόγος που το 2012 η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ εμφανίζει μεγαλύτερη κεφαλαιακή επάρκεια απ' ότι η ΛΑΪΚΗ.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας μέχρι το 2010 όπως και στο δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων κυμαίνεται σε ανεκτά επίπεδα πάνω από το 8%. Όμως τα έτη 2011 και 2012 η κεφαλαιακή επάρκεια μειώνεται σε μεγάλο βαθμό και φτάνει να είναι κάτω από το όριο του 8%, οδηγώντας τις τράπεζες στην ανάγκη να αντλήσουν κεφάλαια ώστε να ενισχύσουν την κεφαλαιακή τους βάση. Ειδικότερα η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ τα τελευταία δύο έτη (2011 και 2012) αντιμετωπίζει πρόβλημα κεφαλαιακής επάρκειας ενώ η ΛΑΪΚΗ μόνο το 2012. Παρόλη την αύξηση των κεφαλαίων από πλευράς ΚΥΠΡΟΥ και την διατήρηση των ικανοποιητικών επιπέδων στα ίδια κεφάλαια (τα ίδια κεφάλαια για την ΚΥΠΡΟΥ δεν έπεσαν κάτω από τα 2,3 δις ευρώ μέχρι το 2012) εντούτοις βρίσκεται πίσω στο δείκτη από την ΛΑΪΚΗ τράπεζα. Και η απώλεια ενεργητικού για την τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ δεν θεωρείται αρκετά μεγάλη όταν συγκρίνοντας με την ΛΑΪΚΗ, απώλεια της ΚΥΠΡΟΥ είναι 6 δις στο ενεργητικό από το 2010 στο 2012 ενώ για την ίδια περίοδο η ΛΑΪΚΗ έχει απώλεια ενεργητικού 12 δις ευρώ. Σημαντικός παράγοντας είναι η στάθμιση του ενεργητικού με βάση τον κίνδυνο που απ' ότι φαίνεται διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην περίπτωση αυτή.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

Ο δείκτης αποτελεσματικότητας για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα δεν είναι σε επιθυμητά επίπεδα ώστε να πραγματοποιείται υψηλό κέρδος και να καλύπτονται όλες οι δαπάνες του πιστωτικού ιδρύματος. Ειδικότερα η τράπεζα αντιμετωπίζει έντονο πρόβλημα καθώς σχεδόν σε όλα τα έτη για την εξεταζόμενη περίοδο αυξάνεται ο δείκτης, γεγονός που δείχνει την υψηλά λειτουργικά έξοδα τα οποία δεν μειώνονται και λειτουργικά έσοδα που δεν φαίνεται να επαρκούν με κίνδυνο την δημιουργία ζημιών χρήσεως, το 2012 ο δείκτης φτάνει το 70,4% από το 54,5% που ήταν το 2008 με την αύξηση να φτάνει το 30,0%. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 61,76% και είναι η υψηλότερη από τις κυπριακές τράπεζες. Η συνεχόμενη αυξανόμενη τάση του δείκτη είναι ένας ιδιαίτερος κίνδυνος για την τράπεζα που δείχνει ότι δεν επαρκούν τα λειτουργικά έσοδα ώστε να εξυπηρετηθούν οι δαπάνες της τράπεζας και αυτό σε βάθος χρόνου οδηγεί σε συρρίκνωση της καθαρής θέσης λόγω των συνεχόμενων ζημιών που προκαλούνται.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ από την άλλη, σε εντελώς αντίθετη πολιτική από την ΛΑΪΚΗ, διατηρεί πολύ καλά επίπεδα στο δείκτη σε όλα τα έτη. Μάλιστα μόνο σε δύο από αυτά ο δείκτης ξεπερνάει το 50,0% (2009 και 2010). Η μέση τιμή του δείκτη κυμαίνεται στο 48,74% και είναι 26,0% μικρότερη από αυτήν της ΛΑΪΚΗΣ. Πρέπει να επισημαίνουμε ότι το 2011 η τράπεζα κράτησε σταθερά τα έξοδα της, και αύξησε και τα 90 εκ. ευρώ τα έσοδα της. Στη συνέχεια το 2012 μείωσε τα λειτουργικά της έξοδα κατά 230 εκ ευρώ, όταν η απώλεια

εσόδων άγγιξε τα 500 εκ. ευρώ. Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ δείχνει να είναι πολύ πιο αποτελεσματική στο τομέα διαχείρισης των λειτουργικών εξόδων απ' ό τι η ΛΑΪΚΗ τράπεζα.

Θα πρέπει όμως να πούμε ότι στην ίδια κίνηση προσέφυγε και η ΛΑΪΚΗ όπου ενώ τα έσοδα μειώθηκαν κατά 400 εκ. ευρώ η τράπεζα μείωσε τα λειτουργικά της έξοδα κατά 220 εκ. ευρώ. Όμως δεν φάνηκαν να είναι επαρκείς οι προσπάθειες αυτές καθώς ο ήδη αυξημένος και επιβαρυσμένος δείκτης (62,6% το 2011) συνέχισε την αύξηση του και το 2012.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Η ποιότητα ενεργητικού για την ΛΑΪΚΗ τράπεζα μειώνεται σε κάθε έτος. Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα ο δείκτης αυξάνεται σε κάθε έτος και από τα υγιή επίπεδα του 0,34% το 2008 φτάνει στο 4,23% το 2012 με την αύξηση να αγγίζει το 1100% και τις προβλέψεις να ανέρχονται στα 1,3 δις ευρώ. Τα τελευταία δύο έτη ο δείκτης διανύει πολύ αρνητική πορεία καθιστώντας την τράπεζα ικανή για υψηλές απώλειες λόγω επισφαλών απαιτήσεων. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 1,84%, εμφανώς υψηλή απόδοση και αρκετά υψηλότερη από την ΚΥΠΡΟΥ. Αυτό σημαίνει ότι η ΛΑΪΚΗ τράπεζα έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να δημιουργεί ζημιές χρήσης από μη εξυπηρετούμενα δάνεια απ' ό τι η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ. Το 2011 ήταν χρονιά – σταθμός για την τράπεζα με μεγάλες απώλειες δείχνοντας την αρχή επικείμενης χειροτέρευσης των οικονομικών στοιχείων του συγκροτήματος. Το συνολικό ενεργητικό μειώθηκε κατά 9 δις ευρώ δείχνοντας τη συρρίκνωση των εργασιών και

συγχρόνως οι προβλέψεις αυξήθηκαν από την δύσκολη οικονομική κατάσταση της Ελλάδας και μετέπειτα το 2012 στη Κύπρο.

Η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ επίσης μειώνει την ποιότητα του ενεργητικού της σε όλη το χρονική περίοδο όπως δείχνει και ο δείκτης της, που αυξάνεται διαδοχικά σε κάθε έτος. Όμως αυξάνεται με πολύ μικρότερο ρυθμό απ' ότα της ΛΑΪΚΗΣ τράπεζας δείχνοντας μία τράπεζα πιο έτοιμη να διαχειριστεί ακραίες οικονομικές συνθήκες όπως αυτές που ακολούθησαν από την ελληνική κρίση και μετά. Από το 0,25% που ήταν ο δείκτης το 2008 έφτασε στο 2,27% το 2012 με την αύξηση να κυμαίνεται στο 800,0%. Η μέση τιμή του δείκτη ανέρχεται στο 1,03% , εμφανώς λιγότερο από αυτή της ΛΑΪΚΗΣ. Παρόλο που η απόδοση της τράπεζας είναι σαφώς καλύτερη από αυτή της ΛΑΪΚΗΣ, δεν είναι ικανοποιητική η ποιότητα ενεργητικού για την τράπεζα σε αυτήν την εξεταζόμενη περίοδο καθώς και οι δυο τράπεζες κινδυνεύουν με υψηλές απώλειες από τις προβλέψεις που συσσωρεύονται.

6.2.3. Σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Η αποδοτικότητα του ενεργητικού δείχνει την ίδια συμπεριφορά στο δείκτη τόσο στις ελληνικές όσο και στις κυπριακές τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα, μέχρι το 2010, τα πρώτα τρία χρόνια δηλαδή, οι κυπριακές διατηρούν οριακά υψηλότερες αποδόσεις από τις ελληνικές σε

κάθε έτος. Βέβαια πρέπει να πούμε ότι η τάση είναι μειωτική μέχρι και το 2011. Μέχρι το 2010 η μείωση για τις ελληνικές ήταν 86,0% και ο δείκτης ανέρχονταν στο 0,15% ενώ η μείωση για τις κυπριακές έφτανε 63,5% και ο δείκτης στο 0,48%. Βλέπουμε ότι οι ελληνικές τράπεζες δέχονται περισσότερες πιέσεις στη διαχείριση του ενεργητικού απ' ότι οι κυπριακές. Με τον ίδιο τρόπο συνεχίζεται η πορεία του δείκτη το 2011, όπου οι ελληνικές έχουν απώλεια μεγαλύτερη απ' ότι οι κυπριακές τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης για τις ελληνικές μειώνεται σε υπερβολικό βαθμό (-6500%) και φτάνει σε αρνητική απόδοση -9,77% ενώ για τις κυπριακές η μείωση αγγίζει το 1450% και ο δείκτης φτάνει στο -6,50%. Οι αρνητικές επιδόσεις για το δείκτη είναι επακόλουθο των ζημιών χρήσεως που υπέστησαν τα πιστωτικά ιδρύματα σε Ελλάδα και Κύπρο λόγω της απομείωσης των ομολόγων ελληνικού δημοσίου για την μείωση του δημοσιονομικού χρέους. Οι πιέσεις που δέχονται οι ελληνικές τράπεζες είναι εμφανώς ισχυρότερες απ' ότι των κυπριακών τραπεζών. Η μέση τιμή το επιβεβαιώνει αυτό όπου για τις ελληνικές είναι -1,91% και για τις κυπριακές -1,40%. Το 2012 βλέπουμε την πραγματική κατάσταση των τραπεζών μετά την μείωση της περιουσίας λόγω των ελληνικών ομολόγων όπου όλες οι τράπεζες παρουσιάζουν ζημίες χρήσης, επηρεαζόμενες από την κακή οικονομική συγκυρία και αβεβαιότητα. Παρόλα αυτά οι ελληνικές τράπεζες δείχνουν να ανακάμπτουν καλύτερα απ' ότι οι κυπριακές πιθανόν μάλλον γιατί η οικονομική ύφεση μεταφέρθηκε πλέον από την Ελλάδα και σε Κύπρο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

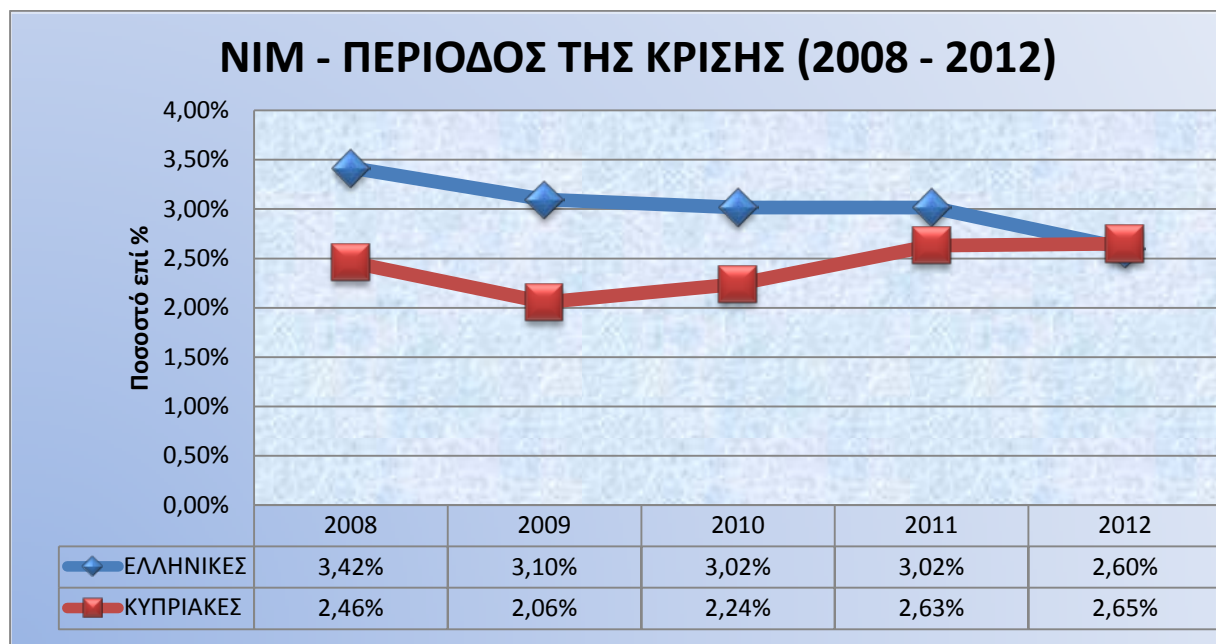

Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων για τις ελληνικές τράπεζες έχει μειωτική τάση μέχρι το 2011. Πιο συγκεκριμένα, το 2008 και 2009 συνεχίζει πολύ καλή πορεία με τις τράπεζες να μπορούν να αντλούν νέα κεφάλαια χρησιμοποιώντας ξένα κεφάλαια. Από το 2010 όμως η ικανότητα των κερδών μειώνεται στο ελάχιστο, όπου αρχίζει η περίοδο μεγάλων πιέσεων στην ελληνική οικονομία. Το 2011 ο δείκτης παίρνει ασυνήθιστη τροπή και μειώνεται στο -446,29% προκαλώντας τεράστιες ζημιές στις τράπεζες από την απομείωση των ελληνικών ομολόγων. Είναι φανερό πλέον ότι η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για την επιστροφή των τραπεζών σε κερδοφόρα επίπεδα και αποδόσεις. Το 2012 ο δείκτης δείχνει για πρώτη φορά θετικός, αλλά δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική εικόνα της οικονομικής θέσης των τραπεζών αν αναλογιστούμε ότι μόνο η ΠΕΙΡΑΙΩΣ έχει ανακτήσει υψηλή καθαρή θέση λόγω της συγχώνευσης με ΑΓΡΟΤΙΚΗ και ΓΕΝΙΚΗ. Η μέση τιμή του δείκτη είναι αρνητική και κυμαίνεται στο -79,28% σχεδόν η διπλάσια από αυτή των κυπριακών τραπεζών.

Οι κυπριακές τράπεζες παρουσιάζουν συνεχόμενη μείωση σε όλα τα έτη. Μόνο το 2008 πετυχαίνουν υψηλή απόδοση του δείκτη πάνω από 20,0%. Όμως μέχρι και το 2011 οι αποδόσεις των κυπριακών είναι υψηλότερες από αυτές των ελληνικών. Η απομείωση των ελληνικών ομολόγων επηρέασε λιγότερο τις κυπριακές τράπεζες απ' ότι τις ελληνικές

σύμφωνα με το δείκτη. Αυτό φαίνεται και από τη μέση τιμή όπου ανήλθε στο αρνητικό επίσης -37,0% αλλά είναι σχεδόν η μίση από αυτή των ελληνικών τραπεζών, προβάλλοντας έτσι την διαφορά σε ανάγκη ανάκαμψης από την οικονομική ύφεση και παγωμένη αγορά του 2011 και 2012. Το αρνητικό κλίμα της Ελλάδας επηρέασε με το «κούρεμα του ελληνικού χρέους» και την Κύπρο με πρώτες και σημαντικότερες τις κυπριακές τράπεζες που διατηρούσαν υψηλή αξία ομολόγων ελληνικού δημοσίου. Ο δείκτης αποτυπώνει την δύσκολη οικονομική κατάσταση που ξεκίνησε από το 2008 και την χρηματοπιστωτική κρίση των ΗΠΑ και την ανάγκη άντλησης ρευστότητας μέσω των διάφορων δόσεων, στη συνέχεια με την ελληνική κρίση του υπέρογκου δημοσιονομικού χρέους και η απομείωση των ελληνικών ομολόγων που «εξαφάνισε» τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών σε Ελλάδα και Κύπρο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ

Οι ελληνικές τράπεζες διατηρούν υψηλότερο δείκτη καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου. Αυτό σημαίνει ότι δημιουργούν πιο αποδοτικά εισόδημα από τόκους σε σχέση με το κερδοφόρο ενεργητικό τους. Πιο συγκεκριμένα μέχρι και το 2011, όλα αυτά τα έτη ο δείκτης παραμένει πάνω από το 3,00% όπου είναι πολύ καλή ένδειξη. Το 2012 επηρεαζόμενες από τις εξελίξεις στην ελληνική οικονομία ο δείκτης υποχωρεί στο 2,60%. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 3,03% και είναι υψηλότερη απόδοση από τις κυπριακές τράπεζες. Είναι φανερό ότι στις ελληνικές τράπεζες το κερδοφόρο ενεργητικό τμήμα (λειτουργικές δραστηριότητες) επιδρά καλύτερα π' ότι στις κυπριακές στη δημιουργία εισοδήματος από τόκους.

Οι κυπριακές τράπεζες διατηρούν το δείκτη κοντά στο 2,50% σε αυτή τη περίοδο. Αυτό φαίνεται και από την μέση τιμή που είναι 2,41%. Ενώ το 2009 παρατηρείται μία μείωση της τάξεως του 16,0% με το δείκτη να πέφτει στο χαμηλό 2,06% , τα υπόλοιπα έτη οι τράπεζες ανακάμπτουν και σημειώνουν συνεχόμενη αύξηση σε όλα τα έτη, με αποκορύφωμα το 2012 να ξεπεράσουν την απόδοση των ελληνικών τραπεζών (2,65% αντί 2,60%). Γενικότερα πάντως οι κυπριακές τράπεζες διατηρούν τον δείκτη αυτό σε επίπεδα κάτω του 3,00% σε πολλά συνεχόμενα έτη και η δύσκολη οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, μείωσε την ικανότητα των ελληνικών τραπεζών να αντλούν κέρδη από τόκους, έτσι οι κυπριακές τράπεζες φαίνονται σε καλύτερη θέση σε αυτόν τον δείκτη το 2012.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

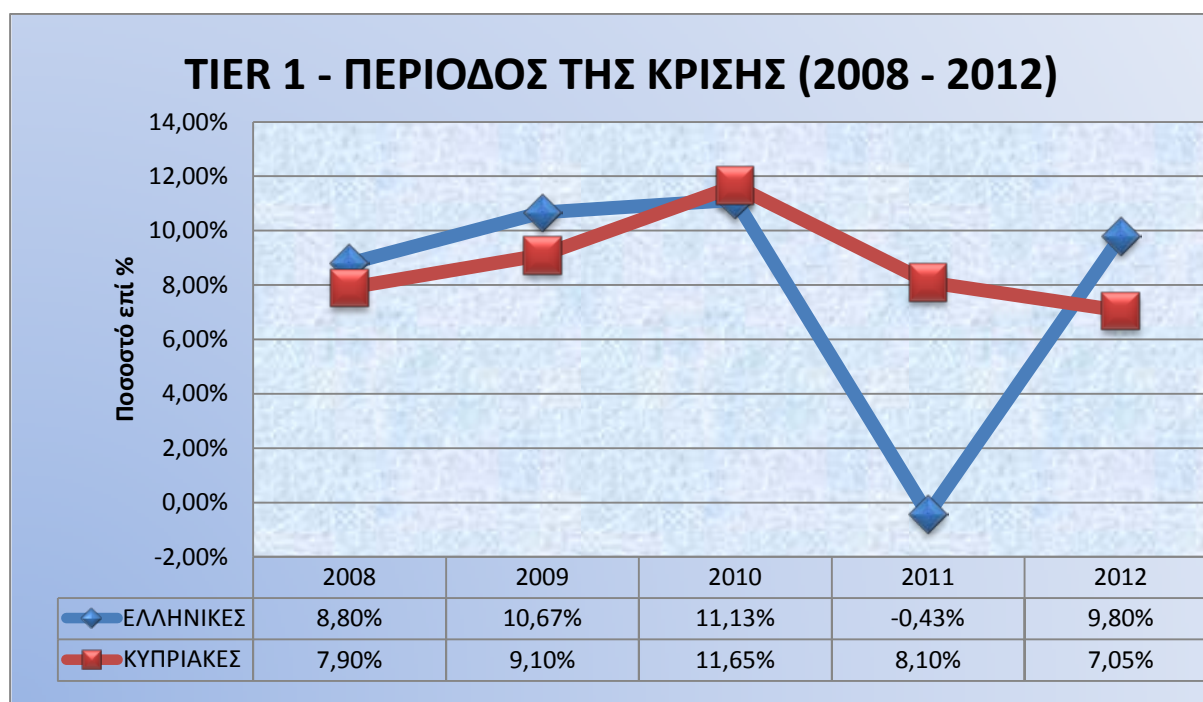

Οι ελληνικές τράπεζες διατηρούν πάνω από τη μονάδα το δείκτη σε όλα τα έτη για την περίοδο αυτή. Η μέση τιμή του δείκτη είναι 109,05% όπου δείχνει μικρή ρευστότητα εφόσον χρησιμοποιούνται κεφάλαια εκτός καταθέσεων για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων (δάνεια). Είναι γνωστό το πρόβλημα των ελληνικών τραπεζών από την κρίση του 2008 στις ΗΠΑ για την ανάγκη αύξησης της ρευστότητας. Έτσι οι τράπεζες δείχνουν ότι αντιμετωπίζουν σύμφωνα με το δείκτη πιστωτικό κίνδυνο εφόσον είναι υπαρκτός ο κίνδυνος αθέτησης πληρωμής των υποχρεώσεων. Η μεγαλύτερη διακύμανση στο δείκτη παρατηρείται τα έτη 2011 και 2012, όπου ο δείκτης αυξάνεται και μειώνεται αντίστοιχα. Το 2011 η φυγή των καταθέσεων στο εξωτερικό μείωσε την ρευστότητα με αποτέλεσμα ο δείκτης να αυξηθεί

στο 118,23% ενώ το 2012 στη προσπάθεια να βελτιωθεί η κατάσταση και με τη μερική επιστροφή των καταθέσεων, αλλά και τη μείωση των παρεχόμενων δανείων ο δείκτης υποχώρησε στο 102,35% όπου θεωρείται αρκετά καλή επίδοση για το δείκτη αυτό εφόσον οι τράπεζες εκμεταλλεύονται όλα τα κεφάλαια (καταθέσεις) που λαμβάνουν.

Οι κυπριακές τράπεζες διατηρούν αρκετά καλή ρευστότητα σε άριστα επίπεδα μέχρι το 2010 το 2011 όμως ο δείκτης αυξάνεται και συνεχίζει την αύξηση και το 2012. Δε μπορούμε να πούμε ότι τα επίπεδα που εμφανίζουν (κάτω από το 110%) είναι σε επικίνδυνη θέση αλλά δηλώνουν μείωση της ρευστότητας σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Η μέση τιμή του δείκτη όμως για αυτήν την εξεταζόμενη περίοδο είναι σε άριστα επίπεδα και φτάνει 99,94% όπου είναι η ιδανική απόδοση για αυτόν τον δείκτη που σημαίνει ότι οι τράπεζες εκμεταλλεύονται στο μέγιστο τα παρεχόμενα ξένα κεφάλαια (καταθέσεις) και δεν αντιμετωπίζουν μειωμένη ρευστότητα.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ TIER 1

Οι κεφαλαιακή επάρκεια των βασικών ιδίων κεφαλαίων τόσο των ελληνικών όσο και των κυπριακών τραπεζών βρίσκεται σε καλά επίπεδα τα τελευταία πέντε χρόνια. Με εξαίρεση το 2011 όπου λόγω της διαγραφής χρέους οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες εμφάνισαν αρνητικά ίδια κεφάλαια με το δείκτη να ανέρχεται σε αρνητικό -0,43%. Στη συνέχεια η εξυγίανση των τραπεζών (με τις συγχωνεύσεις που ακολούθησαν στην ΠΕΙΡΑΙΩΣ τράπεζα

κυρίως) επανέφερε το δείκτη σε θετικά επίπεδα κοντά στο 10,0% αρκετά πάνω από το 6,0% της Βασιλείας III.

Οι κυπριακές τράπεζες αυξάνουν την κεφαλαιακή τους επάρκεια μέχρι το 2010 όπου μετά μειώνεται ο δείκτης χωρίς όμως να πέφτει κάτω από το επιτρεπτό όριο. Το 2012 όμως ο δείκτης για τις κυπριακές τράπεζες είναι αρκετά οριακός αντικατοπτρίζοντας την δυσκολία των τραπεζών να κρατήσουν την κεφαλαιακή επάρκεια σύμφωνη με την οδηγία της Επιτροπής της Βασιλείας.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Όπως και στο προηγούμενο δείκτη των βασικών ιδίων κεφαλαίων TIER 1, έτσι και η συνολική κεφαλαιακή επάρκεια έχει ακριβώς την ίδια συμπεριφορά και πορεία τόσο για τις ελληνικές τράπεζες όσο και για τις κυπριακές. Το 2011 για τις ελληνικές ήταν χρονιά αρνητικών εξελίξεων όπως έχουμε προαναφέρει και τα συνολικά κεφάλαια (TIER 1 και TIER 2) σχεδόν εξαφανίστηκαν φτάνοντας το δείκτη οριακά πάνω από το μηδέν. Ωστόσο οι κυπριακές τράπεζες διατήρησαν την ίδια χρονιά το δείκτη στο 8,80%. Το 2012 βρίσκει τις ελληνικές τράπεζες με την ΕΘΝΙΚΗ μόνο να ανακοινώνει αρνητική καθαρή θέση (-1,8 δις ευρώ) ενώ οι ΑΛΦΑ ανακτά κάπως το χαμένο αποθεματικό της. Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ είναι η μόνη που μέσω των συγχωνεύσεων επανέφερε πιο δυνατή από ποτέ την κεφαλαιακή της θέση με ίδια κεφάλαια να ξεπερνούν τα 5,5 δις ευρώ. Οι κυπριακές από την άλλη φαίνεται το 2012 να

αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο πρόβλημα απ' ότι οι ελληνικές καθώς οι συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας βρίσκεται κάτω από το 8,0% (7,75%). Η ΛΑΪΚΗ είναι αυτή με τις μεγαλύτερες απώλειες ιδίων κεφαλαίων (3 δις ευρώ το 2011) ενώ η τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ μέσω της αύξηση ιδίων κεφαλαίων από μετατρέψιμες μετοχές διατηρεί την καθαρή της θέση πάνω από τα 2 δις ευρώ.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ

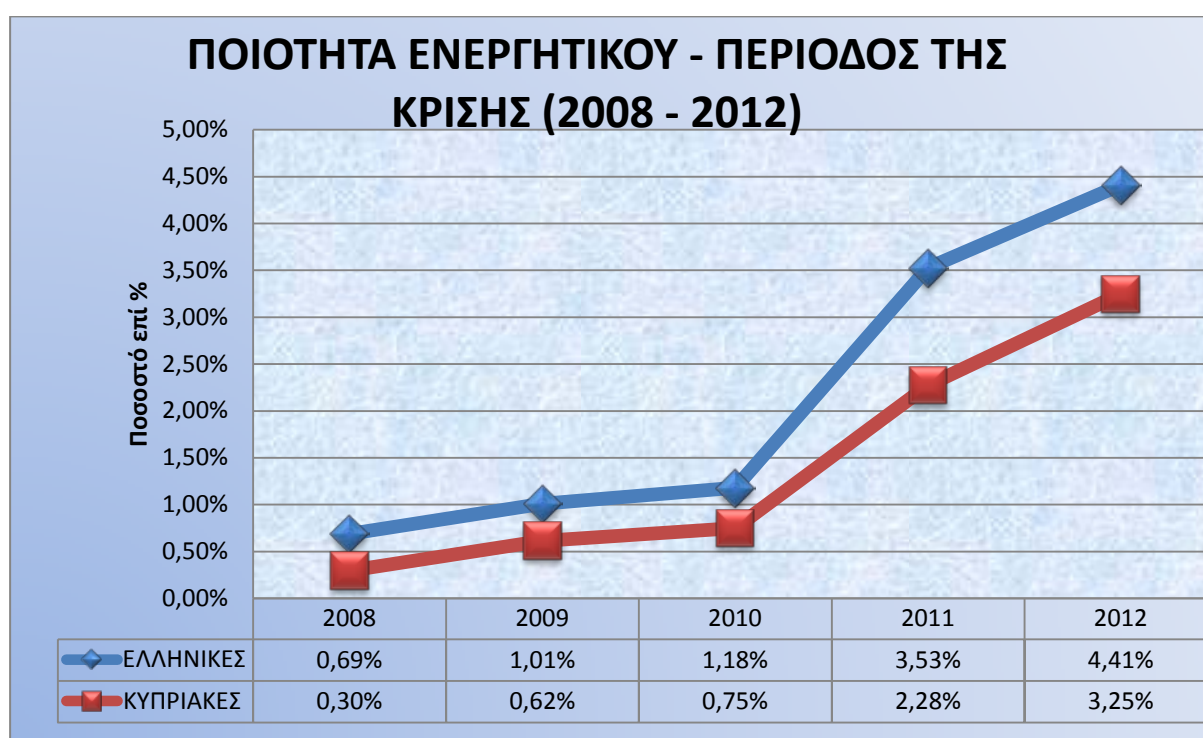

Ο δείκτης έξοδα προς έσοδα για τις ελληνικές τράπεζες αυξάνεται τα πρώτα τέσσερα χρόνια και μειώνεται το 2012. Αυτό σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες αδυνατούν να προσαρμοστούν στη δύσκολο οικονομικό περιβάλλον που εισέρχεται η χώρα από το 2008 και μετά με αποκορύφωμα το 2011 και 2012. Δε κατάφεραν να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα με αποτέλεσμα η μείωση των εσόδων να προκαλέσει την αύξηση του δείκτη. Αυτό συνέβη όμως το 2012 όπου παρόλη τα μειωμένα έσοδα κατάφεραν να μειώσουν το δείκτη κατά 3,0% και να διαμορφωθεί στο 53,77% από το 55,37% που ήταν ένα χρόνο πριν. Η μέση τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 52,98% για όλη τη περίοδο και θεωρείται ικανοποιητική επίδοση εφόσον είναι κοντά στα επίπεδα του 50,0% και φαίνεται να υπάρχει μεγάλο περιθώριο υπολειπόμενων εσόδων ώστε να καλυφθούν και λοιπές δαπάνες των τραπεζών.

Οι κυπριακές τράπεζες όπως φαίνεται από το σχεδιάγραμμα αυξάνουν το δείκτη σε τέσσερα από τα πέντε έτη. Ειδικότερα ο δείκτης για τα έτη από το 2010 μέχρι το 2012 διατηρεί το δείκτη πάνω από το 55,0% ενώ το 2012 φτάνει στα όρια του 60,0%. Φαίνεται πως μόνο στο

2008 μπόρεσαν οι τράπεζες να διαχειριστούν κατάλληλα τα λειτουργικά τους έξοδα και να κρατήσουν το δείκτη σε χαμηλά επίπεδα. Οι κυπριακές τράπεζες εμφανίζονται ανήμπορες να διαχειριστούν με κατάλληλο τρόπο και πολιτική τα λειτουργικά τους έξοδα και έσοδα σε σχέση με τις ελληνικές. Αυτό φαίνεται και από τη μέση τιμή του δείκτη που διαμορφώθηκε στο 55,25%. Το μόνο θετικό για τις κυπριακές τράπεζες ήταν ο περιορισμός του δείκτη το 2011 που μειώθηκε οριακά στο 55,20% λόγω της διατήρησης γι' αυτήν την χρονιά των λειτουργικών εξόδων και την αύξηση των λειτουργικών εσόδων τόσο στην ΛΑΪΚΗ όσο και στην τράπεζα ΚΥΠΡΟΥ.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Οι ποιότητα ενεργητικού γίνεται όλο και χειρότερη για όλες τις τράπεζες καθώς ο δείκτης όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα αυξάνεται σε κάθε έτος για όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Για τις ελληνικές τράπεζες η αύξηση μέχρι το 2010 ανέρχεται στο 70,0% ενώ μέχρι το 2012 φτάνει το 540%. Είναι φανερό ότι η οικονομική ύφεση της ελληνικής οικονομίας αύξησε τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις σε όλες τις ελληνικές τράπεζες. Η επιδείνωση της οικονομίας ειδικά το 2012 προκάλεσε την αύξηση του δείκτη στο 4,41% με την ΠΕΙΡΑΙΩΣ να φτάνουν οι προβλέψεις στα 6 δις ευρώ και την ΑΛΦΑ στο 1,6 δις ευρώ (η ΕΘΝΙΚΗ μείωσε τις προβλέψεις κατά 500 εκ. ευρώ). Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε στο 2,16% και

είναι αρκετά υψηλότερη από αυτή των κυπριακών τραπεζών όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

Οι κυπριακές τράπεζες είναι σε εμφανώς καλύτερη θέση όσον αφορά την ποιότητα ενεργητικού απ' ότι οι ελληνικές. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην ποιότητα του ενεργητικού τους. Η αύξηση του δείκτη από το 2008 μέχρι το 2012 ανέρχεται στο 980% φτάνοντας στο 3,25%. Οι κυπριακές τράπεζες είχαν καλύτερη ποιότητα ενεργητικού κατά το 2008 αφού είχαν περιορίσει το δείκτη στο 0,30%. Οι οικονομικές εξελίξεις όμως οδήγησαν και τις κυπριακές τράπεζες σε πολύ δύσκολη θέση με αποκορύφωμα το 2011 και 2012 όπως συνέβη και με τις ελληνικές. Η μέση τιμή του δείκτη ανήλθε 1,44% γι' αυτήν την εξεταζόμενη περίοδο δείχνοντας καλύτερη θέση απ' ότι οι ελληνικές όσον αφορά τις προβλέψεις των τραπεζών σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό.

6.3. Σύγκριση της οικονομικής κατάστασης των τραπεζών πριν και μετά ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑ - ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όπως είδαμε και στην ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών για την 1^η περίοδο (2004 – 2007) οι τράπεζες, τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές, εμφάνισαν υψηλή κερδοφορία και αποδοτικότητα. Δείκτες όπως αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) έδειξαν την κερδοφορία αυτή με τις ελληνικές τράπεζες να αυξάνουν και να διατηρούν υψηλή αποδοτικότητα και οι κυπριακές τράπεζες να έχουν μεγάλη αύξηση όπου μέχρι το 2007 να φτάνουν τις αντίστοιχες αποδόσεις των ελληνικών τραπεζών. Οι δείκτες καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου από την πλευρά τους αποτύπωσαν την σταθερότητα που επικρατούσε στην οικονομία και στις αγορές με τις ελληνικές τράπεζες να σημειώνουν καλύτερες αποδόσεις απ' ότι οι κυπριακές. Στη 2^η χρονική περίοδο (2008 – 2012) η κερδοφορία των τραπεζών ειδικά προς το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου (2012) λαμβάνει αρνητικά πρόσημα δείχνοντας με τον πιο παραστατικό τρόπο την δυσμενή εικόνα τόσο των ελληνικών όσο και των κυπριακών τραπεζών. Η περίοδος αυτή βρίσκει τις κυπριακές τράπεζες να έχουν λιγότερες απώλειες στην αποδοτικότητα τους σε σχέση με τις ελληνικές. Η ύφεση της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με την διαγραφή χρέους του ελληνικού δημοσίου, εξαφάνισε την όποια καθαρή θέση των τραπεζών αφήνοντας μόνο της κυπριακές και την ΑΛΦΑ με θετικά ίδια κεφάλαια κατά τα έτη 2011 και 2012. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας της ανακεφαλαιοποίησης συνιστά επιτακτική ανάγκη για να επιστρέψουν στις τράπεζες η απαιτούμενη κεφαλαιακή βάση ώστε να ξαναγίνουν αποδοτικές, βιώσιμες και να ανακτήσουν την ανταγωνιστικότητα που είχαν μερικά χρόνια πριν.

ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Στον τομέα της ρευστότητας κατά την 1^η εξεταζόμενη περίοδο οι ελληνικές τράπεζες έδειξαν άριστα επίπεδα ρευστότητας. Σύμφωνα με τους αριθμοδείκτες διατήρησαν επαρκή ρευστότητα αλλά όχι σε σημείο όπου να μένουν ανεκμετάλλευτα ξένα κεφάλαια (καταθέσεις). Οι κυπριακές τράπεζες αντιθέτως δείχνανε υψηλότερα επίπεδα ρευστότητας απ' ότι οι ελληνικές, αλλά αυτό έρχεται σε αντίθεση με την κερδοφορία των τραπεζών καθώς φαίνονταν ότι παρέμειναν ξένα κεφάλαια που θα μπορούσαν να επενδυθούν. Στην 2^η και πιο σημαντική εξεταζόμενη περίοδο οι ελληνικές τράπεζες έχασαν την ρευστότητα τους και οδηγήθηκαν στην κάλυψη των επενδύσεων τους και από άλλα κεφάλαια πέρα των καταθέσεων. Το 2011 ήταν και η πιο δύσκολη χρονιά με την ρευστότητα να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα λόγω της φυγής των καταθέσεων στο εξωτερικό. Μόνο η ΑΛΦΑ τράπεζα δείχνει ικανοποιητικά επίπεδα ρευστότητας την περίοδο αυτή. Οι κυπριακές τράπεζες είχαν καλύτερη ρευστότητα αυτήν την περίοδο απ' ότι οι ελληνικές. Στα πρώτα τρία χρόνια (μέχρι το 2010) φαίνονταν ότι οι χορηγήσεις χρηματοδοτούνταν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο από τις καταθέσεις. Η κατάσταση επιδεινώθηκε τα δύο τελευταία έτη όπως συνέβη και στις ελληνικές τράπεζες αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό. Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι για το 2011 και 2012 η έλλειψη ρευστότητας δεν ήταν ποτέ στο προφίλ των κυπριακών τραπεζών γιατί σε κανένα απ' όλα τα προηγούμενα έτη δεν είχαν εμφανίσει παρόμοια επίπεδα, γεγονός που δείχνει την επιδείνωση της κρίσης και μετάδοσης της στην κυπριακή οικονομία και στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Η κεφαλαιακή επάρκεια έδειξε υψηλή μεταβλητότητα τόσο στη 1^η όσο και στη 2^η περίοδο για όλες τις τράπεζες. Ειδικότερα, στην 1^η εξεταζόμενη περίοδο οι τράπεζες έδειξαν μία πτωτική τάση των δεικτών το μ με τις ελληνικές τράπεζες να προηγούνται ομακά και στο μ δύο δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας (βασικών ιδίων κεφαλαίων TIER 1 και συνολικής). Η συμπεριφορά αυτή βασίζεται στην υψηλή κερδοφορία που πετύχαιναν τότε οι τράπεζες και η επεκτατική πολιτική που ακολουθούσαν λόγω της υψηλής παραγωγικότητας και μεγέθυνσης των ενεργητικών τους. Στην 2^η εξεταζόμενη περίοδο το τοπίο αλλάζει εντελώς και βρίσκει τις κυπριακές τράπεζες να παρουσιάζουν υψηλότερη κεφαλαιακή επάρκεια απ' ότι οι ελληνικές. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό βασίζεται στις μεγάλες απώλειες που υπέστησαν οι ελληνικές τράπεζες από την απομείωση των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου σε σχέση με τις κυπριακές, όπου και αυτές είχαν απώλεια κεφαλαίων αλλά σε μικρότερο βαθμό. Κατά το έτος

2012 όμως οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες ανέκτησαν τη χαμένη τους κεφαλαιακή βάση βρίσκοντας μόνο την ΕΘΝΙΚΗ με αρνητικά ίδια κεφάλαια. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε υψηλότερες τιμές κεφαλαιακής επάρκειας τις ελληνικές τράπεζες σε σχέση με τις κυπριακές, όπου οι τελευταίες μπαίνουν πλέον σε καινούριο οικονομικό κύκλο εξελίξεων όπου θα οδηγήσει όπως φαίνεται σε ριζική αναμόρφωση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των λειτουργικών εξόδων και εσόδων είχε την ίδια συμπεριφορά για όλες τις τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα, στην 1^η περίοδο τόσο οι κυπριακές όσο και οι ελληνικές επικεντρώθηκαν στην αύξηση των λειτουργικών εσόδων με την βοήθεια του καλού οικονομικού κλίματος που επικρατούσε την περίοδο εκείνη σε Ελλάδα και Κύπρο. Οι ελληνικές τράπεζες φαίνεται να είχαν οριακά καλύτερη διαχείριση των λειτουργικών εξόδων τους γεγονός που βοήθησε σ' αυτό η οικονομική ευημερία στη χώρα που ακολούθησε από το 2004 και μετά. Στη 2^η εξεταζόμενη περίοδο (2008 – 2012) η κατάσταση επιδεινώθηκε για όλες τις τράπεζες μέχρι το τέλος του 2012. Οι ελληνικές τράπεζες εδώ διαχειρίστηκαν με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα τα λειτουργικά έξοδα παρόλη την δύσκολη οικονομική κατάσταση που αντιμετώπισαν ειδικότερα τα έτη 2011 και 2012. Οι κυπριακές τράπεζες πείστηκαν περισσότερο ώστε να διατηρήσουν τους δείκτες τους σε επίπεδα διαχειρίσιμα με τον περιορισμό των εσόδων τους να μεγαλώνει σταδιακά σε κάθε έτος. Εδώ βλέπουμε το φαινόμενο όπου ενώ η οικονομική ύφεση στην Ελλάδα είναι στο χειρότερο της σημείο, εντούτοις οι ελληνικές τράπεζες παρουσίασαν αποτελεσματικότερη διαχείριση των εξόδων και των εσόδων τους απ' ότι οι κυπριακές όπου η οικονομική ύφεση δεν έκανε ακόμη αισθητή την παρουσία της στη χώρα (Κύπρο).

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Στην ποιότητα του ενεργητικού είχαμε διαφοροποιήσεις στις δύο εξεταζόμενες περιόδους. Στην 1^η περίοδο (2004 - 2007) οι ελληνικές τράπεζες έδειξαν χειρότερη ποιότητα στο ενεργητικό τους διατηρώντας σε υψηλότερα επίπεδα τις προβλέψεις σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό τους. Με βάση τη συνολική περίοδο οι κυπριακές δείχνουν χαμηλότερα επίπεδα προβλέψεων απ' ότι οι ελληνικές. Ειδικότερα, οι κυπριακές τράπεζες βρίσκονται σταθερά με καλύτερη ποιότητα ενεργητικού απ' ότι οι ελληνικές για όλη την χρονική περίοδο χωρίς ιδιαίτερες διακυμάνσεις. Επίσης η συνολική απόδοση των κυπριακών φαίνεται υψηλότερη λόγω των χαμηλών προβλέψεων. Στην 2^η εξεταζόμενη περίοδο η κατάσταση αλλάζει ριζικά με τις ελληνικές τράπεζες να εμφανίζουν όχι μόνο χειρότερη ποιότητα ενεργητικού απ' ότι οι

κυπριακές τράπεζες αλλά όλες οι τράπεζες να αυξάνουν το δείκτη τους δραματικά. Μάλιστα η «ψαλίδα» μεταξύ των αποδόσεων σε αυτόν τον τομέα δείχνει να ανοίγει με αυξανόμενο ρυθμό επηρεαζόμενη από την οικονομική ύφεση του 2011 και μετά. Η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα παγώνει εντελώς, η ανεργία αυξάνεται, οι επενδύσεις μειώνονται δραματικά με αποτέλεσμα όλα αυτοί οι λόγοι να αυξήσουν τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις στο ενεργητικό των τραπεζών. Πρέπει να πούμε ότι και οι κυπριακές έχουν επηρεαστεί δραστικά από το 2011 και μετά αλλά σε λιγότερο βαθμό. Αυτό φαίνεται και από την ραγδαία επιδείνωση της ποιότητας ενεργητικού τα τελευταία δύο έτη της εξεταζόμενης περιόδου (2011 και 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ – ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

7.1. Μεθοδολογία ανάλυσης μέσω της παλινδρόμησης

Από την ανάλυση που ακολούθησε έχουμε σχηματίσει μία επαρκή προσέγγιση της επιρροής του κρατικού χρέους στο τραπεζικό σύστημα. Ωστόσο η μεταβλητότητα των αριθμοδεικτών ενδέχεται να επηρεάζεται από διάφορους χρηματοοικονομικούς παράγοντες που καθορίζουν τη συνολική πορεία των τραπεζών. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναζήτηση συσχετίσεων ανάμεσα στους δείκτες των τραπεζών και στο δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, όπως αυτοί παρουσιάζονται μέσα από τον υπολογισμό και τη μελέτη των δεδομένων. Προκειμένου να διερευνηθεί η όποια σχέση ανάμεσα στους αριθμοδείκτες των τραπεζών και στο δείκτη χρέους χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση παλινδρόμησης μέσα από το πρόγραμμα Microsoft EXCEL.

Θα χρησιμοποιήσουμε ετήσια δεδομένα για το διάστημα 2004 – 2012. Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την παλινδρόμηση είναι ενδεικτικά, αφού τα δεδομένα των δεικτών είναι σε ετήσια βάση, ενώ θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον σε μηνιαία, αφού στην πραγματική οικονομία οι αποδόσεις των μεταβλητών μεταβάλλονται καθημερινά. Πρέπει να σημειώσουμε ότι για τις κυπριακές τράπεζες τα δεδομένα που έχουν δημοσιευθεί είναι εννιαμήνου του 2012 (ως Σεπτέμβριο 2012). Λόγω σημαντικών εξελίξεων στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν έχουν ανακοινωθεί οι

οικονομικές καταστάσεις για τις τράπεζες ΚΥΠΡΟΥ και ΛΑΪΚΗ. Ως εκ τούτου, το δείγμα μας αλλοιώνεται κατά κάποιο τρόπο, αλλά δεν θα μπορούσε να αφαιρεθεί γιατί οι παρατηρήσεις θα μειώνονταν. Για να θεωρηθεί μία παλινδρόμηση ικανοποιητική και αξιόπιστη στατιστικά απαιτεί τουλάχιστον 30 παρατηρήσεις. Δυστυχώς, ο απαιτούμενος όγκος δεδομένων δεν είναι δυνατό εκ των πραγμάτων να καλυφθεί και επομένως τα αποτελέσματα της ανάλυσης περιορίζονται σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία. Αποφασίσαμε να συμπεριληφθούν τόσο οι ελληνικές όσο και οι κυπριακές τράπεζες σε ένα σύνολο στην ανάλυση για το λόγο ότι οι κυπριακές τράπεζες δείχνουν να έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την δημοσιονομική κρίση της Ελλάδας καθώς οι περισσότερες κυπριακές τράπεζες σε μεγάλο βαθμό διατηρούσαν στα χαρτοφυλάκια τους ελληνικά ομόλογα. Οπότε η απομείωση του χρέους αυτομάτως δημιούργησε υψηλές απώλειες και στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα και θα ήταν χρήσιμο να δούμε και μέσω της παλινδρόμησης αν υπάρχει κάποια σχέση των μακροοικονομικών μεγεθών με τους αριθμοδείκτες των τραπεζών.

Χαρακτηριστικές μελέτες και έρευνες που έχουν γίνει σε αυτό το αντικείμενο:

- Οι Sutan Emir Hidayat και Muhamad Abduh το 2012 μελέτησαν την επίδραση της οικονομικής κρίσης του 2008 στο τραπεζικό σύστημα του Μπαχρέϊν. Στόχος της ανάλυσης της παλινδρόμησης ήταν αν εξωτερικοί παράγοντες επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζών. Πιο συγκεκριμένα τα αποτελέσματα δείχνανε στατιστικά σημαντικούς τους παράγοντες του μεγέθους της τράπεζας, της οικονομικής μόχλευσης και των λειτουργικών εξόδων. Παρόλα αυτά δεν υπήρχε στατιστική σημαντικότητα που να δείχνει επίδραση της οικονομικής κρίσης κατά της περίοδο της κρίσης. Ωστόσο παρουσιάστηκε επίδραση μετά την περίοδο της κρίσης, δηλαδή στην ύφεση που ακολούθησε παγκοσμίως.
- Οι Bukhari Syeda, Anum Javed και Qudous Rana Abdul το 2012 χρησιμοποίησαν παλινδρόμηση στην έρευνα τους για να υπολογίσουν τη σχέση μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζών. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποίησαν δεδομένα πέντε ετών σε τριμηνιαία βάση για έντεκα τράπεζες. Μέσω της παλινδρόμησης προσπάθησαν να εμπλέξουν τα αποτελέσματα με τις υποθέσεις. Οι παράγοντες που χρησιμοποιήθηκαν είναι το μέγεθος της τράπεζας, τα δάνεια, οι καταθέσεις, τα λειτουργικά έξοδα και έσοδα, ο πιστωτικός κίνδυνος, τα έσοδα από τόκους και τα μη επιτοκιακά έσοδα. Τα αποτελέσματα από την ανάλυση τους έδειξαν ότι μερικές από τις εσωτερικές

μεταβλητές έχουν σημαντική επίδραση στην κερδοφορία της τράπεζας ενώ εξωτερικές μεταβλητές δεν επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζών.

- Οι Khalafalla Ahmed και Mohamed Arabi το 2013 χρησιμοποίησαν την ανάλυση της παλινδρόμησης για να εκτιμήσουν την περίπτωση χρεωκοπίας μιας τράπεζας. Η ανάλυση έδειξε ότι τα κέρδη της τράπεζας είχαν μεγαλύτερη επιρροή στην ενδεχόμενη χρεωκοπία της τράπεζας απ' ό,τι η ποιότητα ενεργητικού, η ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια.
- Οι Muhammad Farooq και Zahoor Khan το 2012 μέσω της ανάλυσης της παλινδρόμησης συσχέτισαν την αποδοτικότητα των τραπεζών με τη χρήση των ισολογισμών και των λειτουργικών παραγόντων για την τράπεζα MEEZAN. Η ανάλυση έδειξε ότι η τράπεζα μπορεί να αυξήσει τα κέρδη της από την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της και τις επενδύσεις των μετόχων αλλά και με τον περιορισμό των λειτουργικών εξόδων όταν παρατηρείται επέκταση του δικτύου της τράπεζας σε άλλα μέρη της χώρας.
- Οι Faoziah Idris και Izah Mohd Tahir το 2010 μελέτησαν αν μπορεί να γίνει πρόβλεψη των χρηματοπιστωτικών συνθηκών ώστε να αποφευχθούν οι περαιτέρω συνέπειες στην οικονομία. Η έρευνα τους είχε ως στόχο την αναζήτηση προκαταρκτικών στοιχείων σχετικά με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στις τράπεζες χρησιμοποιώντας γραμμική παλινδρόμηση. Χρησιμοποιήθηκαν έξι αριθμοδείκτες χωρισμένοι σε τρεις κατηγορίες: επιχειρηματικού κινδύνου, κινδύνου ρευστότητας και λοιπών παραγόντων που επηρεάζουν τις προβλέψεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν το ποσοστό πρόβλεψης των υγιών οικονομικών συνθηκών είναι υψηλότερα για τις ξένες τράπεζες απ' ό,τι οι εγχώριες στη Μαλαισία. Επιπλέον, τα στοιχεία έδειξαν ότι οι ξένες τράπεζες βρέθηκαν οριακά υψηλότερα στις περιπτώσεις που μπορούν να εκτεθούν σε οποιαδήποτε ευπάθεια μεσοπρόθεσμα.
- Ο Samuel O. Fadare το 2011 εξέτασε τους προσδιοριστικούς παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την δυνατότητα ανάπτυξης ενός σύνθετου δείκτη οικονομικής κρίσης για τη Νιγηρία. Με την ανάλυση της παλινδρόμησης η έρευνα διαπίστωσε ότι η μείωση του πραγματικού ΑΕΠ, των ιδίων κεφαλαίων, της ρευστότητας, του επιτοκιακού περιθωρίου και των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα προκαλούν αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπλέον η έρευνα έδειξε ότι σε σχέση με τους λοιπούς παράγοντες, η αναλογία της ρευστότητας ήταν ο πιο στατιστικά σημαντικός παράγοντας στην μεταβλητότητα των μη

εξυπηρετούμενων δανείων ενώ οι μεταβολές της ρευστότητας ο πιο σημαντικός παράγοντας για την πιθανότητα οικονομικής κρίσης στη Νιγηρία.

- Οι Halil Eksi İbrahim, Mehmet Ozcalici και Buket Buyukkonuklu το 2011 εξέτασαν την σημασία των τραπεζών στη χώρα (Τουρκία). Χρησιμοποιήθηκε η παλινδρόμηση για να διαπιστωθεί αν εσωτερικοί παράγοντες των τραπεζών μπορούν να έχουν επίδραση στην κερδοφορία των τραπεζών. Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων χρησιμοποιήθηκε ως εξαρτημένη μεταβλητή και ανεξάρτητες το μερίδιο της αγοράς και ο αριθμός των υποκαταστημάτων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μερίδιο της αγοράς και ο αριθμός των υποκαταστημάτων έχει θετική και σημαντική επίδραση στην κερδοφορία των τραπεζών.

Με τη χρήση της παλινδρόμησης θα προσδιορίσουμε την παρακάτω σχέση:

$$Y_i = b_0 + b_1 * X_i + u$$

όπου Y η εξαρτημένη μεταβλητή, X η επεξηγηματική μεταβλητή (ανεξάρτητη), b_0 ο σταθερός όρος της παλινδρόμησης, b_1 ο συντελεστής παλινδρόμησης και u τα κατάλοιπα.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι η εξής:

1. Υπολογισμός των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών (έχει πραγματοποιηθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο).
2. Ομαδοποίηση των δεδομένων όλων των τραπεζών.
3. Εκτίμηση των μέσων όρων των μεγεθών (αριθμοδεικτών) όλων των τραπεζών ανά έτος.
4. Κατηγοριοποίηση των δεικτών σε πέντε τομείς:
  - I. Δείκτες αποδοτικότητας:
    - Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA)
    - Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE)
    - Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο (NIM)
  - II. Δείκτης ρευστότητας:
    - Χορηγήσεις / Καταθέσεις
  - III. Δείκτης αποτελεσματικότητας:
    - Έξοδα / Έσοδα
  - IV. Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας:
    - Συνολική κεφαλαιακή επάρκεια

V. Δείκτης ποιότητας ενεργητικού:

- Προβλέψεις / Συνολικό Ενεργητικό

5. Υπολογισμός της παλινδρόμησης με εξαρτημένες μεταβλητές τους αριθμοδείκτες των τραπεζών και ανεξάρτητη μεταβλητή το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, με τα δεδομένα να χωρίζονται στις προαναφερθείσες κατηγορίες.

7.2. Στατιστική ανάλυση

Με βάση την προαναφερθείσα μεθοδολογία προβαίνουμε σε ανάλυση παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή τον Δείκτη Αποδοτικότητας Ενεργητικού (ROA) για όλες τις τράπεζες και ανεξάρτητη το Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ της Ελλάδας για τη περίοδο 2004 – 2012. Παρακάτω αναλύονται και οι υπόλοιποι δείκτες. Οι έλεγχοι έγιναν σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 5\%$. Το μέγεθος των δειγμάτων είναι $T = 9$ παρατηρήσεις, ενώ ο αριθμός των συντελεστών (μερικοί συντελεστές παλινδρόμησης) των υποδειγμάτων είναι $K = 1$ (X_1) για όλα τα υποδείγματα που ακολουθούν.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Αποδοτικότητας Ενεργητικού και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0.8050484
R Τετράγωνο	0.64810292
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.59783191
Τυπικό σφάλμα	0.02038354
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	0.0053566	0.0053566	12.89218	0.008850426
Υπόλοιπο	7	0.0029084	0.0004155		
Σύνολο	8	0.008265			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	0.11672571	0.0343167	3.401429359	0.01142024	0.035579692	0.197871722
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	-0.0961515	0.0267789	-3.59056819	0.00885043	-0.15947363	-0.032829456

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης αποδοτικότητας του ενεργητικού των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 64,10\%$ και $R_a^2 = 59,78\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας. Εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι ικανοποιητική ερμηνεία του R^2 για διαστρωματικά δεδομένα προτείνεται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60,0%.

Στον έλεγχο υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.00885)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (-3.59)$ ισούται με τιμή-P = (0.00885), η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (3.40)$ ισούται με τιμή-P = (0.0114), η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ απορρίπτεται.

Συνεπώς παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού και δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{ROA} = (0.11672571) + (-0.0961515) * DEBT + U$$

Επιπλέον, προκύπτει από το μοντέλο ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει προς την αντίθετη κατεύθυνση τον δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού κατά 9,62%.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0.719286444
R Τετράγωνο	0.517372988
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.448426272
Τυπικό σφάλμα	0.808119597
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	4.900511835	4.900511835	7.503954039	0.028945962
Υπόλοιπο	7	4.57140098	0.653057283		
Σύνολο	8	9.471912815			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	3.3930851	1.3605078	2.493984289	0.041354687	0.175995342	6.610174862
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	-2.908266	1.0616688	-2.7393346	0.028945962	-5.418713911	-0.39781829

Από την ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 51,74\%$ και $R_a^2 = 44,84\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας.

Κατά τον έλεγχο των υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.0289)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (-2.739)$ ισούται με τιμή-P = (0.02894), η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (2.49398)$ ισούται με τιμή-P = (0.041), η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ απορρίπτεται.

Συνεπώς παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{ROE} = (3.3930851) + (-2.908266) * DEBT + U$$

Επιπροσθέτως, προκύπτει από το μοντέλο ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει προς την αντίθετη κατεύθυνση τον δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων κατά 290,1% γιατί είναι αρνητικά συσχετισμένοι όπως συμβαίνει και με τον προηγούμενη δείκτη.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Καθαρού Επιτοκιακού Περιθωρίου και Δείκτη Χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0.702592354
R Τετράγωνο	0.493636016
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.421298304
Τυπικό σφάλμα	0.001435433
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	1.40607E-05	1.40607E-05	6.82404796	0.034797324
Υπόλοιπο	7	1.44233E-05	2.06047E-06		
Σύνολο	8	0.000028484			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	0.03512793	0.002416619	14.53597891	1.7403E-06	0.029413533	0.040842327
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	-0.00492626	0.001885803	-2.612287878	0.03479732	-0.009385475	-0.000467045

Από την ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης Καθαρού Επιτοκιακού Περιθωρίου των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 49,36\%$ και $R_a^2 = 42,13\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας.

Στον έλεγχο των υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.034797324)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (-2.612)$ ισούται με τιμή- $P = (0.03479732)$, η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (14.53597891)$ ισούται με τιμή- $P = (1.7403E-06)$, η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ επομένως απορρίπτεται.

Συνεπώς παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ δείκτη Καθαρού Επιτοκιακού Περιθωρίου και δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{NIM} = (0.03512793) + (-0.00492626) * DEBT + U$$

Επιπροσθέτως, το μοντέλο δείχνει ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει οριακά προς την αντίθετη κατεύθυνση τον δείκτη Καθαρού Επιτοκιακού Περιθωρίου κατά 0,50% γιατί είναι αρνητικά συσχετισμένοι όπως συνέβη και παραπάνω.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Χορηγήσεις / Καταθέσεις και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

<i>Στατιστικά παλινδρόμησης</i>	
Πολλαπλό R	0.859232407
R Τετράγωνο	0.738280329
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.700891805
Τυπικό σφάλμα	0.061379071
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	0.074391547	0.074391547	19.74617455	0.002994425
Υπόλοιπο	7	0.026371732	0.00376739		
Σύνολο	8	0.100763279			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	0.524714839	0.103334587	5.077823912	0.001434512	0.280367367	0.76906231
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	0.358323437	0.080636882	4.443666791	0.002994425	0.167647509	0.548999364

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης Χορηγήσεις προς Καταθέσεις των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 73,83\%$ και $R_a^2 = 70,09\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας. Βλέπουμε ότι η ρευστότητα δείχνει να εξαρτάται κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από το δείκτη χρέους σύμφωνα με το μοντέλο.

Στον έλεγχο υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.002994425)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (4.443666791)$ ισούται με τιμή-P = (0.002994425) , η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (5.077823912)$ ισούται με τιμή-P = (0.001434512) , η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ απορρίπτεται.

Συνεπώς παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ του δείκτη Χορηγήσεις προς Καταθέσεις και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{\text{ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ}} = (0.524714839) + (0.358323437) * \text{DEBT} + U$$

Επιπλέον, προκύπτει από το μοντέλο ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει θετικά (δηλαδή θα μειώσει την ρευστότητα) κατά 35,83%.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Συνολικής Κεφαλαιακής Επάρκειας και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

<i>Στατιστικά παλινδρόμησης</i>	
Πολλαπλό R	0.774272314
R Τετράγωνο	0.599497616
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.54228299
Τυπικό σφάλμα	0.019823134
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	<i>βαθμοί ελευθερίας</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Σημαντικότητα F</i>
Παλινδρόμηση	1	0.004117419	0.004117419	10.4780483	0.014312723
Υπόλοιπο	7	0.002750696	0.000392957		
Σύνολο	8	0.006868115			

	<i>Συντελεστές</i>	<i>Τυπικό σφάλμα</i>	<i>t</i>	<i>τιμή-P</i>	<i>Κατώτερο 95%</i>	<i>Υψηλότερο 95%</i>
Τεταγμένη επί την αρχή	0.215625321	0.033373189	6.461034296	0.00034663	0.136710268	0.294540374
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	-0.084299681	0.026042683	-3.236981353	0.01431272	-0.145880842	-0.02271852

Από την ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης Συνολικής Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 59,95\%$ και $R_a^2 = 54,23\%$ την εξάρτηση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας.

Οι έλεγχοι των υποθέσεων έδειξαν ότι η τιμή του κριτηρίου $F(0.014312723)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (-3.236981353)$ ισούται με τιμή-P = (0.01431272), η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (6.461034296)$ ισούται με τιμή-P = (0.00034663), η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ απορρίπτεται.

Αρα παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ δείκτη Συνολικής Κεφαλαιακής Επάρκειας και δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{CAR} = (0.215625321) + (-0.084299681) * DEBT + U$$

Επιπλέον, προκύπτει από το μοντέλο ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει προς την αντίθετη κατεύθυνση τον δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών κατά 8,43% γιατί είναι αρνητικά συσχετισμένοι. Από εδώ φαίνεται ότι η αύξηση του χρέους εξηγεί την μείωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και της δύσκολης οικονομικής θέσης που εισέρχονται οι τελευταίες σε περίπτωση που μία χώρα έχει δημοσιονομική δυσκαμψία και χρειάζεται εξυγίανση του δημοσίου τομέα της, σύμφωνα πάντα με τα πλαίσια εφαρμογής της Ε.Ε.

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Έξοδα προς Έσοδα και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0.25887681
R Τετράγωνο	0.067017203
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	-0.066266054
Τυπικό σφάλμα	0.045291336
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	0.001031433	0.001031433	0.50281787	0.50119231
Υπόλοιπο	7	0.014359136	0.002051305		
Σύνολο	8	0.015390568			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	0.47904392	0.076250119	6.282533388	0.00041102	0.298741039	0.659346802
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	0.042192368	0.059501587	0.709096513	0.50119231	-0.098506527	0.182891263

Από την ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης Έξοδα προς Έσοδα των τραπεζών εξηγεί μόλις σε ποσοστό $R^2 = 6,70\%$ και $R_a^2 = -6,63\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας. Το αρνητικό προσαρμοσμένο R^2 δείχνει ότι δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας (Έξοδα / Έσοδα) των τραπεζών και του δείκτη δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ για την Ελλάδα.

Στον έλεγχο υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.50119231)$ είναι υψηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου γίνεται δεκτή η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι δεν είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (0.709096513)$ ισούται με τιμή-P = (0.50119231) , η οποία είναι μεγαλύτερη του 5% και συνεπώς γίνεται δεκτή η $H_0(b_1=0)$ άρα δεν είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (6.282533388)$ ισούται με τιμή-P = (0.00041102) , η οποία είναι μικρότερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ απορρίπτεται.

Συνεπώς παρατηρείται ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ δείκτη Έξοδα προς Έσοδα και δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{ΕΞΟΔΑ/ΕΣΟΔΑ} = (0.47904392) + (0.042192368) * DEBT + U$$

Ανάλυση παλινδρόμησης Δείκτη Ποιότητας Ενεργητικού και Δείκτη Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0.780207189
R Τετράγωνο	0.608723257
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0.55282658
Τυπικό σφάλμα	0.008277809
Μέγεθος δείγματος	9

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	0.000746216	0.000746216	10.89015097	0.013120302
Υπόλοιπο	7	0.000479655	6.85221E-05		
Σύνολο	8	0.001225871			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%
Τεταγμένη επί την αρχή	-0.0313434	0.013936085	-2.249081912	0.059278342	-0.064297001	0.00161021
Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	0.0358877	0.010874989	3.300022874	0.013120302	0.010172449	0.06160297

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι ο δείκτης Προβλέψεις προς Συνολικό Ενεργητικό των τραπεζών εξηγεί σε ποσοστό $R^2 = 60,87\%$ και $R_a^2 = 55,28\%$ την επίδραση του από το δημοσιονομικό χρέος της Ελλάδας. Βλέπουμε ότι η ποιότητα ενεργητικού δείχνει ικανοποιητικά ποσοστά εξάρτησης από τη μεταβλητότητα του δείκτη δημοσιονομικού χρέους.

Στον έλεγχο υποθέσεων η τιμή του κριτηρίου $F(0.013120302)$ είναι χαμηλότερη από το 5% που έχουμε ορίσει και ως εκ τούτου απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση H_0 , άρα η παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική. Για τον συντελεστή b_1 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t = (3.300022874)$ ισούται με τιμή-P = (0.013120302) , η οποία είναι μικρότερη του 5% και συνεπώς απορρίπτεται η $H_0(b_1=0)$ άρα είναι σημαντικός στη διαμόρφωση του δείκτη. Για τον σταθερό όρο b_0 η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην τιμή $t =$

(-2.249081912) ισούται με τιμή-P = (0.059278342), η οποία είναι μεγαλύτερη του 5% και η $H_0(b_0=0)$ γίνεται δεκτή.

Συνεπώς παρατηρείται στατιστική σημαντικότητα σε διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 95% στη σχέση μεταξύ του δείκτη Ποιότητας Ενεργητικού και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ η οποία εκφράζεται από τη σχέση:

$$Y_{\text{ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ}} = (-0.0313434) + (0.0358877) * \text{DEBT} + U$$

Επιπλέον, προκύπτει από το μοντέλο ότι η μεταβολή του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά 1%, θα μεταβάλει θετικά (δηλαδή θα μείωση την ποιότητα ενεργητικού αφού θα αυξηθούν οι προβλέψεις) κατά 3,59%. Επιπροσθέτως, η αρνητική τιμή του σταθερού όρου b_0 είναι συνεπαγόμενη, καθώς η ποιότητα ενεργητικού εξαρτάται από το αν η τράπεζα έχει προβλέψεις, επομένως αν δεν υπάρχουν προβλέψεις δεν θα υπάρχει λόγος για την ποιότητα ενεργητικού.

7.3. Εξαγωγή συμπερασμάτων από την παλινδρόμηση

Η παραπάνω ανάλυση είχε ως σκοπό να ανιχνεύσει πιθανή συσχέτιση ανάμεσα στους μέσους όρους των αριθμοδεικτών των τραπεζών και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ για τη περίοδο 2004 – 2012.

Για το στόχο αυτό συμπεριλάβαμε στην ανάλυση μας τόσο τις ελληνικές όσο και τις κυπριακές τράπεζες αφού και οι τελευταίες έχουν επηρεαστεί και επηρεάζονται άμεσα από τις μεταβολές των μακροοικονομικών δεδομένων της Ελλάδας, αφού οι δύο χώρες (Ελλάδα και Κύπρος) είναι στενά συνδεδεμένες οικονομικά (οι περισσότερες κυπριακές τράπεζες διατηρούσαν ομόλογα ελληνικού δημοσίου). Όπως αναφέραμε και παραπάνω ομαδοποιήσαμε τους αριθμοδείκτες των τραπεζών αφού για όλες τις τράπεζες παρατηρήθηκε λίγο ή πολύ η ίδια συμπεριφορά και πορεία των δεικτών τους σε κάθε περίοδο. Όπως κατηγοριοποιήσαμε τους αριθμοδείκτες στο προηγούμενο κεφάλαιο, με τον ίδιο τρόπο χωρίσαμε σε κατηγορίες και τους δείκτες στη παλινδρόμηση, δηλαδή σε κατηγορίες δεικτών που αφορούν την αποδοτικότητα – κερδοφορία, ρευστότητα, κεφαλαιακή επάρκεια, αποτελεσματικότητα και ποιότητα ενεργητικού.

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης έδειξαν συνολικά ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των εξεταζόμενων δεδομένων. Αναφορικά με τα αποτελέσματα ο δείκτης ROA δείχνει να

επηρεάζεται περισσότερο απ' ότι οι δείκτες ROE και NIM από το δείκτη χρέους στον τομέα της αποδοτικότητας. Μάλιστα λιγότερο απ' όλους επηρεάζεται ο δείκτης NIM (καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου), ο οποίος ορθά εξαρτάται λιγότερο αφού η κερδοφορία των τραπεζών σε αυτό το δείκτη βασίζεται περισσότερο στην πολιτική της παρά σε εξωτερικούς παράγοντες που είναι το χρέος και οι συνθήκες της οικονομίας. Περισσότερη συσχέτιση με το δείκτη χρέους έδειξε να έχει η ρευστότητα όπου ο δείκτης Χορηγήσεις / Καταθέσεις βρέθηκε να έχει υψηλό ποσοστό εξάρτησης. Επίσης το μοντέλο εξήγησε σε μεγάλο βαθμό την συμπεριφορά των συντελεστών b_0 , b_1 , αφού σε όλες τις περιπτώσεις στην πραγματική οικονομία θα παρατηρούσαμε την ίδια αντίδραση των δεικτών. Ο μόνος δείκτης που έδειξε να μην υπάρχει καμία συσχέτιση με το δείκτη χρέους είναι στον τομέα της αποτελεσματικότητας (Έξοδα / Έσοδα), όπου μπορεί να δοθεί εξήγηση εφόσον η διαχείριση των λειτουργικών εξόδων και εσόδων της τράπεζας είναι θέμα της πολιτικής που ακολουθεί και εξαρτάται κατά πολύ λιγότερο από εξωτερικούς μακροοικονομικούς παράγοντες. Ωστόσο στο δείκτη συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας δεν έδειξε ότι υπάρχει ικανοποιητική εξάρτηση από το χρέος αλλά αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική σε όλες τις περιπτώσεις. Στο δείκτη ποιότητας ενεργητικού αντιθέτως το μοντέλο έδειξε ότι υπάρχει ικανοποιητική συσχέτιση με το δείκτη δημοσιονομικού χρέους και στατιστική σημαντικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη παρούσα εργασία μελετήθηκε η επίδραση της κρίσης δημοσιονομικού χρέους στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ξεκινώντας μία ιστορική αναδρομή για τη διαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος τα τελευταία 30 χρόνια και καταλήγοντας σε μία εκτενή ανάλυση των αιτιών και των συνεπειών που προκάλεσαν την αύξηση του δημοσιονομικού χρέους στην Ελλάδα αλλά και κατά πόσο επηρεάστηκαν οι τράπεζες απ' αυτό, προχωρήσαμε στη χρηματοοικονομική ανάλυση τριών ελληνικών και δύο κυπριακών τραπεζών ώστε να μελετήσουμε και εμπειρικά τις πιέσεις που δέχτηκε το τραπεζικό σύστημα από τις οικονομικές εξελίξεις τα τελευταία δέκα χρόνια.

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος (ως αποτέλεσμα της ενοποίησης του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος), η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, ο εκτροχιασμός των εσόδων αλλά και των δαπανών του ελληνικού κράτους και η χαμηλή αποταμίευση σε συνδυασμό με την υψηλή κατανάλωση ήταν μερικά από τα αίτια που οδήγησαν στην μεγάλη συσσώρευση δημοσιονομικού χρέους. Οι επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα ήταν έμμεσες, διότι οι συνέπειες της αύξησης χρέους έχριζαν τη λήψη μέτρων ώστε να καταστεί εφικτός ο δανεισμός της χώρας. Όμως τα μέτρα αυτά επέφεραν υψηλή ύφεση στην ελληνική οικονομία με αύξηση της ανεργίας και μεγάλη μείωση στην επενδυτική δραστηριότητα όπου κατά συνέπεια οι χορηγήσεις δανείων να μειωθούν δραματικά και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια να αυξηθούν ραγδαία. Στην προσπάθεια μείωσης του ελληνικού χρέους αποφασίστηκε από την Ε.Ε. η διαγραφή χρέους ώστε να θεωρηθεί το τελευταίο βιώσιμο. Πολλές τράπεζες όμως τόσο ελληνικές όσο και κυπριακές διατηρούσαν ομόλογα ελληνικού δημοσίου όπου κατά την διαγραφή χρέους βρέθηκαν σε εξαιρετικά δυσμενή θέση ακόμα και με αρνητικά ίδια κεφάλαια. Η απόφαση της Ε.Ε. προέβλεπε την ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών τραπεζών ώστε να ξανά – αποκτήσουν τα χαμένα ίδια κεφάλαια αλλά και να θωρακιστούν από τους κινδύνους του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Όσες τράπεζες δεν κάλυπταν τις προϋποθέσεις της ανακεφαλαιοποίησης θα έπρεπε να συγχωνευτούν ή να εξαγοραστούν, εξέλιξη όπου άλλαξε ριζικά τη δομή του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα με πολλές συγχωνεύσεις και νέους τραπεζικούς ομίλους. Μέχρι το διάστημα όμως αυτό, οι τράπεζες έχασαν το 95% της χρηματιστηριακής τους αξίας, το πρόβλημα ρευστότητας διογκώθηκε και σε συνδυασμό με την ύφεση της οικονομίας, χάθηκε η όποια κερδοφορία είχαν αποκτήσει από την είσοδο της χώρας στο ευρώ και μετά.

Προχωρώντας στην εμπειρική προσέγγιση έγινε προσπάθεια στο να αποδειχθούν μέσω της έρευνας, οι επιπτώσεις της μεταβλητότητας της ελληνική οικονομίας, επηρεασμένη από την καλή οικονομική πορεία ως το 2008 και με την αύξηση του δημοσιονομικού χρέους μέχρι το 2012. Για την διερεύνηση αυτή χρησιμοποιήθηκε η χρηματοοικονομική ανάλυση των μεγαλύτερων ελληνικών και κυπριακών τραπεζών. Χρησιμοποιήθηκαν οι βασικοί αριθμοδείκτες των τραπεζών τη περίοδο 2004 ως το 2012.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν μεγάλη οικονομική μεγέθυνση και κερδοφορία τη περίοδο 2004 ως 2007 και πολύ μεγαλύτερη απώλεια κερδοφορίας και μείωση της αποδοτικότητας τη περίοδο 2008 ως 2012. Τη περίοδο 2004 ως 2007 οι τράπεζες (ελληνικές και κυπριακές) αύξησαν τα ίδια κεφάλαια, τα δάνεια και τις καταθέσεις σε πολύ μεγάλο βαθμό. Τη δεύτερη περίοδο (2008 ως 2012) παρατηρήθηκε ακριβώς αντίθετη κατάσταση, με μείωση σε όλα τα μεγέθη, μείωση ρευστότητας, μείωση κεφαλαιακής επάρκειας και μείωση στην αποτελεσματικότητα δημιουργίας κέρδους. Η ποιότητα ενεργητικού ακολούθησε την ίδια συμπεριφορά με τα παραπάνω μεγέθη προκαλώντας πολύ υψηλές επισφαλείς απαιτήσεις και μη εξυπηρετούμενα δάνεια μέχρι το τέλος του 2012.

Κατά την ολοκλήρωση της χρηματοοικονομικής ανάλυσης κρίθηκε αναγκαίο η διερεύνηση σχέσης μεταξύ των αριθμοδεικτών των πιστωτικών ιδρυμάτων και του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, εφόσον αποτελεί και τον κορμό – κυρίως θέμα αυτής της εργασίας. Για το σκοπό αυτό ομαδοποιήθηκαν οι δείκτες όλων των τραπεζών (ελληνικών και κυπριακών – γιατί και οι κυπριακές τράπεζες διατηρούσαν ελληνικά ομόλογα) για κάθε έτος και ανά κατηγορία. Η ανάλυση που χρησιμοποιήθηκε για να δούμε τη σχέση αυτή είναι η παλινδρόμηση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι πολύ σημαντικά και συνοψίζοντας η έρευνα έδειξε 64,8% εξάρτηση του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού των τραπεζών από το δείκτη χρέους, 51,7% για το δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, 49,3% για το δείκτη καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου, 73,8% για το δείκτη ρευστότητας, 60,0% για το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 61,0% για το δείκτη ποιότητας ενεργητικού και μηδενική στατιστική σημαντικότητα για το δείκτη αποτελεσματικότητας. Επίσης ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA), ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE), ο δείκτης καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι αρνητικά συσχετισμένοι με το δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η εκδοχή αυτή έχει βάση εφόσον μία αύξηση του χρέους μειώνει τους δείκτης αυτούς σύμφωνα με όσα αναφέραμε στην διατριβή αυτή.

Επιπροσθέτως, οι δείκτες ρευστότητας και ποιότητας ενεργητικού είναι θετικά συσχετισμένοι με το δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Και στη περίπτωση αυτή τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης έχουν βάση καθώς η αύξηση του χρέους προκάλεσε μείωση ρευστότητας και μείωση της ποιότητας του ενεργητικού. Όπως γνωρίζουμε η μείωση ρευστότητας και ποιότητας του ενεργητικού γίνεται με αύξηση των αριθμοδεικτών αυτών αντίστοιχα. Επομένως τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης μας έφεραν μπροστά σε πολύ σημαντικά ευρήματα όσον αφορά την επίδραση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ στις τράπεζες και ιδιαίτερα αυτών που διατηρούσαν ελληνικά ομόλογα. Τέλος η μηδενική συσχέτιση του χρέους με την αποτελεσματικότητα έχει ορθή βάση καθώς η διαμόρφωση της αποτελεσματικότητας της τράπεζας εξαρτάται από την ίδια την τράπεζα και όχι τόσο από εξωτερικούς παράγοντες (στο αν η τράπεζα έχει την ικανότητα να περιορίζει τις δαπάνες της ανάλογα με τα έσοδα της).

Η χρηματοοικονομική ανάλυση και η ανάλυση της παλινδρόμησης μας βοήθησαν στο να δούμε σημαντικές πτυχές της πορείας του τραπεζικού συστήματος για τα τελευταία δέκα χρόνια. Η παραπάνω έρευνα θα μπορούσε να συνεχιστεί χρησιμοποιώντας τόσο στη χρηματοοικονομική ανάλυση όσο και στην παλινδρόμηση, περισσότερα ιδρύματα αλλά και για περισσότερα έτη. Όσο μεγαλύτερο είναι το δείγμα τόσο πιο σημαντικό στατιστικά είναι το αποτέλεσμα της έρευνας. Επομένως αν στην ανάλυση της παλινδρόμησης περιέχονταν πολύ περισσότερα έτη, θα είχαμε ακόμα πιο βέβαια συμπεράσματα για το κατά πόσο υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεγεθών. Επίσης θα ήταν χρήσιμο η έρευνα σχέσης και για άλλα μεγέθη εκτός του δείκτη χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Θα μπορούσαμε για παράδειγμα να μελετήσουμε τη σχέση μεταξύ του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών και των αριθμοδεικτών των τραπεζών. Άλλη μία πολύ καλή μεθοδολογία για την όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική ανάλυση είναι η σύγκριση και με άλλα κράτη της Ευρωζώνης. Θα μπορούσαμε για παράδειγμα να μελετήσουμε βασικούς αριθμοδείκτες για τράπεζες της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας, Ελλάδας και Κύπρου και μέσω της παλινδρόμησης να ελέγχονταν η συσχέτιση και με άλλα κράτη, με τελικό σκοπό τη σύγκριση όλων αυτών των αποτελεσμάτων για κάθε χώρα. Τέλος θα μπορούσαμε να επεκτείνουμε ακόμα περισσότερο την ανάλυση μας συμπεριλαμβάνοντας στη μελέτη και άλλα μεγέθη όπως τραπεζικούς χρηματιστηριακούς δείκτες, αλλά και να χρησιμοποιούσαμε και άλλες μεθόδους οικονομετρίας εκτός της παλινδρόμησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βιβλία

Grauwe, Paul de,2001, Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης, Παπαζήση.

Αλεξιάκης Π., 2008, Τραπεζικό Περιβάλλον – Το χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Β' έκδοση, ΤΟΜΟΣ Β', ΕΑΠ.

Γκόρτσος Χρ., 2000, Τραπεζικό Περιβάλλον,Τραπεζικό Δίκαιο, ΤΟΜΟΣ Γ, Πάτρα, ΕΑΠ.

Θεοδωρόπουλος Θ.,2001,Ευρώ – Η μεγάλη πρόκληση, Σταμούλης.

Καζάκος Π. ,2010, Από τον ατελή εκσυγχρονισμό στην κρίση, Πατάκη, ΑΘΗΝΑ.

Μητσόπουλος Μ.,Πελαγίδης Θ.,2012, Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα, Μια δριμεία αποτίμηση της ελληνικής οικονομικής κατάρρευσης, 2^η ΕΚΔΟΣΗ, ΨΥΧΟΓΙΟΣ.

Νούλας Α., 2006, Αγορές χρήματος και κεφαλαίου, Πανεπιστήμιο Μακεδονείας.

Προβόπουλος Γ.,Καπόπουλος Π.,2001,Η δυναμική του Χρηματοοικονομικού συστήματος, Κριτική.

Σαπουντζόγλου Γ.Γ.,Πεντοτής Χ.Ν.,2009, Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Β, Αθήνα, Γ. ΜΠΕΝΟΥ.

Σαπουντζόγλου Γ.Γ.,Πεντότης Χ.Ν.,2009,Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Β', Γ.ΜΠΕΝΟΥ.

Φαρσαρώτας Ι.,Καλαμαράς Ν.,2001, Η επιχείρηση στην ενιαία αγορά και το ευρώ, Τσιριμωνάκης.

Χαρδούβελης Γ., Καραμούζης Ν.,2011,ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον;,ΑΘΗΝΑ, ΛΙΒΑΝΗ.

Χαρδούβελης Γ.,Γκόρτσος Χ.,6/2011, Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Άρθρα

Alpha Bank,6/2010,Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 112, Δημοσιεύσεις Alpha Bank.

Alpha Bank,9/2010,Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 113, Δημοσιεύσεις Alpha Bank.

Γλόνος Γ.,4/2010, Η δυναμική ισορροπία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης: η προϊστορία, η ιστορία και το μέλλον του ευρώ, κείμενο εργασίας, Νο 6, ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Ιούνιος 2010, Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2009, ΕΕΤ.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Ιούνιος 2011, Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010, ΕΕΤ.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), 17/10/2011, Δελτίο τύπου, Δημοσιονομικά στοιχεία για τη περίοδο 2007 – 2010.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,9/5/2008, Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, Δημοσιεύσεις Ε.Ε.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2000, Έκθεση για τη σύγκλιση, Δημοσιεύσεις Ε.Κ.Τ.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 1/2013, Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία, τεύχος 70.

Ινστιτούτο Εργασίας ΟΤΟΕ, 2000, ΤΟ ΕΥΡΩ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΝΕ-ΟΤΟΕ.

Καραβίας Φ., Μονοκρούσος Π., Μαλλιάρόπουλος Δ., Αναστασάτος Τ.,5/2012, Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ, ΤΟΜΟΣ 7, Τεύχος 1, EUROBANK RESEARCH.

Καραμούζης Ν., Αναστασάτος Τ.,10/2011, Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας: Πηγές, Προοπτικές και ο ρόλος των Επενδύσεων και των Εξαγωγών, Τόμος VI, Τεύχος 3, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΑΓΟΡΕΣ, EUROBANK RESEARCH.

Κλήμης Κ., Τσοπόγλου Σ., 2/2007, Διαχρονική ανάλυση του ελληνικού τραπεζικού τομέα (περίοδο 1990-2003), Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Μόσχος Δ., Χορταρέας Γ.,2011, Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομική δραστηριότητα, Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, Ιούνιος 2010, Η μορφολογία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση: Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, ΟΕΕ.

Προβόπουλος Γ.,25/6/2009, Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την έξοδο από την κρίση και η συμβολή του για μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, Πρακτικά, Αθήνα, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας.

Σιάτρας Γ.,7/2011, Που πήγαν τα λεφτά; Τί αποκαλύπτει η ανάλυση των Προϋπολογισμών της περιόδου 1960 -2011, EUROCAPITAL.GR.

Τράπεζα της Ελλάδας, 2004, Ενδιάμεση Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας.

Τράπεζα της Ελλάδας, 2010, Ενδιάμεση Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας.

Τράπεζα της Ελλάδας, 2012, Ενδιάμεση Έκθεση της Ελληνικής Οικονομίας.

Τράπεζα της Ελλάδας, 4/2012, Οικονομικό Δελτίο 36.

Τράπεζα της Ελλάδας 12/2012, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας - Bulletin of Conjunctural Indicators, Τεύχος 147 Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2012 - Issue 147, November-December 2012.

Τράπεζα της Ελλάδας, 12/2012, Έκθεση για την Ανακεφαλαιοποίηση και Αναδιάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα: Μετάφραση του Κεφαλαίου I: Γενική Επισκόπηση.

Τράπεζα της Ελλάδας, 2/2011, Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2010 – 2011.

Τράπεζα της Ελλάδας, 21/7/2010, Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδας: Αιτίες ανισορροπιών και προτάσεις πολιτικής, Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδας, 4/2010, Έκθεση του Διοικητή 2009.

Τράπεζα της Ελλάδας, 4/2011, Έκθεση του Διοικητή 2010.

Τράπεζα της Ελλάδας, 4/2012, Έκθεση του Διοικητή 2011.

Τράπεζα της Ελλάδας, 7/2010, Έκθεση για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα.

ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, Τράπεζα της Ελλάδας, Οικονομικό Δελτίο 36.

Φαίδων Καλφάογλου, 4/2012, ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Χαλικιάς Δημ., Δεκέμβριος 2007, Χρηματοπιστωτικό σύστημα, ο ταχύτερος αναπτυσσόμενος τομέας από το 1980 ως σήμερα, ΕΠΙΛΟΓΗ.

Χαρδούβελης Γ., 2/2011, Η ελληνική και ευρωπαϊκή κρίση και η νέα αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ και ΑΓΟΡΕΣ, Τόμος 6, Τεύχος 2, EUROBANK RESEARCH.

Ξένη Βιβλιογραφία

Βιβλία

European Central Bank, annual report 2011. ECB publications.

International Monetary Fund, annual report 2012. IMF publications.

Άρθρα

ALDERMAN LIZ, Kitsantonis, Niki, 10/25/2012, Greece Reaches Agreement With International Lenders., New York Times.

Arghyrou, Michael. Jun2009, Monetary policy before and after the euro: evidence from Greece., Vol. 36 Issue 3, p621-643. 23p. 6 Charts, 2 Graphs. Empirical Economics.

Attinasi M-G,Checherita C.,Nickel C.,2009,What explains the surge in euro area sovereign spreads during the financial crisis of 2007-2009?,European Central Bank,Woriking Paper Series, No 1131,December.

BAKE, MILES; HAWKEN, KEVIN P.; HITSELBERGER, CAROL; HUGI, ROBERT F.; KRAVITT, JASON H.P., Basel II Modified in Response to Market CrisisWinter2010, Journal of Structured Finance., Vol. 15 Issue 4, p19-28. 10p. Euromoney Institutional Investor PLC.

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS,24/6/2012, BIS Annual Report 2011/2012,

Bank of Greece, 27/12/2012, Report on the Recapitalization and Restructuring of the Greek Banking Sector.

BCBS,1/2013, Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools, Basel Committee on Banking Supervision.

Ben Craig and Matthew Koepke, Aug2011, Global Banking System Exposure to the Greek Sovereign Debt Crisis, , p16-18, 3p, Economic Trends, Federal Reserve Bank of Cleveland.

Black Rock Solutions,12/2012, Diagnostic Assessment of Greek Banks.

Brenke, Karl, 2012, Greek Economy Needs Growth Strategy.,Vol. 2 Issue 3, p3-15, 13p, DIW Economic Bulletin.

Bucur, Crina Raluca. , 2012, Reorientations of the Bank Management Induced by the Banking System Globalization.Word & Text: A Journal of Literary Studies & Linguistics., Vol. 1 Issue 2, p87-95. 9p. University of Ploiesti.

Bukhari, Syeda Anum Javed; Qudous, Rana Abdul, Jan2012, INTERNAL AND EXTERNAL DETERMINANTS OF PROFITABILITY OF BANKS EVIDENCE FROM PAKISTAN, Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, Vol. 3 Issue 9, p1037-1058. 22p.

CARBO VALVERDE SANTIAGO, KANE EDWARD J., RODRIGUEZ-FERNANDEZ, FRANCISCO, Dec2012, Regulatory Arbitrage in Cross-Border Banking Mergers within the EU, Credit & Banking (Wiley-Blackwell), Vol. 44 Issue 8, p1609-1629, 22p, 14 Charts, Journal of Money.

Chortareas, Georgios E., Aug2009, Efficiency and productivity of Greek banks in the EMU era., Vol. 19 Issue 16, p1317-1328, 12p, 6 Charts, 1 Graph, Applied Financial Economics, Routledge.

Dedu, Vasile; Nițescu, Dan Costin, Jun2012, Basel III - Between Global Thinking and Local Acting., Vol. 19 Issue 6, p5-12. 8p. Theoretical & Applied Economics.

Economist, 10/6/2012, Less cash, more impact., Vol. 405 Issue 8805, p83-84, 2p, 1 Color Photograph, 1 Graph.

Ennis, Huberto M.; Price, David A., Jun2011, Basel_III and the Continuing Evolution of Bank Capital Regulation., Vol. 11 Issue 6, p1-5. 5p. 1 Chart., Richmond Fed Economic Briefs.

Erkki Liikanen, 2/Oct/2012, High-level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector, European Commission.

EUROPEAN COMMISSION, 12.9.2012, conferring specific tasks on the European Central Bank concerning policies relating to the prudential supervision of credit institutions. COUNCIL REGULATION.

EUROPEAN COMMISSION, 12/Sept/2012, Commission proposes new ECB powers for banking supervision as part of a banking union. Press release.

EUROPEAN COMMISSION, 22 June 2012, The Banking Union, Press release.

EUROPEAN COMMISSION, 6.6.2012, EU framework for bank recovery and resolution , establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directives, PROPOSAL FOR A DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT.

Fadare, Samuel O, Mar2011, Banking Crisis and Financial Stability in Nigeria, International Research Journal of Finance & Economics. Mar2011, Issue 63, p199-215. 17p.

Farooq, Muhammad; Khan, Zahoor, Jul-Dec2012, Profitability of Meezan Bank Based on Balance Sheet and Operational Items, Journal of Managerial Sciences, Vol. 6 Issue 2, p167-175. 9p. 5 Charts, 1 Graph.

Frenkel J.A., Rudolf M.,3/2010,The implications of introducing an additional regulatory constraint on banks' business activities in the form of a leverage ratio,WHU Otto Beisheim School Of Management, Impact Study.

Gromova-Schneider, Anastasia; Niziolek, Caroline, Jun2011, The Road to Basel III -- Quantitative Impact Study, the Basel III Framework and Implementation in the EU., Issue 21, p58-61. 4p., Financial Stability Report (Oesterreichische Nationalbank).

Halil, Ekşi İbrahim; Mehmet, Özçalıcı; Buket, Büyükkonuklu, Mar2011, Examining Internal Factors That Affect Banks' Performance Through Panel Regression Analysis, Journal of Modern Accounting & Auditing. Mar2011, Vol. 7 Issue 3, p310-315. 6p.

Hidayat, Sutan Emir; Abduh, Muhamad, Jul2012, Does Financial Crisis Give Impacts on Bahrain Islamic Banking Performance? A Panel Regression Analysis, International Journal of Economics & Finance, Vol. 4 Issue 7, p79-87. 9p. 5 Charts. DOI: 10.5539/ijef.v4n7p79.

Idris, Faoziah; Tahir, Izah Mohd, Apr2010, Predicting Bank Financial Conditions Using a Logit Regression Approach: Empirical Evidence from Malaysia, Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business. Apr2010, Vol. 1 Issue 12, p179-197. 19p. 11 Charts.

International Monetary Fund, January 18, 2013, Greece: First and Second Reviews Under the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Request for Waiver of Applicability, Modification of Performance Criteria, and Rephasing of Access—Staff Report; Staff Supplement; Press Release on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Greece., IMF.

Iqbal, Badar Alam, Jan-Jun2012, G-20 Summit and Debt Crisis of Europe., Vol. 7 Issue 1, p43-53. 11p., IBA Business Review.

King, Peter; Tarbert, Heath., May2011, Basel III: An Overview., Vol. 30 Issue 5, p1-18. 18p., Banking & Financial Services Policy Report.

Kraujalis, Šarūnas; Karpavičienė, Edita; Cvilikas, Aurelijus,2006, The Specifics of Operational Risk Assessment Methodology Recommended by Basel II, Engineering Economics. 2006, Vol. 48 Issue 3, p7-17. 11p. Engineering Economics.

Lyngen, Narissa, Summer2012, **Basel III: Dynamics of State Implementation.**, Vol. 53 Issue 2, p519-535, 17p, Harvard International Law Journal. H.W. Wilson.

Malliaropoulos D, Anastasatos T, 4/2011, Competitiveness, External Deficit and External Debt of the Greek Economy, *Economy And Markets*, Vol.6, Issue 7, Eurobank Research.

Malliaropoulos D., July2010, How much did competitiveness of the Greek economy decline since EMU entry?, Volume 5, Issue 4, *ECONOMY & MARKETS, EUROBANK RESEARCH*.

Mohamed Arabi, Khalafalla Ahmed, Mar2013, Predicting Banks' Failure: The Case of Banking Sector in Sudan for the Period (2002-2009), Vol. 4 Issue 3, p160-172. 13p.

OECD, 8/2011, *Economic Survey of Greece 2011*, OECD Publications.

Ojo, Marianne, 2010, Risk management by the Basel Committee ,*Journal of Financial Regulation & Compliance*, Vol. 18 Issue 4, p305-315, 11p. Emerald Group Publishing Limited.

Reinhart C, Rogoff K., 2009, This time is different: Eight centuries of Financial Folly, Princeton University Press.

Rudin, Joshua N., Spring2012, **BASEL III: THE BANKING BAND-AID?**, Vol. 6 Issue 2, p621-647. 27p., *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*.

Vassiliadis, Spyros; Baboukardos, Diogenis; Kotsovolos, Panagiotis, Apr2012, Is Basel III a Panacea? Lessons from the Greek Sovereign Fiscal Crisis., Vol. 7 Issue 1, p73-80. 8p. 8 Charts, 2 Graphs., *South East European Journal of Economics & Business*.

Vitor Constancio, 31/1/2013, Establishment of the Single Supervisory Mechanism; the first pillar of the Banking Union. European Central Bank Press.

World Economic Forum, 2010, *The Global Competitiveness Report 2010 – 2011*.

Zombanaki, E.A., May2011, Assessing the Sustainability of a Current Account Deficit: the Contribution of the IMF - ECB - EC Memorandum to the Greek Case., Vol. 4 Issue 3, p439-447. 9p. *International Review of Automatic Control*.

Ιντερνέτ

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (EUROSTAT) στατιστικά στοιχεία από βάση δεδομένων.

<http://www.bankofgreece.gr> Τράπεζα της Ελλάδας, Στατιστικά και ιστορικά στοιχεία από ιστοσελίδα.

<http://www.bis.org/about/chronology> Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS).

<http://www.bloomberg.com> στατιστικά στοιχεία των αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

<http://www.ecb.int/home/html/index.en.html> Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ΕΚΤ, ECB, στατιστικά στοιχεία από ιστοσελίδα.

<http://www.eurobank.gr/online/home/AnalysingDetails.aspx?CategID=38&lang=gr>
EUROBANK EFG RESEARCH.

<http://www.eurocapital.gr>

<http://www.minfin.gr/portal/el> ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ - ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ για στατιστικά στοιχεία.

<http://www.naftemporiki.gr/finance/quote?id=FTSEB.ATH> ιστορικά στοιχεία από ιστοσελίδα.

<http://www.oecd.org/> ΟΟΣΑ – Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης στατιστικά στοιχεία από ιστοσελίδα.

<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> Ελληνική Στατιστική Αρχή. (ΕΛ.ΣΤΑΤ) – δεδομένα από τη βάση δεδομένων.

<http://www.eurobank.gr>

www.laikibankgroup.com

<https://www.cpb.gr/GR/Pages/Home.aspx>

<http://www.piraeusbank.gr/el/idiotes/ependyseis>

<http://www.alpha.gr>

www.nbg.gr

<http://www.epistimonikomarketing.gr/mia-xrimatooikonomiki-analusi-ton-trapezikon-idrumaton-simera/>

<http://www.eurokerdos.com>

<http://www.bankofcyprus.gr>

<http://www.centralbank.gov.cy>

<http://www.thebankerdatabase.com>

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδας
ΟΝΕ	Οικονομική Νομισματική Ένωση
ΔΝΤ - IMF	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο - International Monetary Fund
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ΑΕΠ - GDP	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν - Gross Domestic Product
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΑΤΜ	Automated teller machine - Μηχανή τραπεζικών συναλλαγών
ΕFSF	European Financial Stability Facility - Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Stress test	Ανάλυση σεναρίων για την αντοχή και σταθερότητα των τραπεζών Financial Stability Committee - Επιτροπή Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
FSC	Σταθερότητας
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
G - 20	Επιτροπή μελών των 20 πιο οικονομικά αναπτυγμένων κρατών
ΕΜΣ	European Monetary System
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΕΤ	Ελληνική Ένωση Τραπεζών
ΕΕ 27	Χώρες μέλη της Ε.Ε.
ΕΕ 17	Χώρες της Ευρωζώνης
СDS	Credit Default Swap - σύμβαση ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης
ΙΤΣ	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών
ΟΟΣΑ - OECD	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης Organization for Economic Co-operation and Development
PSI	Private Sector Involvement - συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα στην διαδικασία απομείωσης του δημοσίου χρέους
ΤΕΚΕ	Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων Emergency Liquidity Assistance - Έκτακτος Μηχανισμός
ΕΛΑ	Ρευστότητας
ΕFSM	European Financial Stabilisation Mechanism

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ALPHA BANK	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2347	2225	3614	4291	3021	5372	5211	1417.2	613.15
ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	33237	44007	49800	54684	65270	69596	66798.3	59148.04	58357.3
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	230	255	254	227	542	676	885	1130.4	1668.9
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	27599	32131	36859	45581	53533	56508.1	51702.3	46682.8	43878.1
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	28968	38966	37701.23	37102.9	51510.8	56151.14	54753.9	51860.6	53668.5
ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)	408	502	552	771	512	350	86.04	-3810.2	-1086.3
ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	1.44	1.25	1.40	1.90	1.15	0.64	0.05	-7.27	-2.03
ΕΞΟΔΑ	810	798	887	1025	1178	1202	1148	1096.3	1178.7
ΕΣΟΔΑ	1577	1687	1942	2237	2346	2380	2250	2283.8	1502.7

(Σε εκατ. ευρώ)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	3490.2	4316.4	8832.9	8542	8267	9828	10905.3	-253	-1888
ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	54487.4	60426.6	76408.6	90385.6	101323.2	113394.2	120745	106732	104799
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	174	226.3	267.2	330.2	537.6	1303.6	1450.3	3439	2966.4
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	24786	29528	42624.5	54693	66118	71593	75105	72432	70509
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	40865.2	43350	53233.7	60530.4	67657	71194	68039	59544	58722
ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)	279.6	727.37	990.1	1625.3	1546	922.6	406	-12345	-2139
ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	0.83	1.96	2.20	3.10	2.70	1.72	0.46	-12.93	-2.21
ΕΞΟΔΑ	1501.6	1366.2	1634.6	2318.3	2410.2	2493	2511	2541	2335
ΕΣΟΔΑ	2078.7	2491.8	3135	4559	4925.8	4627	4834	4483	3991

(Σε εκατ. ευρώ)

ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΡΑΠΕΖΑ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	1269.4	1608	1832	3310	3025	3614	3274	-1940	5589
ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	16846	23546	30931	46427	54890	54280	57561	49352	79106
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	442	433	378	417	388.2	491	585.4	2690	5961
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	11705	15451	20426.6	30289	38313	37668	40150.4	34521	44612
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	10868	13197	16735	22067	28380.8	30063.6	29475	22134	36971
ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)	127	264	434.6	502.7	315	202	-21.2	-6617	-513
ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	0.65	1.06	1.57	2.14	0.95	0.56	-0.03	-6.12	-0.45
ΕΞΟΔΑ	534	598	669.6	852.7	897	893.5	837	823	909
ΕΣΟΔΑ	740.7	901	1224	1633	1652	1662.6	1477	1222	2217

(Σε εκατ. ευρώ)

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	581	654	3038	3482	3570	3759	3641	601	966.5
ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	10043	12163	22514	30258	38367	41828	42581	33762	30376
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	80.2	80.9	81	97.92	129.4	250.6	266.1	1151.1	1284.7
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	5963	6827	11880	17615	23427	25082	26417	24779	22418
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	7923	9784	16018	20695	24828	23886	25508	20161	17865
ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)	36.1	73.1	147	563	395	174	87.1	-3650	-1674
ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	0.21	0.24	0.44	0.72	0.48	0.21	0.10	-2.46	-0.20
ΕΞΟΔΑ	239	262	280	531	591	625	646	649	428
ΕΣΟΔΑ	381	445	539	1176	1085	1075	1022	1037	638

(Σε εκατ. ευρώ)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	955.3	1301	1546	2005	2056	2486	2828	2429	2309
ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	17530	21874	24897	31763	36131	39411	42638	37475	36235
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	83.7	91.1	99.7	55.9	91.6	248	374.5	426.3	821.7
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	10216	11933	14336	18921	24425	25636	27726	27367	25977
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	14790	18324	20726	25179	27936	28585	32953	29655	27873
ΚΕΡΔΗ - (ΖΗΜΙΕΣ)	65.8	124	313	485	502	313	306	-1378	-216
ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ	0.13	0.25	0.57	0.86	0.87	0.45	0.41	-1.57	-0.05
ΕΞΟΔΑ	389	406	423.7	486	551	674	725	736	505
ΕΣΟΔΑ	625	716	907	1115	1205	1287	1450	1541	1021.6

(Σε εκατ. ευρώ)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	1.28%	1.30%	1.18%	1.48%	1.31%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	0.52%	1.27%	1.45%	1.95%	1.30%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	1.11%	1.40%	1.68%	1.36%	1.39%
Μ.Ο.	0.97%	1.32%	1.44%	1.60%	1.33%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	0.39%	0.70%	1.90%	1.31%	1.08%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	0.40%	0.62%	1.34%	1.71%	1.02%
Μ.Ο.	0.40%	0.66%	1.62%	1.51%	1.05%

Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	0.85%	0.52%	0.13%	-6.05%	-1.85%	-1.28%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	1.61%	0.86%	0.35%	-10.85%	-2.02%	-2.01%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	0.68%	0.39%	-0.04%	-12.40%	-0.80%	-2.43%
Μ.Ο.	1.05%	0.59%	0.15%	-9.77%	-1.56%	-1.91%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	1.16%	0.42%	0.21%	-9.56%	-5.22%	-2.60%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	1.48%	0.83%	0.75%	-3.44%	-0.59%	-0.19%
Μ.Ο.	1.32%	0.62%	0.48%	-6.50%	-2.90%	-1.40%

Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	21.8%	23.1%	23.8%	28.1%	24.20%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	12.3%	28.6%	20.9%	26.1%	21.98%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	14.9%	21.0%	29.0%	22.6%	21.88%
Μ.Ο.	16.33%	24.23%	24.57%	25.60%	22.68%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	7.2%	13.1%	7.96%	20.2%	12.12%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	7.1%	11.9%	21.7%	27.6%	17.08%
Μ.Ο.	7.16%	12.51%	14.83%	23.90%	14.60%

Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	15.7%	10.1%	1.9%	-115.0%	-107.01%	-38.86%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	23.2%	12.9%	3.9%	-231.8%	199.8%	1.61%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	10.7%	7.1%	-0.6%	-992.1%	-28.0%	-200.58%
Μ.Ο.	16.53%	10.03%	1.73%	-446.29%	21.60%	-79.28%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	16.3%	6.2%	3.8%	-172.1%	-213.6%	-71.88%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	25.1%	14.0%	11.9%	-52.4%	-9.1%	-2.10%
Μ.Ο.	20.70%	10.12%	7.85%	-112.26%	-111.37%	-36.99%

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	95.3%	82.5%	97.8%	116.6%	98.02%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	65.8%	70.6%	79.8%	90.1%	76.58%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	107.2%	113.2%	115.8%	128.4%	116.16%
Μ.Ο.	89.44%	88.76%	97.79%	111.69%	96.92%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	75.3%	70.1%	74.1%	85.0%	76.13%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	74.5%	65.1%	69.2%	75.2%	71.00%
Μ.Ο.	74.90%	67.60%	71.65%	80.10%	73.56%

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	103.9%	100.6%	94.4%	90.0%	81.8%	94.14%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	95.0%	96.9%	103.2%	108.8%	106.9%	102.16%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	124.7%	125.8%	129.5%	155.9%	118.3%	130.84%
Μ.Ο.	107.86%	107.76%	109.03%	118.23%	102.35%	109.05%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	94.4%	105.0%	104.0%	122.9%	125.5%	110.36%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	87.5%	89.7%	84.1%	92.3%	94.0%	89.52%
Μ.Ο.	90.95%	97.35%	94.05%	107.60%	109.75%	99.94%

ΚΕΦΑΛΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (TIER 1)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	9.2%	10.4%	10.2%	9.6%	9.85%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	11.0%	12.3%	12.3%	9.2%	11.20%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	10.3%	9.3%	7.5%	9.7%	9.20%
Μ.Ο.	10.17%	10.67%	10.00%	9.50%	10.08%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	10.3%	10.4%	10.9%	9.1%	10.18%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	9.0%	9.8%	9.1%	9.7%	9.40%
Μ.Ο.	9.65%	10.10%	10.00%	9.40%	9.79%

ΚΕΦΑΛΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (TIER 1)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	8.0%	11.6%	11.9%	8.4%	8.9%	9.76%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	10.4%	11.3%	13.1%	-3.7%	8.8%	7.98%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	8.0%	9.1%	8.4%	-6.0%	11.7%	6.24%
Μ.Ο.	8.80%	10.67%	11.13%	-0.43%	9.80%	7.99%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	8.6%	9.4%	12.0%	8.7%	6.8%	9.10%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	7.2%	8.8%	11.3%	7.5%	7.3%	8.42%
Μ.Ο.	7.90%	9.10%	11.65%	8.10%	7.05%	8.76%

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΗ)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	12.3%	13.5%	12.9%	12.5%	12.80%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	13.5%	15.2%	14.6%	10.2%	13.38%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	13.1%	11.6%	11.3%	12.2%	12.05%
Μ.Ο.	12.97%	13.43%	12.93%	11.63%	12.74%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	13.3%	12.3%	12.4%	11.2%	12.30%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	13.7%	14.1%	12.1%	12.7%	13.15%
Μ.Ο.	13.50%	13.20%	12.26%	11.95%	12.73%

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΗ)	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	9.8%	13.2%	13.6%	9.7%	9.5%	11.16%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	10.9%	11.9%	13.7%	-2.6%	10.0%	8.78%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	9.9%	9.8%	9.3%	-5.0%	12.2%	7.24%
Μ.Ο.	10.20%	11.63%	12.20%	0.70%	10.57%	9.06%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	10.1%	11.5%	13.7%	9.8%	7.9%	10.60%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	11.2%	11.7%	11.9%	7.8%	7.6%	10.04%
Μ.Ο.	10.65%	11.60%	12.80%	8.80%	7.75%	10.32%

ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	52.5%	47.3%	45.7%	45.8%	47.83%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	65.7%	54.2%	50.1%	49.2%	54.80%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	58.6%	57.9%	48.4%	49.6%	53.63%
Μ.Ο.	58.93%	53.13%	48.07%	48.20%	52.08%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	62.6%	59.1%	40.5%	50.3%	53.12%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	62.3%	56.7%	46.7%	43.8%	52.38%
Μ.Ο.	62.45%	57.90%	43.60%	47.05%	52.75%

ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΣΟΔΑ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	50.2%	50.5%	50.5%	48.0%	78.3%	55.50%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	48.0%	49.0%	54.0%	51.9%	42.0%	48.98%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	54.3%	53.7%	57.1%	66.2%	41.0%	54.46%
Μ.Ο.	50.83%	51.07%	53.87%	55.37%	53.77%	52.98%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	54.5%	58.1%	63.2%	62.6%	70.4%	61.76%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	45.8%	52.4%	50.0%	47.8%	47.7%	48.74%
Μ.Ο.	50.15%	55.25%	56.60%	55.20%	59.05%	55.25%

ΚΑΘΑΡΟ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	3.19%	3.10%	2.50%	2.70%	2.87%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	2.76%	3.16%	4.11%	4.26%	3.57%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	3.07%	3.33%	3.31%	3.08%	3.20%
Μ.Ο.	3.01%	3.20%	3.31%	3.35%	3.21%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	2.93%	2.80%	2.70%	2.84%	2.82%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	2.66%	2.60%	2.81%	2.81%	2.72%
Μ.Ο.	2.80%	2.70%	2.76%	2.83%	2.77%

ΚΑΘΑΡΟ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	3.00%	2.60%	2.70%	2.80%	2.40%	2.70%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	4.25%	4.12%	3.92%	3.73%	3.74%	3.95%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	3.00%	2.57%	2.43%	2.52%	1.66%	2.44%
Μ.Ο.	3.42%	3.10%	3.02%	3.02%	2.60%	3.03%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	2.40%	1.72%	1.82%	2.28%	2.13%	2.07%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	2.52%	2.39%	2.66%	2.98%	3.17%	2.74%
Μ.Ο.	2.46%	2.06%	2.24%	2.63%	2.65%	2.41%

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΚΡΙΣΗ				
	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ALPHA BANK	0.70%	0.58%	0.51%	0.42%	0.55%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	0.32%	0.42%	0.35%	0.37%	0.37%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	2.82%	1.84%	1.22%	0.90%	1.70%
Μ.Ο.	1.28%	0.95%	0.69%	0.56%	0.87%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ					
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	0.80%	0.67%	0.36%	0.32%	0.54%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	0.82%	0.71%	0.68%	0.18%	0.60%
Μ.Ο.	0.81%	0.69%	0.52%	0.25%	0.57%

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	Μ.Ο.
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ALPHA BANK	0.83%	0.97%	1.32%	1.91%	2.86%	1.58%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΤΕ)	0.53%	1.15%	1.20%	3.22%	2.83%	1.79%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ BANK	0.71%	0.91%	1.02%	5.45%	7.54%	3.13%
Μ.Ο.	0.69%	1.01%	1.18%	3.53%	4.41%	2.16%
ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ						
ΛΑΙΚΗ - MARFIN BANK	0.34%	0.60%	0.62%	3.41%	4.23%	1.84%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	0.25%	0.63%	0.88%	1.14%	2.27%	1.03%
Μ.Ο.	0.30%	0.62%	0.75%	2.28%	3.25%	1.44%

